

॥ अथ श्री वेङ्कटेश्वर भाग २ लो. ॥

॥ प्रारम्भ ॥

॥ श्री वैराग्यरत्नाकर भाग १ लो. ॥

५८५

उपाधी प्रसिद्ध करनार

शास्त्री रामचन्द्र दीनानाथ तथा श्रावक कचराजाइ गोपालदास
घीकाने अमदावाद "शुनियन्" मिर्दग मेसपा शा घलानाइ नरसिंहदासे वाण्या

ता १७-११-१८९० सवत १९४७ ना कार्तिक शुदि ५

किम्मत् रु १ (एक रुपियो)

आ ग्रथ मने १८६७ ना २५ मा आगट प्रमाणे रजिष्टर करान्यो ने

॥ अथ श्री शास्त्री अने गूजराती कक्को. ॥

॥ ए० ॥

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः ॥
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः ॥
क	ख	ग	घ	ङ	च	ज	झ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त
क	ख	ग	घ	ङ	च	ज	झ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त
ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ए	ऐ
ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ए	ऐ
श	ष	स	ह	ळ	क्ष	ज्ञ	श	ष	स	ह	ळ	क्ष	ज्ञ
श	ष	स	ह	ळ	क्ष	ज्ञ	श	ष	स	ह	ळ	क्ष	ज्ञ

क	५
का	५
कि	५
कौ	५
क,	५
कू	५
के	५
के	५
को	५
क	५
क	॥

क	का	कि	कौ	कु	कू	के	के	को	को	क	क॥
ख	ख़	खि	खी	खु	खू	खे	खे	खो	खो	ख	ख॥
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गे	गे	गो	गो	ग	ग॥
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घे	घे	घो	घो	घ	घ॥
ङ	ङा	ङि	ङी	ङु	ङू	ङे	ङे	ङो	ङो	ङ	ङ॥
च	चा	चि	ची	चु	चू	चे	चे	चो	चो	च	च॥
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छे	छे	छो	छो	छ	छ॥
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जे	जे	जो	जो	ज	ज॥
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झे	झे	झो	झो	झ	झ॥
ञ	जा	जि	जी	जु	जू	जे	जे	जो	जो	ञ	ञ॥
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टे	टे	टो	टो	ट	ट॥
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठे	ठे	ठो	ठो	ठ	ठ॥
ड	डा	डि	डी	डु	डू	डे	डे	डो	डो	ड	ड॥
ढ	ढा	ढि	ढी	ढु	ढू	ढे	ढे	ढो	ढो	ढ	ढ॥
ण	णा	णि	णी	णु	णू	णे	णे	णो	णो	ण	ण॥
त	ता	ति	ती	तु	तू	ते	ते	तो	तो	त	त॥
थ	था	थि	थी	थु	थू	थे	थे	थो	थो	थ	थ॥
द	दा	दि	दी	दु	दू	दे	दे	दो	दो	द	द॥
ध	धा	धि	धी	धु	धू	धे	धे	धो	धो	ध	ध॥
न	ना	नि	नी	नु	नू	ने	ने	नो	नो	न	न॥
प	पा	पि	पी	पु	पू	पे	पे	पो	पो	प	प॥
फ	फा	फि	फी	फु	फू	फे	फे	फो	फो	फ	फ॥
ब	बा	बि	बी	बु	बू	बे	बे	बो	बो	ब	ब॥
भ	भा	भि	भी	भु	भू	भे	भे	भो	भो	भ	भ॥
म	मा	मि	मी	मु	मू	मे	मे	मो	मो	म	म॥

क क ग ग घ ङ ङ च च ज ज ञ ञ ट ट ड ड ढ ढ ण ण
ख ख ग ग घ ङ ङ च च ज ज ञ ञ ट ट ड ड ढ ढ ण ण
त त थ थ द द ध ध न न प प फ फ ब ब व व श श ष ष स स ॥

[illegible][illegible]

પ્રસ્તાવના.

આ સર્વ ગ્રંથનો અન્નિમાય ગ્રંથકારે પોતેજ, પહેલી “સંસારંમિ અસારે” આ સર્વ સંસાર અસારજ છે. અર્થાત્ સાર વસ્તુની અપેક્ષાયેજ અસાર કહ્યો છે. માટે સાર વસ્તુ તે શી છે ? ને અસાર વસ્તુ તે શી છે ? તે બુદ્ધિમાન પુરુષે તો અવશ્ય જાણવી જોઈએ. તે સંવંધી થોડામાં જાણવા યોગ્ય તો, દટલુજ છે કે, જે આત્મજ્ઞાવને વિષે વર્તેલું, તેજ સાર છે. અને જે પરજ્ઞાવ દટલે પુદ્ગલિક જ્ઞાવમાં વર્તેલું, તે અસાર છે. અને આ આવા ગ્રંથમાં પણ તેજ વાતનો વિસ્તાર વારંવાર જણાવ્યો છે.

વલી આ ગ્રંથમાં પ્રથમ અસાર એવું સંસારનું વિશેષણ જે મૂક્યું છે, તે વર્ણન કરવા યોગ્ય આ વૈરાગ્ય રૂપ દુક્કનું વીજ છે. અર્થાત્ સંદેષમાં આવા ગ્રંથનો અન્નિમાય એજ પદમાં જણાવ્યો છે. હવે અસાર શ-વ્દનો લેશ માત્ર અર્થ દેલાડીએ ઊંચે. જેને વિષે સાર નથી. તે અસાર કહીએ. આ સંસારમાં કલ્પના કરીને આદિકના શરીરમાં આત્મા ન હોય તો, તે સર્વે અસાર થઈ પડે; માટે આત્મા છે એજ સાર છે. કારણ કે, અનંતજ્ઞાન અનંતદર્શન અનંતબુદ્ધિવાધ્ય મુલ્ક પણ, એજ આત્મામાં રહેલું છે. અને તે આત્માને લીધે વીજાં સર્વે પદાર્થો પણ સારાં લાગે છે. દટલે આત્મા વડેજ વીજું સર્વે મુલ્ક છે. વલી, જેમ જેમ સૂર્યની સમીપે જઈએ, તેમ તેમ વધારે પ્રકાશ જણાય, વલી જેમ જેમ ચંદ્રમાની સમીપે જઈએ, તેમ તેમ વધારે શીતલતા જણાય, વલી જેમ જેમ સમુદ્રની સમીપે જઈએ, તેમ તેમ ટંમી હવા વધારે જણાય; તેમ, જેમ જેમ આત્મગુણની સમીપે

જતા જઇએ, તેમ તેમ વધારે મુલ્યશાંતિ જણાય અને એમ એમ તેથી (આત્મગુણથી) ઠેંતુ થવાય, ઇટલે પરજ્ઞા-
 વર્મા પેસાય, તેમ તેમ વધારે યથાશક્તિ થાય, માટે આત્મ ગુણ તો અવશ્ય પ્રકટ કરવા જોઈએ. ઇટલે એમ એમ
 સાર યદુ જણાતી જાય, તેમ તેમ અસાર ઝપરથી સહેજેન પ્રીતિ ઊતરતી જાય, એમ કે, કોઈની પાસ કોઈ
 હોય, તે તને વેશો મલે, સારે તેને કોઈની ઠાંદવી તે કાંઈ કઠણ નથી તેમજ રુપિયો મલ, ત્યારે વેશો ઠા
 દ્યો કઠણ નથી તેમજ સોના મહોર મલે, ત્યારે રુપિયો ઠાંદવો કઠણ નથી તેમજ રત્ન મલે, ત્યારે સોના
 મહોર ઠાંદવી કઠણ નથી તેમજ પાર્શ્વમણિ મલ, ત્યારે રત્ન ઠાંદુ કઠણ નથી તેમજ ચિંતામણિરત્ન મલે,
 ત્યારે તે પૂર્વે રૂંહેલુ સપટુ ધન મૂકતુ કાંઈ કઠણ નથી. માટે ચિંતામણિ રત્ન સમાન તો આત્મગુણ છે તે
 આત્મગુણ પ્રકટ કરવાને માટેજ સર્વ ક્રિયા અનુષ્ઠાન કરતાં પહે છે. તે પણ આત્મજ્ઞાન પૂર્વક વિધિ સહિત
 કરે, ત્યારેજ આત્મગુણ પ્રગટ થાય છે તે આત્મગુણોનો અત કોઈથી કહી શકાય તેમ નથી એમ ક, આ
 કાશનો અત કોઈ પદ્મીથી પામી શકાતો નથી એમ જ પદ્મી, પોતાના વલગરે જેટલા આકાશમા ઝડી શકે
 છે, તે પદ્મી આ આટલુંજ આકાશ છે, એમ સમજે છે એમ મગતરુ, ચરકલુ, સમલી, અનલ પદ્મી, અણપદ
 નામા પદ્મી અને ગરુ પદ્મી એ સર્વે પદ્મી રૂંહેરાય છે, તરૂં પોત પોતાની પાલના થલ પ્રમાણે આકાશમા
 ગમન કરી શકે છે, પરતુ તે સર્વેન પણ, આકાશ અપારને અપાર રહે છે તેમ ઇન્દ્રસ્ય જીવંધી પણ આત્માના
 જ્ઞાનાદિક ગુણાનો પાર પામી શકતો નથી માટે સવાપરિ મારુપ તો આત્માના જ્ઞાનાદિક ગુણોજ છે એમ
 વિચારેને તથી ઝલ્યા ઇત્તે આ સમજો મસાર અસારુપ છે અર્થાત્ અનેક પ્રકારના આધિ તથા વ્યાધિ
 તથા ઉપાધિ તેણે કરીને આ સમાર નરેલો છે, પરી રોતે આ જીવ જાણે છે, દલે છે, અને અનુજને છે,

તોયપણ તે આત્મગુણ પ્રકટ કરવાનો ઉદ્યમ ચિલકુલ કરતો નથી. ને કદાપિ કરે છે, તો દેહને પોતાનું રૂપ માનીને કરે છે, એટલે મનાત્રા પૂજાવાદિકની લાલચે કરે છે. માટે તે આત્મગુણ શી રીતે પ્રકટ થાય? પરંતુ તે આત્મગુણો તો, ક્યારે પ્રકટ થાય? કે, જ્યારે આ સંસારને વિષે દેહાદિક સર્વ પદાર્થને અસારરૂપ જાણે ત્યારેજ આત્મગુણ પ્રકટ થાય છે. અર્થાત્ત્ વૈરાગ્ય પામ્યા વિના આત્મગુણ પ્રકટ થાયજ નહીં. માટે મોક્ષ માર્ગમાં ચાલનાર પુરુષને તો, વૈરાગ્ય પગને ઠેકાણે છે, જ્ઞાન હૃદયને ઠેકાણે છે, અને ધર્મ માથાને ઠેકાણે છે. તોયપણ એક બીજાને પરસ્પર સંબંધ રહેલો છે. એટલે મોક્ષમાં જનાર પુરુષને પૂર્વોક્ત ત્રણે પદાર્થોનું સપૂર્ણ બલ જોઈએ. પરંતુ તેમાં પ્રથમ પગનું, બલ ઘરોઘર જોઈએ; કેમ કે, પગવિના ચાલી શકાતુ નથી. એટલાજ માટે વૈરાગ્યનું બલ દૃઢ જોઈએ, તે વૈરાગ્યને જાગૃત કરનાર એવો આ વૈરાગ્યશતક નામનો ગ્રંથ પ્રથમ સ્થાપન કર્યો છે. કિં વહુના.

॥ લિ. શાં, રા. દી. ॥

॥ શ્રી રંનામંજરી નાટિકા. જૈની. ॥

(શ્રી નયચંદ્રસૂરિ કૃત.)

મૂલ માગધી અને ટીકા સંસ્કૃત નાપામાં છે. અને તેમાં આજ્ઞા ગ્રંથના માગધી શબ્દાનો કોશ છે. આ ગ્રંથ વિદ્વાનોને, અવશ્ય વાંચવો યોગ્ય છે. કિંમ્મત માત્ર રૂ૦-૦-૦ છે. જોઈએ તેમણે શાસ્ત્રી, રામચંદ્ર દીનાનાથને ત્યાં શ્રી મંગાવી લેવો.

ग्राहकां ए याद राखनु कं, आ सुने

एक रुपियाथी नुठी किम्मत नहि वो

दरेकनी एक रुपिया प्रमाणे किम्मत

राखनारने, शेकडे दश नकल वधारे इ

वेराग्य तथा अध्यात्मनीज पुष्टि करन

गीता, समर्पित कौमुदी, इन्द्रियपराजल्मान

धणा अपूर्व ग्रथोनो नवो वालाबोध्यास्य

जागना हीसाबधीज लेवामा आवशे पण

रुप्रकाश, तथा त्रैशवशलाका पुरपतु गये

तो तेम पण थइ शकशे परतु ते रामनो

पोतानु नाम, स्थान, लखबु - वली

ग्रथनी किम्मत मोकली आपवी नहि

लि शास्त्री रामचंद्र दीनानाथ मण्डे

अरोयल वीश फारमनो प्रथम जाग, आखर सुधीमा पण,

स्वाय, वली आग्रथनी १ थी एण नक्कन राखनार पासधी

लेवामा व्यावशे अने सामटी १०० अने तेथी वधारे

नेप्रापवामा व्यावशे वली आ ग्रथना बीजा नागोमा पण

परा ग्रथो व्यावशे जेवा के, वेराग्यरूपलता, अध्यात्म

प्रशतक, इष्टोपदेश, सज्जनचित्तवृत्तजन, प्रशमरति विंगेरे

करी प्रसिद्ध करवामा व्यावशे तेनी किम्मत पण, व्या

वली, जो ग्राहकोनी मरजी बीजा ग्रथोना एटले लो-

चरित्र इत्यादिकना वालाबोध ग्रहण करवानी हशे,

अथलु पाचशें ग्राहको धवायी सत्य धशे, माटे ग्राहको ए

ग्रथग्रथ मगानारे टपाल खरचना रु ०-३-० साये

तो वेत्युपेअल पारसलथी मोकलवामा व्यावशे.

साकडीचेरी जतिनीपोल मु अमदावाद

॥ श्री जैन बोलविचार संग्रह ॥

આ અથમાં ઘણા સિદ્ધાંતોમાંથી, છતાં વિચાર પ્રમુખ પ્રકરણોમાંથી, અને લોક પ્રકાશિકા અથામાંથી ધ્યાનથી અને લોક પ્રકાર કરી, બાલ છવોને મુખે લોક થવાને, તથા વચાને અને થોડી કિમ્મતમાં ધણું બાલ પછુ થવાને માટે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાને આરંભ કર્યો છે. તેની કિચિત્ દિશામાત્ર દેખાડવા માટે, આ અથમાં જાહેર ખર્ચ નેવા રાહપથી અને આવા (ખીડ્યામાં રહિ તેવા) કદનાં (૩૨૦) પૃષ્ઠનાં બનાવવામાં આવશે. પૂંકું પાસેથી રૂબ ૨ ૦-૮-૦ લેવામાં આવશે. અને પાછલથી તે, અમારી મરજી મુજબ લેવામાં આવશે. આલક થનારે નીચેના નિર્દેશને પત્ર લખવો. સાદી. સમયદ દીનાથ. સાંકડીચોરી જાતની ધોળા.

મુઠ અમદાવાદ.

॥ श्री प्रबन्धचिन्तामणिः ॥

તેનુ ગૂઢગતી આપાતર અગે કર્યું છે તેમાં સિદ્ધસેન ત્રિપાઠરે વિક્રમરાજને, પાદપ્રાચાર્યના દિશ્ય તાગામ્યને શાંતિવાદનગમને, ગેઝલવાચ્યના બાલ ધનપાસે લોઝરાજને, હેમાચાર્ય કેમપાચાર્યને લેતી કર્યા તેનો અવિરતર નિર્મામ, તથા રામર-જી મારીને વરગુપાલ તેજપાલ મ્હી જુ-વરાતના રાજગોનો અનુકર્યે દત્તિવરસ; તથા અવિરતર સ્ક-ઉત્તને લોન્ગગતી આપે યોગે યોગિક અવાદ, તથા મહા-કરિ પ્રાનિદાન અને આપદિન વિગેરેના જન્ય ચરિત્ર, આમાં આપેલા છે "આ અથમાં અતમા કવીપદ કલપતરામ ડા-લાબામ, પોતાના આપેવા અભિપ્રાયમાં લખે છે કે, ગાડ રાજરાજાન તથા રામર સાહેબે રાજગામને મેળ પછુ ને આપારે કર્યો છે." આ ગિતાપ આ અથને માટે વિરલેના જન્ય અભિપ્રાયો મળેલા છે

૨ ૨-૦-૦

૨ ૨-૦-૦

૨.૩-૦-૦

મુદ્રત ચરિત્ર-આપાતર
લેખકો તેમજ નીચેના ગરનાચોથી મળાતી લેખકો

સાદી. સમયદ દીનાનાથ. સાંકડીચોરી જાતની ધોળા.

અમદાવાદ.

॥ ॐ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ श्री वैराग्यरत्नाकर ॥

भाग १ लो

प्रणम्य परमात्मान । बालवोधाय लिख्यते ॥

वैराग्यज्ञातकस्यास्य । जापा टीकानुसारिणी ॥ १ ॥

आ वैराग्य रत्नाकर* नामना प्रथमा प्रण जाग, उत्तम पल्लवाशी प्रकृत धमना ठे तमा प्राये करीने
वैराग्य दक्षानेज पुष्टि करनार प्रथोनो सम्येश करामा आवशे तेया आ प्रथम जागपां श्री पूर्वार्थ मधारा-
जे पूर्वार्थी छन्दार करीने वैराग्यज्ञात नामनो ग्रथ रच्यो ठे अन तेनी टीका सवत १६४७ ना वर्षमा खरतर
महोप श्री भिनयद्वयरीना राज्यामा धरला श्री गुणविनयनामा आचार्य करी ठे तेनो प्राचार्य लिखने आ
बालावरोप करथो ठे मने एवीज रीतना ग्रथो पण वीना जागोपां आवशे पटलाज मोठे आ ग्रथनु नाम
श्री वैराग्य रत्नाकर रत्नाकरां आम्बु ठे

* वैराग्यने अणवन्तर ग्रथोना ममुच्च

॥ आर्याष्टकम् ॥

संसारंमि असारे । नहि सुहं वाहिवेअणापउरे ॥

जाणंतो इह जीवो । न कुणइ जिणदेसियं धम्मं ॥ २ ॥

अर्थ—(असार के०) सार रहित एवो, अने (वाहि के०) व्याधि. एटले शरीर संबंधि दुःख, (वेअणा के०) वेदना. एटले मन संबंधि दुःख. तेणे करीने (पउरे के०) प्रचुर. एटले बहुल अथवा जरेलो एवो, (इह के०) आ (संसारंमि के०) संसारने विये (सुहं के०) सुख जे ते (नहि के०) नथी. (जाणंतो के०) ए प्रकारे जाणतो एवो (जीवो के०) जीव जे ते (जिण-देसियं के०) जिनराजना प्ररूपेला (धम्मं के०) धर्म्मने (नकुणइके०) नथी करतो! ॥ २ ॥

भावार्थ—अनेक प्रकारना आधि, व्याधि, अने उपाधि तेणे करीने आ संसार जरेलो ठे, एटले आ असार संसारमां कांड पण सुख नथी. एवी रीते आ जीव जाणे ठे, देखे ठे, अने अनुत्तरे ठे; तोयपण आ मूढ जीव! जिन परमात्माना कहेला धर्म्मने केम नथी करतो!!

આ પ્રથમ ગાયમા એમ કહ્યું કે, આ જીવ સસારનું અસારપણું જાણે છે, તોયપણ શ્રી
 જિનપ્રણીત ધર્મને નથી કરતો, એવું કહ્યું પરંતુ ન્હાની ઝમ્મરવાલા અને તેજ નવને વિષે
 મોક્ષ જનારા અને શ્રી વીરજગવાનની દેશના ફક્ત એકજવાર સાંજનાવાથી દૃઢ વૈરાગ્યવાન
 થાણા, એટલુંજ નહીં પણ તે સસારના અસારપણા સવધી માતાપિતા સાથે પ્રત્યુત્તર કરી, ઢેવેટે
 માતા પિતાની આજ્ઞા લેઈ જેણે ઘાલ્યાવસ્થામાં રીક્ષા અગીકાર કરી એવા શ્રી અતિમુક્તક
 કુમારનું વૃત્તાંત શ્રી અતગદ્વશાગ અને નગવત્યાદિ સૂત્રને અનુસારે નીચે પ્રમાણે જાણવું

કથા

પોલાસપુર નગરને વિષે વિજય નામે રાજા, તેની શ્રી નામની પદ્મદેવી એટલે પટરાણી
 તે બે જણનો અતિમુક્તક એવે નામે પુત્ર હતો । તે પુત્ર વધુ યુદ્ધસે કરીને મહોદો ધયો, અનુ-
 ક્રમે કરીને ઠ વર્ષનો થયો, તે અવસરે નગરને બહાર શ્રી વીરસ્વામી સમોસત્યા એટલે પથાસ્યા
 ત્યાર પર્વો જ્ઞાનવત એવા ગૌતમ ગણધર, શ્રી વીરસ્વામીને પૂર્ણિને ચિદ્ધા લેવાને અર્થે નગર
 મધ્યે આબ્યા, તે અવસરે ઠોકરાનુંની સગાયે રમતો એગો અતિમુક્તક કુમાર, ગૌતમસ્વામીને
 દેહીને એ પ્રકારે પૂઠતો હવો કે, તમે કોણ થો ? અને કેમ ફરો થો ? એમ પૂછે સતે ગૌતમસ્વા-

मीए कछुं के अमे भ्रमण बीए, अने निहाने अर्थे फरीए बीए. त्वारे कुमार बोल्यो. हे पूज्य! आबो, हुं तमने निहाने अप्पाहुं. एम कहीने ते कुमार गौतमस्वामीनी आंगलीए वजगीने पोताने घेर लाव्यो. ते अवसरे श्रीदेवी घणी खुशी थइ सती न्नाकिये करीने गौतमस्वामीने नमस्कार करीने प्रतिज्ञाजती हवी. एटले आहार पाणी आप्यो. त्वार पढी अतिमुक्त कुमार फरीने ए प्रकारे पूढतो हवो. के, तमे क्यां रहो ठो? त्वार पढी गौतमस्वामी कहेता हवा. हे नइ! जे उद्यानमां अमारा धर्माचार्य श्री वर्धमानस्वामी वसे ठे त्यां अमे वसीए लीए. एवं कछुं. ते अवसरे ते कुमार बोल्यो. हे स्वामिन्! तमारी साथे श्री वीरस्वामीने दन करवा माटे हुं आबुं? त्वार पढी गौतमस्वामी कहेता हवा. यथासुखं देवानुप्रिय एटले हे देवताने वद्वन्न! जेम तने सुख उपजे तेम. त्वार पढी गौतमस्वामीनी साथे आबीने अतिमुक्त कुमार जगवंतने वंदन करतो हवो. त्वार पढी जगवंते धर्मनो उपदेश दीधो, ते उपदेश सांजलीने प्रतिबोध पाय्यो एवो अतिमुक्त कुमार, दीक्षा ग्रहण करवाने इड्डतो सतो मातापितानी अनुज्ञा लेवाने अर्थे घेर आबीने माता पिताने ए प्रकारे कहेतो हवो. हे अंब! हे तात! में आज श्री वीरस्वामीजीनी पासे धर्म सांजल्यो. ते धर्म, मने रुख्यो.

एटले ते धर्म करवानो मने अजिलाप थयो ठे ते अवसरे ते मातापिता कहेता हवा हे पुत्र ! तु धन्यबुं तु रुतपुण्यबुं तु कृतार्थबुं एटले तने धन्य ठे अने करबु ठे पुण्य ते जेणे एयो तु थयो अने कस्यो ठे अर्थ नाम प्रयोजन ते जेणे एवो तु थयो जे कारण माटे त्थार वीरस्वामीजीनी समीपे धर्म साजहयो, अने बली ते धर्म, तने रुन्यो, ते कारण माटे त्थार पवी ते कुमार फरीने ए प्रकारे कहेतो हयो हे अब ! हे तात ! हु ते धर्म साजलवादिके करीने ससारना नये करीने उद्धिम एटले उपरावा मनवालो एवो अने जन्ममरणना नय थकी नय पामेलो एयो थयोबुं ते कारण माटे तमारी अनुज्ञाप करीने एटले रजाए करीने श्री वीरप्रजुजीनी समीपे प्रज्या ग्रहण करवाने इच्छु, एवु कहु त्थार पवी ते कुमारानी माता अनिष्ट कहेता बल्लन नही एवु, अने अकात कहेता अणगमतु एवु, अने अ-प्रिय एवु, अने प्रथम कोई बहाडो न साजलेबु एवु, ते कुमारनु वचन साजनीने तत्काल शोकना समूह प्रत्ये पामी एटले शोकातुर थइ अने दीन अने उदास एवा मने करीने, सहित ठे मुख ते जेनु एगी थइ सती, मूर्छा पामीने अगणतलने विपे एटले घरना आग-लामा धसती सर्व अगोए करीने पडी ते अवसरे दासीनुए शीघ्र, सोनानो कलश लावीने

તે કલશના મુખ થકી નીકળતું એવું શીતલ અને નિર્મલ એવું જલ તેની ધારાનુએ કરીને
 એટલે તે પાણીની ધારાનુએ કરીને શીંચી, એટલે ઠાંડી, અને કર્યો ठે તાઢા વાયરાનો ડપ-
 ચાર તે જેને એવી થઢ સતી ચેતના પામીને વિલાપ કરતી થકી પુત્ર પ્રત્યે એ પ્રકારે કહેતી
 હવી. હે જાત ! તું અમારે એકજ પુત્ર હું. અને અમને ઢટ કહેતાં વલ્લજ, અને કાંત કહેતાં
 મનોઢ્ઢિ, અને પ્રિય કહેતાં પ્રિયકારી એવો, અને આનરના કરંમિયા સમાન, એટલે અમુ-
 લ્ય રત્ન તુલ્ય એવો, અને હૃદયને આનંડ ડત્પન્ન કરનાર એવો, અને ડંચરાના ફૂલની પેઠે
 ઢર્લન એવો, તું અમારે હું. એજ કારણ માટે ઢ્ઢણ માત્ર પણ તારા વિજોગને અમે સહન
 કરવાને સમર્થ નથી. તે કારણ માટે હે જાત ! જ્યાં સૂચી અમે જીવીએ ત્યાં સૂચી તું ઘરમાં
 રહે. પઠી સુખે કરીને પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરજે. એટલે ઢીઢ્ઢા લેજે. ત્યાર પઠી તે કુમાર કહેતો હવો.
 હે અંબ ! તમારું કહેલું સત્ય ઠે. પરંતુ આ મનુષ્યનો જવ, અનેક જન્મ જરા મરણરૂપ, તથા
 શરીર અને મન સંવંધિ અતિશે ઢઃસ્વનું વેઢવું એટલે જોગવડું તે રૂપ, ડપડ્ઢે કરીને પરા-
 નવ પામેલો એવો, અને અધ્રુવ કહેતાં અશાયત એવો; અને સંધ્યાસમયનાં વાઢલાંના રંગ
 સરસો એવો; અને જલના પરપોઢા સરસો એવો; અને વીજલોના સરસો ચંચલ એવો;

अने सडी जनु, पडी, जवु, नाश पासवु, एते धर्म कहेता स्वभाव ते जेनो एवो ठे ते प्रथम, अथवा पठी जरूर त्यागवा जोग्य ठे एटले भूकवोज पडशे हवे कोण जाणे? आपणा मध्ये कोण पहेलु परलोके जशे? अथवा कोण पठी जशे? एवी खवर पडती नधी ते कारण माटे तमारी आझाए करीने हमणाज हु दीक्षा जेवाने इच्छुतु ए रीते कुमारे कहतु त्थार पठी फरीने माता पिता ते कुमरने कहेता हग हे पुत्र! आ ताहारु शरीर चि- शेष रूपगालु एवु अने 'लक्ष्ण', 'व्यजनरूप गुणे करीने सहित एवु, अने नाना प्रकारनी व्याधिए करीने रहित एवु, अने सौभाग्यपणाए करीने सहित एवु, अने न हयाएला एवा, अने उवात्त कहेता मनोहर अने कात कहेता मनोझ एवा, पाच इच्छित तेमणे करीने शोभाय मान एवु, एटले अखमित मनोहर पाच इच्छियोए करीने सहित एवु, अने अनेक उत्तम गुणोए करीने सहित एवु ठे ते कारण माटे, पोताना शरीररूप सौभाग्यावि गुणोने अनु- न्वयिने एटले जोगवाने परिणत वयवालो थडने एटले परिपक्व. अवस्थावालो थडने पठी प्रवज्या ग्रहण करजे त्थार पठी ते कुमार फरीने आ प्रकारे कहेतो हवो हे श्रव ! हे तात !

* लक्ष्ण = शयपगनी रखादिक

† व्यजन = मण्डितकादिक

જે તમે શરીરનું સ્વરૂપ કહ્યું તે મનુષ્ય સંબંધિ શરીર, સ્વલુ કહેતાં નિશ્ચે હઃસ્વનુંજ સ્થાનક
 છે. અને નાના પ્રકારની શૈકડો વ્યાધિયોને રહેવાનું ઘર એવું, અને હાંડકારૂપ લાકડાંથી
 ઇત્પન્ન થયેલું એવું; અને નસાજાલે કરીને વિંટાણું એવું, અને માટીના જાંમની પેઠે હૂબેજ
 એવું, અને અશુચિના પુદ્ગલોએ કરીને વ્યાપ્ત એવું, અને સડી જવું, પડી જવું, અને નાશ
 થવું એ હે ધર્મ નામ સ્વન્નાવ તે જেনો એવું આ શરીર, પ્રથમ અથવા પછી જરૂર ત્યાગવા જોગ્ય
 શશે. એ કારણ માટે આવા શરીરમાં કોણ બુદ્ધિવંત પુરુષ રીઝ પામે? એટલે જે બુદ્ધિશાલી
 પુરુષ હોય તે તેવા શરીરમાં રંજિત નજ થાય. એ રીતે કુમારે કહ્યું. ત્યાર પછી કુમારનાં
 માતાપિતા ફરીને કહેતાં હવાં. હે પુત્ર! આ તાહારા બાપદાદાથી આવેલું એવું વિસ્તારવંત
 ધન, કનક, રત્ન, માણ, મોતી, શંખ પ્રવાલાં, આદિ પોતાને વશ્ય એવું પ્રધાન હવ્ય છે. જે
 હવ્ય સાત પેઠી સૂધી, અતિશે દીનાદિકને એટલે ગરિબ લોકોને આપવા માંડ્યું અને પોતે
 જોગવવા માંડ્યું પણ ક્લય ન થાય, એટલે સુટી ન જાય એવું છે. તે કારણ માટે એ પ્રકારનું
 આ હવ્ય તે પ્રત્યે પોતાની સુખી પ્રમાણે રૂઢે પ્રકારે જોગવીને, પોતાને સદૃશ રૂપ લાવણ્યાદિ
 ગુણોએ કરીને જોજાયમાન એવી અને પોતાના મનની રુચિ પ્રમાણે ચાલનારી એવી ઘણી

રાજકન્યાનું પરણીને તેમની સાથે આશ્ચર્યકારી એવા સસાર સઘાધિ નોગસુલ, નોગવીને
 પત્ની દીક્રા લેજ્યો ત્યાર પછી કુમાર કહેતો હવો, હે અવ ! હે તાત ! તમે જે હવ્યાદિકનુ
 સ્વરૂપ કહ્યુ તેનુ એવી રીતે જાણવુ કે, તે હવ્ય, સ્વલુ કહેતા નિશ્ચે અગ્નિ, જલ, ચોર, રાજા,
 વાયાવ કહેતા ગોત્રીલોકો એ આદિક યણ લોકોને સાધારણ છે, એટલે યણ લોકોને વચ્ચ
 છે, પણ હવ્ય કાઠુ એક જાણની પાસે રહેતુ નથી અને અધુવ કહેતા અશાશ્વતુ છે એટલે
 તે હવ્ય કાઠુ નિરતર રહેતુ નથી અને પ્રથમ અથવા પછી જરૂર ત્યાગ્યા યોગ્ય થશે એટલે
 મૂકવુજ પડશે તથા મનુષ્ય સઘાધિ કામનોગ પણ અશુચિ એટલે અપવિત્ર એવા, અને અ-
 શાશ્વત એવા, અને વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર કહેતા વીર્ય અને શોણિત કહેતા રુધિર એટ-
 લાનનો છે આશ્રય તે જેમને એવા, એટલે વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર, શોણિતમય એવા, અને
 અમનોજ્ઞ કહેતા અસુવર એવા, અને વિરુપ કહેતા માળા મૃત્ર અને પુરીપ કહેતા વિટા તેણે
 કરીને નરેલા એવા, અને હર્ગધ એવા છે હવાસ અને નિશ્વાસ તે જેમના, એટલે હવોશ્વાસ
 અને નિચોશ્વાસ જેમનો હર્ગધ છે એવા, અને મૂર્લ લોકોએ અતિશે કરીને સેવેલા એવા,
 અને નિરતર સાધુજનને નિદવા જોગ્ય એવા, અને ઉત્કૃષ્ટજાગે અનત સસારના વધારનાર

એવા, અને કહુઆં ફલ રૂપ છે વિષાક તે જેમનો, એટલે અંતે હર્ગતિના ફલને આપનાર એવા
 કામનોગ છે. ઇહાં કામનોગ કહેવે કરીને તેના આધારાનુષ્ઠાન એટલે તેમને રહેવાનું સ્થાનક
 એવાં સ્ત્રી પુરુષનાં શરીર જાણવાં. તે શરીર પૂર્વે કહેલા વિશેષણોએ કરીને સહિત છે એજ
 કારણ માટે તેમને અર્થે એટલે તે કામનોગોને અર્થે કોણ પુરુષ પોતાના જીવિતને નિષ્ફલ
 કરે? એટલે જે માહ્યો પુરુષ હોય તે નજ કરે. આ રીતે કુમારે ઉત્તર આપ્યો. ત્યાર પછી તે કુમાર-
 નાં માતા પિતા, એ પ્રકારે વિષયને અનુકૂલ એવાં બહુ વચનોએ કરીને તે કુમારને લોજાવ-
 વાને અસમર્થ થયાં. પછી વિષયને પ્રતિકૂલ એવાં, અને સંજમના પ્રયત્ને દેખાડનાર એવાં
 વચનોએ કરીને આ પ્રકારે કહેતાં હતાં. હે પુત્ર ! નૈર્ગ્રંથ પ્રવચન કહેતાં વીતરાગનું કહેલું
 એવું સિદ્ધાંત અથવા શાસન તે સત્ય છે. કહેતાં સાચું છે. અને અનુચર કહેતાં પ્રધાન છે.
 અને શુદ્ધ કહેતાં દોષ રહિત છે. અને શલ્યકર્ત્તન કહેતાં માયા શલ્ય, નિચાણ શલ્ય,
 અને મિથ્યાત્વ શલ્ય, એ ત્રણ શલ્યનું નાશ કરનારું છે. અને મુક્તિનો માર્ગ છે. અને સર્વ
 હુઃખને નાશ કરનાર એવું વીતરાગનું કહેલું પ્રવચન છે. તે પ્રવચનમાં એટલે જૈનશાસનમાં
 રહેલા એવાજ જીવો સિદ્ધિપદને વરે છે. એટલે વીતરાગની આજ્ઞાના પાલનાર એવાજ જીવો

सर्व कर्म करीने रहित धाय ठે પરતુ આ પ્રવચન લોટાના ચણાં 'ચાવવાની પેઠે' અતિશય
 હુજ્જર ઠે અને વેલુના 'કોલિયાની પેઠે' સ્વાદે કરીને રહિત ઠે 'અને વે' નુજાણે કરીને મહો
 ટા સમુદ્ધની પેઠે હસ્તર ઠે એટલે હુ સે તરવા જોગ્ય ઠે અને વળી આ પ્રવચન ઠે તે તોફા
 ના સ્વદ્ગાદિને ઝૂલ્લઘન કરવા જેવુ ઠે, તથા દોરડાદિકે કરીને વાપેજું એનું 'મંહાશિલાદિક
 યસ્તુ તેને હસ્તાદિકે કરીને ધારણ કરવા જેવુ ઠે તથા અસિધારા 'તત સેવન' કરવાનુ ઠે,
 એટલે જેમ સ્વદ્ગાદિ, અતિક્રમણ કરવાને અશક્ય ઠે, તેમ આ મહાત્રતનુ પાલવુ અશક્ય ઠે
 વળી જૈનશાસનમા સાધુને આધાર્કર્મિક ઔદેશિકાદિ જોગવવાને ન કલ્પે 'એટલે જૈ-
 નના જે સાધુ હોય તે પોતાને ગસ્તે કરેજુ એ ઔદેશિક વેતાજીશિ વોપ સહિત વસ્તુ, ગ્રહણ
 કરે નહીં અને હે પુત્ર ! તુ તો સદાયકાં સુખમા વસ્ત્વન થાણો તુ કોઈ વહાડો પણ
 હુ સ્વમા રહ્યોજ નથી એજ કારણ માટે તુ શીત કહેતા તહાઠ અને ગુણ કહેતા ધામ,
 કુત્ કહેતા કુથા, વિપાસા કહેતા તૃયા, દશ કહેતા માસ, મશક કહેતા મગતરા, અને
 નાના પ્રકારના રોગાદિરૂપ પરિપ્લહ ગુપસર્ગો પ્રત્યે સહન કરવાને સમર્થ નથી 'તે કારણ
 માટે હમણાં તને વીઠ્ઠા લેવાને અર્થે આજ્ઞા આપવાને અમે ઇચ્છતાં નથી અર્થાત્ હમણાં

તને આઢા નહીં આપીએ. ત્યાર પઢી કુમાર કહેતો હવો. હે અંબ ! હે તાત ! તમે જે સંજ-
મની હુબ્કરતા દેઁાડી, તે હુબ્કરતા ઁલુ કહેતાં નિશ્ચે ક્ષીવ પુરુષોને અને કાતર પુરુષોને
એટલે કાયર લોકોને અને કુત્તિસત પુરુષોને અને આ લોકને વિષે પ્રતિબંધવાલા પુરુષોને
એટલે આ લોકમાંજ સુઁ મની વેવેલા તેવાડને, અને પરલોકથી અવલા મુઁવાલા થાએ-
લા એવા લોકોને એટલે પરલોકના સુઁના અજાણ લોકોને, અને વિપયની તૃણાવાલા
લોકોને ઢે. એટલે પૂર્વે કહેલા એવા લોકોને સંજમનું હુબ્કરપણુ લાગે ઢે. પણ ઁલુ કહેતાં
નિશ્ચે ધીરપુરુષને અને સંસારના ત્રયથી ડહિત્ર થાંલા એવા પુરુષને હુબ્કર નથી. એટલે
સંજમ પાલવું કવણ નથી. તે કારણ માટે હું તમારી આઢાએ કરીને હમણાંજ પ્રવજ્યા લે-
વાને ડચ્છું. ત્યાર પઢી તે માતા પિતા ફરીને કહેતાં હવાં. હે વાલ ! આટલો હવ તું ન
કર. તું શું સમજે ઢે ? ત્યારે અતિમુત્તક કુમાર કહેતો હવો. હે અંબ ! હે તાત ! જે હું જા-
ણું તેજ નથી જાણતો. અને જે નથી જાણતો તેજ હું જાણું. ત્યાર પઢી તે માતા પિતા
કહેતાં હવાં. હે પુત્ર ! આમ કેમ વોલેઢે ? ત્યારે તે કુમાર કહેતો હવો. હે માતા પિતાડ ! હું
જાણું કે, જે જન્મ્યો તેને જરૂર મરવું ઢે. પરંતુ એટલું નથી જાણતો કે, તે ક્યારે મરશે ?

अथवा किया स्थानमा मरलो? अथवा केवे प्रकारे मरशे? अथवा केटले काले मरशे? ए हु
 नथी जाएतो तथा हु नथी जाएतो के, किया कर्मोए करीने नरकादिकने विपे जीवो
 उत्पन्न थाय ठे? पण आटलु जाणुठु के, पोताना करेला कर्मोए करीने जीव नरकादि-
 कोमा उत्पन्न थाय ठे ए रीते कुमारे उत्तर आप्यो त्थार पगी तेना माता पिताउ ते कुम-
 रनु, सज्जमने विपे स्थिर चिन्त जाणीने महोटा आमारे करीने निकलवानो महोटी उत्तर
 करता हवा ते अवसरे अतिमुक्तक कुमार स्नान कहेता नहारु, अने गिलेपन कहेता शरीरे
 चदनादिकनो लेप करवो, अने वस्त्र आचरणादिकोए करीने शोनाव्यु ठे शरीर ते जेणे ए
 वो, अने माता पितादिक बहु परिवारे करीने परिवरेलो एवो, महोटी शिन्क्रामा (पालखीमा)
 बेसीने नाना प्रकारना वाजिन्नो शब्द थए सते ज्यारे नगर मध्ये थइने निकलतो हवो,
 त्त्यारे घणा ड्वयना अर्थि नट्टादि लोको, मनोझ वाणीए करीने आ प्रकारे आशिप् देता
 हवा के, हे राजकुमार! तु धर्म करीने अने वली तये करीने कर्मरूपी शत्रु प्रत्ये जीतो व-
 ली हे जगतने आनदना करनार! तहारु कल्याण धाउ वली तु उत्तम कहेता प्रधान एवा
 ज्ञान दर्शन चारित्रोए करीने न जीतेला एग इच्छियो प्रत्ये जीतो अने अंगीकार करेलो

એવો સાધુનો ધર્મ તે પ્રત્યે રૂઢે પ્રકારે પાલો. વલી તું નિર્વિઘ્નપણે કરીને સિદ્ધિ સ્થાનકને પામો. એ પ્રકારે આશિષ્ દીધી. ત્યાર પછી તે અતિમુક્તક કુમાર એ પ્રકારે જાચક લોકોએ સ્તવના કરવા માંડેલો એવો, અને નગરના રહેનાર નર નારીડુંએ આદર સહિત જોવા માંડેલો એવો, અને જાચક લોકોને વાંચિત દાન પ્રત્યે આપતો એવો, નગર થકી વહાર નિકલીને જ્યાં શ્રી વીરસ્વામીજીનું સમવસરણ છે; ત્યાં આવીને શિવિકા થકી ઉતર્યો. એટલે પાલસીયો હેવો ઉતર્યો. ત્યાર પછી માતા પિતા તે કુમારને આગલ કરીને શ્રી વીરસ્વામીજીની સમીપે આવીને વંદનાદિ પૂર્વક એટલે વંદનાદિ નમસ્કાર કરીને આ પ્રકારે કહેતાં હતાં. હે સ્વામિન્ ! આ અતિમુક્તક કુમાર અમને વંદાલો છે, અને અમને મનોહ છે, અને એ અમારે એકજ પુત્ર છે. પરંતુ જેમ કમલકાદવને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, અને વલી પાણીને વિષે વૃદ્ધિ પામે છે. પણ કાદવ અને પાણી એ કરીને લેપાતું નથી; તેમ આ અતિમુક્તક કુમાર પણ શબ્દ, રૂપ, એ છે લક્ષણ તે જેમનું એવા કામોને વિષે ઉત્પન્ન થયો છે, અને ગંચ, રસ, અને સ્પર્શ એ છે લક્ષણ તે જેમનું એવા જોગોને વિષે વૃદ્ધિ પ્રત્યે પામ્યો છે, પણ તે કામ જોગોને વિષે અને મિત્ર, જ્ઞાતિ, સ્વજન, સંબંધિ એવા લોકોને વિષે લેપાયો નથી. અર્થાત્ મ-

मताए करीने रहित ठे वली आ कुमार ससारना जये करीने उद्विग्न थयो सतो एटले वि-
रक्त मनवालो थयो सतो आपनी पासे दीक्षा लेवाने इहे ठे ते कारण माटे अमे आपने
आ शिष्य रूप निष्ठा प्रत्ये आपीए तीए आप पण आ शिष्यरूप निष्ठा प्रत्ये अगीकार
करो तयारे स्वामिए कद्यु, हे देवानुप्रियो ! जेम तमने सुख उपजे तेम, पण प्रतिबन्ध कर
शो नही एटले ममता करशो नही तयार पढी अतिमुक्तक कुमार जगवतनु वचन सान-
लीने खुशी थयो सतो जगवत प्रत्ये त्रण प्रवर्द्धिणा करीने प्रने नमस्कार करीने उत्तर
पूर्व दिशिने विपे एटले ईशान कूणमा जइने पोतानी मेलेल आजरण माल्य अलंकार प्र-
त्ये मूरुतो हवो ते अवसरे माता, उज्वल वस्त्रे करीने आजरणविक प्रत्ये ग्रहण करीने
आखो थकी आसु मूरुती थकी अतिमुक्तक कुमारने ए प्रकारे कहेती हवी हे
पुत्र ! पामेला एवा सजम जोगोने विपे तहारे प्रयत्न करयो अने न पामेला
एवा सजम जोगोने पामवाने अर्थे घटना एटले रचना करवी वली प्रवज्या पालवाने
विपे पोताना पुरुषपणानो अभिमान सफल करवो अने प्रमाद तो करवोज नही ए प्रकारे
कहीने तयार पढी माता पितानु जगवत प्रत्ये नमस्कार करीने परिवार सहित पोताने स्थानके

गयां. त्यार पढी अतिमुक्तक कुमार, श्री वीरस्वामी समीपे आवीने वंदनादि करीने प्रवर्जित थयो. त्यार पढी श्री वीरस्वामीए पण पंचमहाव्रत ग्रहण कराववा पूर्वक एटले पंचमहाव्रत ग्रहण करावीने क्रिया कलापादि शीखवाने अर्थे गीतार्थ एवा स्थविर मुनियोने सुण्यो त्यार पढी प्रकृतिए करीने नइक एवो, अने विनीत एवो, अतिमुक्तक नामे कुमार श्रमण, एक दहाडो महोटी वृष्टि पडे सते एटले घणो वरसाद पडे सते काखने विपे पात्रु अने रजोहरण लेइने बहार निकल्यो. त्यां जलनो प्रवाहू वहेतो देखीने बाल अवस्थाना वश थकी माटीए करीने पाल बांधीने जेम नावनो चलावनार नाव प्रत्ये चलावे ठे, तेम आ अतिमुक्तक साधु पात्राने, आ महारी नाव ठे, ए प्रकारे कल्पना करीने ते पाणीमां चलावतो सतो रमतो हवो. ते अवसरे स्थविर मुनियो तेनी ते अतिशे अघटित चेष्टा देखीने ते साधु प्रत्ये हांशी करता होय ने शुं जेम ! एम जगवत् समीपे आवीने जगवंतने ए प्रकारे पूढता हवा. हे स्वामिन् ! आपनो अंतवासी अतिमुक्तक नामे कुमार श्रमण, केटला जवोए करीने सिद्धिपदने वरशे ? त्यारे जगवंते कहुं, हे आर्यो ! महारो अंतवासी अतिमुक्तक साधु, एज जवमां सिद्धिपदने वरशे. ते कारण माटे हे रूडा पुरुषो ! तमे अतिमुक्तक कुमार श्रमणी

જાત્યાવિકને ઝઘાડવા થકી હીનના ન કરશો અને તેને ઇચ્છિત સેવા ન કરવે કરીને
 નિંદા ન કરશો અને મને કરીને લોકની સમદ્દ ગર્હા ન કરશો અને તેનો શ્રવણ ન કર-
 શો યની હે દેવાનુપ્રિયો ! એ અતિમુક્તક સાધુને અલેદે કરીને અગીકાર કરો અને અ-
 લેદે કરીને તેની સહાય્ય કરો તથા ખાત પાણી લાવી આપવારૂપ વિનય કરીને એનો દે-
 યાવચ્ચ કરો જે કારણ માટે આ મુનિ, જગનો અત કરનારજ છે એટલે સસારનો ઇહેવ ક-
 રનારજ છે અને ચરમ શરીરવાલો છે એટલે આ એને ઠેજુ શરીર છે એ રીતે તે જ્ઞાનવત
 એવા સ્થવિર મુનિયોને જગવતે રહ્યુ ત્યાર પછી તે સ્થવિર મુનિયો જગવતને વદન નમ
 દરાર કરીને જગવતના વચનને વિનય પૂર્વક અગીકાર કરીને અતિમુક્તક કુમાર શ્રમણ
 પ્રત્યે અલેદે કરીને અગીકાર કરતા હવા જાવત વેયાવચ્ચ પ્રત્યે કરતા હવા ત્યાર પછી
 અતિમુક્તક મુનિ જે તે પણ, તે પાપસ્થાનને આલોવીને નાના પ્રકારની તપશ્ચર્યાવિકે કરીને
 સજમ પ્રત્યે સમ્યક્ક્રકારે આરાધન કરીને અતે અતકૃત કેવલી થઇ સિદ્ધિ પ્રત્યે જતા હવા
 ઇતિ અતિમુક્તક મુનિનુ વૃત્તાત જાણવુ ઇહા અતિમુક્તક કુમારને ઇ વર્ષની ઇમ્મરમા દીક્ષા
 આપી છે તેનુ કારણ કે, જગવત પોતેજ દીક્ષા આપનાર છે, માટે તેમા ત્રિરોધ જાણવો નહી

ज कल्ले कायव । त अज्जं चिय करेहं तुरमाणा ॥

११ १० ए १३ १२ १५
बहुविग्घो हु मुहुत्तो । मा अवरएह पडिस्केह ॥३॥

अर्थ—हे प्राणियो ! (ज के०) जे धर्मकार्य (कल्ले के०) काल्य (कायव के०) करवा योग्य होय, (त के०) तेने (अज्जं चिय के०) आज्ञा (तुरमाणा के०) उतावला (करेह के०) करो केस के, (मुहुत्तो के०) मुहूर्त्त एटले काल विशेष जे ते, (हु के०) निश्चे (बहुविग्घो के०) घणा विग्रवालो ठे माटे जे धर्मकार्य पहेला पहोरमा करवानु होय तेने (अवरएह के०) अपराह्ण एटले पाठला पहारे करीशु एम (मा पडिस्केह के०) विलव न करो ॥३॥

भावार्थ—हे नव्य जीवो ! जे धर्म सबधी काम काल्य करवानु होय, तेने उतावलाधी आज्ञा करो केस के, सारा काम करवानी वखते, निश्चे घणा विग्र आवी पडे ठे माटे जे धर्म कार्य पाठला पहारे करवानु हांय, तेने पहेला पहोरमाज करी ल्यो अर्थान् जे धर्म कार्य, जे वखते करवु घटतु होय, तेने तेज वखते करी ल्यो ॥३॥

३
२
४
५
६
७
८
९
१०
११
१२
१३
१४
१५
१६
१७
१८
१९
२०
२१
२२
२३
२४
२५
२६
२७
२८
२९
३०
३१
३२
३३
३४
३५
३६
३७
३८
३९
४०
४१
४२
४३
४४
४५
४६
४७
४८
४९
५०
५१
५२
५३
५४
५५
५६
५७
५८
५९
६०
६१
६२
६३
६४
६५
६६
६७
६८
६९
७०
७१
७२
७३
७४
७५
७६
७७
७८
७९
८०
८१
८२
८३
८४
८५
८६
८७
८८
८९
९०
९१
९२
९३
९४
९५
९६
९७
९८
९९
१००

ही संसारसहावं, चरियं नेहाणुरायरत्तावि ॥

जे पुव्वएहे दिवा । ते अवरएहे न दीसंति ॥४॥

अर्थ—(संसार सहावं चरियं के०) संसारनो जे स्वभाव, तेनुं जे आचरण, तेने देखीने मने, (ही के०) घणो खेद थाय ठे. केम के, (जे के०) जे (नेहाणुरायरत्तावि के०) स्नेहना अनुरागे करीने रक्त एवा पण, अर्थात् प्रेम बंधने करी बंधायेला एवा पण, स्वजनादिक जेत (पुव्वएहे के०) प्रातःकालने विपे (दिवा के०) दीवा, (ते के०) तेज (अवरएहे के०) सांजे (न दीसंति के०) नथी देखाता !! ॥४॥

भावार्थ—ही इति खेदे !! अहह !! अहो ! आ संसारनो श्यो स्वभाव ठे ? के, जेना स्वभावनो विचार करतां तरतज खेद उत्पन्न थायठे !! केम के, जे परस्पर प्रेमबंधने करीने गाढा बंधायेला ठे, तेवा स्वजनादिक पण जे प्रातःकाले दीवा होय, तेना तेज, स्वजनादिक सांजे देखातां नथी !! एतले स्नेहानुरागे करीने गाढपणे बंधायेलाने परस्पर विजोग न पडयो जोइए,

तोपण संसारनो एगो स्वप्नाव ठे के, जे प्रथम कृणमा दीवु, ते नीजा कृणमा तेनुने तेनु नथी देखानु, माटे, तेमनो विजोग थाय ठे एटलुज नहिं पण स्थूल विजोग पण थया करे ठे । ४।

२ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२

मा सुअह जगिअवे । पलाइअवमि कीस वीसमेह ॥

१३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२

तिनि जणा अणुलग्गा । रोगो अ जरा अ मच्चू अ ॥ ५ ॥

अर्थ—हे लोकों ! (जगिअवे के०) जागवाने ठेकाणे अर्थात् धर्म कृत्यने विषे (मा सुअह के०) न सूड रहो अर्थात् धर्म कृत्यने विषे प्रमाद न करो अने (पलाइअवमि के०) नासवानी जयाए (कीस के०) केम (वीसमेह के०) विसामो करो ठो ? अर्थात् आ सार नासवानी जग्या ठे, तो तेमा निराते केम वेंसी रह्या ठो ? केम के, (रोगो के०) रोग (अ के०) वली (जरा के०) वृद्धास्था (अ के) वली (मच्चू के०) मृत्यु (अ के०) ए (ति नि जणा के०) त्रण जण जे ते (अणुलग्गा के०) तमारी पुठे लाग्या ठे एटले तमारी फेडे पड्या ठे माटे धर्म कृत्यमा प्रमाद न करो ॥ ५ ॥

નાવાર્થ-હે ધર્માર્થિ જીવો! જેમ આ વેકાણે લોકોત્તિ એવી છે કે, જેની પાસે ધન હોય, તેમણે જૂટવાની જગ્યાએ જાગતા રહેવું, અને નાસવાની જગ્યાએ વેસી ન રહેવું, તેમ ધર્મ કૃત્યને વિષે પ્રમાદ ન કરવો. અને નાસવા યોગ્ય એવો જે સંસાર તેમાં વેસી ન રહેવું, શાથી કે, રોગ, જરા, અને મૃત્યુ એ ત્રણ હ્રમનો તમારી પૂંઘે નિરંતર પડેલાજ છે, માટે પ્રમાદ ટોડીને ધર્મ કરાણીમાં સાવધાન રહો. ॥૫॥

૩ ૪ ૫
દિવસનિસાઘડિમાલં । આઝસલિલં જીઆણ ધિત્તૂણં ॥

૧ ૬ ૭
ચંદાશ્ચવદ્દહ્ના । કાલરહદં જમાહંતિ ॥૬॥

અર્થ-(ચંદાશ્ચ કે૦) ચંદ્ર સૂર્ય રૂપી (વદ્દહ્ના કે૦) વલદ જે તે (દિવસ નિસા ઘડિ-માલં કે૦) દિવસ રાત્રિ રૂપી ઘડાની શ્રેણિયો વડે (જીઆણ કે૦) જીવનું (આઝ કે૦) આઝલા રૂપી (સલિલં કે૦) પાણીને (ધિત્તૂણં કે૦) ગ્રહણ કરીને (કાલરહદં કે૦) કાલ રૂપી રહેટને (જમાહંતિ કે૦) ઠંચે નીચે જમાવે છે, અર્થાત્ ઠંચે નીચે ફેરવે છે, ॥૬॥

जावार्थ-चछ ने सूर्य ए रूप योलो ने रातो एवा घणा बलवान् वे बलद, ते दिवस ने रा-
त्रि रूपो धोला ने काला घडानी श्रेणियोबडे, जीवोनो आठखा रूप पाणीने ठलेची नाखवाने
काल रूप रूढने फेरनेवे, माटे हे नव्य प्राणियो। आयु नजरे जोडने पण तमने ससा-
र उपरथी वडास जाव केम नयी धतो? ॥६॥

६ ७ ७ ए ११ १० १२ १५ १३ १४

सा नडि कला त नडि । उसह त नडि किपि विन्नाण ॥

४ ५ ३ २ १

जेण धरिज्जइ काया । खड्कति काटासप्पेण ॥७॥

अर्थ-हे नव्य जीवो! (काल सप्पेण के०) काल रूपी सर्प (खड्कति के०) खाया माडेली
एवी (काया के०) वेह जे ते (जेण के०) जेणे करीने (धरिज्जइ के०) धारण करीए, अर्थात्
रक्षा करीए, (सा के०) ते अर्थात् तेवी (कला के०) बहोतेर कला माहिती कोइ पण कटा
(नडि के०) नयी (त के०) ते अर्थात् तेतु (उसह के०) औपथ (नडि के०) नयी (त
के०) ते अर्थात् तेतु (किपि के०) काइ पण (विन्नाण के०) विज्ञान अर्थात् शिल्प चातुरी

(નહિ કેળ) નથી. અર્થાત્ પડતા શરીરની રક્ષા કરે, એવી કોઈ પણ વસ્તુ નથી. ॥૭॥
 નાવાર્થ—કાલ રૂપી સર્પ, આ શરીરનું નક્કણ કરી લે છે, તે કાલરૂપી સર્પને નિવારણ કરે
 એવી કોઈ પણ કલા નથી. તથા કાલ રૂપી સર્પ મશેલી કાયાનું ઊંચેર ઉતારવા સમર્થ કોઈ
 પણ ઔષધ નથી. તથા જગતમાં અનેક પ્રકારની શિલ્પ ચાતુરી છે, પણ કોઈ શિલ્પ ચા-
 તુર્ય એવું નથી કે, જેથી કાલ રૂપી સર્પનું ઊંચેર લાગેલ નહીં. માટે હે જીવ્ય પ્રાણિયો! મોટા
 મોટા સમર્થ પુરુષોનાં વજ્ર સમાન શરીરને પણ કાલ રૂપી સર્પ ગલી ગયો છે; તો આપણા
 રાંક જીવાની કાચી કાયાનો શયો જરુસો? માટે શીઘ્રપણે ધર્મ કૃત્ય કરી લ્યો. ॥૭॥

દીહિરપ્પિંદનાલે । માહિઅરંકેસર દિસામહદલિહ્ને ॥
 ૩ ૫ ૨ ૭ ૬ ૫

હુ પીઅહ કાલજમરો । જણમયરંદં પુહવિપત્તમે ॥૮॥

અર્થ—(હુ કેળ) હુ હિતિ સેદ્ધે! એટલે આ ઘણી સેદ્ધ કારક વાર્તા છે. અર્થાત્ આ
 વાત જે ન જાણે તેને પશ્ચાત્તાપ ઘણો થાય છે. (કાલ જમરો કેળ) કાલ રૂપી જમર જે તે

(बीहर के०) दीर्घ एटले महोद (फणिबनाले के०) शेषनाग रूप ठे नाल ते जेनु एवु, ने (म
 हिथर केसर के०) महियर एटले पर्वत ते रूप ठे केसरा ते जेने विपे एवु, ने (विता मट
 दनिछे के०) विशा रूप ठे महोदा पत्र ते जेने विपे एवु (पुहवि पत्रमे के०) पृथ्वी रूप कमलने
 निपे (जणमयरद के०) जनरूप मकरदने अर्थात् लोक रूपी रसने (पीअद के०) पीए ठे ॥८॥

नावार्थ—लोकमा एवी प्रसिदि ठे के, जमरो कमलमार्थी एवी रीते रस ले के, जेवी
 करीने ते कमलने लगार मात्र इजा न थाय, तेवी रीते पोताने खप जेटलो ज मधुरे स्वर
 गोलने थोडो रस ले ठे, परतु आ जग्याए तां तेनाथी तमाम उलदी रीते जाणवा
 जेनु ठे माटे ते चार्त्तानो विचार करता नव्य प्राणियोने तो दयाना अधिक प्रणामथी क-
 पारो तूढ्या विना रहेल नही ॥ जेम के, कालरूप असतोपी एगो एक जमरो ठे ते पृथ्वी-
 रूप कमलमार्थी लोकरूपी तमाम रसने 'व्याधि वेदनारूप क्रूरणु वापरीने चूगी ले ठे
 एटने कोइ माणसने ते काल नदण करवा विना रहेतो ज नथी- इहा पृथ्वीरूप कमलनु
 शेषनाग रूप नालनु कह्यु, ते लोकोक्तिथी जाणवु एटले लोकमा एवु म्हैयाय ठे के, आ
 बरी पृथ्वीने शेषनागे माथा उपर छपाडी लीधी ठे वली ए पृथ्वी रूपी कमलमा पर्वतो,

ते केसराने ठेकाणे ठे. ने दश दिशायो ते महोटां महोटां पांनडांने ठेकाणे ठे. आवा महोटा कमलनो रस निरंतर पीतां पण कालरूप प्रमरो आज सूधी पण तूत थयो नथी; ने श्रतो पण नथी, अने थशे पण नही. माटे हे नव्य प्राणियो ! काल रूपी प्रमराना आस्वादनां न अवाय, एवा आत्म स्वरूपने पामवाना साधनां; प्रमाद ठोडीने उद्यम करो !! ॥८॥

४ ३ ५ १ २
बायामिसेण कालो । सयजजीआणं ठलं गवेसंतो ॥

६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३
पासं कहवि न मुंचइ । ता धम्मे उद्यमं कुणह ॥९॥

अर्थ—(ठलं के०) ठलने (गवेसंतो के०) गवेयणा करतो एवो (कालो के०) काल जेतने, (बायामिसेण के०) शरीरनी बायाने मिथे (सयजजीआणं के०) सकल जीवोनुं (पासं के०) पासु तेने (कहवि के०) कोइ प्रकारे पण (न मुंचइ के०) नथी मूकतो. (ता के०) ते हेतु माटे (धम्मे के०) धर्मने विषे (उद्यमं के०) उद्यमने (कुणह के०) करो. ॥९॥

भावार्थ—हे नव्य प्राणियो ! रात्रि दिवस, विघ्ने खोलतो एटले आ प्राणि क्यारे

स्वप्नना पामे के, एने हु पफुडी लेव, एवी बांगथे निरतर गयाने मिये पकडवाने माटे पठवाडे पडेलो एवो जे काल, ते कोइ प्रकारे पण पावो हवे एवो नथी एतो जरूर उचितो जाली लेइो ते वखते तमने घणो पश्चात्ताप पवो, के, अरेरे !! आपणे काइ पण धर्म साधन करी शक्या नही । माटे जिनप्रणीत अहिंसादिक धर्मने विये, ज्या सूची कालना ऊपाटामा बराबर नथी आव्या, त्या सूचीमा काइ पण प्रयत्न करी ल्यो ॥९॥

२ ' H ' ३
कालमि अणाईए । जीवाण विविहकम्मवसगाण ॥

१० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९
त नहि सविहाणं । ससारे ज न सन्नवइ ॥१०॥

अर्थ-(अणाईए के०) आदि रहित एवा (कालमि के०) कालचक्रने विये परिच्रम-ए करता एवा, ने (विविहकम्मवसगाण के०) नाना प्रकारना कर्मने वडा थएला एवा (जीवाण के०) जीवोने (ससारे के०) ससारने विये (ज के०) जे (सविहाण के०) सविधान, अर्थात् ऐकेंद्रियादिक जेव (न सन्नवइ के०) प्राप्त थयेलो नथी सन्नवतो एम,

(तं नाहि के०) ते नथी. अर्थात् सर्वे एकेंद्रियादिक भेद ए जीवने थएला संज्ञवे ठे. ॥१०॥
 नावार्थ—काल, कर्म, जीव, अने संसार ए सर्वेनुं अनादिपणुं ठे. माटे आ जीव कर्मना
 वशे करीने अनादि कालनो कालचक्रने विषे परिभ्रमण करतां करतां संसारने विषे सघला
 एकेंद्रियादिक भेदने पामी चूक्यो ठे. पण एवुं न कही शकाय के, अमुक भेद नथी
 पाम्यो. माटे हे प्रव्य प्राणियो ! आज तमे अहंकार करोडो, पण तमे तो केटलीएक वखत
 गधेडा पण थया डो, कूतरा पण थया डो, अनेवली ज्यारे बोर मूला मोगरीआदिकनी जा-
 तिमां उत्पन्न थया त्यारे तो तमने न्हानां ठोकरांए पण दाणा साटे वेचाथी लीया, एटलुंज
 नही पण उपर माग्यामां पण गया; यावत् विद्याने विषे कीडापणे पण उत्पन्न शई चूक्या
 डो. तेना तेज तमे, आज शेत शाहूकार बनीने बेग डो. माटे तमे सर्व प्रकारनुं मान मूकीने
 धर्म कार्यमां प्रवर्त्तो. ॥१०॥

॥अनुष्टुप्सम्.॥

बंधवा सुहिणो सबे । पिअमाया पुत्तचारिया ॥

पेअवणानु निअत्तंति । दाऊणं सलिलंजलि ॥१॥

अर्थ—(सबे के०) सर्व एवा (बधवा के०) बाधव (सुहिणो के०) सुहृद् एटो मित्रो तथा (पित्रमाया के०) माता पिता (पुत्रचारिया के०) पुत्र तथा स्त्री, ते सर्व जे ते, मरी गयेला मनुष्य प्रत्ये (सलिलजलि के०) पाणीनी अजलीने (दाऊण के०) आपीने (पेष्ठ-वणानु के०) इमशान थकी (निश्चत्ति के०) पाठा घेर आवे ठे पण मरेला मनुष्यनी सगाथे कोडपण मनुष्य जता नथी ॥ ११ ॥

भावार्थ—हे जीव ! आ सधला देहना समधि ठे पण ए कोड तहारु सबधी नथी के मके, स्वजन तथा मित्रो, माता, पिता, पुत्र, अने स्त्री, ए कोड माणस तहारा सगा नथी के मके, जे देहनी सगाथे तेमने सबध हतो, ते देहने वाली कूटीने, पठी पाणीनी अजली आपीने अर्थात् ते फरीधी पाठा घेर आववाना नथी एरी अज्ञा मूकीने इमशान थकी पोत पोताना स्वार्थने सजारता पाठा पोत पोताने घेर जायठे पण तेमानु कोड वहालु सग ते जीवनी साथे जतु नथी ॥ ११ ॥

॥આર્યાવૃત્તમ્.॥

૩ ૨ ૫ ૬ ૭ ૮
વિહંડંતિ સુઆ વિહંડંતિ । બંધવા વલ્લહા ચ વિહંડંતિ ॥

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦
દુક્કો કહવિ ન વિહડદ । ધમ્મો રે*જીવ જિણન્નાણિન ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—(રે જીવ કે) હે અજ્ઞાની જીવ ! (સુઆ કે) પુત્ર તથા પુત્રીયો જે તે (વિહંડંતિ કે) વિષ્ટે છે. અર્થાત્ તેનો વિજોગ થાય છે. તેજ રીતે (બંધવા કે) સ્વજન જે તે (વિહંડંતિ કે) વિષ્ટે છે. અર્થાત્ સ્વજનનો પણ વિજોગ થાય છે. (ચ કે) વલી (વલ્લહા કે) વહાલી સ્ત્રીયો પણ (વિહંડંતિ કે) વિષ્ટે છે. દટલે તેનો પણ વિજોગ થાય છે. એજ રીતે સર્વે વસ્તુઓ વિજોગ થાય છે, પણ (દુક્કો કે) એક (જિણન્નાણિન કે) જિનપરમાત્માયે કહેલો (ધમ્મો કે) ધર્મ જે તે (કહવિ કે) કયારે પણ (ન વિહડદ કે) વિયોગ પામતો નથી. ॥ ૨૭ ॥

*દેહાં હે એનું સંવોધન ન શૂકતાં રે એનું જે અથમ સંવોધન શૂન્ય છે, તેનું એ પ્રયોજન છે કે, આ જીવને ધર્મ વિના કોઈ પણ સહાયકારી નથી. તોપણ તેને શૂકીને અજ્ઞાનતાથી સહાયકારી માની ચેતો છે માટે.

नावार्थ—हे मुग्ध जीव ! तु. विचार करण के, आ ससारमा तहारु कोण ठे ? केम के,
 पुत्र, दसन, अने वहाली स्त्रीयो इत्यादिक सर्वेनो विजोग आयठे एटले तेमने मूकीने तु
 जईश, अधवा तने मूकीने ते जशे. माटे ज्या सयोग ठे, त्या निमाये विजोग ठेज पण एक
 जिनराजनो कहेलो धर्म एटले जीवने छ स्वमा पडता धरी राखे माटे धर्म कहीए ते धर्म
 नो कोइ काले पण विजोग नथी थतो अर्थोत् आ जीवने साचु सगण तो धर्मनुज ठे
 अने बीजु सर्वे सगण फोगट ठे ॥१५॥

१ २ ३ ४ ५
 अडकम्मपासवछो । जीवो ससारचारए ठाड ॥

५ ६ ७ ८
 अडकम्मपासमुको । आया सिवमदिरे ठाड ॥१३॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (अडकम्मपासवछो के०) आठ कर्म रूपी पासे बधाणो एवो

*आ जीव ज्या सुधी कम बढे बधायेला ठे, त्या सुधी एने महोग पुरपो जीव कहे ठे अन जेम जेम
 कर्मपी मुरातो जाय ठ, तेम तेम तेने आत्मा कहीन बालावे ठे तेवी बाव जणावचाने माटे आ गाथामा जीव
 तथा आत्मा एवा व शब्दो भूकला ठे

(जीवो के०) प्राणी जे ते (संसारचारए के०) संसार रूपी बंधिखानाने विषे (गाइ के०) रहे ठे. ने (अडकभमपासमुक्तो के०) आठ कर्म रूपी पासथी मूकाएलो एवो (आया के०) रहे ठे. एटले एक समयमां आत्मा जे ते (सिवमंदिर के०) मोक्ष मंदिरने विषे (गाइ के०) रहे ठे. एटले एक समयमां बीजा द्वेत्रने न स्पर्श करतो मोक्षने पामे ठे. ॥१३॥

नावार्थ—हे जीव ! तूं विचार कस्य के, आ जगत्मां एक पास वडे बंधायेलो मनुष्य पण मूकाइ शकतो नथी, तो, तूंतो आठ कर्म रूपी आठ पास वडे बंधायेला तूं, ने तेमां वली संसार रूपी बंधिखानाना घरमां पड्यो तूं. तोपण तेमां मिथ्या सुख मानी वेवो तूं, पण तेमांथी निकलवानो उद्यम नथी करतो, पण ज्यारे त्वारे, तेमांथी निकलवानो उद्यम करीने ज्यारे आठ कर्म रूपी पासने तोडीश; त्वारेज तूं मोक्ष मंदिरमां जईश. पण ते विनातो तने अविनाशी सुख क्यारे पण मलवानुं नथी. ॥१३॥

बिहवो सज्जनसंगो । विसयसुहाइ विनासललिआइ ॥

नलिणीदलगगधोलिर । जलजवपरिचंचलं सबं ॥१४॥

अर्थ--(विहवो के०) विनव एटले लक्ष्मी जे ते, तथा (सङ्कणसगो के०) माता, पिता, नाई, भार्या, इत्यादिकनो जे सबध ते, तथा (विलास के०) रिजासे करीने (ललि-
आइ के०) सुंदर एवा (विसय सुहाइ के०) विषय सुख (सव के०) ए सर्व जे ते (नलिणी
के०) कमलिनी (पोयणी) तेना (दलन के०) पानडाना अग्र जागने निपे (घोलिर के०) घु-
मरातु अर्थात् रहेलु एवु (जललव के०) पाणीनो विडु तेना जेवु ॥ (परिचचल के०) अ-
तिशे चचल ठे अर्थात् अल्प वायुपी पण शीघ्रपणे पढी जाय तेवु ठे ॥ १४ ॥

भावार्थ--आ जीवे मानी लीधेना एवा जे सुखकारी पदार्थ, जेवा के, लक्ष्मी, सगा,
संवधी, तथा अनेक प्रकारना विलासे करीने शोचता एवा यव विषयना सुख ए सर्व अ-
तिशे चचल ठे जेम कमलाना पानडाना अग्रजागमा रहेलु पाणीनु टीपु ओडी चारमा
राजवेज नाश पावे ठे तेम ते सबलु सुख पण थोडा कालमा हतु नहोतु थइ जाय ठे
माटे हे जीव ! एवा अतिशे अस्थिर विषय सुखने विपे तु गु आसक थाय ठे ? ॥ १४ ॥

तं कञ्च बलं तं कञ्च । जुघ्वाणं अंगचांगिमा कञ्च ॥

११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८

सर्व मऽणिच्चं पिबह । दिध्नं कयंतेण ॥२५॥

अर्थ—हे प्राणियो ! (तं के०) ते (बलं के०) शरीरनुं बल (कञ्च के०) क्यां गयुं? बली (तं के०) ते (जुघ्वाणं के०) जवानीपणु (कञ्च के०) क्यां गयुं? बली (अंगचांगिमा के०) शरीरनुं सुंदर पणु (कञ्च के०) क्यां गयुं? ते हेतु माटे (कयंतेण के०) काले करीने (दिध्नं के०) प्रथम दीतुं, ने पत्नी नाश पांम्युं एतुं, (सर्वं के०) सर्व वस्तु (अणिच्चं के०) अनित्य एवाने (पिबह के०) भवलोकन करो. अर्थात् विचारी जुनु. ॥२५॥

भावार्थ—केटलाएक पुरुषोने प्रथम जवानीपणामां घणा बलादिके सहित जोड़ने, पत्नी तेमने वृद्ध अवस्थामां अति निर्बल जोड़ने उपदेश करते. के, हे प्राणी ! तारी जवानीपणानी शोभाये सहित शरीरनुं बलादिक क्यां गयुं? अहो ! काले करीने हतुं नहोतुं थद गयुं. !! माटे सर्व वस्तु अनित्य ठे. एम जाणी रात्रि दिवस करवा मांडेली एवी शरीरनी सु-

श्रुपा तेने उंठी करो, केमके, तमे गमे तेटलु छव्याविकनु खरच करीने शरीरनी साचवणी करो, तोपण ते शरीरनी जवानी कदि काले तेवीने तेवी रहेवानी नथी माटे जेनी सेवा निष्फल न जाय, एवा धर्मनी सेवामा तत्पर थानु ॥१५॥

१ घणकम्मपासवधो । भवनयरचउप्पहेसु विविहानु ॥

६ पावइ विम्वणानु । जीवो को इड सरण से ॥१६॥

अर्थ—(घणकम्मपासवधो के०) निविड कर्म रूप पासाए एटले गावथोए वधायेलो एगो (जीवो के०) जीव जे ते (भवनयर के०) ससाररूपी नगरना (चउप्पहेसु के०) चौटाने विपे अर्थात् च्यार गति रूप चौटाने विपे (विविहानु के०) अनेक प्रकारनी डल दाइ एगी (विम्वणानु के०) विटवनाने (पावइ के०) पामे ठे ए हेतु माटे (इड के०) ए ससारने विपे (से के०) ते प्राणीने (को के०) कोण (सरण के०) रक्षण करनार ठे? अर्थात् कोइ पण नथी ॥१६॥

ज्यार
 न्नावार्थ-हे प्राणिन! आ जीव घणां कर्म रूप पासबंधी बंधायेलो एवो सतो
 गति रूप-संसारना जोगानमां (बीटामां) अनेक प्रकारनी शरीरने तथा मनने दुःखदायक
 बंधनादि रूप विटंबनाने पामे ठे. त्यां तेने रक्षा करवा कोण समर्थ ठे? अर्थात् ते जीव-
 नी रक्षा करनार धर्म विना बीजुं कोइ प्रण समर्थ नथी. ॥१६॥

३ ३
 ४ ४
 ५ ५
 ६ ६
 ७ ७
 ८ ८
 ९ ९
 १० १०
 ११ ११
 १२ १२
 १३ १३
 १४ १४
 १५ १५
 १६ १६
 १७ १७
 १८ १८
 १९ १९
 २० २०
 २१ २१
 २२ २२
 २३ २३
 २४ २४
 २५ २५
 २६ २६
 २७ २७
 २८ २८
 २९ २९
 ३० ३०

१ १
 २ २
 ३ ३
 ४ ४
 ५ ५
 ६ ६
 ७ ७
 ८ ८
 ९ ९
 १० १०
 ११ ११
 १२ १२
 १३ १३
 १४ १४
 १५ १५
 १६ १६
 १७ १७
 १८ १८
 १९ १९
 २० २०
 २१ २१
 २२ २२
 २३ २३
 २४ २४
 २५ २५
 २६ २६
 २७ २७
 २८ २८
 २९ २९
 ३० ३०

१ १
 २ २
 ३ ३
 ४ ४
 ५ ५
 ६ ६
 ७ ७
 ८ ८
 ९ ९
 १० १०
 ११ ११
 १२ १२
 १३ १३
 १४ १४
 १५ १५
 १६ १६
 १७ १७
 १८ १८
 १९ १९
 २० २०
 २१ २१
 २२ २२
 २३ २३
 २४ २४
 २५ २५
 २६ २६
 २७ २७
 २८ २८
 २९ २९
 ३० ३०

१ १
 २ २
 ३ ३
 ४ ४
 ५ ५
 ६ ६
 ७ ७
 ८ ८
 ९ ९
 १० १०
 ११ ११
 १२ १२
 १३ १३
 १४ १४
 १५ १५
 १६ १६
 १७ १७
 १८ १८
 १९ १९
 २० २०
 २१ २१
 २२ २२
 २३ २३
 २४ २४
 २५ २५
 २६ २६
 २७ २७
 २८ २८
 २९ २९
 ३० ३०

बार गर्नावासमा छ ख जोगवतु पढे, एतु कृत्य करे ठे परतु फरीथी गर्नावासमा न आवतु पढे; एवो छयम नथी करतो ए घणु आश्चर्य ठे ! ॥१॥

नावार्थ-हे महामुग्धप्राणिन् ! आ ससारमा सारा माणसनी एवी रीत ठे के, जे जग्याए घणुज छ ख पड्यु होय, ते जग्याए फरीथी न जाय पण आ जीवनोतो एवो अचलो रज नाव ठे के, तेज जग्याए बारगार जवाय एवो त्रपाय कस्या करे ठे पण ते थकी विराम न-धो पामतो तेने जोडने हानी पुरूप उपवेश करे ठे के, गर्नावासमा घणुज कट ठे के, जेनु वर्णन पण बरोबर पड शक्तु नथो तोयपण इहां यत्किंचित् कहीए ठीए ते गर्नावास अनेक प्रकारना मलमूत्रनी छुर्गधथी जरपूर ठे के, जेमा सारी हवा आववानो तो लेश मात्र रस्तोज नथी ने अनेक प्रकारना सूक्ष्म जतुन ते गर्जना कोमल शरीरने घणी वेदना उपजावे ठे ने, ते गर्जने नाशी जवानी जग्या नथी मलती, तेथी बारबार मूर्च्छाखाइ तेनी ते वेदना सहन करे ठे वली त्यां अनेक प्रकारनी रूधणा थायठे तेनी वेदना, तथा जठराग्निथी थयेली छण वेदना, इत्यादिक कमकमाट जरेली अनेक वेदनाजने सहन करतो उधे माये नवमास सूधी टटलतो हतो माटे हे जीव ! ते छ खना दिक्स ते अनतीवार जोगव्या

तोपण तुं केम चूली जायठे? अने फरीधी पाठां तेनांतेज दुःख पामवाना उपाय केम करया करे ठे? ॥ १७ ॥

चुलसीइ कीर लोए । जोणीणं पमुहसयसहस्साइं ॥

इक्किक्किम्मि अ जीवो । अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ १८ ॥

अर्थ—(लोए के०) लोकने विषे (जोणीणं के०) जीवनी उत्पत्तिनां स्थानक (चुलसीइ के०) चोराशी (पमुह के०) प्रमुख (सय सहस्साइं के०) लाख, एटले चोराशी शब्दने प्रमुख कहेतां अग्रेसर करीने लाख शब्द जोडवो. अर्थात् चोराशी लाख जीवने उपजवानां स्थानक ठे. (कीर के०) निश्चे. एटले ए वात शास्त्रमां कहेली ठे. ते चोराशीलाख योनिने विषे (जीवो के०) जीव जे ते (इक्किक्किम्मि के०) एकेक योनिने विषे (अ के०) चली (अणंतखुत्तो के०) अनंतीवार (समुप्पन्नो के०) उत्पन्न अयो ठे. ॥ १८ ॥

भावार्थ—हे जीव ! तुं चोराशी लाख जीवा जोनीने विषे अनंतीवार प्रमण करी

आब्यो तु ने, ते ते जीवा जोनीने विपे अनेक प्रकारना ठेदन जेदनना छुख, ते अनती-
वार सहन करणा, तोय पण ते उत्पत्ति स्थानमांथी कटाजो पामीने, धर्मरुत्य करवाने विपे
तु प्रीति केम जोडतो नथी? ॥१७॥

मायापियवधुहिं । ससारछेहि पूरिउ लोगो ॥

बहुजोणीनिवासीहि । नय ते ताण च सरण च ॥१८॥

अर्थ-(ससारछेहि के०) ससारने विपे रहेला एवां, ने (बहुजोणी के०) गणी एवी योनि
एटले चोराशी लाख योनी, तेने विपे (निवासीहि के०) निवास करीने रहेला एवा (मा-
या पिय वधुहि के०) माता पिता ने बधु, तेमणे करीने (लोगो के०) लोक जे ते (पूरिउ के०)
पूरेलो ठे (ते के०) ते संव (च के०) बली तहारु (ताण के०) रक्षुण करनार, अने (च के०)
बली तहारे (सरण के०) शरण करवा योग्य (नय के०) नथीज केम के, जे पोतेज वधन-
मां पडयो होय, ते सामाने वधनथी शी रीते ठोडावे? ॥१८॥

જાવાર્થ—હે જીવ ! આ જગત્માં રહેલા સર્વે જંતુ કદાચિત્ તહારું પાલણ પોષણ કરવા માટે, માતા, પિતા તથા બંધુ રૂપે થયાં છે, ને તેમણે કરીને આ સર્વ લોક પૂરેલો છે. પરંતુ તે સર્વેથી પણ આજ સૂધી તહારું રક્ષણ થઈ શક્યું નથી. માટે તે તહારે શરણ કરવા યોગ્ય પણ નથી. કારણ કે, સંસારના મહા હઃસ્વરૂપ પ્રવાહમાં સ્વેચાતા પ્રાણિયોને, જેમાં સારો કર્ણધાર (નાવનો ચલાવનાર) છે, એવી નૌકા (નાવ) રૂપ જિનધર્મ જે તેજ, શરણ કરવા યોગ્ય તથા ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે, પણ માતા પિતાદિક શરણ કરવા યોગ્ય નથી. ॥૧૯॥

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬
જીવો વાહિવિદુતો । સફરો દ્વ નિદ્ધલે તડપ્પહ્ડે ॥

૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨
સયલો વિ જણો પિહ્હ ૧ કો સક્કો વેઅણાવિગમે ॥૨૦॥

અર્થ—(વાહિ કે) વ્યાધિયે કરીને (વિદુતો કે) ઊપદ્રવ વાલો એવો (જીવો કે) જીવ જે તે (નિદ્ધલે કે) જલ રહિત પ્રદેશને વિષે (સફરો દ્વ કે) માંડલાની પેઠે (તડપ્પહ્ડે કે) તડફડે છે. એટલે આકુલ વ્યાકુલ થાય છે. તે પ્રકારના રોગે કરીને પીડાતા પ્રાણીને

(સયત્નો વિ કે૦) સકલ એવો પણ (જળો કે૦) જન ઇટલે લોક જેતે (પિઘ્ઘ કે૦) વેલે છે પરતુ તે જીવની (વેઝણાવિગમે કે૦) વેદનાનો નાશ કરવાને વિષે (કો કે૦) કોણ પુરુષ (સક્રો કે૦) સમર્થ હોય? અપિતુ કોઈ પણ સમર્થ ન હોય ॥૨૦॥

નાવાર્થ-આ જીવ અનેક પ્રકારના વ્યાધિ વડે ગ્રસ્ત થઈને જ્યારે જલવિનાના મા-ઠાણની પેઠે તહફઢે છે, તે ચલત નુ મા! નુ ગપ!" ઇત્યાદિક સામાને અતિશે કરુણ ઇ-ત્પન્ન થાય એવા યોગ્ય કરે છે, ત્યારે તેની વેદનાને લેશમાત્ર ઝંઘી કરવાને કોઈ પણ સમર્થ થતુ નથી ઝલટા તેના મનને ધીજી વેદના ઇત્પન્ન થાય, એવી રીતના કરુણ ગ્રેલા શબ્દો વાપરીને અને ઔપધાદિકના ઘણા સ્વરુપના નાલીને અને આલ્ખોમા આલુ ભાવીને, ઝલટા તેને વધારે ગનરામણમા નાલે છે અને પોતે જ્યારે નિરાશ થાય છે, ત્યારે નિસાસા મૂકીને ઢેવટે તેને ધર્મનુ શરણ લેવાવે છે પણ તેમથી કોઈથી કાઠ પળ હુ સ્વ લઈ શકાતુ નથી માટે હે જીવ! પરિણામે ધર્મનુ શરણતો કરવુજ પડે છે, તો ગ્રથમથીજ તુ ધર્મનુ શરણ કર્ય કારણ કે, જે ધર્મના પ્રજાવથી તહારે ફરીથી એવુ હુ સ્વ નોગવતુ પડે નહીં, માટે તેવા ધર્મને કસ્થ ॥૨૦॥

१ ३ ४ ५
मा जाणसि जीव तुमं । पुत्तकलत्ताइ मन्न सुहहेज्ज ॥

६ ११ १० ९
मा जाणसि जीव तुमं । पुत्तकलत्ताइ मन्न सुहहेज्ज ॥१२॥

१३
निज्जणं बंधण मेयं । संसारे संसरत्ताणं ॥१२॥

अर्थ—(जीव के०) हे प्राणिन्! (पुत्तकलत्ताइ के०) पुत्र तथा स्त्री इत्यादिक जे ते (मन्न के०) महारे (सुहहेज्ज के०) सुखनुं कारण थशे. एम (तुमं के०) तुं (मा जाणसि के०) निज्जणं बंधण मेयं । संसारे संसरत्ताणं के०) नरक तिर्थच इत्यादि (निज्जणं के०) महारे (संसारे के०) संसारने विषे (संसरत्ताणं के०) तेज, नज्जटा (निज्जणं के०) मन्न के०, (संसारे के०) ए पुत्र कलत्रादिक जे तेज, नज्जटा (निज्जणं के०) न जाणीश. केम के, (संसारे के०) ए पुत्र कलत्रादिक जे तेज, नज्जटा (निज्जणं के०) रूपे ब्रमण करता एवा जीवोने (एयं के०) ए पुत्र कलत्रादिक जे तेज, नज्जटा (निज्जणं के०) अतिशे गाढ एवा (बंधणं के०) बंधन रूपे शायवे. ॥१२॥

प्रावार्थ—अरे रे जीव ! तहारी शी विपरीत बुद्धि थइ वे? के, जे दुःखनुं कारण ठे, तेनेज तुं, एकांति सुखनुं कारण मानो वेगो नुं! केमके, संसारने विषे स्त्री पुत्रादिक एज म-होदुं बंधन ठे. ते बंधनने तुं एम जाणो वे के, एथी महारे सुख थशे, परंतु तेथी कदि एण तहारे सुख थयानुं नथी. कारण के, तेमने विषे गाढ प्रीति राखवाथी नरकने विषे जनुं पड़े

हे तथा त्रियं च गतिने विषे गर्धडा कूतरादिकना नि शकपणे विषय भोगववाना अवतार धरवा पडे हे' अने त्या त्या अनेक प्रकारना छ ख सहन करवा पडे हे तेनु कारण एज के, आ महारी स्त्री, आ महारो पुत्र इत्यादिक ममत्वभाव करवाथी एवा फल मले हे ने आ नवमा तेनु पालण पोषण करवामा रात्रि दिवस गमावे हे पण एम विचार करतो नथी के, आज बधो दिवस गयो, तथा आज बधी रात्रि गइ, पण तेमां कंटली घडि में महारा आरमानु साधन करथु' एवो विचार तु केम नथी करतो' ॥३१॥

॥ ३३ ॥ ३३ ॥ ३३ ॥ ३३ ॥ ३३ ॥

जणणी जायइ जाया । जाया माया पिया य पुत्तो य ॥

॥ ३३ ॥ ३३ ॥ ३३ ॥ ३३ ॥ ३३ ॥

अणवडा ससारे । कम्मवसा सबजीवाण ॥ ३३ ॥

अर्थ—(ससारे के०) ससारने विषे (कम्मवसा के०) कर्मना वडा थकी (सबजीवाण के०) सर्व जीवोनी (अणवडा के०) अनवस्था एटले एक जातनी स्थिति नथी रहेती कारण के, (जणणी के०) माता जे ते, जवातरे (जाया के०) स्त्रीरूपे अने (य के०) बली

(જાયા કેળ) સ્ત્રી જે તે, જવાંતરે (માયા કેળ) માતારૂપે. અને (ય કેળ) વલી (પિયા કેળ) પિતા જે તે, જવાંતરે (પુત્રો કેળ) પુત્રરૂપે પણ (જાયડ કેળ) ધાય છે. અર્થાત્ આ જીવની એક સરસી સ્થિતિ નથી રહેતી. ઇત્યાદિ અનવસ્થા જાણવી. ॥૨૩॥

જાવાર્થ—હે જીવ ! સંસારમાં સર્વે જીવ કર્મને વશ છે. માટે તેમનું સ્વરૂપ સદાકાલ એકરૂપે રહેતુ નથી. એજ સંસારનો વિષમ સ્વભાવ છે. કારણ કે, જે માતા છે, તે જવાંતરે માતારૂપેજ નથી થતી, પરંતુ તેજ માતા સ્ત્રીરૂપે થાય છે. અને જે સ્ત્રી એટલે પોતાની નાર્યા છે તે જવાંતરે માતારૂપે થાય છે. પણ નાર્યારૂપે उत्पन्न નથી થતી. અને જે પિતા છે, તે જવાંતરે પિતારૂપેજ उत्पन्न નથી થતો, પરંતુ પુત્રરૂપે પણ उत्पन्न થાય છે. માટે જેના ઉપર તું આજ પ્રીતિ રાસીને તહારો બધો જન્મારો તેનુંજ નરણ પોષણ કરવામાં, પશુની પેઠે આ મનુષ્યજનવને એલે ગમાવે છે. પણ એમ વિચાર નથી કરતો કે, એજ મહારાં કેટલીએક વચ્ચત શત્રુ થઈને તેનું એ મને હેદન, નેદન, તાડનતર્જન, ઘાતપાતાદિક અત્યંત વેદના ઉપજાવી હશે. તોપણ હું તેના ઉપર સરાગન્નાવે કરીને ઝલડો રાત્રિ દિવસ તેનીજ ચિંતામાં રહીને મહારું ધર્મધ્યાન મૂકીને શું કરવા સરાબ થઈ હું? એવો વિચાર તું લેશમાત્ર પણ કરતો નથી. કારણ કે, તું આલો

जन्मारी तेमने माटे कूटी कूटीने मरी जईश, तोयपण जो तेमना कर्ममा सुख नथी, तो तु केम करीने सुखा करीश ? तथा तेमना कर्ममा जो झुव्यादिकनो लान नथी, तो तु तेमने क्याथी लावीने आपीश ? तेम बता कवापि तु कूड, कपट, उलभेद, प्रपच, विश्वासघात झुने अन्यायादिक अनेक प्रकारना कुकर्म करीने, महोटा मेरुपर्वत जेवडो माथे पायरूप नार जरीने, तु छव्य मेलवीने तेमने आपीश, तोयपण तेमनी पासे ते रहेवानु नथी अने जो तेमना जाग्यमा झुव्यादिक पदार्थ ठे, तो तु काड पण नही आपे, तोयपण ते महोटा कोटिध्वज धरो माटे केवल तेमनेज माटे पोतानु धर्मध्यान चूकवु, ते ठीक नही ॥२३॥

आ बावीशमी गाथामांथा जीवने नवातर आश्रीने अनेक प्रकारना सबध धाय ठे एम कहु परतु आने आज्ञवमाल अनेक प्रकारना सबध धया ठे, तेनी कथा निचे प्रमाणे जाल्यो

कथा २

मथुरा नगरीने विदे कुबेरसेना एवे नामे एक गणिका (वेदया) रहेती हती ते एक दहाडो पोताने गर्ज उरपन्न धवा थकी अतिशे खेव पामी त्यारे तेनी माता कुट्टिनी तेथीए, तेने खेववाली जोडने, तेनी पीडा दूर करवाने अर्थे वैद्यने बोलाव्यो ते वैद्ये नुनाडी जोडने

तेने रोग रहित जाणीने ए प्रकारे कह्युं. के, आना शरीरमां कोइ पण रोग नथी. फक्त पेटने विषे, पुत्र पुत्रीरूप जोडलुं उत्पन्न थयुं ठे. ए कारण मांटे एने खेद वर्ते ठे. त्यार पढी वैद्यने विदाय करीने ते कुट्टिनी, पुत्री प्रत्ये कहेती हवी. आ गर्भ तहारा प्राणनो नाश करनारो ठे. ते कारण मांटे राखवा जोग्य नथी. एतो पाडवा जोग्यज ठे. ते अवसरे वेदया कहेती हवी. क्लेश(डःख)पण सहन करीश, परंतु महारा गर्भने कुशल रहो. एमकहीने पढी ते वेदयाए गर्भनी वेदना सहन करीने अवसरे पुत्र पुत्रीरूप जोडलुं प्रसव्युं. त्यारे वली कुट्टिनी कहेतां तेनी मा, कहेती हवी. हे पुत्री ! आ ठोकरांनुं पेटे त्याग करीने, आजीविकानुं कारण एवं पोतानु जवानी- कारण मांटे आ जोडलुं विष्टानी पेटे त्याग करीने, आजीविकानुं कारण एवं पोतानु जवानी- पणु राख्य. त्यारे वेदया कहेती हवी. हे माता ! जो एम ठे तो दश दिवस सूधी विलंब करो. पढी तमारुं कहेलुं करीश. त्यार पढी तेनी माताये आझा आपी. त्यार पढी ते वेदया दश दिवस सूधी धवरावीने ते बालकोनुं सम्यक् प्रकारे प्रतिपालन करीने अगीयारमे दिवसे, एक जणानुं कुबरदत्त, अने एक जणीनुं कुबरदत्ता ए प्रकारे बे जणानां नाम पाडीने पढी तेमना नाम सहित एवी बे बींटीयो करावीने ते बे जएानी आंगलीयोमां घालीने पढी एक

लाकडानी पेटीमा ते बे जणने माही मूर्कीने सध्या समये यमुना नदीना प्रवाहने विवे. ते पेटीने वहेती मूर्की दीधी त्यार पठी ते पेटी जलमा वहेती थकी अनुक्रमे करीने विवसनो उदय धए सते, शौर्यपुर नगरे आची त्या स्नान करवाने अर्थ आवेला एवा बे शेतना पुत्रो ते पेटीने आवती देखीने, तत्काल लेइने एकजणे तेनी मध्ये एक बालक अने बालिकाने जोइने, तेमनी मध्ये जे पुत्रनो अर्थि हतो, तेणे पुत्र लीधो अने बीजो पुत्रीनो अर्थि हतो, तेणे बालिका लीधी ए प्रकारे ते एक एक गालक लेइने पोत पोतानी स्त्रीने आप्पु प- ठी मुष्टिकामा जखेला थक्करने अनुसारे तेमनु नाम पाड्यु त्यार पठी ते कुबेरवत्त अने कुबेरवत्ता एवे नामे बे बालक, ते शाहुकारोने घेर अतिशो उद्यमे करीने महोटा धया पठी अनुक्रमे करीने जीवन अवस्था पाम्या त्यारे ते बे बालकोनु सरखु रूप जाणीने, ए बे शा- हुकारो ते बे जणनो माहो माहे पाणीग्रहणानो उत्सव करता हवा एटले लग्ननो उत्सव करघो त्यार पठी ते स्त्री जरत्तार, एक दहाडो सोगटा वाजी रमवा वेवा ते अवसरे कु- बेरवत्तना हाथयकी ते नामाकित मुष्टिका कोष्टक प्रकारे निकलीने, कुबेरवत्तानी आगल पडी त्यार पठी तेणीए ते मुष्टिका पोतानी मुष्टिकानी साये सरखी आकृतिवाली, अने एक दे-

શમાં ઘડેલી, અને સરસા નામવાલી એવી દેહીને મનને વિષે કુબેરદત્તને પોતાનો ખાઈ છે, એમ નિશ્ચે કરીને તે બે વીંટીયો કુબેરદત્તના હાથમાં ધાલી. તે અવસરે કુબેરદત્ત પણ તે વીંટી જોવા થકી તેમજ તેને પોતાની બહેન છે, એમ નિશ્ચે કરીને અતિશે સ્વેદ પામ્યો. ત્યાર પછી તે બે જણ પણ પોતાના વિવાહના કાર્યને અકાર્ય માનતાં એટલે આ સ્વેદ થયું! એમ જાણતાં એવાં પોતાનો સંદેહ નિવારવાને માટે પોતપોતાની માતાને સમં જીવવાની અતિશે અગ્રાહ્યે કરીને પોતપોતાનું સ્વરૂપ પૂઠ્યું. તે અવસરે તેમની માતાનું તે બે જણની આગલ મંજૂવામાંથી (પેટીમાંથી) કહાડ્યાં ત્યાંથી માંડીને સર્વ પણ વૃત્તાંત કહ્યું. ત્યાર પછી કુબેરદત્ત માતા પિતાને કહેવા લાગ્યો કે, તમે અમને જોડલે જન્મેલાં જાણીને પણ આંબું અ-કાર્ય કેમ કર્યું? ત્યારે તે કહેવા લાગ્યાં કે, તદ્વારા સરસી કન્યા અને તેના સરસી વર ક્યાંહિ અમને મલ્યો નહીં. તેથી સરસાં શોખાદિ ગુણવાલાં તમને જાણીને તમારા વેનોજ માંહોમાંહે વિવાહ કર્યો. પરંતુ હજુ સૂધી કાંઈ પણ બગડ્યું નથી. જે કારણ માટે તમારા વેનું એક કરપીડનજ થયું છે. એટલે ફક્ત એક હાથનોજ મિલાપ થયો છે. પણ મૈથુન કર્મ થયું નથી. તે માટે તું સ્વેદ ન કરીશ. તને બીજી કન્યા પરણાવીશું. ત્યાર પછી કુબેરદત્તને કહ્યું.

तमारु वचन महारे प्रमाण ठे परतु हमणा तो हु व्यापार कराने माटे परदेश जवानी
 इच्छा राखु तु ए कारण माटे मने आझा आपो 'त्यार पठी ते शैव शेवाणीए आझा आपी
 पठी कुंजरदत्त, ते वृत्तांत पोतानी नहेनने कहिने, घणाक क्रियाणा लेउने, हेयोग थकी पो-
 ताने उत्पत्तिनु स्थानक एयो मथुरा नगरीये गयो त्या ते निरतर पोताने उचित व्यापार
 करतो सतो, एरु वहाडो कोडक मावा कर्मना जोगथकी अद्रन्तूरुपे करीने शोनायमान
 एवी, पोतानी माता कुंजरसेना वेदयाने देखीने, कामे पीडित थयो सतो, ते वेदयाने बहु
 खूप आपीने, पोतानी स्त्री करीने निरतर तेनी सगाथे विषय सजधी सुख नोगवतो हयो
 त्या अनुक्रमे करीने तेने एक पुत्र थयो हवे शौर्यपुरने विपे ते कुंजरत्ता, माताना मुखथकी
 मूलथकी पोतानी ते प्रवृत्ति साजलीने, तत्काल वेराग्य प्रत्ये पामी सती आर्या (साध्वी) नो
 सजोग थए सते दीक्षा ग्रहण करीने, घणा महोटा तप करीने, विशुद्ध अध्ययसायना योग
 शक्ती थोडा कालमाज, तेणीए अथवि ज्ञान उत्पन्न करु 'त्यार पठी ते साध्वी, अवधिज्ञा-
 नना वले करीने पोताना भाईनु स्वरूप जोती सती मथुरा नगरीने विपे पोतानी माता
 सगाथे लागेलो एवो, अने पुत्र सहित एयो, तेने देखीने कर्मनी गतिने धिक्कार करती ए-

ટલે ધિક્કાર પડો કર્મને!! એમ કહેતી સતી પોતાના જાઈને અપ્રકારજરૂપ મહોટા પાપરૂપ કાદવ થકી ડહરવાને એટલે કાઢવાને, પોતે મથુરા પ્રત્યે આવીને, કુવેરસેના વેશ્યાને જ ઘેર જઈને, ધર્મલાજરૂપ આશિષ્ દેઈને તેની પાસે પોતાને ડતરવાનું સ્થાનક માગ્યું. તે અવસરે કુવેરસેના પણ તે આર્યની નમસ્કાર કરીને એમ કહેતી હવી. હે મહાસતી! હું વેશ્યા હું. પણ હમણાં એક જરતારના સંજોગથી નિશ્ચે કુલ સ્ત્રી થઈ હું. તે કારણ માટે તમે સુખે કરીને મહારા ઘરની સમીપે પાપ રહિત એવા આશ્રયને ગ્રહણ કરીને, જમને રૂઢા આચારમાં પ્રવર્તી-વો ત્યાર પછી કુવેરદત્તા સાધ્વી પણ, પોતાના પરિવાર સહિત તેણીએ આપેલા ડપાશ્રયમાં રહી. હવે તે વેશ્યા નિરંતર ત્યાં આવીને, તે બાલકને સાધ્વીની આગલ ઝંડૂ ડપર લોટતો મૂકતી હવી. તે અવસરે અવસરની જાણ એવી જે સાધ્વી, તે આગામી કાલમાં લાજ જા-ણીને તે બાલકને આ પ્રકારે વોલાવતી હવી. હે બાલક! તું મહારો જાઈ હું. ॥૧॥ તું મહારો પુત્ર હું. ॥૨॥ તું મહારો દીયર હું. ॥૩॥ તું મહારા જાઈનો પુત્ર હું, એટલે જાત્રિજો હું. ॥૪॥ તું મહારો કાકો હું. ॥૫॥ તું મહારા પુત્રનો પણ પુત્ર હું. ॥૬॥—તથા જે તહારો પિતા હે, તે તું મહારો જાઈ હે. ॥૧॥ અને મહારો પિતા હે. ॥૨॥ અને મહારા પિતાનો પિતા, એટલે મહારો

વડાઘડે ॥૩॥ મહારો ખરતાગ છે ॥૪॥ મહારો પુત્ર છે ॥૫॥ અને મહારો સસરો પણ છે
 ॥૬॥—તથા જે તહારી માતા છે, તે મહારી માતા છે ॥૧॥ અને મહારા પિતાની માતા છે ॥૨॥
 અને મહારા જાઈની સ્ત્રી છે ॥૩॥ અને મહારી વહુ છે ॥૪॥ અને મહારી સાસુ છે ॥ ૫ ॥
 અને મહારી શોક્ય પણ છે ॥૬॥—એ રીતે કહીને સાધ્વી તે બાલકને વારચાર બોલાવે છે
 ત્યાર પછી એક વહાડો કુચરવત તેનું વચન સાનર્લીને, આશ્રય પામ્યો સતો, તે સાધ્વીને ક-
 હેતો હવો હે આર્યે! વારચાર આલુ અલુક્તુ ગુ બોલો તો? ત્યારે સાધ્વી કહેતી હવી હુ અ-
 લુક્તુ નથી બોલતી જે કારણ માટે આ બાલક એક માતાપણા થકી જાઈ છે, એટલે તેની
 અને મહારી એક માતા છે તેથી મહારો જાઈ થાય છે ॥૧॥ અને મહારા ખરતારનો પુત્ર છે,
 માટે મહારો પુત્ર થાય છે ॥૨॥ અને મહારા ખરતારનો નહાનો જાઈ છે, માટે મહારો ધીયર છે
 ॥૩॥ અને મહારા જાઈનો પુત્ર છે, માટે મહારો જત્રીજો છે ॥૪॥ અને મહારી માતાના પ-
 તિનો જાઈ છે, માટે મહારો કાકો લાગે છે ॥૫॥ અને મહારી શોક્યના પુત્રનો પુત્ર છે, માટે
 મહારો પોત્રો લાગે છે ॥૬॥—એ પ્રકારે બાલકની સવાથે પોતાના ઠ સવથ દેલાડીને, ચલી
 કહેતી હવી જે આ બાલકનો પિતા છે, તે મહારે એક માતાપણા થકી જાઈ છે એટલે તેની

અને મહારી એક માતા છે. માટે જાણ થાય છે ॥૧॥ અને મહારા માતાનો જરતાર થયો, તેથી મહારો પિતા થાય છે ॥ ૨ ॥ અને મહારા કાકાનો પિતા થયો, તેથી મહારો વડાબુને થયો ॥ ૩ ॥ અને પ્રથમ મને પરણ્યો છે, માટે મહારો જરતાર થાય છે ॥ ૪ ॥ અને મહારી શોભ્યનો પુત્ર થાય છે, માટે મહારો પુત્ર પણ થાય છે ॥ ૫ ॥ અને મહારા દીયરનો પિતા થાય, માટે મહારો સસરો છે ॥ ૬ ॥—એ પ્રકારે વાલકના પિતા કુવેરદત્તની સાથે પોતાના ઠ સંબંધ કહીને, વડી કહેતી હવી. જે આ વાલકની માતા છે, તે મને પણ જાણારી છે, માટે મહારી પણ માતા છે ॥ ૧ ॥ અને મહારા કાકાની માતા છે, તેથી મહારી દાદી જાણે છે ॥ ૨ ॥ અને મહારા જાઈની સ્ત્રી થઈ, તેથી મહારી જોજાઈ થાય છે ॥ ૩ ॥ અને મહારી શોભ્યના પુત્રની સ્ત્રી થઈ, માટે મહારી વહુ થઈ ॥ ૪ ॥ અને મહારા જરતારની માતા થઈ, તેથી મહારી સાસુ થઈ ॥ ૫ ॥ અને મહારા જાઈની વીજી સ્ત્રી થઈ, માટે મહારી શોભ્ય થઈ ॥ ૬ ॥ એ રીતે આ વાલકની માતા કુવેરસેના વેશ્યાની સાથે પોતાના ઠ સંબંધ દેલાડ્યા. એ પ્રકારે આ અટ્ટાર સંબંધ કહીને તે સાધવી, તે સંબંધોની જ્ઞાતરી કરવાને અર્થે, પોતે વ્રત ગ્રહણ કર્યું તે અવસરે રાજેલી પોતાની વીંટી કુવેરદત્તને આપતી હવી. ત્યાર પછી કુવેરદત્ત પણ તે વીંટી દેલીને

सौ सवधनु विरुद्धपणु जाणीने, तत्काल वैराग्य पासीने, पोतानी निदा करतो सतो पोता
 नी शुद्धिने अर्थ, चारित्र ग्रहण करतो हवो अने वली महा तप करतो हवो तथा कु
 वेरसेना वेदयापण ते प्रवृत्ति सान्नलवा थकी प्रतिबोध पासी सती श्रावकनो धर्म
 अंगीकार करती हवी त्थार पढी कुवेरदत्ता साध्वी, ए प्रकारे तेमनो उद्धार करीने
 पोतानी प्रगर्त्तिनी पासे गड एटले पोतानी गुरुणी पासे गड अनुक्रमे 'करीने ए सर्व
 जीवो पोतानो धर्म सम्बन्ध् प्रकारे आराधन करीने सद्गतिना भजनार थया अ-
 र्थात् रूढी गतिमा गया ए प्रकारे अहार समय उपर कुवेरदत्तनु दृष्टात कद्दु आ
 एक जमने आशीने समय देखाळ्या अनेक नवनी अयेष्टामा तो प्राये करीने साव्यव-
 हारीक जीवोने एकएक समय पण अनतीवार थया ठे ते प्रकारे श्री भगवती सूत्रना
 वारमा शतकना सातमा उद्देशामा कद्दु ठे, तेनो अर्थ इहा लखीए ठीए

हे भगवत ! आ जीव सर्व जीवोना मातापणे करीने, पितापणे करीने, भाईपणे क-
 रीने, वहेनपणे करीने, स्त्रीपणे करीने, पुत्रपणे करीने, पुत्रीपणे करीने, पुत्रनी स्त्रीपणे क-
 रीने, सामान्यथर्ती शत्रुपणे करीने, वैरिपणे करीने एटले शत्रुभावना अनुबध सहितपणे

કરીને, ઘાતકપણે કરીને એટલે મારનારપણે કરીને, અને તાડન કરનારપણે કરીને, પ્રત્યની-
 કપણે કરીને એટલે પ્રતિકૂલપણે કરીને, અને કાર્યના ઉપયાતપણે કરીને, એટલે અમિત્રસ-
 હાયીપણે કરીને રાજાપણે કરીને, જુવરાજપણે કરીને, યાવત્ સાર્યવાહપણે કરીને, દાસ-
 પણે કરીને, એટલે ધરની દાસીના પુત્રપણે કરીને, પ્રેમ્યપણે કરીને એટલે ચાકરપણે કરીને,
 નૃતકપણે કરીને એટલે હુકાલાદિકને વિષે અન્નસાટે લીધેલો તેપણે કરીને, કર્પણાદિ
 લાનના નાગ ગ્રાહકપણે કરીને, અન્ય પુરુષોએ ઉપાર્જન કરેલા અર્થના ઝોગકારી નરપણે કરીને,
 વલી કલા શીખવવા જોગ્યપણે કરીને, અને વલી દેપ કરવા જોગ્યપણે કરીને પૂર્વે ઉત્પન્ન
 થયો છે ? એ રીતે ગૌતમસ્વામીએ નગવંતને પૂછ્યું. ત્યારે નગવંત કહેતા હવા. હે ગૌતમ ! હા !
 અનેકવાર અથવા અનંતીવાર આ જીવ સર્વ જીવોની માતા થઈ, પિતા થયો, નાઈ થયો, એ
 રીતે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે પૂર્વે સર્વ સંબંધ કરી ચૂક્યો છે. એજ પ્રકારે સર્વ જીવો પણ આ જીવના
 માતાદિકપણે કરીને, અનેકવાર, તથા અનંતીવાર પૂર્વે ઉત્પન્ન થયા છે. એ રીતે સર્વ જીવોને
 માંહોમાંહિ સર્વ સંબંધ થઈ ચૂક્યા છે. કૃતિ સંસારની અનવસ્થા ઉપર કુદેરસેના ગણિકાનું
 દષ્ટાંત તથા શ્રી નગવતી સૂત્રના પાઠનો અર્થ જાણ્યો.

॥ अनुपुष्टम् ॥

११ ए १० १४ १२ १३ १७ १५ १६ २० १८ १९
न सा जाई न सा जोणी । न त ठाण न त कुल ॥

५ ६ ७ ८ १ २ ३ ४
न जाया न मुआ जह ॥ सवे जीवा अणतसो ॥५३॥

अर्थ—(जह के०) ज्या (सवे के०) सर्व (जीवा के०) जीव जे ते (अणतसो के०) अ
नतीवार (न जाया के०) नथी उत्पन्न थया तथा (न मुआ के०) नथी मरण पाम्या, एवी
(सा के०) ते अर्थात् तेवी कोइ (जाई के०) जाति जे ते (न के०) नथी अने (सा के०) ते
अर्थात् तेरी कोइ (जोणी के०) योनि जे ते (न के०) नथी अने (त के०) ते अर्थात् तेवु
कोई (वाण के०) स्थान जे ते (न के०) नथी अने (त के०) ते अर्थात् तेवु कोइ (कुल के०)
कुल जे ते (न के०) नथी एटले सर्वे जीवोने पूर्वे कहेला सर्वे स्थानको अनतीयार थया ठे ॥५३॥

बली आ अधिकारने विशेषे जाणवानी मरजी होय तो, श्री जगवती सूत्रना वारमा
शतकना सातमा उद्देशामाथी वोकडानु दृष्टात जोइ लेज्यो

॥ आर्यावृत्तम्. ॥

तं किंपि नहि वाणं । लोए वालगगकोडिमितंपि ॥

जह न जीवा बहुसो । सुहडकपरंपरं पत्ता ॥२४॥

अर्थ—(जह के०) जे स्थानने विपे (जीवा के०) जीव जे ते (सुह डक परंपरं के०) सुख डःखनी परंपराने (बहुसो के०) घणीवार (न पत्ता के०) नथी पांम्या. (तं के०) ते. अर्थात् तेनुं (किंपि के०) कोइ पण (लोए के०) लोकने विपे (वालग के०) वालनो अग्र तेनो (कोडिमितंपि के०) प्रांतचाग मात्र पण, अर्थात् किंचित् मात्र पण (वाणं के०) स्थान जे ते (नहि के०) नथी. अर्थात् आ जीव, सर्वे स्थानकमां जइ आब्यो वे. ॥२४॥

भावार्थ—व्यवहार राशीने पामेला जीवोने अनंतो काल थइ गयो वे. माटे ते जीवोने सर्व जाति आदिकने विपे अनंतीवार उत्पत्ति थइज हसो? एम संज्ञावना करीए गीए. केम के, ए अनिप्रायतो बहुश्रुतनेज गम्यवे. अर्थात् ते अनिप्राय तो बहुश्रुत जाणे. हे जीव! नुं अनंतीवार

सारी सारी जातिमा तथा सारी सारी योनिमां उत्पन्न थयो तु अने सारा सारा स्थानमा तथा
 सारा सारा कुलमा उत्पन्न थयो तु अने तु त्या अनेक प्रकारे जन्म मरण पाम्यो तु परतु
 विचारी जोतातो तु जेवो तु, तेवोने तेवोज तु एटले तहारु स्वरूपतो निश्चैनयमते करीने अठेद्य,
 अनेद्य, अजर, अमर, ज्ञानरूप, सुखरूप अने सत्कारूप एवु ठे तेने तु विसरी जइने, वेहा
 दि परनायमा आसक्त थइने पच प्रकारना रिपय सुख भोगवानी तृष्णा, हजु सुधी तने
 जती नथी परतु तु एम वाड्ढा राखेले के, हु सारी सारी जाति आदिकमा जइने सारा सारा
 विपय भोगतु पण ते रिपयना सुख ते अनतीवार भोगवीने वमन करया ठे, तोयपण तेने तेज
 भोगनी इच्छा राखीने वाताशी (वमन करेलाने खानारो) केम थाय ठे? वली ए विपय सुखने
 भोगवीने काइ तृप्त थवातु नथी पण, डलदी तेनी तृष्णा जेम वलता अग्निमा धी होमै, ने
 तेनी ज्वाला वृद्धि पामे, तेम विपय तृष्णा वृद्धि पामशे, माटे हे जीय। तु एम रिचार के,
 हु सर्ग ठेकाणे जइने सर्व जातिना सुख छुख अनतीवार भोगी आव्यो तु पण कोइ
 ठेकाणे नथी जइ आव्यो एम नथी एवु विचारीने विपय सुखथी विराम पामीने तु तहारा
 आत्मस्वरूपना अविनाशी सुखमा मग्न था आ वे गथानो नेगो नावार्थ ठे ॥२३॥ २४॥

૨ ૩ ૪ ૫
સવાન રિઢીન । પત્તા સઘેવિ સયણસંબંધા ॥

૩ ૭ ૧૧ ૧૩ ૧૫ ૧૭ ૧૯
સંસારે તો વિરમસુ । તત્તો જડ મુણસિ અપ્પાણં ॥૧૫॥

અર્થ—(સંસારે કે૦) સંસારને વિષે (સવાન કે૦) સર્વે એવી (રિઢીન કે૦) ક્ષુદ્ધિયો જે તે. તથા (સઘેવિ કે૦) સર્વે એવા પણ (સયણસંબંધા કે૦) સ્વજન સંબંધ જે તે (પત્તા કે૦) પામ્યો હું (તો કે૦) તે કારણ માટે(જડ કે૦)જો(અપ્પાણં કે૦)આત્માને(મુણસિ કે૦)જાણે છે,તો(તત્તો કે૦)તે ક્ષુદ્ધિઆદિક થકી(વિરમસુ કે૦)વિરામ પામ્ય.અર્થાત્ નિવૃત્તિ પામ્ય. ॥૧૫॥

જ્ઞાવાર્થ—હે આત્મન્ ! સંસારને વિષે અનાદિ કાલથી અમણ કરતાં આ જીવે દેવ મનુષ્યાદિકની સર્વે સ્મૃદ્ધિયો પામી છે. તથા સર્વેની સાથે, પોતાના માતા પિતા જાઈ જાર્યાદિક સંબંધ, જોડાયો છે. માટે તેમાં તહારે મોહ રાસવો ઘટતો નથી. કેમ કે, જે સ્ત્રી છે, તે પરાન્ન વનું સ્થાનક છે. તથા જે વંધુજન છે, તેજ વંધન છે, તથા જે વિપયસુખ છે, તેજ વિપથે. (ઝેર છે.)

ए प्रकारे जे तहारा शत्रु ठे, तेनेज तु मित्र जाणीने तेने विषे मोह राखीने बेगी तु ते कारण माटे एक पोताना आत्म स्वरूपनुज सावु सुख मानीने, ते रुद्धि, रज्जन, इत्यादिकनु कल्पित सुख मानीने अर्थात् तेने छ स्वरूप जाणीने ते सर्व थकी निवृत्ति पाम्य ॥२५॥

१ एगो वधइ कम्म । एगो वहवधमरणवसणाइ ॥

६ विसहइ जगमि जमडइ । एगुच्चिय कम्मवेजविउ ॥२६॥

अर्थ—(एगो के०) एरुलो अर्थात् सहाय्य रहित एगो जीव जे ते (कम्म के०) झा नारणीआदि कर्मने (यथइ के०) आत्माना सगाये बाधे ठे तथा (एगो के०) एकलोज जगतने विषे (वह के०) ताडन अने (यथ के०) बधन अने (मरण के०) प्राणनो वि योग अने (वसणाइ के०) आपत्ति तेमने (विसहइ के०) सहन करे ठे बली (एगुच्चिय के०) एकलोज आ जीव (कम्मवेजविउ के०) कर्मबडे उगायो सतो (जगमि के०) ससारने विषे (जमडइ के०) जमे ठे ॥२६॥

जावार्थ—हे जीव ! जे वखत तहारो जन्म थयो, ते वखत तें एकलेज वणुज कष्ट सहन करयुं, पण ते वखत तहारु दुःख मटाडवाने माटे, तने कोइए सहाय्य करी नही. अने जे वखते तुं मरण पामीश, ते वखते ते मरणानी वेदना पण, तहारे एकलानेज सहन करवी पडशे. अने पठी ज्यारे नरकादिक भवांतरने विपे जईश, त्यारे त्यांनी वेदना पण, तहारे एकलानेज सहन करवी पडशे; पण जेने अर्थे एटले देहने अर्थे, स्त्रीने अर्थे, पुत्रने अर्थे, तथा संबंधीने अर्थे तें अनेक प्रकारनां पाप करयां वे, परंतु तेमांनुं कोइ पण तहारी वेदनातो नाग लेवाने आवशे नही. एवीज रीते बीजा नवोमां पण कर्मवडे उगायेलो तुं, एकलेज कष्ट भोगवीश. अर्थात् तहारां करेलां कृत्यने तुंज भोगवीश, पण ते कष्ट भोगवाने बीजो कोइ पण आवशे नही ॥२६॥

१ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९
अन्नो न कुणइ अहियं । हियंपि अग्घा करेइ नहु अन्नो ॥

११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१
अप्पकयं सुहड्डकं । भुंजासि ता कीस दीणमुद्धो ॥२७॥

अर्थ-हे प्राणिन् ! (अन्नो के०) अन्य जे ते (अहिय के०) अहित (अनिष्ट) ने (न कुण्ड के०) नथी करतो परतु आत्माज करे ठे, अने (हियपि के०) हितने पण, ते (अप्पा के०) आत्माज (करेइ के०) करे ठे पण (अन्नो के०) अन्य ऋइ (नहु के०) नयीज करतो (ता के०) ते कारण माटे (अप्पकय के०) आत्मानु करेलु जे (सुहइक्क के०) सुख ड ख, तेने (जुजसि के०) पोते आत्माज भोगवे ठे माटे तु (दीणमुहो के०) दीनमुख वालो (कीस के०) केम थाय ठे? अर्थान् तु वीजानुनो दोष गु करवा देखे ठे? ॥३७॥

जावार्थ-हे जीव ! तु एम विचारे ठे के, फलाणाये महारु वगाड्यु, एम धारिने तेना उपर द्वेप करे ठे, अने फलाणाये महारु सुधारु, एम धारिने तेना उपर राग करे ठे, पण ते-मानु कोइ तहारु मगाडतु पण नथी, ते सुधारतु पण नथी परतु ते वगाडनारो, अने सुधारनारो, ते तहारो आत्माज ठे अर्थात् सुख पण तहारो आत्मा करे ठे, अने ड ख पण तहारो आत्माज करे ठे माटे ड ख आव्ये सते दीनमुख वालो यइने, योजानो दोष गु करवा देखे ठे? वली श्री उत्तराध्ययन सूत्रना वीशमा अध्ययनमा कह्यु ठे के, वैतरणी नदीनो प-माडनार पण आ आत्मा ठे अने कृदशाल्मलि वृद्धनी वेवनाने पमाडनारो पण आ

आत्मा ठे. अने कामधेनुं गायने पमाडनारो पण आ आत्मा ठे. अने नंदनवन तथा देव-
लोक अने मोक्ष तेने पमाडनारो पण आ आत्मा ठे. वली आ आत्मा कोइ अपेक्षाये
कर्त्ता ठे, अने कोइ अपेक्षाये अकर्त्ता ठे. एज रीते सुख दुःखनो कर्त्ता पण आत्माज ठे.
वला मित्र तथा अमित्र पण आत्माज ठे. अने सदाचार अने डराचारने करनारो पण, आ
आत्माज ठे. एम जाणीने कोइना उपर राग द्वेष करवो नही. ॥१७॥

३ ॥ ५ ॥ ३

बहुआरंभविहसं । वित्तं विलसंति जीव सयणगणा ॥

७ १० ६ ८ ९

तज्जाणियपावकम्मं । अणुहवसि पुणो तुमं चेव ॥७८॥

अर्थ—(जीव के०) हे प्राणिन् ! (सयणगणा के०) माता, पिता, भाइ, स्त्री, पुत्रादिक
स्वजननो समूह जे ते, (बहुआरंभ के०) तें, खेतीआदिक घणा आरंभे करीने (विहसं के०)
उपार्जन कश्युं एवं, जे (वित्तं के०) धन, ते प्रत्ये अर्थात् ते धने करीने, तेज (विलसंति के०)
विलास करे ठे. अर्थात् ते धननुं फल ते स्वजनादिक भोगने ठे. (पुणो के०) वली (तज्जाणिय

के०) ते आरजे करीने उत्पन्न थयुं एवु, जे (पावकम्म के०) पाप कर्म, तेने (तुम चंव के०) तु एकलोज (अणुहवसि के०) अनुभव करीश अर्थात् नरकादिकने विषे ते पापनु फल तु एकलोज जोगवीश ॥३७॥

भावार्थ-हे जीव ! तें अनेक प्रकारे जीव हिंसा तथा हूडकपट उलनेद प्रपचादिक के दलाक अनर्थ करी, तथा नीच सेवादिक घणा अकर्त्तव्य करी, तथा अनेक प्रकारे परदेशमा जमीने, तथा लडाड प्रमुखमा मरणात्त कष्ट माये लेइने, तथा पोताना स्वधर्मनो पण त्याग करीने, तथा रात्रि दिग्गस शरीरनु सुख पण न गणीने, धन उपार्जन करु, परंतु ते धनने स्वजन तथा ज्ञाति आदिक लोक, तहारी उपकार न गणता, उलटा तने ववार्थीने, तथा तने तिरस्कार करीने, तथा महेणा मारीने, अने अनेक प्रकारानी युक्तिबडे करीने, एटले उद रनी पेटे फूकीने तेनु खाइ जाय ठे अर्थात् धोले दहाडे जरया शेहेरमा ते स्वजनादिक चोर, तने लूटी लेठे अने ते धन उपार्जन करता जे पाप थयु, तेना फलने तो नरकादिकने विषे, तु एकलोज जोगवीश पण बीजु कोइ जोगववा आचरो नही माटे हे नव्य प्राणिन् । काइक विचार करीने न्यायधी धन उपार्जन करीने तेने काइक तो सारा मार्गमा चापरथ ॥३७॥

અહ છુલ્કિઆઇ તહ નુ। સ્કિયાઇ જહ ચિંતિઆઇ મિંનાઇ॥

તહ થોવંપિ ન અપ્પા । વિચિંતિનુ જીવ કિં નણિમો ॥૧૯॥

અર્થ—(જીવ કેળ) હે જીવ ! તું મોહને વશ થઈને (જહ કેળ) જેમ (મિંનાઇ કેળ) આ મહારાં વાલક જે તે. એટલે મહારાં ભોકરાં જે તે (અહ કેળ) હવે (છુલ્કિઆઇ કેળ) છુલ્કિયાં થે. એટલે ટાહાઝ્યમાં નુંઢવા પાથરવાદિક વસ્ત્ર નથી, તેથી પીડા પામે છે. (તહ કેળ) તેમજ (નુસ્કિયાઇ કેળ) મહારાં વાલક નૂલ્યાં થે. એમ (ચિંતિઆઇ કેળ) તે વાલકોનું તું રાત્રિ દિવસ ચિંતવન કરે છે, પરંતુ (તહ કેળ) તેવી રીતે, તેં (અપ્પા કેળ) આત્મા જે તે (થોવંપિ કેળ) થોડો પણ (ન વિચિંતિનુ કેળ) નથી ચિંતવન કર્યો. માટે તને (કિં નણિમો કેળ) શું કહીએ? અર્થાત્ હે મૂર્ખ ! તને કેટલો ટપકો દેડે? એટલે તેં થોડો પણ આત્માનો વિચાર નથી કર્યો. કે, મહારા આત્માની શી ગતિ થશે? એવો વિચાર લગાર માત્ર પણ તું કરતો નથી. ॥૧૯॥

જાવાર્થ—હે જીવ ! તું મોહને વશ થઈને રાત્રિ દિવસ પારકી ચિંતા કરવા કરે છે. કે,

आ महारा बालक, तथा आ महारी स्त्री इत्यादिक स्वजन चूल्या ठे, तृषा ठे, तथा तेमने अन्न
 वस्त्रादिकु डू ख ठे इत्यादिक अनेक प्रकारनी चिताने रात्रि विवस कर्या करे ठे, परंतु
 तु तहारा आत्मानी चिता करतो नथी के, में महारा आत्मानु साधन केटलु कर्यु? एटले
 आत्मा परन्वे सुखो थाय, एतु काम में रात्रि विवस मध्ये केटली घडि कर्यु? एवो थोडो
 पण तहारा स्वार्थनो विचार तु करतो नथी केवल रात्रि विवस पारकुज तैतर कूठ्या करे ठे
 माटे तुं मूर्ख तु तेथी तने केटलो उपदेश देइए? हेम के, उपदेश तो योग्यनेज पाय ठे ॥२९॥

१ २ ३ ४ ५

खणनगुर सरीर । जीवो अन्नो अ सासयसरूवो ॥

७ ८ ९ १० ११ १२

कम्मवसा सवधो । निव्वधो इह को तुप्प ॥३०॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (खणनगुर के०) कण नगुर एटले क्षणमा नाश पामवाना स्व-
 भाव वालु एतु (सरीर के०) आ शरीर ठे (अ के०) क्ली (अन्नो के०) शरीर थकी जूवो
 एवो, अने (सासयसरूवो के०) श्वाश्वतु ठे स्वरूप ते जेनु, एवो (जीवो के०) जीव ठे तेने

(कम्मवत्सा के०) कर्मना आधिनपणाथी शरीरनी साथे (संवंधो के०) संयोग थयो ठे. माटे (इच्छ के०) ए शरीरने विपे (तुप्प के०) तहारे (को के०) इयो (निच्चंधो के०) अनुबंध ठे? एटले ए शरीरने विपे तहारे शी मूर्छी ठे? ॥३०॥

प्रावार्थ—हे जीव! तुं अठेद्य, अनेद्य, अजर, अमर, ध्रुव, अनंत ज्ञानमय, अनंत दर्शनमय, अनंत चारित्रमय, अनंत वीर्यमय; ज्योतिःस्वरूप, पवित्र, अलिंग, अव्यक्त, निर्लेप, निरंजन, अने आनंदमय एवो तुं निश्चे नय मते तुं. परंतु अनादि कालथी कर्मना वशे करीने, अनित्य, अने अशाश्वत एवुं, अने त्वचा, मांस, हाडकां, रुधिर, नसो, मेद एटले हाडकां उपर रहेली चामडी, अने मज्जा एटले हाडकामां रहेजु मांस, अने मल मूत्र, ने दुर्गंध, ने विनीत्स (विहामणी) एवी वस्तुए जरेला चामडाना कोथला रूप आ शरीर ठे. तेवा शरीरने विपे हे जीव! तुं कर्मना वशथकी वंघाएजो तुं. तेने विपे महारापणु मानी ले-इने, एटले आ शरीर ते हुं तुं. एम धारीने तेना उपर ममत्वभाव राखीने शुं करवा मिथ्या हेरान थायठे? इहां प्रसंगानुसार शरीर उपरथी मूर्छी उत्तरयाने माटे, विचारवा जेवुं एक दृष्टांत लखीए गीए.—जेम कोइ पुरुषे सरकारनो अपराध करयो होय, तेणे करीने तेने स-

कत मजूरी साथे, महा ड खबाइ बघीखानामा, अमुक वर्पनी टीप मारीने पूखो होय, तेम
 तने पण, तहारा कर्मे, पूर्वे लखेली अशुचि वस्तुए करीने नरेलो, अने दुर्गमय शरीररूप
 पुरुषनी आरुतिवालो तथा स्त्रीनी आरुतिवालो चामडानो कोथलो, तेमा तने अमुक मुदत
 सूधी पूरचो ठे तोपण तेवा शरीरने विपे तु एगो ममत्व धारण करे वे के, हु शेर, हु शेवणी,
 हु राजा, हु राणी, हु ब्राह्मण, हु ब्राह्मणी इत्यादिक कस्मिन् नाम उरावीने, तथा ते कोथ-
 लानो रंग, कालो धोलो देखीने तेमां रूपवान् कुरूपवानो कल्पना करीने, तु मोह पामेठे,
 परतु एम नयी विचारतो के, आ महारा शरीरमा शेर ते कियो ? हाथ शेर ? पग शेर ? के,
 माथु शेर ? एम खरी रीते विचारीश तो सर्व कल्पना मात्रज मालम पडशे माटे एवो रीते
 वस्तुगते विचारीने, तु शरीर उपर्यो मूर्खो उतराय किं नहुना ? आ अधिकारने विपे श्री
 आचारगजी सूत्रमा विशेष प्रकारे कह्यु ठे, त्याधी जोड लेवु ॥३०॥

३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११

कह आय कह चालिय। तुमपि कह आगने कह गमिही ॥

१२ १३ १४ १ २ ३६ १५

अन्नन्नपि न याणह । जीव कुडुव कने तुन्न ॥३१॥

અર્થ—(જીવ કે०) હે આત્મન્ (કુટુંબ કે०) આ માતા પિતા જાડ સ્ત્રીયાદિ કુટુંબ (કહ આયં કે०) ક્યાંથી આવ્યું છે? અને (કહ ચલિયં કે०) ક્યાં ગયું? એટલે અહિંથી મરીને ક્યાં ગયું? અને (તુમંપિ કે०) તું પણ (કહ આગતુ કે०) ક્યાંથી આઠ્યો? અને (કહં ગમિહિ કે०) ક્યાં જઈશ? એમ (અનુન્નંપિ કે०) પરસ્પર એટલે એક વીજાને પણ (ન ગાણહ કે०) નથી જાણતો. માટે (તુણ્ણ કે०) તહારું કુટુંબ (કનુ કે०) ક્યાંથી? અર્થાત્ એક વીજાને જાણ્યા વગર આ કુટુંબ મહારું છે, એમ માની વેળો હું, તે મિથ્યા છે. ॥૩૧॥

જ્ઞાવાર્થ—હે જીવ ! જેના ઉપર તને ઘણો મોહ છે, ને મહારાં મહારાં કરે છે, તે તહારાં માતા પિતા સ્ત્રીયાદિક કેડ ગતિમાંથી આપ્યાં છે? ને કેડ ગતિમાં જશે? અને તું પણ કેડ ગતિમાંથી આવ્યો તું? ને કેડ ગતિમાં જઈશ? તે સંવંધી તને કાંડ પણ સ્વર નથી. એટલે જેમ પરવને વિષે કોડ ક્યાંથી આપ્યું? ને કોડ ક્યાંથી આવ્યું; એ રીતે તે સર્વે આવીને એકઠાં મળે છે. પછી તેડ પાણી પીને સડ સડને માર્ગે વેરાડ જાય છે. તેમ આ જવરૂપ પરવને વિષે કુટુંબરૂપ સર્વે લોક પણ, કોડ નારકીમાંથી, કોડ તિર્યચમાંથી, કોડ મનુષ્યમાંથી અને કોડ દેવલોકમાંથી, એમ સડ સડની ગતિમાંથી આવીને જેગાં થયાં છે. તેડ પોત પોતાના

कर्मने अनुसारे सुख दुःख जोगवीने, पोत पोताना करेला ठुलने अनुसारे, चाल्या जायते
 परंतु तेमने राखवाने माटे तु अनेक प्रकारना उपाय करीश, तोयपण ते रही शकवाना न
 थी. ते कारण माटे तेमने तु एम मानी वेगो बुके, आ महारु कुटुंब ठे, पण ते वस्तुगते
 तहारु कुटुंब ठेज नही परंतु तहारु साचु कुटुंब तो ज्ञान, दर्शन, चारित्रादिक आत्मगुण ठे ॥३१॥
 आ अधिकारने विशेष जाणवानी मरजी होय तो, श्री आचारागजी सूत्रना प्रथम भु-
 तस्कथना प्रथम अध्ययनना, प्रथम उद्देशामा जोई लेज्यो ॥३१॥

१ २ ३ ४ ५ ६ ७
 खणजगुरे सररीरे । मणुअनवे अप्रपमलसारिठे ॥

१० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७
 सारं इत्तियमेत । ज कीरइ सोहणो धम्मो ॥३२॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (खणजगुरे के०) क्षण क्षणमा नाश पामतु एवु (सररीरे के०)
 शरीर सते, तथा (अप्रपमल सारिठे के०) मेयना समूह जेवो, एटले जेम वायराथी मेव शीघ्र
 नाश पामे ठे, तेम थोडा कालमा नाश पामे एवो (मणुअनवे के०) मनुष्य जवने विदे

(જં કે૦) જે (સોહણો કે૦) સારો. એટલે પાંચ આશ્રવથી વિરામ પામવા રૂપ(ધમ્મો કે૦) જિનપ્રણીત ધર્મ જે તે (કીરટ કે૦) કરીએ. (હત્તિયમિત્તં કે૦) એટલું માત્રજ (સારં કે૦) સારહે. ધર્મિત્ આ સંસારમાં જેટલું ધર્મ સાધન થાય છે, એટલુંજ સાર છે. ॥૩૧॥

નાવાર્થ—હે મનુષ્ય જીવ ! દેવાદિક મનુષ્યની અપેક્ષાએ થોડા કાલ રહે એવો, આ મનુષ્ય મરવ છે. તેમાં વહી આ શરીર ક્ષણે ક્ષણે નાશ પામે તેવું છે. અર્થાત્ ચારે તરફથી વહવા માંડેલા ઘર જેવું આ શરીર છે. તેવા ક્ષણિક શરીર વહે, જેટલી ઘડિ તું ધર્મ સાધન કરીશ, એટલી વારનોજ તારો મનુષ્ય મરવ લેવાનો છે. જેમ કોઈ ઘર વહતું હોય, ને તેમાંથી જેટલો સામાન કાઢી લીધો, તેટલોજ આપણો છે. તેમ નાશ પામતા શરીરથી જેટલી ઘડિ તું તારા આત્માનું સાધન કરીશ, એટલીજ વાર તારો મનુષ્યનવ જાણવો. અને વાકીનો પશુના જેવો નિર્અર્થક જાણવો. એટલે જેમ પશુ છે, તે આહાર, ઝંધ અને મૈથુન તેણે કરીને પોતાનો જન્મારો ગમાવે છે, તેમ તારો પણ વ્યર્થ જન્મારો ગયો જાણવો. ॥૩૧॥

जन्मदुःखं जरादुःखं । रोगा य मरणाणि य ॥

अहो दुःखो ह ससारो । जह कीसति जतुणो ॥३३॥

अर्थ—(अहो के०) अहो इति आश्चर्य । एटले आ वात आश्चर्यकारी ठे अथवा (महो के०) हे जीव ! ए प्रकारे जीवतु समोचन करतु आ ससारमा पर्यटण करता प्राणियोने कोड एगो पदार्थ नथी के, जे ड खदायक न होय अर्थात् सर्वे पदार्थ ड खदायक ठे शुशु ड खदायक ठे, ते देखाडे ठे (जन्म दुःख के०) जन्म सबधी ड ख, एटले आ जीवने जन्मती तखते घणुज ड ख थायते तथा (जरा दुःख के०) वृद्धास्था सबधी ड ख, एटले घ-ईदपणमा अनेक प्रकारा ड ख प्राप्त थायते (य के०) बली (रोगा के०) अनेक प्रकारना आधि उत्पन्न थायते (य के०) बली (मरणाणि के०) अनेक प्रकारे मरणनी वेदना थाय ते माटे (दु के०) निम्न (जह के०) जे ससारने विपे (जतुणो के०), प्राणी जे ते (कीसति

કે૦) ક્લેશ પામે છે, તે (સંસારો કે૦) સંસાર જે તે (હુલ્કો કે૦) કેવલ હુઃસ્વ રૂપજ છે. અર્થાત્ આ સંસારમાં કાંઈ પણ સુખ નથી. ॥૩૩॥

નાવાર્થ-હે આત્મન્ ! તું વિચાર કર્ય કે, આ જીવ જ્યાંથી જન્મે છે, ત્યાંથી તે મરણ પર્થત કેવલ હુઃસ્વમાંજ વર્તે છે. કેમ કે, જન્મતી વસ્તે હુઃસ્વ ઘણુ પડે છે. તે વિષે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, અગ્નિ વડે તપાવીને, જાલચોલ કરેલી સાડાત્રણ ક્રોડ સોયો, શરીરમાં રહેલી એવી સાડાત્રણ કોટિ રોમરાય, તેને વિષે ચાંપતાં જેટલી વેદના થાય, તેથી આઠગુણી વેદના ગર્જને વિષે થાય છે. તથા જન્મતી વસ્તની વેદના તો, કાંઈ કહી શકાય તેવી નથી; જેમ જતરડામાં ઘાલેલા સોના રુપાના તારને, જેમ બલાત્કારે રેંચી કાઢે છે, એ દૃષ્ટાંતે માતાના યોની યંત્રમાંથી નિકળતાં, માતાને તથા પોતાને, અતુલ વેદના થાય છે. તેવી રીતે મરણનું હુઃસ્વ પણ જાણી લેવું. હવે જન્મ અને મરણ એ બે હુઃસ્વોની મધ્યે, રહેલા હુઃસ્વોનું વર્ણન કરીએ બીજી. બાલ્યાવસ્થાને વિષે, તે બાલકને બોલતાં ન આવડવાથી, તેને જે વેદના શ્રદ્ધ હોય, તે વેદના મટાડવાના ઉપચારને બદલે, ઝલટી તેને વધારે વેદના થાય; તેવા ઉપચાર કરવામાં આવે છે. જેમ કે, તે બાલકને માંધુ હુઃસ્વનું હોય, તેનો ઉપચાર મૂર્કાને પેટ

હુલતુ મટાડવાનો ઉપચાર કરે છે. કૃત્યાદિ બલી જવાનીમા એટલે માની લીધેલી સુલ્ખની અવસ્થામા પણ, સસારના સમસ્ત સુલ્ખની પ્રાપ્તિ થતી નથી. ક્વચપિ પરાણે એક સુલ્ખની પ્રાપ્તિ થાય છે, તેવામા વીજા જે હુલ્લ ઇના થાય છે. જેમ કોઈ વસ્તુનો ધડો કરવા માટે, કાઠ પણ ચીજ ન જડવાથી, ચોમાસામા ઉત્પન્ન થએલા આશરે વૃક્ષ પવર વેડકા લેઈ, પાવોરીનો ધડો કરે છે, તેગમા તે ધડો, કાઠક ડુંઢો થવાથી જેવામા વીજુ એક વેડકુ લેવા જાય છે, તેવામા જે વેડકા કૂદી જાય છે. વલી જેને પકડવા જાય છે, તેવામા ચાર જતા રહે છે, તેમ એ દૃષ્ટાતનુ સિદ્ધાંત એ છે કે, સ્ત્રી, ધન, પુત્ર, નિરોગીપણુ જગત્મા માન્યપણુ, તથા મહોદી હવેલીડિ, અને સ્વજનાવિકનુ અનુકૂલપણુ. કૃત્યાદિક વધા સુલ્ખ નોગગવાની કૃષ્ટા કરે છે, તેવામા તેમાથીજ અણધારણુ અણચિત્તવ્યુ, કૃષ્ટિતુ મહાકષ્ટ આવી પડે છે. જેમ કે, પુત્રના સુલ્ખની કૃષ્ટા કરવા જાય છે, તેવામા સ્ત્રી મરી જાય, વલી સ્ત્રીના સુલ્ખની કૃષ્ટા કરવા જાય છે, એટલામા હવ્ય નાશ થઈ જાય, ગલી પરાણે કદાપિ હવ્ય મલ્યુ, તો શરીરે માદો થાય, કદાપિ શરીરે સાજો થયો, તો ઘર વલી જાય, વલી ઘર સમુ કરાવવા જાય, એટલામા ચોરીનો, અથવા સ્વજનાદિકનો ઉપહન થાય, માટે જગનીમા પણ, સર્વ પ્રકારની વરોવર

વ્યવસ્થા રાખીને સુખ જોગવવા જાય, તોપણ જોગવી શકાતું નથી. તો વૃદ્ધાવસ્થામાં તો
 ક્યાંથી જ જોગવાય? કેમ કે, સર્વ સુખ જોગવવાનું મુખ્ય સાધન એવું જે શરીર, તે નિર્વિલ,
 રોગી, કહ્નુ થઈ જાય છે. તેમજ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, હાથ પગ વિગેરે અંગ થયેર ધ્રુજે છે. તથા
 અંગે પૂરું દેખાતું નથી. કાને પૂરું સંજ્ઞાતું નથી. નાકમાંથી લીંટ નિતરે છે. ને દાંત પણ
 હાલી ઝવે છે. તથા પડી પણ જાય છે. તથા સ્વાંસી, શ્વાસ અને શરીરનું નિર્વિલપણ વધે છે. અંગ
 જોગે છે, તુટે છે અને ફાટે છે. વલી મુલેથી વરાવર ચોક્કું વોલી શકાતું નથી. અને લોકને
 પણ અનાદર કરવા જોગ્ય, તથા હાંસી કરવા જોગ્ય થાય છે. તથા દિવસે દિવસે જ્ઞાન પણ
 ઘટું થતું જાય છે. તોયપણ વધા કામમાં મહાપણ મોહોલવા ઘણો જાય છે, ત્યારે પોતાની સ્ત્રી
 તથા વહાલો પુત્ર અને પુત્રી વિગેરે, તે મોસાને તિરસ્કાર કરીને એમ કહે છે કે, તેમ જાનામા-
 ના સ્વાટલામાં પડ્યા રહેને! નકામો લવારો શું કરવા કરો ઠો! તમારું હૈયું ફૂટી ગયું છે,
 પણ કાંઈ અમારું ફુટી ગયું નથી કે, તમારું કહ્યું કરીએ!! વલી ઘરના સૂણાને વિષે સ્વાંસી સ્વાતો
 સ્વાતો એક તૂટમૂટ સ્વાટલામાં પડ્યો રહે છે. વલી જવાની અવસ્થામાં પુત્રાદિકને પાલન પોષ-
 ણ કરેલાં, તે એવી આજ્ઞા કે, તેને વૃદ્ધાવસ્થામાં મહારી ચાકરી કરશે, તોયપણ તે સ્ત્રી,

પુત્ર, પુત્રની સ્ત્રીયો, ડર્યાદિ તે પણ તેં મોસાથી ન સહન થાય તેવો, પરાજન કરે છે—અને
 વલી મોઢેથી વાલે છે કે, યા મોસો મરતો એ નથી, ને માવો મરતો પણ નથી વલી તે
 મોસાને ઘરમા રહેલા માણસોજ તેની નિવા કરે છે, એટલુંજ નહીં, પરતુ તે વૃદ્ધ પોતેજ, પો
 તાના વેહની નિવા કરે છે તે ઉપર ટીકામા લખેલું કાવ્ય તથા તેનો અર્થ લખીએ ટીક

॥ વેતાલીયવૃક્ષ ॥

વલિમતતમસ્વિદોપિત । શિથિલસ્માયુધૃત કલેરસ્ય ॥

સ્વયમ્પ્ર પુષાનગુપ્મતે । કિમુ કાન્તા કમનીયપિપ્રશ ॥૧॥

‘અર્થ—વૃદ્ધાસ્થાથી જેના વધા શરીરની ત્વચા (ચામડી) મા કરચોલીયો વલી ગડ છે
 તેથી શરીરમા કમલ હાડકાજ લેવાય છે’ અને નાહિયો પણ, શિથિલ થઈ ગઈ છે’ એવા વે
 હવા કલેવરને જોઈ, એ વૃદ્ધ પોતે પોતાની મેલેજ, તે શરીરની નિવા કરે છે, તો જેનું શરીર
 મુદર છે, એની સ્ત્રીયો નિંદે, તેમા તો શુજ કહેલું ॥૧॥

વલી તે વૃદ્ધાવસ્થાના ઉપર ટીકામા કયા લખેલી છે, તેનો અર્થ લખીએ ટીક

‘કથા’ ૩.

ઘોઘાંત્રી નમરીને વિષ પણ ધનરાત્રો, અને યણ પુત્રાત્રો પણ, એક ધનો નામે માર્થવાદ હતો તેણે

એકલેજ નાના પ્રકારના ઉપાયે કરીને, ધન ઉપાર્જન કરાવું. ને તે સઘલુ ધન, હઃસુવાજાં વંચુજન, તથા સ્વજન, તથા મિત્ર, તથા સ્ત્રી, અને જાઈ આદિક સર્વે સંબંધીનના યોગને અર્થે વાપરાવું. ત્યાર પછી તે ધનો, કાલના પરિપાકપણાથી વૃદ્ધ અવસ્થાને પામ્યો. ને તેના સઘલા પુત્રો, તેનું સારી રીતે પાલન પોષણ કરવાની યોગ્ય કલામાં કુશલ હતા. અને મંસાર સંબંધિ સઘલા કામની ચિંતાનો જાર, તેણે તે પુત્રો ઉપરજ નાંરુયો હતો. તોયપણ તે પુત્રો એમ બોલેહે કે, અમને આ પિતાનીજ એક સુદર અવસ્થાને પમાડ્યા હે. તથા સર્વે લોકના અગ્રેસર કરવા હે. તથા તેમણે અમારો બહુ ઉપકાર કર્યો હે. એ રીતે પોતાનું સારુ કુઝોનિપણું, તે પુત્રો જણાવતા હતા પછી કોઈ કાર્ય પ્રસંગે, તે વૃદ્ધની સ્ત્રીયો પોતાના સામીની ચાકરી કરતી હતી. તેમાં પણ શરીર ચોલી-ને સ્નાન કરાવવું, તથા ઝાંઝન કરાવવું હત્યાદિક જે કાલે જેમ કરવું ઘટે, તે તેમ નિરંતર કરતી હતી. તેમ કરતાં કરતાં કેટલાએક દિવસ ગયા, પછી વૃદ્ધપણું વૃદ્ધિ પામ્યું. એટલે આજ્ઞા શરીરની ઇંદિયો સ્વાધીન ન રહી. અને સર્વે ઇંચ કંપવા લાગ્યાં. અને નેત્રાદિકમાંથી પાણી મળવા માંડ્યું. ત્યારે હલવે હલવે તે સ્ત્રીયાદિ-કોણ, તે વૃદ્ધની ચાકરી ઘટાડવા માંડી. કેમકે, વૃદ્ધપણું તો વધવા લાગ્યું માટે. વલી તે વૃદ્ધ, ચિત્તના અગ્નિ-માન વહે કરીને, વૃદ્ધાવસ્થાના હઃસરૂપ સમુદ્ધમાં પડ્યો. વલી તે વૃદ્ધના દીકરાની સ્ત્રીયો એમ કહે હે કે, આ મોસાનું વડેતરુ કૂટવાનું તે અમારા કર્મમાં વ્યાં સૂધી ઘાલી મૂક્યું હશે? તે કાંઈ માલમ પડતું નથી. ત્યારે તેમના સ્વામીજી એટલે તે મોસાના પુત્રો, વલી તે સ્ત્રીયોને સમજાવીને મોસાની ચાકરીમાં વલગાડે હે, ત્યાર પછી એક દિવસ તે સર્વે સ્ત્રીયો, મંપ કરીને પાંત પોતાના ઝરતારને એમ કહે હે કે, તમારા પિતાની અમે ઘણી ઘણી ચાકરી કરીએ છીએ, તોયપણ તે વૃદ્ધપણામાં વૃદ્ધિની વિકલતાથી, અમારી કરેલી ચાકરીના ઝસને થયેલે, ઊલટો અ-

एतस्य आपे ते माटे तपने जो अमार कसु मानवार्मा न आबतु होय, तो बीजा कोइ माणस पासे ते मांसानी
 चाकरी करावा, एटले खबर पड्यो यही ते पुत्रोप तेमज करयु त्यार पवी केटलाएक दिवसे पुत्रे पूछ्यु के, हे
 पिताजी ! केय हवे सारी रीते चाकरी थाय ते ? त्यार ते मांसो बोल्या के, जाई ! शु कष्ट !! महार मन जाणे
 ते, कोइ कहेवानी बात नथी एधी रीते ते मांसानु बोलतु मांजलीने, ते सबे स्त्रीया पोत पोताना पतिने कहेवा
 लागी के, तये अमार कसु प्रथम नहोता मानता, एण हव जलमारीन माणु !! इत्यादिक रीते बोलीने, ते
 मोसाना अबगुण पोताना पतिना हदयमा सारी रीते उसाव्या ते पुत्रो एण ते स्त्रीयोनु कहेतु मान्य करीने,
 पोताना पिताने तिरस्कार करवा लाग्या ए रीते ब्यारे तरफनु ड ल जेगु धवाधी, ते मांसाए तो पोको मूक
 वा मांडी ते मांजलीने ते स्त्रीयो बोली के, आपणा ससरान अन्न पचतु नथी, ने वगर विचारयु ला ला करे
 ते, तेथी चूत आवती हयो, माटे लावो ! देवता बट बोलीए पवी ते स्त्रीउ एण मृगदाना दुषा सारी देते उना
 करीने जेम माय दे, तेम मोसाने शेक ते तेथी ते मोसाने घणी पीडा धवाधी मोसो ना ना कहेतो जायते, तो
 एण, परणो पराणे शेके जाय ते अने मनमा विचार ते के, आ मांसाए लोकमा अमारी बहु फजती करी ते,
 माटे फरीने फरीने आयो लाग मलत्रानो नथी एम विचारने, ते मोसाने उहु पराजब करे ते त्यार पवी ते
 मामो एण, यार्च याने रीने थोडा दिवसमा मरण पाव्यो ए रीते वृद्धावस्थानु ड ॥ जाणवु

यत्तो ते वृद्धावस्थाना ड खना वर्णननु बांजु काव्य, टोकामा लख्यु ते, ते लखोए ठोए

॥ શાર્દૂલચિત્તીકિત્તદ્વત્તમ્ ॥

માત્રં મંકુચિતં ગતિર્વિગલિતા, દન્તાથ નાશં ગતા ।

દૃષ્ટિર્પ્રેક્ષ્યતિ રૂપમેવ દ્રસતે, વક્ત્રં ચ લાલાયતે ॥

વાક્યં નૈવ કરોતિ વાન્ધવજનઃ પત્ની ન શુશ્રૂપતે ।

ધિક્કુલં જરયાન્નિભૂતપુરુષ, પુત્રોપ્યવહાયતે ॥૨॥

અર્થ-વૃઠાવસ્થામાં શરીર સંકોચાઈ જાય છે. એટલે શરીરે કરચોલીડું વળે છે. અને ગતિ પણ વિકલ થાય છે, એટલે જ્યાં પગ મૂકવો ધાર્યો હોય, ત્યાં ન મૂકાતાં ચીજે વેકાણે મુકઈ જાય છે. અને ઘાંત પણ પડી જાય છે. અને આંચે પણ જાંચ આવવાથી વરાવર દે-
સ્વાતું નથી. અને રૂપ પણ દિવસે દિવસે ઘટતું જાય છે. અને મુખમાંથી લાલ ચૂંપે છે. વલી
વાંધવજન પણ, તે વૃદ્ધનું કહ્યું કરતા નથી. અને પરણેલી સ્ત્રી પણ, સેવા કરતી નથી. માટે
જરાય (વૃદ્ધવસ્થાએ) કરીને પરાન્ન પામેલા પુરુષને ધિક્કાર થાતું !!! કેમ કે, પુત્ર પણ તે
વૃદ્ધને તિરસ્કાર કરે છે. માટે એ વૃદ્ધપણનું જીવતું, તે કેવલ કષ્ટરૂપ જાણતું. ॥૨॥

વલી કહ્યું છે કે, જેમ તે વૃદ્ધની પોતાનાં ધરનાં માણસો નિંદા કરે છે. તેમ તે વૃદ્ધ
પણ પોતાના ધરના માણસોના, અનેક દોષ પ્રકટ કરીને, તેની નિંદા કરે છે. વલી તે વૃદ્ધ

पूर्वे एतले जयानी अरुस्थामा धर्म कस्यो हतो, तेथी कंटलाएक लोक ते वृद्धो निर्वाह करता
 होता, ते पण आ वृद्धास्थामा, तेनु छ स्व नाश कराने समर्थ यत्ता नथो जेम कोड माणस
 नौकामा (गहाणामा) वेढो होय, तेवामा ते नौका भर दरिया वच्चे प्रागी जाय, त्यारे तेमा
 वेवेना माणसेने, जेम छ स्व थाय, तेम आ वृद्धने पण सहाय्यता न मजवार्थी, तेनु छ स्व
 थाय ठे तथा वृद्धास्थामा प्राये सोल रोग उत्पन्न थाय ठे, तथा जे वृद्धने जोवार्थी बीजाने
 पण करुणा उत्पन्न थाय, तेगो ते वृद्ध छ स्वी थाय ठे इत्यादि विस्तार श्री आचारागजी
 सूत्रथी जाणवो वली शास्त्रमा कह्यु ठे के, ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥

मन्त्रे जीर्वाणि इच्छति । नीमिषु न मारिज्ज ॥
 तन्मा पाणिग्रहे धार । निगथा यज्जयति ए ॥ ३ ॥

अर्थ-पूर्वे वृद्धास्थानु जे छ स्व कह्यु, तेथी मरणानी वेदनानु छ स्व अत्यंत जाणवु
 माटेज शास्त्रमा कह्यु ठे के, संवे जीवो जीवबुवाठे ठे, पण कोड जीवो मरु, इच्छता नथी
 एटलाज माटे निर्ग्रथ महामुनियो धोर, एवा प्राणिवधनो त्याग करे ठे ॥ ३ ॥

વલી એજ અધિકારને વિશેષ જાણવાના અર્થિ પુરુષોએ, શ્રી આચારાંગજી સૂત્રમાંથી જોઈ લેવું. વલી ગાથામાં ચ શબ્દનું પ્રહણ કર્યું છે તેથી દ્રવ્ય સંબંધીનું પણ ઘણુજ હુઃસ્વ છે; તે દેખાડે છે.

અર્થનામર્જને હુઃસ્વ । મર્જિતાનાં ચ રક્ષણે ॥

આયે હુઃસ્વં વ્યયે હુઃસ્વં । ધિગર્થે હુઃસ્વસાધનમ્ ॥૪૧॥

અર્થ-આ સંસારને વિષે મનુષ્યોને બે પ્રકારના પ્રાણ છે. તેમાં એક અંતઃપ્રાણ, તે બીજા બહિઃપ્રાણ, તેમાં અંતઃપ્રાણતો પ્રસિદ્ધ છે. અને બહિઃપ્રાણ તે ધન છે. કેમ કે, પ્રાણ જતાં જેવું હુઃસ્વ થાય છે, તેવુંજ હુઃસ્વ ધન જતાં પણ થાય છે. દટલાજ માટે જ્ઞાની પુરુષોએ આ હુઃસ્વની પંક્તિમાં ધનને પણ ગણ્યું છે. કેમ કે, (અર્થાનાં કે) ધન મેલવતાં પણ હુઃસ્વ છે, તેમજ ઉપાર્જન કરેલા ધનને સાચવવામાં પણ હુઃસ્વ છે. માટે ધન આવ્યે પણ હુઃસ્વ છે, અને ધન ગયે પણ હુઃસ્વ છે. અર્થાત્ તે ધનજ હુઃસ્વદાયક છે. માટે હુઃસ્વનું સાધન એવા ધનને ધિક્કાર થાડ!! ॥૪૧॥-એ રીતે જન્મ, જરા, રોગ, મરણ અને ધન, તે સંબંધી હુઃસ્વનો વિચાર કરવો. પણ અંધ પરંપરાએ ન ચાલવું. એ ટપવેશ. ॥૪૨॥

॥ आर्वाहृतम् ॥

१ ३ २ ४ ५ ७
जाव न इदियहाणी । जाव न जररक्सी परिप्फुरई ॥

७ १० ८ ११ १२ १४
जाव न रोगविआरा । जाव न मच्चू समुह्लिअई ॥३४॥

अर्थ—हे जीव ! (जाव के०) ज्या सूधी (इदियहाणी के०) इन्द्रियोनी हानी, एटले इ
न्द्रियोनु क्षीणर्पणु (न के०) नथी थयु तथा (जाव के०) ज्या सूधी (जररक्सी के०) जरारूप
राक्षसी (न परिप्फुरई के०) नथी प्रकट धई, तथा (जाव के०) ज्या सूधी (रोगविआरा के०)
रोग विकार (न के०) नथी प्रकट थया, तथा (जाव के०) ज्या सूधी (मच्चू के०) मृत्यु जे
ते (न समुह्लिअई के०) नथी चवयमा आव्यु, त्या सूधीमा शक्तिने न गोपवता तहाराथी
बने तेटलु धर्मसाधन करी ले, नहिं तो पढीथी तने घणोज पश्चात्ताप थइ ॥३४॥

नायार्थ—हे प्राणिन् ! ज्या सूधी तहारी इन्द्रियोनी शक्ति जरपूर ठे, अने ते शक्तिने ज-
रारूप राक्षसीए नकए नथी करी, अने त्मा सूधी रोग विकार रूप शत्रुए, कायारूप नगरमा

धेरो नथी घाल्यो, अने ज्यां सूधी कालना सपाटामां वरोवर नथी अप्राव्यो; त्यां सूधीमां तुं जेटलुं आत्म साधन करवुं धारीश, तेटलुं वनी शकशे. माटे जेम वने तेम प्रमाद मू कीने जनदीथी धर्मसाधन करव. ॥३४॥—वली नर्तहरिये पण कहुं ठे के,

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥
 यावत्स्वस्थपिदकलेवरगृहं, यावज्जरा दूरतोः* ।
 यावच्चेन्द्रियशक्तिरमतिहृता, यावत्कुर्यां नायुषः ॥
 आत्मश्रेयसि तावदेव विडपा, कार्यः प्रयत्नो महान ।
 प्रोद्गीप्ते० जवने हि कूपखननं, मृत्युशुभः कीदृशः ॥३॥

अर्थ—(यावत् के०) ज्यां सूधी आ शरीररूप धर साजुं ठे, तथा ज्यां सूधी जरा नथी आवी, तथा ज्यां सूधी इन्द्रियोनी शक्ति नाश नथी प्रामी, तथा ज्यां सूधी आनखुं पुरुं नथी थयुं, त्यां सूधीमां पंफित पुरुषे, पोताना कल्याणने अर्थे महोदो प्रयत्न करवो. अर्थात् रात्रि दिवस परलोके सुख थाय; एवाजसाधनमां प्रवर्तवुं. केम के, कोइ एंवुं विचारे के, हालतो जवान अवस्था ठे, माटे हालमां संसारनां सुख जोगवीने, पठी वृद्धावस्थामां धर्म साधन

* यावच्चदर जरा. ० सदीप्ते.

करिगु, पण हे सज्जनो! जेम (प्रोहीते के०) घर अतिशे बलवा माड्यु, त्यारे जे कूयो खो-
दवानो! उद्यम करवो, ते केवो कहेवाय? एटले घर बलवा माड्या पनी कूयो खोदी पाणि
कहाडी घर होलवायज नही तेम, वृद्धावस्थामा बहु धर्मसाधन करी, गु, एम धारतु ते सिद्ध
पायज नही, केम के, वृद्धावस्थाना दुगनाविक छ खयो, धर्म साधन बनी शकवु, घणुंज
कवण ठे माटे धर्म साधन करवामा प्रमाद न करवो ॥१॥

बली एज वातने मूल ग्रथकार पण जणाय व

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९
जह गेहमि पलिंते । कूव खणिउ न सकए कोइ ॥

१० ११ १२ १३ १४ १५ १६
तह सपत्ते मरणे । धम्मो कह कीरए जीव ॥३५॥

अर्थ-हे जीव! (जह के०) जेम (गेहमि के०) घर (पलिंते के०) बलवा माड्ये संते
(कोइ के०) कोइ पण, एटले समर्थ होय ते, पण (कूव के०) कूवाने (खणिउ के०) खो-
दवाने अर्थात् कूयो खोदी पाणी काढीने, बलता घरने होबववाने (न सकए के०) न

समर्थ थाय. (तह के०) तेम (जीव के०) हे जीव ! (मरण के०) मरण (संपत्ते के०) प्राप्त
 ग्रए सत्ते. एटले मरण नजीक आव्ये सत्ते (धम्मो के०) धर्म जे ते (कह के०) किये प्र-
 कारे (कीरण के०) करी सकाय ? ॥३५॥

जावार्थ—हे आत्मन् ! ज्यारे (जवानी अवस्थामों) तहारे धर्म करवानो अवसर हतो,
 त्यारे तुं बीजे चाले चढी गयो, एटले विषयी जीवनी संगते पशुनी पेरे फोगट अवस्था
 गमावी. अपने हवे ज्यारे शरीरनी शक्ति क्षीण शवार्थी, नकामा जेवो शयो, अपने वली ज्यारे
 तने कूतरानी पेटे, तहारां स्त्री पुत्रादिके तिरस्कार कर्यो, त्यारे तुं पराणे धर्म साधन कर-
 वाने तत्पर थयो, पण हे मूढ जीव ! तुं एटलुं विचारतो नयी के, हवे महाराथी शुं बनवानुं
 ठे ? जेम ज्यारे तरफयी घर बजवा मांड्युं, ने तेने होलववाने माटे, जाणे कूवो खोदी पाणी
 काढीने, ते बलतु घर होलनुं, इत्यादिक विचार जेम फोगट ठे, तेम शरीरनुं सामर्थ्य गया पयो,
 धर्म साधन करवानो विचार, ते व्यर्थ ठे. एम देखी, तु विचारु के, धर्म साधन तो नानपण-
 मांथीज, अभ्यास करतां करतां प्राये घणे कालेज सिद्ध शाय ठे. जेम कूवाना कांठा उपर
 पाणी काढवानी जग्याए, पथरो अथवा लाकड़ पड्युं होय, तेमां पण कोमल एवा दोरडा

वडे, घणो काले करीने, घसाराथी ऊडा कापा पंडे ठे पण तेवो कापो पाडवाने, कदापि लो-
ढानो साकलथी आखो दिवस घसे, तोयपण, तेवो कापो न पडे तेम तु वाल्यावस्थाधीज
विषय कपाय नुठा करवाने माटे, धर्म साधनमा वर्त्तवानो अभ्यास कथ्य ॥३५॥

१ ३ ३ ६ ५
रूवम ऽसासयमे य । विद्युलयाचचल जए जीञ्च ॥

ए १० ७ ०
सजापुरागसरिस । खणरमणीञ्च च तारुन्न ॥३६॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (एय के०) आ (रूव के०) शरीरनु सुवरपणु जे ते (असासय के०)
अशाथनु ठे केम के, रोगादिके करीने सनत्कुमार चक्रवर्त्तिना शरीरनी पेंते नाश पामे तेवु
ठे बली (जए के०) जगतने विपे (जीञ्च के०) जीवित जे ते (विद्युलया चचल के०) बीजली
रूप लतानी पेंते चचल ठे एटले जेम बीजली, कृणमात्र देखाइने पठी नाश पामे ठे, तेम
जीवित पण थोडा कालमा नाश पामे ठे अने (च के०) वली (तारुन्न के०) जयानीपणु
जे ते (सजापुराग सरिस के०) सध्याकालना नाना प्रकारना रग सरखु, एटले सध्याकाले

નુપમ દર્શાવતા મુખ્ય સન્નામાં ને રૂપની સ્તુતિ થઈ, તે વાત કોઈ બે દેવોને રચી નહી, પછી તેને ત્રણ
 રાજાને વિષ્ણુને મનરુપારના થત પુરમાં ગયા સનતકુમારના દેહ તે વેળા રાજા નરચા હતા, તેને યમ મર્દ-
 નાદિક પદાર્થોનું માથ રિત્તેપન રાજા નરચાનું થયું પહેર્યું હતું, અને તે જ્ઞાનમયન કરવા માટે વેળો હતો
 સન્નામાં રિત્તેપન યારજા દેવતા, તેનું મનોહર પુત્ર, કાનગર્ભી કાયા અને ચઢના મેરી કાંતિ, જાહન શુદ્ધ યાનદ
 પોમ્યા તરા માંયુ પુણ્ય, અને જકાર્થે પુત્રુ તમ માયુ રથ ધુણાવ્યું ! દેવાઈ જુએ અમે તમાન કપ અને વળે
 નિર્મીલુગ કરવા માટે શુદ્ધ યાજ્ઞનાથી રાજા સહે જલે તયારા વળે રૂપની સ્તુતિ માંજની હતી યાજ ત તાત
 અમને મવાણભૂત થઈ, જાથી જ્યમ યાનદ પોમ્યા માટે માંયુ ધુણાવ્યું છે, તેનું લોકોમાં જુદેરાય હ, શુદ્ધ કપ હે
 રની વિનાય જે પણ હુતુ રાથી મનરુકુમાર, રૂપના વર્ણની સ્તુતિથી મમૂલ દ્વારી ચોલ્યો, તેમ આ મંડા મહારુ કપ
 તો / તો જાહે પરતુ હુ ગ્યાર રાજમજામાં વમાલકાર યારણ કરી જે રાજ સજ્જા થઈને, ગ્યારે સિંહામન હપર પસુદુ,
 ત્યાર મહારુ કપ અન મહારા વળ જોવા થાગ્ય હે; અત્યારે તો હુ મેલનરી કાયાપ વેળો હુ, જો ત વેલ્લા તમે મહારે
 કપ રાજો મુત્ત તો અદ્ભૂત ચમકારને પામ્યા, અને ચક્રિત થઈ જાત પછી વેળોઈ જુએ રાજસન્નામાં
 આગીશુ, પમ રાહીન સ્વામી તાલ્યા ગયા ત્યાર પછી સનતકુમારે ઊચમ અને અમુદ્ય રચાજનારી ધારણ કર્યા
 અનેક ઉપારાથી તેમ જાનારી કાયા, વિશેષ યાચ્યને ઊપજાને તેમ કરીને, તે રાજસન્નામાં આવી મિહાસન
 ઉપર વેળે યાનુશાનુ મમય મશિયા, મુજંગે, મિહાનો અન અન્ય સન્નાસદો યોગ્ય આમને પેલી ગયા હ. રાજ
 શર, વામરતપથી અને તમાગમયાં વિશેષ શોજા રચા હે (યથાહ રચો હે) ત્યા પેલા વેળાતે પાડા રિત્તે
 સાલ્યા અદ્ભૂતન કપ રાજીની યાનદ વામવાને વદને તાણે રાજા પામ્યા હે' પણ સ્વરૂપમાં તેજુન માયુ ધુણાવ્યું

ચક્રવાર્તિણ પૂઠયું અહો બ્રાહ્મણો! ગઢ વેલા કરતાં આ વેલા તમે જૂદા રૂપમાં માંયુ ધુણાવ્યું, અને શું કારણ હો? તે મને કહો. અવધિદ્વાનાનુસારે વિમે કયું કે, હે મહારાજ! તે રૂપમાં અને આ રૂપમાં ભૂમી અને આકાશ જેટલો ફેર પડી ગયો છે. ચક્રવાર્તિણ તે વાત સ્પષ્ટ સમજવા પુઠયું ત્યારે બ્રાહ્મણે કયું. અધિરાજ! પ્રથમ તમારી કોમલ કાયા અમૃત તુલ્ય હતી. પણ આ વેલાણ જેરૂપ છે. તેથી જ્યારે અમૃત તુલ્ય અંગ હતું, ત્યારે આનંદ પામ્યા હતા. આ વેલા જેર તુલ્ય છે, ત્યારે સ્વેદ પામ્યા. અમે કહીણ ડીણ તે વાતની સિદ્ધતા કરવી હોય તો, તમે હમણાં તાંચૂલ થુકો; તત્કાલ તેના ઉપર મદિકા વેસવો અને તે પરધામ પ્રાપ્ત થવો. સનત્કુમારે એ પરીકા કરી તો સત્ય ઠરી, પૂર્વ કર્મના પાપનો જે નાગ, તેમાં આ કાયાના મદ સંવંધનું મેલવણ થવાથી એ ચક્રવાર્તિની કાયા જેરમય થઈ ગઈ. વિનાશી અને અશુચિમય કાયાનો આવો પ્રપંચ જોઈને સનત્કુમારને અંતઃકરણમાં વેરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો. કે. કેવલ આ સંસાર તજવા યોગ્ય છે. આવીને આવી અશુચી સ્ત્રી, પુત્ર બિત્તાદેના શરીરમાં રહેલી છે. એ સયલું મોહમાન કરવા યોગ્ય નથી. એમ બોલીને, તે ઇ સંમતી પ્રભૂતાનો ત્યાગ કરીને ચાલી નિકલ્યો. પંડુ જાણીને અહં મમત્વ ન કરવો.

૩ ૨ ૫

ગયકન્નચંચલાન । લઢીન તિઅસચાવસારિનં ॥

૪ ૧ ૬ ૭ ૮ ૯

વિસયસુહં જીવાણં । બુબ્બસુ રેજીવ મા મુત્ર ॥૩૭॥

અર્થ—(જીવાણં કે ૦) જીવોની (લઢીન કે ૦) લક્ષ્મીયો જે તે (ગયકન્ન ચંચલાન કે ૦)

હાર્થીના કાન જેવી ચચલ છે અને (વિસયસુહ કે०) વિષય સુખ જે તે (તિષ્ઠસચાવ સા-
 રિત્તિ કે०) શ્વેના ધનુષ (આકાશમા લીલા પીઝા ધનુષની આઠતિવાલા વાદલા દેવાય છે તે)
 સરસા ચચલ છે એ હેતુ માટે (રે જીવ કે०) હે મૂઢ જીવ ! (બુદ્ધિ કે०) બોધ પામ્ય અને
 (મામુદ્ર કે०) મોહ ન પામ્ય કેમ કે, ફરીથી આવી મનુષ્ય વેદાદિક સામગ્રી મલવી ધ-
 ણીજ હર્ષન છે, માટે ધર્મને વિષે બોધ પામ્ય ॥૩૭॥

નાચાર્ય-રે આત્મન્ ! જે લક્ષ્મીયોને देखીને તુ અહરાર ધારણ કરે છે, કે, આ લક્ષ્મી
 જીવતા સૂર્યમા મહારી પાસેથી જવાનીજ નથી પરંતુ એ લક્ષ્મીયો હાર્થીના કાનની પેઠે
 ચચલ છે કેમ કે, થોડા કાલ ઉપર તેં જેનુંને મોટા ધનાઢ્ય દીઠા હતા, તેનુંજ કર્મના વ-
 શથી થોડા કાલમા દરિદ્ર થણા, તદ્વારા જોવામા આવે છે, માટે લક્ષ્મીયોનું સ્થિરપણુ
 નથી વલી જીવોના શબ્દાદિક વિષય સુખ પણ, શ્વે ધનુષની પેઠે એટલે આકાશના લીલા
 પીઝા રગની પેઠે શીઘ્ર નાશ પામે તેવાં છે એટલે વસ્તુગતે વિષયના સુખ ઝાઝવાનાં પાણી
 જેવા, તથા ધૂમાડાના વાચકા જેવા અસત્ય છે, માટે હે જીવ ! મનથી માની લીધેલા વિષય સુ-
 ર્યને તથા લક્ષ્મીને અસત્ય જાણો, શ્રી જબૂકુમરની પેઠે ધર્મ સાધન કરવાને તત્પર થા ॥૩૮॥

कथा. ५

राजगृही नगरीने विषे कृष्णदत्तनाथा शेव तेनी धारणी नामे न्नाथीनी कूखमां, जंतुस्वामीनो जीव, जे पूर्व जन्वे पांचमा ब्रह्मदेवलोकने विषे तिर्यकजृजक जातिमां महोदक देवता हवो, ते त्यांशी (देवलोकथी) च-
वीने, पुत्रपणे आवीने उपन्यो. त्यार पठी माताए स्वप्नमां जंबूद्व द्वीवो, पठी ज्यारे ते कुमरनो जन्म थयो, त्यारे तेनो जन्म महोत्सव करीने जंबूकुमार एवु नाम दीयुं. अनुक्रमे युवान अवस्था पाम्यो, त्यारे सुधर्म ग-
एधरनी पासे धर्मदेशना सांजलीने बैराग्य पाम्यो त्यारे श्री सुधर्म स्वामीने कह्युं के, हे भगवन् ! हुं चारित्र्य लेइश, पण महारा माता पिताने पूढी आबुं एम कहीने पावो नर तरफ आवे ठे. एटलामां मार्गमां आवतां जंत्र्या उपडेलो पडार, पोतानी पासेथी निकल्यो देसोने, विचारवा लाग्यो के, ह्मणां जो मने आ तोपनो गोलो लागी जात, तो हु अत्रतिपणमां भरए पावत ! एवुं जाणी श्री सुधर्मस्वामीनी पासे पावो आवीने, ते कुमरे समकित मूज जे धार व्रत ठे, ते वारे व्रत लीथां. एटले अंगीकार करयां. तेमां चोथा व्रतमां एट-
ली मर्यादा राखी के, कदापि माता पिताना-कहेगथी स्त्रीयो परएवी पडे तो, तेने परणुं; पण ते स्त्रीयोनी साथे जोग जोगवुं नही. एवो त्याग करीने, फरी घेर आमी माता पिताने कह्युं के, हे माता ! हे पिता ! मने आझा आपो, हुं श्री सुधर्मस्वामी पासे दीक्षा लेउ. सारे माता पितए कह्युं के, हे पुत्र ! दीक्षा पालमी घ-
णी डकर ठे. एवी रीते घणो घणो समजव्यो, तोपण जंबूकुमार मान्युं नही. त्यारे माता पितए कह्युं के, हे पुत्र ! आठ कन्याउ साथे तहारुं संगपण करेलुं ठे, माटे तेने परएनीने पठी दीक्षा लेजे ते सांजली जंबूकु-
मार मौनपण धारण करी रत्ना. त्यार पठी माता पितए, आठ कन्याउना पिताने कह्युं के, अपारो पुत्र वै-

राग्यगान् धर्यो ते माटे त्मारं दीकरियो परणारवानी मरजी होय तो जलें परणावो, पण ते कयाउनी त्याग
 करीने जो दीदा ले, ना अमारो दाण कहादयो नही ते साजनी मर्व शठिया कट्वा लाग्या क, अमे नही
 परणासीए पण ते शठियाउनी दीकरीयोए कह्यु के अमे तो जबुरुपरनेज परणीशु पण धीजाने परणवानो
 त्याग ठे त्मारं शठियाउए पोतानी पुत्रीउने कह्यु के, एतो दीदा लशे तापण दीकरीयोए क्यु के, ए
 दीदा लेता जलें ल्यो, पण अय सा एनेज परणीशु, पवी ते एक रात्रीमां आठे कया परण्या अने रात्रिये
 साग्या उपर वेसीने मर्व स्त्रीयेने क्यु क, हुतो मजात दीदा लेहश केम के, आ'ममार सव अमित्त ठे, को-
 ड होइनी साथ आनार नथी त्मारं स्त्रीयोए क्यु के, हे म्यामिन् 'तयं ह्ययणं दीदा लशा नही हमणा तो
 जे सत्तारनु छुट मव्यु ठे, ते सारी रीत जोगवीने, पवो दीदा लेज्यो नहि तो कयणीना न्याय पधाचाप
 करशो जेम काट मारवाड दशना कर्पणी, पातान घेर घन वागीने पवी मंगदमां, पोतान सासर मयो त्यों
 तेनो साधुए सारा रोल्ता करीन, घालमां मूबया उपरथी शेजडी पूकी, त शेजडी कर्पणीन, घणी सारी
 स्वादिष्ट लागी पत्री ज्यारे पोताना सालाने पठ्यु के, आ शलही तमने क्याथी मली ? ! जलें त्मारं घेर
 पर्याथी आरों ! त्मारं सालाय क्यु क, ए अमारा घरमां नीपज ठे मनरीय पठ्यु, ते कमी रीत नीपजे ठे ?
 त्मारं सालायें शेजडी गायानी गिंधि देखादथो पवी कर्पणीए जाण्यु क, महारे घर पण ए हु वागीश एम
 निर्धार करी घेर आरीन प्रथम जे घउनु खेज वाग्यु हुनु, तन जेजडी नाखया लाग्या त्मार लोकाए क्यु
 के, आ तु गु कर ठे ! तेणे काग के, हु एमां शेजडी वागीश त्मारें लोको कहेग लाग्या क, आ देशमा पा-
 णी नथी, माटे शेजडी थशे नही, तेम उतां जो तने शेजडीन गावयानी दहा होय तो, एकवार जे आ घ-

उंनी खेती करेली हे ते कपाची ले; पळी शेलडी बनावजे. एहुं लोकोनुं कहेतुं तेणे मान्युं नही, अने शेलडी बावी. ते थोडी उगी, एटलामां कूवानुं पाणी खूटी पडलुं, तेथी जं उगेली शेलडी हती, ते पण सुकाइ गइ. त्यारे पश्चात्ताप करवा लाग्यो, तेम हे स्वामिन् ! तमे पण ठतुं सुख मूकीने बीजा नवा सुखनी चाहना करोतो तो पळी पस्ताशो !! एवी खीयोनी वाणी सांजली जंबूकुमरे कहुं के, पूर्वोक्त दृष्टांते पश्चात्ताप नही करुं. परंतु जो नही समजशो तो, तमेज पस्ताशो करशो. हुंतो ललितिंग कुमरनी पेंठ तमारा फंदमां नही पडुं. तेनी कथा कहुं तुं ते सांजलो.

एक नगरमां एक शेठनो पुत्र ललितिंग कुमर एवे नामे, महा रूपवंत हतो. तेने एक दिवसे ते नगरना राजानी रूपवती नामा राणी ठे, तेणीये दीवो. त्यारे एकांते बोलावीने, तेनी साथे संसार संबंधी भोग विजास करवा लागी. एटलामां राजा पण त्यां आव्यो. त्यारे भ्रयभ्रांत थडने, राणीए ते ललितिंग कुमरने, खालमां उतारथो. अने विचारुं के, पळी कहाडीश. हवे राणीतो राजानी साथे रमवा लागी गई. अने ललितिंग खालमां जूखे मरतो, कोइ अन्य आवीने एठवाडो नांखे, ते खाय, अने एठतुं पाणी पडे ते पीये, एवी रीते च्यार महिना पर्यंत ते खालमां पडी रळो. इहां कोइ ठ महिना सूधी पडी रळो एम पण कहे ठे. “तत्त्व केवली गम्य” त्यार पळी ललितिंगना मा बापे घणोये जोयो, पण जड्यां नही. तेथी शोक करवा वेठां, एटलामां वर्सात आव्यो तेथी खालमां पाणी ज़राणुं, ते पाणी कहाडवा सारुं खाल उघाडी, ते खालना पाणीनी साथे ललितिंग पण, तणतो तणतो नगरनी महोटी खालमां जइ पड्यो. तेने लोकोये देखीने, तेना माता पिताने जइ कहुं. माता पिता जइ खालमांथी कहाडी घेर लेइ गया. त्यां मूर्झा खाइने पडी रळो, शरीर पीलुं पडी गयुं, हाडकां नीकली आव्यो, माता पितोये घणा प्रकारना

नेत्रादिक समन्ती आगमो कम्प्या । त्वारे काँइक मावयेन बसो. पत्ती ओबोवोषार करतो वरतो पणा दिवस
 देवु शरीर गाढ भयुं 'तारें वनी कपटा प्रमुल पहीनं वजारमां करवा निकट्या, जेने राणीये देवीन बाळा
 झपो ने बाप्पा क, हवे हे मयारा पर्मां पदु नही ॥ शेनं छानितार्ण कथा ॥ एवी रीत आवें लीयेण, जुदी
 जुदी आवठ कयाउ, मयारना मुपनो र्पाण न करतो, त आश्रयी जवुकुपरने कही अने जवुकुपर पण करी
 समान्ती अमारना वनावनरी जुदी आवठ कयाउ आवें श्रीयोने कही जे वयाउ इलां प्रप वरगाना
 नवया लुमी नथी आ जाणवानी मरती रोंग मो धी जवुरिप्रमां जोइ लेंग्या त्पारें मीपा प्रतिबाप पांमी
 एवामो एक प्रज्जवो सार, पांमे चोरन गाये 'रने, जवुकुपरना परमां प्राव्या तेले मरनें वियाना एलामी
 अमारगिनी निजा मूकी नेवी मवन निदा आरी गद, परनु जवुकुपरने निदा न प्यामी पत्ती ताजां उ
 गाढशनी विगायी प्रमार उपादीन, नवानु जोड सोनामदोरोनी गांठदियो बंधी, तेने लेइने पानरा मां
 कया, पानामां जवुकुपरन, ययपि छव्य उपर मूठा सो पिल्लुज नयी, तोएण एतो विचार आल्यो क, म
 हारे ना प्रमान दीक्षा लेंवी ठ, प्रनें आ चोर लोरो जो छव्य लेंद अथो, ॥ लोक कदश क, जूउं जाइउं !
 एतुं धन सर चोर लोको तेद गया, केयी ण मांयु मुन्नावे ठ एवी रीते पर्येनी निदा थस ते वात सारा, न-
 ती पदु चिपडीन नरकार गुणरा लाव्या, नेथी पांमे चोरोना पम स्थलाइ गया त्पारे प्रज्जवोने रिरार
 यपो के, 'प्रात गु ययु' त्पारे ताया म्वाग्या तो, जवुकुपरने जागना दीगा त्पारे प्रज्जवे माण्यु के, एती पाणे
 काद मला नारावर भिया जे एतुं जाणीनें जवुकुपरन नइयुं के, महारी भिया तमे ल्यो, जनें तमारी भिया
 मन पापा त्पारे जवुकुपर नयु क, महारी पाग कोद पण भिया नयी वत्ती बीगी भिया मरार नाइती पण

नथी. महारे तो मात्र नवकार मंत्रनो आधार ठे. एवो धर्मोपदेश दीधो, त्यारे प्रश्नवे कहयुं के, आ नवी पर-
 ऐली खीयोनो त्याग करीने, तुं दीक्षा शा वास्ते ले ठे? संसारनां सुख जोगवीने पबी दीक्षा लेजे. तेने
 जवळुमेरे कहुं के, हे प्रश्नवा! संसारमा सुख ठेज कयां? के, जेने हुं जोगवु. संसारनुं सुखतो मधुविड्या समान
 ठे. तेनी लालचे जीव संसारमां रफजे ठे. जेम कोइ एक १ पुरुष भूलाथी उजड श्रद्धावांमां जइ पड्यो तेनी प-
 ळ्याडे एक इहाथी दोळ्यो, त्यारे ते हाथीना जयथी नासतो जागतो, एक वडनी धशाखामां जइ लटकी र-
 खो. हवे ते शाखानी नीचे, एक पकूज ठे. तेमां च्यार दसर्प पोतानुं मोहुं फाडीने वेठा ठे, तथा एक अजगर
 पण मोहुं फाडीने वेठा ठे. तथा ते वडना थडने हाथी धूणावी रखां ठे. तथा जे शाखामां ते पुरुष लटक ठे,
 ते शाखाने एक एकालो अने बीजो एधोलो, एवा वे उंदरो कापी रखा ठे. वली तेनी उपर एक मधमांखीनो
 मधपुडो ठे, तेनी १० मट्टिकाउ उडी उडीने ते पुरुषना शरीरने, चटका मारी रहेली ठे एटलामां ते मधपुडा-
 मांथी एक मधनुं १ १ टोंपु टक्कयुं, ते पेला पुरुषनी जीनने जइ लागुं, त्यारे ते पुरुषे उचुं जोवा मांडयुं तो तेणे
 दीडु के, मधपुडामार्था ए मधुविड पडेठे; एवुं जाणनि ते टोंपानी नीचे महोडु उवाडुं राखनि लटक्यो, अने
 टीपाना स्वादमां मग थयो थको, पोताना उपर पूर्वोक्त अनेक जातनां डःख पड्यां ठे, ते सर्वे भूली गयो. ए-
 टलामां एक १ श्विद्याधर आवीने कहेवा लाग्यो के, हे पुरुष ! त्हाहं डःख देखनि, मने दया आवे ठे, माटे
 आव्य ! महारा १ इविमानमां वेसी जा. हुं तने डःखमांथी काढवा वांडुं ठे. त्यारे ते पुरुष बोल्यो हे
 विद्याधर ! आ एक टोंपु मधनुं महारा मुखमां आववा द्यो, पबी हुं आपनी साथे विमानमां वेसी चाले.
 एम एक टोंपु आव्युं, वली पण कहुं के, आ बीजुं टोंपु आवे तो चालुं, ए रीते एकेक टोंपाना स्वादमां लो-

जाणो थकी, ते विकट स्थानन ठाँड नही, त्पारें विद्याधर जाणु क एतो एवोज भुत्तजे, लोनीजे, ए काँइ
 ड'सर्माथी निकल्लेशे नही पबु जाणी तेंने त्पानि, मुकी विद्याधर गल्पा गयो तम हे प्रज्जना!
 आ अवमर चूक्या तो फरी समारमा पड्या, ने, मनुष्य, अवतार, मल्लो, महा उल्लज्ज जे एवां रान
 सोत्तनीने मज्जो गोरपण, प्रतिगोध पाग्गो अने बोद्धो के, इ जनु! हुं पण तदारी साथे तीट्टा लेश
 पडी जइहुपरे पोताना माता पित्तने प्रतिबोध दीधो, तथा आल'क'पाउयेवली पोव पोताना माता पित्तने
 प्रतिबोध दीधो, तथा मज्जे पण, पांचत्ते चोरोने प्रतिबोध दीधो, एय, सर्वे मज्जी प्रज्जते, नवानु कोढ सानिया
 धर्म केभोमा लरची नांलीन, उच्चम उत्तम संहित पाचसने सत्तावीस ज्ञानोना सारे, श्री जइहुमरे श्री सुथर्म-
 स्सामो पामे दीक्षा लीधी ए रीने, लस्मी अन विषयनों सुल त्याग करा आशयी, जइहुमरनु दृष्टात करु

आ मधुपिंड्याना दृष्टातनो भिक्षांत भिक्षांत एटले उपनय घणो प्रसिद्ध हे, तापण । कचित दीक्षा करीने
 देखाब्यो ठ

१ जीर २ मसाररूप अटवी ३ कालरूप हाथी ४ आनंदांरूप शाखा ५ जवरूप हज्जे ६ स्वार
 कपायरूप सर्प ७ नरकरूप अजगर ८ रात्री, ए दिग्ग एरूप के. उन्टो १० सर्प कुंदुररूप मांकिराज ११
 विषय सुगरूप मधनु टाणु १२ सुगुरूप विद्याधर १३ जिनधर्मरूप वैमान

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮
જહ સંજાએ સઙણા। એ સંગમો જહ પહે અ પહિઆણં ॥

૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭
સયણાણં સંજોગો । તહેવ સ્વણમંગુરો જીવ ॥૩૬॥

અર્થ—હે આત્મન્ ! (જહ કે०) જેમ (સંજાએ કે०) સંધ્યાકાલને વિષે (સઙણાણં કે०) પદ્ધિયોનો (સંગમો કે०) સંગમ થાય છે. (અ કે०) વલી (જહ કે०) જેમ (પહે કે०) મા-
ર્ગને વિષે (પહિઆણં કે०) માર્ગે જનાર લોકોનો સમાગમ થાય છે. એટલે માર્ગમાં જનાર
લોકોનો સમાગમ તથા પદ્ધિયોનો સમાગમ જેમ થોડા કાલનો છે, (તહેવ કે०) તેમજ
(જીવ કે०) હે જીવ ! (સયણાણં કે०) સ્વજનનો (સંજોગો કે०) સંયોગ જે તે (સ્વણમંગુ-
રો કે०) ક્ષણમંગુર છે. એટલે ક્ષણમાં નાશ પામવાના સ્વભાવવાળો છે. ॥૩૬॥

જ્ઞાવાર્થ—જેમ સંધ્યા સમયે અનેક પ્રકારના પદ્ધિયો, ચારેદિશા તરફથી આવીને એકઠા
મળે છે. અને પ્રાતઃકાલે, તેજ પદ્ધિયો પોત પોતાના કર્મને અનુસરીને, ચારેદિશા તરફ ઊડી
જાય છે. તેમ આ સંસારને વિષે અનેક પ્રકારના જીવો ચારે ગતિમાંથી આવીને, આ મનુષ્ય

जबमा एकठा धया ठे अने तेज जीवो, पोतानु आयुष्य पूर्ण करीने, पाठा कर्मोनुसारे चारे
 गतिमा जता रहे ठे तथा जेम मार्गिने विषे, कोइ किये गामथी कोइ किये गामथी आवीने
 जेगा थाय ठे, पठी त्या थोडीवार विश्राम करीने, एटले जातु खाइने पाठा सर्वे पोत पोताना
 योग्य स्थानक प्रत्ये जता रहे ठे, पण तेनु एक ठेकाणे वेसी रहेता नथी, तेम आ ससारी
 जीव पण, कोइ कयि गतिमाथी, कोइ कयि गतिमाथी आवीने, एकठा थाय ठे, त्या पोत
 पोताना कर्मोनुसारे सुख छ ख जोगवीने, पठी पाठा पोत पोताने योग्य गतिमा जता रहे ठे
 पण कोइ कोइना जाह्या रहेता नथी वजी जेम चारे दिशाएपी आगिला मनुष्योना नाम,
 जूदा जूदा ठे, तेम चारे गतिमाथी आवेला, अने एक घरमा रहेला एवा जीवोना नाम पण,
 जूदा जूदा कल्प्या ठे तेमा कोइ माता कहेवाय ठे, कोइ पिता, कोइ नार्या, कोइ नाई,
 कोइ पुत्र, कोइ पुत्री इत्यादि कल्पनाए करीने नाम उराव्या ठे तेमा तु मरोटा मोह धारण
 करे ठे, अने तेने सुखे सुखी, अने तेने छ खे छ खी थाय ठे, परतु हे मूढ जीव ! तु एटलु
 विचारतो नथी के, आ जूठा सवधने साचो सबध मानीने शु करग हेरान अउ तु ? माटे हे
 जीव ! एवा जूठा सवधने जूगे मानीने, तेना उपरथी मोह उतारिने, आत्म साधन करग-

ને વિષે સુધમવંત થા ! ॥૩૬॥

॥ અપજાતિદુષ્ટમ્ ॥

નિસાવિરામે પરિન્નાવયામિ । ગેહે પલિતે કિમ સહં સુયામી ॥

મધ્નંતમ સ્વપાણમુ વુક્કયામિ । જં ધમ્મરહિત્તં દિઅહા ગમામિ ॥૩૭॥

અર્થ—હે જીવ ! તને એવો વિચાર કેમ નથી આવતો કે, હું (નિસાવિરામે કે) રાત્રિ વિરામ પામે સતે. એટલે પાતલી ચ્યારઘડિ રાત્રી રહે સતે જાગીને (પરિન્નાવયામિ કે) આવો વિચાર કરું કે, (જં કે) જે હું (ધમ્મરહિત્તં કે) ધર્મ રહિત થયો સતો (દિઅહા કે) દિવસોને (ગમામિ કે) ઘોંકટ કેમ ગમાવું બું. !!! અને વલી (ગેહે કે) શરીરરૂપી ઘર (પલિતે કે) વલવા માંડે સતે (અહં કે) હું (કિં કે) શ્યા માટે (સુયામી કે) સૂઈ રહું બું ! અને (મધ્નંતં કે) દાખતા. એટલે શરીરરૂપી ઘરની સાથે વલી મરતા એવા (અપ્પાણં કે) આરમાની (વુક્કયામિ કે) ઉપેક્ષા કેમ કરું બું !!! અર્થાત્ દેહની સાથે રહેલા વલતા આ-

તમાની હુ રક્ષા કેમ નથી કરતો !! इत्यादि आत्मजावना तु કેમ जायतो नथी ! ॥३९॥

નાગર્થ-શાસ્ત્રને વિષે સર્વ હત્યાનું કરતા આત્મ હત્યા મહોટી ગણી છે એટલે જાણી જોઇને આત્માનું વગાડવું, અર્થાત્ બતી સામગ્રીએ પણ આત્મસાધન ન કરવું એને રાત્રિ દિવસ દેહાદિક પરજાવમાજ રચ્યુ પચ્યુ રહેવું, તે શુ આત્માની ઘાત કરી ન કહેવાય ? અર્થાત્ આત્મ હત્યાજ કહેવાય !! માટે વધો રાત્રિ દિવસતો સસારના વેગમા ચઢીજતા કાઢી પણ વિચાર ન આવ્યો, પણ પાઠશી ન્યાર ઘડી રાત્રે ઘડીને, જરા નિર્મલ ચિત્તવાલો થઇને, નીજા વધા વિચાર રહેવા દેઇને, હે આત્મન્ ! તુ તહારા આત્માનો વિચાર કરચ હા પાઠશી ન્યાર ઘડિ રાત્રે ઘડીને વિચાર કરવાનું પ્રયત્નકાર લેલે છે, તેનો અત્રિપ્રાય એ છે કે, જેમ સ્ત્રીયો ઘડીયે ઢલવા માહે છે, પઠી ઢલતા ઢલતા એટલે ફેરવતા તે ઘડીને એવા વેગમા લાવે છે કે, તે વચ્ચે જો ઘડી ફેરવવી મૂકી દે, તોપણ વેગના જોરથી તે ફેરવ્યાયિના પાંચ સાત આઠા ફરી જાય છે, તેમ યા જીવ પણ વધો દિવસ સસારના કામનો એવો વેગ લગાડે છે કે, તે રાત્રે લાવો થઇને સૂ છે, તો પણ તે કામના સ્વપ્ન આવે જાય છે તે સ્વપ્ન, દિવસે ક રેના કામના હચરકા છે તે હચરકા ઘણું કરીને પાઠશી રાત્રે શાંત પડે છે માટે તે અવ-

સર શુન ધ્યાન કરવાનો શાસ્ત્રકારે જણાવ્યો છે. માટે તું એવો વિષાર કર્ય કે, આ વધા મનુષ્યન્નવના અમૂલ્ય દિવસો ધર્મ ચિના ફોકટ કેમ ગમાવું? અને આ મહારું શરીર પણ જરારૂપી અગ્નિની ઝાલવડે વલવા માંડ્યું છે, અને તેની સાથે રહેલો જે આત્મા, તે પણ વલવા માંડ્યો છે. તો તે આત્માને તું કેમ વલવા દે છે? પરંતુ આત્મજ્ઞાનવડે દેહથકી આત્માને જુદો સમજીને તું દેહના જાવ જે જડ, હઃસ્વ, અને મિથ્યાજાવ તેને દેહને વિપેજ સમજ. અને આત્માના જાવ જે સત્, ચિત્ અને આનંદરૂપ એટલે સચ્ચિદાનંદરૂપ તેને તું આત્મન્નાવે સમજ. એટલે જે દેહ છે તે સડી જાય, પડી જાય, યાવત્ વિધ્વંસ થઈ જાય; તેવો છે. અને એટલે જે દેહ છે તે સડી જાય, પડી જાય, યાવત્ વિધ્વંસ થઈ જાય, તેવો, યાવત્ વિધ્વંસ થઈ જાય; તેવો નથી. એવી રીતે આત્માનું અને દેહનું સ્વરૂપ જૂઠું સમજીને, તે જે દેહને વિષે મિથ્યા અહંપણ માંન્યું છે, તે તથા દેહ સંબંધી પદાર્થોને વિષે મિથ્યા મમત્વ માનેલો છે, તેને સ્વોદો જાણીને તે વેનો ત્યાગ કરવાને વિષે પ્રયત્નવંત થા. એ ઉપદેશ. ॥૩૯॥

॥ यत्तुष्टु हवाम ॥

१ ३ ४ ६ ४ ५
जाजा वच्चइ रयणी । न सा पडिनियत्तइ ॥

७ ८ १० ११ ९
अहम्म कुणमाणस्स । अहला जति राइज ॥४०॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (जाजा के०) जे जे (रयणी के०) रात्री (वच्चइ के०) जाय ठे, (सा के०) ते ते (पडिनियत्तइ के०) पात्री आयती (न के०) नथी या जग्याए, दिवस ग्रहण नथी कर्यो, तोपण उपलक्षणी ग्रहण करवो एटले गया दिवस पण पाठा आयता नथी केम के, (अहम्म के०) अधर्मे (कुणमाणस्स के०) करतो एवो जे तु, ते तहारी (राइज के०) रात्रीयो जेते (अहला के०) अफल, एटले निष्फल (जति के०) जाय ठे अर्थात् अधर्मे करीने तहारा मनुष्य नवना रात्री दिवस व्यर्थ जाय ठे ॥४०॥

नागार्थ-आ जीवनो जेटलो वखत धर्म साधन करवामा जाय ठे, तेटलो ज वखत ज्ञानी पुरपोए सफल गायो ठे अने बाकीनो रात्री दिवसनो जे काल, एटले धर्म साध-

न विनानो जे काल, ते पशुनी पेवे निष्फल जाय ठे. कंम के, पशुने विषे आहार, निजा, जय अने मैथुन बिगरे जेवी रीते ठे, तेवीज रीते तहारे विषे पण ठे. माटे तहारो जन्मारो पण धर्मसाधन विनानो पशु जेवो समजवो. ॥४०॥

१ ४ ३ ६ ५ ७

जस्स ऽडि मञ्जुणा सखं । जस्स व ऽडि पलायणं ॥

ए १० १३ ११ १३ १४ १७ १५ १६

जो जाणे न मरिस्सामि । सो हु कंखे सुए सिया ॥४१॥

अर्थ—हे जीव ! (जस्स के०) जे पुरुषने (मञ्जुणा के०) मृत्यु संगथे (सखं के०) मित्रता (अडि के०) ठे. (व के०) वली (जस्स के०) जे पुरुषने (पलायणं के०) मृत्युधी नासी जवुं (अडि के०) ठे. वली (जो के०) जे पुरुष (जाणे के०) एम जाणे ठे के, (मरिस्सामि के०) हुं मरीश (न के०) नहीं. (सो के०) ते पुरुष (हु के०) निश्च (सुए के०) श्वः एटले आवती काले धर्मसाधन करीश, ए प्रकारे (सिया के०) स्यात्. एटले कदाचित् (कंखे के०) आकांक्षा करे. एटले इच्छा करे, अर्थात् ते एवी इच्छा करे, ते प्रमाण ठे. परंतु एवी रीते कोई

पुरुषने कोई दिवस पण थु नयी के, महारे मृत्युनी साथे मित्रता ठे, माटे महारे तो कदि पण मरु नही पडे ! तथा कोई पुरुषने एम थु नयी के, हु बलवान् तु माटे, मृत्युयी नाशीने, बचीश तथा कोइना मनमा एम नयी थु के, हु क्यारे पण नही मरु, तो पण ते प्राणी धर्म सबधी कार्यमा शीघ्रता करवाने ठेकाणे आवती काल्ये थडोज तो ! एनी रीते प्रसाद, केम करतो हरे ॥ ४१ ॥

भावार्थ-इहा अनूत उपमा अलंकार बडे करीने उपदेश करे ठे एटले आवी वस्तु कोइ दिवस निपजी नयी, ते कदाचिन् जो निपजे, तो ते आश्चर्यकारक कहेवाय आ जीवना मनमा एम थाय ठे के, आजतो धर्मसाधन नही करीए, पण आवती काले करीशु पण केम जाएयु के, तु आवती काल्य सूधी जीवीश ? माटे आवती काले जीववानु तो कोण मनमा जाणे के, जेने मृत्युनी साथे खरी जाईयी होय, एटले ते मृत्युने पोतानी आइामा राखी शकतो होय, तो ते पुरुष कदापि एम धारे के, आजनु काल्य करीशु तो ते युक्त ठे तथा कोई बलवान् पुरुष, मृत्युना ऊपाटामा न आवता, एवी कोई पर्वतनी गुफामा पेडी जाय के, ते मृत्युना हाथमाज न आवे ! जो एवी शक्तिवान् होय, तो ते पुरुष कदापि आज करवानु काल्य

करिशुं, एम विचारे तो ते युक्त थे. तथा कोइ पुरुषे कोइ केवलज्ञानी महाराजनी पासेथी जा-
 एयुं होय के, हुं तो कोइ काले मरवानोज नथी, तो ते पुरुष कदाचित् एम धारे के, हुं
 आज करवानुं काल्य करिश, तो ते पण युक्त थे. परंतु उपर लखेली सर्व बातो कोइ काले
 श्रद्धे नथी, वर्तमान कालमां श्रुती नथी, अने आगामी कालमां थो पण नहीं. तोयपण एवो
 मिथ्या कल्पना मनमां करीने, हे जडबुद्धि जीव ! तुं बीजा ससारना कामनो प्रमाद करवो
 ठोडी देइने, फक्त धर्मसाधन करवामां केम प्रमाद करे ठे? ॥४१॥

॥ आर्याष्टित्तम् ॥

दंमकलिअं^१ करित्ता^२ । वच्चंति^३ हु राइजे य दिवसा य ॥

आउरस्सं विद्धन्ता^४ । गयावि न पुणो नियतंति ॥४२॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (दंमकलिअं के०) दंम जेम सूत्रनी कलना (करित्ता के०) करे
 ठे. एटले कोलिआदिक नीच लोको फालका उपर चढेला सूत्रने जेम लांवा दंम वडे

કરીને ઝકેજે છે, અર્થાન્ લૂગડુ વણવાને માટે લાંબો તાળો કરવાને અત્યજ લોકો પા
સકા ઉપર ચઢેના સૂત્રને લાગા વમના લસરકા વડે કરીને ઝપાટાવથ ઝકેલે છે, તેમ(આ-
ઝસ્ત કે૦) આઝલ્વાને (મિહ્નતા કે૦) ઝકેલતા એવા (રાટ્ટ્યો કે૦) રાત્રીયો (ય કે૦) ઝને
(વિવસા કે૦) વિવસો જે તે (વચ્ચતિ કે૦) જાય છે (ય કે૦) ઝને વલી (ગયાધિ કે૦) ગયા
એવા જે વિવસો તથા રાત્રીઝ, તે (હુ કે૦) નિશ્ચે (પુણો કે૦) ફરીયા (નિયત્તતિ કે૦) પાઠા
આવતા (ન કે૦) નયો ॥૪૨॥

જાવાર્થ-એક કાસરૂપી ચમલ છે, તે દિવસ રાત્રીનુ સવ આગુ તેરૂપ, વમના તસ
રકાગડ કરીન મનુષ્યના આઝલ્વા રૂપ સૂત્રના પિમને ઝીઘપણે ઝકેલે છે એટલે આઝલ્વાને
જવદી ઘટાડે છે માટે હે આત્મન્ ! તે આઝલ્વામાર્થી ગયેલા રાત્રો વિવસ કદિપણ, પાઠા આવતા
નથી જેમ આ ગ્રથ ઠપાર્વીને પ્રસિદ્ધ યયાની તિથિ વિક્રમ સવત્ ૧૯૪૭ ના કાર્તિક
શુદ્ધ ૫ (જ્ઞાન પાચમ) ને સોમવાર હતો હવે તે વર્ષની તેજ તિથિ વાર, આલ્વા જન્મારામા
ફરીથી આવવાનો નથી, તેમ હે જ્ઞવ્ય જીવો ! આ ગણના દિવસ રાત્રીપણ, તેની પેઠે પાઠા
આવવાના નથી એટલે ગયા તેતો ગયાજ ! ! એડુ જાણીને આ ધર્મકાર્ય તો કાલે કરીશુ,

एतन्मयी कृतां ते धर्मध्यान प्रसाद रहितपणे व्याजज करवुं. ए उपदेश. ॥४३॥

॥ उपजातिवृत्तम्. ॥

३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०
जेहे हूँ सीहो व मियं गहाय । मच्चू नरं ऐंद्र हूँ अंतकाले ॥

न तस्मात् माया व पित्र्या व जाया । कालांमि तंमि इंसहारा भवंति ॥४३॥

અર્થ—(દ્વહ કે૦) આ લોકને વિષે (જહ કે૦) જેમ (સીહો કે૦) સિંહ જે તે (મિયં કે૦) મગ જે તેને (ગહાય કે૦) ગ્રહણ કરીને. એટલે પકડીને નાશ કરે છે. (વ કે૦) વ શબ્દ પાદપૂર્ણ થિં જાણવો. તેમ (હુ કે૦) નિશ્ચે (મજ્જૂ કે૦) મૃત્યુ જે તે (નરં કે૦) મનુષ્યને (અંતકાલે કે૦) આયુષ્ય પૂરુ થયે (ણેડ કે૦) લેડ જાય છે. (તસ્સ કે૦) તે માણસને (તાંમિ કે૦) તે (કાલાંમિ કે૦) સમયને વિષે. એટલે મરણની વચ્ચે (માયા કે૦) માતા જે તે (વ કે૦) વલી (પિયા કે૦) પિતા જે તે (વ કે૦) વલી (જાયા કે૦) જાઈ જે તે (અંસહરા કે૦) અંશમાત્ર પણ ધારણ કરવાને. એટલે જગાર માત્ર પણ રક્ષણ કરવાને (ન જવંતિ કે૦) સમર્થ નથી થતાં. ॥૪૩॥

નાગાર્થ-હે જીવ ! ગમે તેવો ધીરજવાલો મનુષ્ય હોય, તોપણ, અત્તકાલે મરણની ઘણી
 વેદનાથી તે માણસ મૃગ જેવો નિર્વેદ થઈ જાય છે ત્યારે તેને સિદ્ધરૂપ કાલ પકડીને લેઈ
 જાય છે તે વચ્ચે તે મનુષ્યના માતા, પિતા, ખાર્યા, નાઈ, ઇત્યાદિ કોઈપણ લગાર માત્ર રા-
 જા સમર્થ થતા નથી ! એટલે તે ગમે તેગે સ્નેહી હોય, અને તે સ્નેહવંદે કરીને તેને રાજ
 વાના ગમે તેટલા ઉપાય કરે, તોપણ તેને દુણમાત્ર રાજી શકતા નથી ॥૪૩॥

॥ આર્યાટ્તચમ્ ॥

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧
 જીત્ર જલવિહસમ । સપત્તીન તરગલોલાન ॥

સુમિણયસમ ચ પિમ્મ । જ જાણસુ ત કરિજ્ઞાસુ ॥૪૪॥

અર્થ-હે આત્મન્ ! (જીત્ર કે) જીવવું (જલવિહસમ કે) જલવિહિ જેવું છે એટલે
 માનના અગ્રજાગ ઉપર રહેલા, જલના વિહ સમાન ચંચલ છે તથા (સપત્તીન કે) સપ-
 ત્તિયો જે તે (તરગલોલાન કે) સમુદ્રના તરગ જેવી ચંચલ છે એટલે એક વેકાણેથી વીજે
 વેકાણે શીઘ્ર જતી રહે તેવી છે (ચ કે) વલી (પિમ્મ કે) સ્ત્રીયાદિકનો પ્રેમ જે તે (સુમિ-

एयसमं के०) स्वप्न समान ठे. एटले दूणमां नाश पासे तेवो ठे. ते कारण माटे (जं के०) ज्ञो (जाणसु के०) ए प्रकारे खरी रीते, जो अंतःकरणशी अस्थिरपणु जाणतो होय, तो (करिज्जासु के०) जाएया प्रमाणे करय. एटले अप्रमादपणे धर्म साधन करय. ॥४४॥

भावार्थ—लोकमां चालतुं घणुं पोपटियु ज्ञान देखीने ग्रंथकार उपदेश करे ठे. हवे पोपटियु ज्ञान एटले शुं? जेम कोइ माणसे एक पोपटने नणाव्युं के, विह्वि (बिलाडी) आवे तो तरत उडी जवुं. एवी रीते शिखव्युं, त्यारपणी ते पोपट पण ते वाक्यनो वारंवार अभ्यास करीने, ते रीते बोलचा लाग्यो. परंतु ते विचाराने एम खबर नथी के, विह्वि ते शुं? अने उडी जवुं ते शुं? पणी एक दिवस ते पोपट जेवो पांजरामांथी निकल्यो, तेवोज बिलाडीए जाल्यो. तोयपण ते पोपट पूर्वे शिखवेला वाक्यने बोले जतो हतो, ते वखतेज ते पोपटनी मोकी मरडी नांखी. माटे हे नव्य जीवो! कहो! ते पोपटनुं ज्ञान केवुं कहेवाय? तेम आ सवें लोको पण एम बोलेठे के, जीववुं जलना विंड जेवुं चंचल ठे. एवुं बोले ठे तोयपण, जीववाने माटे अनेक प्रकारना न करवा योग्य एया घणा उपाय करे ठे. अने वली एम बोले ठे के, आ संपत्तियो पण पाणीना तरंगनी पेठे अस्थिर ठे, परंतु तेज संपत्तियोने

राखवाने माटे, सन्मार्गने विये वापरवामा घणुज रुपएपणु करे ठे, अने वली एम बोले ठे
 के, स्त्रीयाविकनो जे प्रेम ठे, ते स्वप्न समान ठे, एवी रीते बोले ठे, परंतु ते स्त्रीयाविक पदार्थो-
 नो ज्यारे नाश धाय ठे, त्यारे खरा अत करणाथी लावे रागे पोको मूकीने रुदन करे ठे माटे
 हे नव्यप्राणियो। तसे विचारो के, आ ज्ञान केवु कहीए ? माटे ग्रथकार एम कहे ठे के, जो
 एम तसे जाणो बो, एटले पूर्वे कहेली त्रण वस्तुने अतिशो जो चचल जाणो बो, तो पूरे
 कहेला पोपटिया ज्ञानने मूकीने, तसे खरा अत करणाथी भनुनव ज्ञान करो एटले तमारा
 कह्या प्रमाणे तसे वर्त्तो अर्थात् ते खोटाने खोटु जाणीने, अने एक जिनराजना धर्मने साचो
 जाणीने, तेने मिये ठव्यम करो ॥४४॥

॥ रथोक्तवृत्तम् ॥

सजरागजलवुवुजवमे । जीविए य जलविडचचले ॥

जुवणे य नश्वेगसनिने । पावजीव किमि ह्य न वुजसे ॥४५॥

अर्थ—(सजराग के०) सध्या समयनो रग, तथा (जलवुवु के०) पाणीनो परपोढो

(જીવમે કે૦) એ બેની છે ઉપમા તે જેને એવું, (ય કે૦) અને (જલવિંડુ ચંચલે કે૦) માનના અચ્ચાગ
 ન રહેલા પાણીના વિંડુ જેવું ચંચલ એવું, (જીવિએ કે૦) જીવિત સતે (ય કે૦) વલી
 (નદ્વેગસંનિન્ને કે૦) નદીના વેગને તુલ્ય એવું, (જીવણે કે૦) યોવન સતે (પાવજીવ કે૦) હે
 પાપ જીવ ! (ન વુપ્રસે કે૦) તું નથી વોથ પામતો (હ્યં કે૦) એ તે (કિં કે૦) શ્યું !! એટ-
 લે એ તે કેટલું વધું આશ્ચર્ય છે !!! ॥૪૫॥

નાવાર્થ-આ સંસારમાં વધી આશાનું કરતાં જીવવાની આશા ઘણી મહોટી છે. કેમ
 કે, આ જીવને જ્યારે ઢેલીવારે શ્વાસ નપડે છે, અને મચકાં આપે છે, તોપણ હજુ હું જી-
 વીશ, હજુ હું જીવીશ, એવી આશા રહ્યા કરે છે. માટે કોઈ વિદ્વાન પુરુષનું આયું વચન હેંકે,

જીર્થેતે જીર્ણયમઃ । પુમઃ કેગદ્દાયપિ ॥

જીવિતાશા ધનાશા ચ । કુમારીય વિચક્ષેતે ॥૧॥

અર્થ-જીરણ થઈ છે અવસ્થા તે જોની, એવા પુરુષના કેશ તથા દાંત જીર્ણ થાય છે.
 એટલે વૃદ્ધાવસ્થામાં માંથાના કેશ ધોલા થાય છે. એટલુંજ નહિ પણ કેટલાક નાશ પણ
 પામે છે. અને દાંત પણ શિથિલ થાય છે. એટલુંજ નહિ પણ પડી જાય છે. ત્યારે પોતાનું જ-

યાનીપણુ દેસાડવાને, માટે, મૂઠોમા જ્યારે પલિયા આવે છે, ત્યારે તેને જુઠાવી નાચે છે એમ
ફરતા જ્યારે વધારે ધોલા આવે છે, ત્યારે તેને ગલેફ ચઢાવે છે. એટલે કાલારગ વડે રંગે છે
તથા દાત પડી જાય છે, ત્યારે જવાનીપણુ દેસાડવાને માટે જનાવરના હાડકાના વનાવેલા
દાતની વઝીરી મુલમા ઘલાવે છે એમ કરીને પરાણે જવાનીપણુ લાવવા જાય છે
તો પણ જવાની પાઠી આવતી નથી થને, ન ગમતું એવું હુદ્દપણુ પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે પણ
જીવવાની આશા તથા ધનની આશા, કુમારી કન્યાની પેઠે દિન વિન પ્રત્યે વૃદ્ધિ પામે છે
એટલે તેને, કોઈ મોસો કહીને બોલાવે, તો તે વચન માયુ કાપ્યા જેનું જાગે છે શાથી કે, એને
જીવવાની આશા ધણી છે માટે એટલાજ માટે મૂલ ગ્રથકાર ઘણા દૃષ્ટાંત આપી જીવિતનું
તથા જવાનીપણનું અતિશે અસ્થિરપણુ દેસાડે છે કે, સઘ્યાકાલના જાલ, જીલા, પીલા,
નનુકાવાર રગના જેવું જીવિત જણાય છે પણ તે રંગ ઘડિ વે ઘડિમા નાશ પામે છે એવું
જીવિત અસ્થિર છે, વલી તેથી વધારે અસ્થિરપણુ દેસાડવાને માટે વીજુ દૃષ્ટાંત કહ્યું છે કે,
પાણિના પરપોટા જેવું જીવિત અસ્થિર છે, એટલે તે થોડીવારમાં નાશ પામે તેવું છે તથા
તેથી પણ માંજના અગ્રજાગ વપર રહેલું જીલ, તેથી પણ થોડી વારમા નાશ પામે છે, માટે તેના

જેવું જીવિત કહ્યું છે. તેમજ જવાનીપણ નવીના વેગ જેવું ચંચલ કહ્યું. એટલે નર્દાનું પાણી જે આપણે નજરે જોયું, તેજ પાણી વિચારીને જોડાએ તો, કેટલે ઢેંટે જતુ રહ્યું અને આપણે તો જાણીએ ઢીંદા કે, તેનું તેજ આ પાણી છે. તેમ દાણે દાણે પલટાતુ જવાનીપણ, તેને આપણે જાણીએ કે, તેનું તેજ છે, પરંતુ જે ગડકાલે હતું, તે જવાનીપણ આજ નથી. વલી જવાની આવતાં પહેલાં માવાપ વિગેરે એમ જાણે છે કે, મહારો દીકરો જવાન થશે એટલે મહોટો થશે. એમ સમજે છે. પરંતુ વાસ્તવિક રીતે વિચારીએ તો, તે દિવસે દિવસે નહાનો શાય છે. કેમ કે, તેણે જેટલું આયુષ્ય વાંધ્યું છે, તેમાંથી તેટલો કાલ ઝૂંબો થયો. એજ રીતના વિપરીત જ્ઞાનના વેગે ચઢી જવાથી આ જીવ સમજતો નથી; માટે ગ્રંથકાર કહે છે કે, હે પાપજીવ! એટલે હે પાપરૂપ થઈ ગયેલા પ્રાણિન્! આ કહ્યું તેવું અસ્થિરપણુ દેખાંને પણ તું હજુ કેમ ઝૂંખતો નથી! ॥૪૫॥

॥ આર્યદેવમ્. ॥

પૃ ૪ ૬ ૭ ૮ ૯

અન્નત્ત સુઆ અન્નત્ત । ગેહિણી પરિઅણોડવિ અન્નત્ત ॥

૩ ૨ ૧૦ ૧
નૂઅન્નાલિલ્લ કુહુંબં । પક્કિત્તં હયકયંતેણ ॥૪૬॥

अर्थ—(हयरूपतेण के०) निदा करवा जाग्य एग जे यमराज (मातु कर्म) तेणे
 (कुटुब के०) आगल कहेशे एवा, सर्व कुटुबने (जुअमलिब के०) जूतने जेम वलिदान आपे
 एटले जेम बाकला तुटा तुटा फेके, तेम (सुआ के०) पुत्र पुत्रीयोने (अन्नच के०)
 अन्य गतिने विंये तेमज (मेहिणी के०) वल्लज स्त्रीने पण (मन्नच के०) अन्यगतिने विंये
 तेमज (परिअणोऽवि के०) परिजनने एटले परिवारने पण (अन्नच के०) अन्यगतिने विंये
 (पक्कित के०) पहोवाब्बा ठे अर्थात् पुत्र, पुत्री, स्त्री, अने परिजनादिक सर्वने जूबी जूबी
 गतिमा फेकी दीथा ठे ॥४६॥

नावार्थ—हे आरमन् ! आ सत्तारूपी चकडोल उपर चढीने, तु एम विचार करे ठे के,
 सयजु कुटुन महारा जेगु सवायकाल एक स्थितिमा रहे पण आ सर्व कुटुबनो महारे कोइ
 दिवस वियोग पड़े नही एवा उपायमा तु रात्री दिवस मनेलो तु परतु तु एम विचार नपी
 करतो के, जे रजनावेज अस्थिर वस्तु ठे, ते शकडो उपाये पण स्थिर थयानी नपी केम के,
 जे सर्वे कुटुबी माणसो ठे, ते सर्वेना कर्म जूदा जूदा ठे परतु एक रूपे नपी. तेपी करनि
 पुत्र, पुत्रीयो, स्त्री अने परिवार इत्यादिक पोत पोताना कर्मनुसारे नाना प्रकारनी गतियो-

मांथी जे रीते आढ्यां हतां, तेवी रीते पाढां नाना प्रकारनी गतियोमां चाल्यां जाय थे. ते केवी रीते चाल्यां जाय थे? तो के, जेम कोइ नूत देवताने बलिवाकला फेंके थे, ते बलिवाकला पराधीनपणे जूदी जूदी जग्याए जइ पडे थे, तेम आ विचारा पुत्रादिक कर्माधीनपणाथी अनेक प्रकारनी गतियोमां जइ पडे थे. त्यां, तथा आ भवनां सुख दुःखादिकमां पण, तहां रो कोइ उपाय चाली शकवानो नथी. तोपण मिथ्या ममत्व बांधीने, जेम चालता गाडा तले कूतरु चाबतुं होय, ते कूतरु एम विचारे के, आ सधलो गाडानो नार हुं खंचुतुं. तेम तुं पण एम समजे थे के, आ सर्व कुटुंबनुं नरण पोपण पण हुंज करुंतुं. एवो तुं मिथ्या ममत्व करे थे. परंतु एम नथी जाणतो के, सर्वे कर्माधीन थे, तेमां हुं शुं करी शकवानो तुं!! एम विचारी ने तेवा खोटा ममत्वने बोडी देइने, कांइकतो आत्मसाधन करवानो अवकाश लाव्य!! ॥४६॥

३ ३ ६ ५ ५ १
जीवेण भवेभवे । मिलियाइ देहाइ जाइ संसारे ॥

७ ११ १२ १० ८
ताणं न सागरेहिं । कीरइ संखा अणंतेहिं ॥४७॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (ससारे के०) संसारने मिये (जीवण के०) जीव जे तेणे (ज्वेन-वे के०) नव नवने मिये (जाइ के०) जे (देहाइ के०) देह (मिलियाइ के०) मेजव्या ठे ए-टले करघा ठे (ताण के०) ते देहनी (अणेतोहि के०) अनत एग (सागरोहि के०) सागरे करीने एटले अनता सागरना पाणीना विडए करीने, अथवा अनता सागरोपम^४ काले करीने पण (सखा के०) सख्या जे ते (न के०) नयी (भीरइ के०) करी सकाती ॥४३॥

नायार्थ-हे प्राणिन् ! जे शरीरने अर्थ तु अनेक प्रकारना पाप करे ठे, ते देहना स्वरु-पनो विचार करघ के, ते केटला शरीर करी करीने मूकी दीयां ठे ? ते देहनी सख्या, अनता सागरना मिडबडे पण थइ सकती नथी अथवा अनता सागरोपमना काले करीने पण थइ सकती नथी केम के, शास्त्रमां कह्यु ठे के, जीवे जेटला शरीरनो त्याग करघो ठे, तेटला शरीरनो जो ढग्यो करीए तो त्रण जुवनमा पण माइ शकेनही केमके, ते शरीर अनता ठे ते कारण माटे हे नव्य जीव ! तु एम विचार कथ के, जगतमा देह समान कोइ बीजी अगुचि यस्तु प्राये ठेज नहीं कारण के, गमे तेवी सारी सारी वस्तु होय, ते पण देहना समथी

વગડી જાય છે. જેમ સારામાં સારાં મેવા મિઠાઈ ઇત્યાદિ, દેહમાં નાંચીને તત્કાલ પાહું કા-
 ઢીને જોડે, તો તેના સામું પણ જોડે શકાતું નથી. એવું નગરું થઈ જાય છે. વલી ગમે એવાં
 અત્તર ચંદનાદિ સુગંધીદાર વસ્તુ, દેહનો સંબંધ પામીને હુર્ગંધમય થઈ જાય છે. તેમજ ગમે તેવાં
 સારામાં સારાં અને બહુ મૂલ્યનાં વસ્ત્ર પણ, દેહના સંબંધે કરીને મલમલિન થઈને ગંધાઈ ગઈ
 છે. એવી અશુચિનું પાત્ર આ દેહ છે. તેવા દેહનીજ રાત્રી દિવસ ઠઠવેવ (ઘણીજ સેવા) કરવામાં
 કાલ ગમાવે છે તથા તે દેહને માટે અધર્મ અન્યાયાદિક કરતાં પણ મરતો નથી. પણ તેવા
 દેહનો તે અનંતા ધારણ કસ્યા, ને મૂકી દીધા, જેમ શરીર ઉપર પહેરેલાં વસ્ત્ર જુનાં થઈ
 કાઢી નાંચીને નવાં ધારણ કરે છે, એ ન્યાયે તે ચ્યારે ગતિમાં અનેક પ્રકારનાં શરીર ધારણ
 કર્યાં છે. માટે તે શરીર ઉપરથી મૂઢાં ઉતારીને, જેમ અશરીરી થવાય; તેવો ઉદ્યમ કરય. ॥૪૭॥

નયણોદયંપિ તાસિં । સાગરસલિલાઝ બહુચરં હોઈ ॥

ગલિયં રુઝ્રમાણીણં । માઝણં અન્નમન્નાણં ॥૪૮॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (तासिं के०) ते (रुद्रमाणीण के०) रडती एवियो ने (अन्नमन्नाण के०) अपर अपर जन्मने विपे धएलीयो एवी (माऊण के०) मातानु (गलिय के०) शो-
कपी निकलता एवा (नयणोवयपि के०) नेत्रना आसु पण (सागरसल्लिआउ के०) समु-
छना पाणी धकी (बहुपर होइ के०) अतिशे अधिक होय ठे अर्थात् समुछना पाणी बडे
पण आसुना जलनु परिमाण थइ शकतुं नपी ॥४८॥

ज्ञाचार्य-केटलाएक पुरुषो स्त्रीयादिक पदार्थी वैराग्य पामीने वीक्षा ठेवाने तैयार
धया होय, परतु तेउ फक्त माता पितानो घणो स्नेह देखीने अनं तेमने रोता कलकलता वे-
खीने, तेना प्रणाम पावा हठी जता जोइने ज्ञानी महाराज तेने उपवेश देवाने अप्रिये कहें ठे
के, हे नव्य जीय ! तु एक ज्ञाना माता पिताने रोता कलकलता जोइने विलगीर केम
धाय ठे ? परतु विचार करय के, तें कर्मना वशे करीने अनता नवमा अनता माता पिताने,
रोता कलकलता मूकीने तु आ ज्ञाना आव्यो तु ते माता पितानुनी आखमांयी निकलता
आसुनी सख्या करवा बेसीएतो, समुछना पाणीथकी पण अतिशे अधिक धाय ठे त्यारे हरे
तु किया माता पिताने सतोय पमाडीग ? माटे वस्तुताये विचार करय के, आत्माना माता

कोण ठे ? पिता कोण ठे ? अर्थात् आत्मानां माता पिता ठेज नही. एतुं विचारीने साहसि-
कपणो धर्म साधन कस्य. ॥ ४८ ॥

३ १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११

जं नरए नेरइया । डहाइ पावंति घोरणंताइ ॥

तत्तो अणंतगुणियं । निगोअमप्पे डहं होइ ॥ ४९ ॥

अर्थ—(नरए के०) नरकने विषे (नेरइया के०) नारकी जे ते (जं के०) जे (घोरणंता-
इ के०) महा घोर, ते अनंतां एवां (डहाइ के०) डःखने (पावंति के०) पांमे ठे. (तत्तो के०)
ते थकी (निगोअमप्पे के०) निगोइ मध्यने विषे (अणंतगुणियं के०) अनंत गुण (डह के०)
डःख जे ते (होइ के०) होय ठे. अर्थात् नरकना डःखथी पण निगोइने विषे अनंतगुण
डःख होय ठे ॥ ४९ ॥

तमि वि निगोअमत्ते । वसिञ्ज रेजीव विविहकम्मवसा ॥

विसहत्तो तिसुहहं । अणतपुग्गलपरावत्ते ॥५०॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव ! (विविहकम्मवसा के०) नाना प्रकारना कर्मनेवणे करीने (तमि के०) ते (निगोअमत्ते के०) निगोवनी मध्ये (वि के०) पण (अणतपुग्गल परावत्ते के०) अणत पुज्जन परावर्त्त काल सूची, एटले अनता सूक्ष्म क्षेत्र पुज्जन परावर्त्त काल पर्यंत, तु (तिसुहह के०) तीक्ष्ण ह खने (विसहत्तो के०) सहन करतो सतो (यसि नु के०) रह्यो तु ॥ ५० ॥

भावार्थ—नारकीना ह खनु, वर्णन घणा सिद्धातोमा प्रसिद्ध थे तथा निगोदनु स्वरूप निगोव ठत्रीशी विगरे प्रकरणथी जाणु परतु ते ह खना वर्णनने इहा दिश मात्र देखा दीए बीए इहा नारकीना ह खथी निगोवनु ह ख अणतगुणु इयाथी कथु? ते कहीए बीए

(*) पुद्गलपरावर्त्तनु स्वरूप आगल कहीशु

દૃષ્ટાન્ત-સાતમી નરકમાં ઉત્કૃષ્ટાયુ તેત્રીશ સાગરોપમનું છે, તે તેત્રીશ સાગરોપમના જેટલા સમય થાય, તેટલીવાર, કોઈ જીવ સાતમી નરકમાં પૂર્ણ તેત્રીશ તેત્રીશ સાગરોપમને આ-
 નુભવે નુપજે, ત્યારે તેને અસંખ્યાતા નવ નરકના થાય, તે અસંખ્યાતા નવમાં સાતમી નરક-
 ને વિષે, તે જીવને જેટલું બેદન બેદનનું હુઃખ થાય, તે સર્વે હુઃખ એકત્વ કરીએ, તેથી પણ
 અનંતગુણુ હુઃખ નિગોદીયા જીવ એક સમયમાં નોગવે છે. વળી એક ઔદારિક શરીરમાં
 અનંતા જીવ નેગા રહે છે. તે નેગા શી રીતે રહે છે? તે જણાવીએ બીએ. એક સૂડના અગ્ર-
 નાગ ઉપર રહે તેટલી કંદમૂલની કલી હોય, તેમાં અસંખ્યાતી શ્રેણી રહે છે. તે એકેકી
 શ્રેણીમાં અસંખ્યાતા પ્રતર છે. તે એકેકા પ્રતરમાં અસંખ્યાતા ગોલા છે. તે એકેકા ગો-
 લામાં અસંખ્યાતાં શરીર છે. તે એકેકા શરીરમાં અનંતા જીવ છે. એવી રીતે નિગોદના જી-
 વને રહેવાનું સ્થાન ઘણું સાંકડું છે. તે ઉપર એક સ્થૂલ દૃષ્ટાન્ત કહીએ બીએ. જેમ કોઈ લાઘ
 ઔપધિયોને નેગી કરીને તેને ઘણા દિવસ સૂચી સ્વલમાં ઘુટાવીને, પછી તેની રાટના ઢાણા
 જેવડી ગોલીયો વાલી, તેમાં જે રીતે લાઘ ઔપધિયોનો સમાવેશ થયો, તે રીતે એક શરી-
 રમાં અનંતા જીવ રહેલા છે. તે નિગોદના જીવ, એક મુહૂર્તમાં પાંસઠહજાર પાંચગેને બત્રીશ

नव करे, अने एक श्वासोच्छ्वासमा सत्तरथी काइक अधिक नव करे ठे एवी रीते निगोदमा
 जन्म मरणना छु.ख ठे के, ते छु खनी उपमाज नथी ! ते आश्रयीने निगोदने विषे नरकना
 छु खथी अनतगुणु छु ख श्री वीतरागे कहु ठे ॥४९॥-तेवा छु खने ध्या जीवे ज्ञानावरणा-
 विक कर्मना वश थकी अनतीवार जोगव्या ठे माटे हवेथी तेवा छु खो न जोगववा पडे,
 तेवा उद्यममा तत्पर थनु ॥५०॥

निहरीअ कहवि ततो । पत्तो मणुअत्तणपि रेजीव ॥

तव्ववि जिणवरधम्मो । पत्तो चित्तामणिसरिद्धो ॥५१॥

अर्थ-(रे जीव के०) हे जीव ! तु (रुहवि के०) कोइ महा कष्ट करीने पण (तत्तो
 के०) ते निगोदयकी (निहरीअ के०) निरुद्धीने (मणुअत्तणपि के०) मनुष्यपणाने (पत्तो
 के०) पाम्मोठु (तव्ववि के०) तेमा पण (चित्तामणिसरिद्धो के०) चित्तामणि रत्त सरखो
 (जिणवरधम्मो के०) जिनवरनो धर्म जे ते (पत्तो के०) प्राप्त थयो ठे ॥५१॥

जावार्थ—हे आत्मन् ! तું अनेक प्रकारनी अकाम निर्झराए करीने तथा निगोदनी नवस्थिति पुरी करीने अने महाकष्टे करीने, महाडोर्जन एवा मनुष्य नवने पाम्यो. तेसां पण सकल वांढाने पूरण करनार माटे चिंतामणी रत्नसमान श्री जिनधर्म, तेने तुं पाम्यो हुं. एटले तुं जे जे सुखनी इष्टा करीश, ते ते सुखनी प्राप्ति आ धर्म वडेज मज्जे. एवा धर्माने पामीने विषय कपायने घटाडवानो दिन दिन प्रत्ये उद्यम करथ. के, जेयी मनुष्य नव अने जिनधर्म ए वे पामवानुं सफलपणुं थाय. ॥५१॥

३ २ १ १४ १२ ४ ११ १३
पत्तेवि तंमि रेजीव । कुणसि पमायं तुमं तयं चेव ॥

५ ७ ६ ८ ९ १०
जेणं नवंधकूवे । पुणोवि पडिउ इहं लहसि ॥५२॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव ! (तंमि के०) ते जिनराजनो धर्म (पत्तेवि के०) पामे सते पण (तुमं के०) तूं (जेणं के०) जेणे करीने (पुणोवि के०) फरीथी पण (नवंधकूवे के०) संसाररूप कूवाने विये (पडिउ के०) पड्यो सतो (इहं के०) इःखने (लहसि के०) पामे

(तय के०) ते प्रभारना एटले ससाररूप अथ कूवामा फरीथी नाखे एवा (पमाय के०) प्रमावने एटले निछा विकथादिकने (चेव के०) निश्चे (कुणसि के०) केम करे ठे ॥५२॥
 जागार्थ-हे आत्मन् ! तु जिनराजतो धर्म पाम्या पठी निश्चे अने व्यवहार एवे प्र-
 कारे ते धर्मन्तु करतु, ते मूली देइने छलटो तेने वदले जेथी फरीथी पण ससाररूप आध-
 ला कूवामा पडाय, एवा निछा विकथादिक प्रमावने केम सेवे ठे ? केम के, मनुष्यनो जव,
 अने श्रीजिनधर्मनी प्राप्ति, एवेनो योग मलवो तो चितामणी रत्ननी पेवे महा छलज ठे ॥५२॥

उवलच्चो जिएधम्मो । नय अणुचिणो पमायदोसेण ॥

हा जीव अप्पवेरि अ । सुवहु परत्त विसूरिहिसि ॥५३॥

अर्थ-(जीव के०) हे जीव ! तें देवयोगथी (जिएधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (उवल-
 चो के०) पाम्यो परतु (पमायदोसेण के०) आलस्यादिक बोपे करीने (अणुचिणो के०)
 सेव्यो (नय के०) नथी (हा के०) आ धणी खेवकाररु वार्त्ता ठे (अ के०) वली (अप्प-

बेरि के०) हे आत्माना बैरिन् ! (परन्तु के०) परलोकने विपे तुं (सुबहुं के०) अतिशे घणो (विस्मुरिहिसि के०) खेद पामीश. अर्थात् घणोज पश्चात्ताप करीश. ॥५३॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! सर्व सुखनी प्राप्तिनुं कारण एवा जैनधर्मने पामीने, केवल प्रमाद दोषधीज, ते धर्मनुं सेवन; तें करबुं नही. माटे तुं तहारी मेलज तहारा आत्मानो म-होटो शत्रु थयो. एटले आत्मानो हत्या करनारो थयो. माटे तुं मरण पामीने परलोकमां शशिप्रन्नराजानीपेते घणोज शोक करीश. ॥५३॥ ते शशिप्रन्नराजानी कथा नीचे प्रमाणे जाएवी.

कथा. ६

सावन्नी नगरीने विपे शूरमन्न, अने शशिप्रन्न एवं नामे वे जाई राज्य भोगवता हता. तेवामां एकदा समयने विपे, ज्ञानी गुरु श्री धर्मघोषसूरि नगरीनी बहार उद्यानने विपे पधारया. वनपालके जइ राजाने वधामणी दीधी. राजाये वनपालकने घणुं डव्य आप्णुं. पत्नी वे बांधव, श्री गुरु पासे गया. सां विधि पूर्वक वंदन करी उचित स्थानके वेठा. गुरुए पण अवसर जाणी धर्मदेशना दीधी जेय के,

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥

सदाप्रायः कायः, प्रणयिषु सुखं स्थैर्यविमुखं ।

महारोगा भोगाः, कुवलयदृशः सर्पसदृशः ॥

गृह्यावेका केश, प्रकृतिचपला श्रीरपि खला ।

यम देखी वैरी, परमिह हित कर्तुमुचितम् ॥२॥

अर्थ—आ शरीर निरंतर अपायरूप ठे पटले कष्टरूप, तोंपरूप, अने पापरूप एव महामालिन आशारे ठे तथा स्नेहिलु दुल एल अस्थिर ठे पटले स्थिरताये कराने रहित ठे अर्थात् ते कृण मात्रयां स्नेही एल थाय ठे, अने तेज स्नेही कृणमानया वैरी एल थाय ठे, अने त्रिपय जोग जे ते, महा रोगरूप ठे पटल त्रिपय जोगधी अनक प्रकारना, राग उत्पन्न थाय ठे अन स्त्रीयो जे ते, सर्प समान ठे पटले जेम सर्प फरद, ने जर चढे, ने प्राणनी नाश थाय, तेम स्त्रीना ससगधी प्रकार उत्पन्न थाय ठे अने तेथी अनेकवार जम मरण थाय ठे मटे ज गृहस्थाश्रममा रहेवु, त केवल लशरूप ठे अथान् उटना उपर बेसया जेते गृहस्थाश्रम ठे पटल जम उटनां अढारे बाकां होय ठे, तेम गृहस्थाश्रम वालाने अनेक प्रकारना बाका आवी पडे ठे एण कोइ यातनु पाशत पढतु नथी पटले गमे तेरी कठण रुम्बर बांधीने दृढपणे, उट उपर गवो होय, तोपण ते पुरूप हाल्या पिना रह नही तेम सुजे तेरो ससरदार, मसारमा कंदेगता होय तोपण तेने कोइ प्रकारनु लावन (पाप) लाग्या पिना रहे नही अने कलमी एण सज्जाव चाल ठे अने राल ठे एन्ने उतरनारी ठे झने वैरी एवो काल जे ते, स्वजागारी ठे पटले पोतानी भरजीया थारे ते बगते जीवने पण्डिने लेइ जाय ठे मटे आ जममा उतरुहु आत्मानु हित करु घटे ठे पटले परलोकमा हितकारी एवु धर्ममाधन करुज योग्य ठे ॥१॥

इत्यादि धर्मदेशना सानली यने जाई घेर आन्या घेर आवीने शूरमज, पोताना जाई शशिमज प्रसे रुहे-तो हयो हे जाई ! महारे राजधनो खप नगी सारे शशिमजे कटुकें, श्यामाटे तहारे राजधनो खप नवी ? त्यारे

शूरप्रज्जे कहुं जाई! राज्यने ठेई नरक पामीए. माटे महारे राज्यनो सर्वथा प्रकारे खप नथी. त्यारे शशिप्रज्जे कहुं. हे जाई! मनुष्य नव पामीने एले शुं करवा गमावे ठे? ए सर्वे वालकने विहामणरूप करी मुकयुं ठे. माटे खाउ, पीउ, वावरो, काया वालवाथी हाथमां शुं आवशे? कोण जाणे परलोक ठे के, नथी! अने प्रत्यक्ष मुख मूकीने परोक्ष सुखने शुं करवा वांठे ठे. माटे हे जाई! महारुं कहेंए मानीने आ राज्य भोगवो, परंतु उतावला थइने जो संसार मूकशो, तो पळीथी घणोज पश्चात्ताप करशो! अने वली पळी तमे कहेशो के, जाईए कहुं नहोतुं माटे हालमां संसारिक सुख भोगवनीने पळी वृद्धावस्थांमां संयम लेज्यो एवी रीते शशिप्रज्जे कहुं. त्यारे शूरप्रज्ज कहतो हवो. अरे जाई! ए तमे शु कहुं! ॥ धर्मस्य त्वरिता गतिः ॥ एटले धर्मतो प्रमाद मूकीने जलदीशीज करवो. माटे आ राज्य ल्यो. एवी रीते कहीने वलात्कारे पोताना जाईने राज्य आपी शूरप्रज्ज राजाये श्रीगुरु पासे जइ दीक्षा लीधी पळी घणां तप जप करी अंत अनशन करी, समाधि सहित काल क-रीने पांचमा ब्रह्मदेवलोकने विषे देवतापणे उपन्यो हवे शशिप्रज्ज राजा राज्य भोगवी, सात व्यसन* सेवी मरीने त्रिजी नरकने विषे नारकीपणे उपन्यो. हवे शूरप्रज्ज देवताये अवधिज्ञानना चले करी जोयुं, त्यारे पो-ताना जाई शशिप्रज्जने त्रिजी नरकने विषे दीवो. देखीने विचारलुं के, एणे महारुं कहेंए न मान्युं, माटे ना-रकी थयो, ने घणुं डःख भोगवे ठे. तोयपण हुं तेसु डःख टालुं. एम धारी ते देवता मोहनो लीधो नरका-वासांमां जाव्यो. आवीने पोताना जाईने घणो घणो ताएवा मांड्यो, तेम तेम ते घणीज वेदना पामवा ला-

* १ जुगटुं. २ मांसजट्टण. ३ सुरापान ४ वेदयागमन ५ आहोडिकर्म. (भृगयाकरवी) ६ चोरीकरवी.

७ परस्त्रीसेववी.

ग्यो पत्नी देखा रहे के, जाइ ! ते महारु कहेण न मायु, भूहा में तेने घणुण कहु हनु तापण तु समज्यो
नही माइ हन शु करीग ! त्वार ते नारकी कहे, हे जाइ ! हो शु करु ? पत्नी गुरप्रज दव, परमार्थमिने न
लापण तेह पावा देखलाके गयो शशिमज घणोज पश्चात्ताप पाग्यो पण ते पश्चात्ताप काइ काम आब्यो
नही तेम जे प्राणी तापणी रत्न ममान मनुष्य जब पापीने जिन धर्म नहीं कर, ते प्राणी शशिमज राजा
नी पेठे महा शोचनाने पायशे ! ! अन जे प्राणी गुरप्रज राजानी पेठे प्रमाद मूकीन, जलनीयी धर्म साधन
करौ, ते प्राणी मोक्ष देखलोकना सुख पायश एहु जाणी, प्रमाद मूकीने धर्म साधन कररा ए उपदश

११ ६ ७ १० ९ ४
सोअति ते वराया । पढा समुवठियंमि मरणमि ॥

२ ४ ५ ३ ३
पावपमायवसेण । न सचियो जेहि जिणधम्मो ॥५४॥

अर्थ—(जेहि के०) जेमणे (पावपमायवसेण के०) पापरूप प्रमादना यशे करीने (जि
णधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (न सचियो के०) पोताना आत्माने बिपे नथी सचय करथो
अर्थात् पोताना प्रात्मा जिनधर्म बरोबर वसाव्यो नथी (ते के०) तेवा (वराया के०) राक
पुरुषो जे ते एटले अज्ञान कष्टने करनारा पुरुषो जे ते (मरणमि के०) मरण (समुवठि

यंमि के०) प्राप्त थए संते (पट्टा के०) पत्नी (सोअंति के०) शोक करे ठे. के, अरेरे! आपणे कांइ पण धर्म साधन करया विना परलोकने विपे क्यांथी सुखी थइशुं!! इत्यादिक घणो-ज पश्चात्ताप करे ठे. ॥५४॥

ज्ञावार्थ—हे जीव ! जेवी जोइए तेवी तने धर्मसाधन करवानी सामग्री मली, तोपण कुगुरुना उपदेशथी जिनअट्टा रहित अनेक प्रकारनां अज्ञान कष्ट करी, आ लोक तथा परलोक ए प्रकारे वे लोकनुं सुख हारी गयो. केम के, लोकमां मनाव पूजावाना अहंका-रथी, समज्या विना अज्ञान कष्ट कस्यां, तेथी परलोकमां तने घणोज पश्चात्ताप थशे. मांटे थोडुं पण जिनआणा सहित धर्मसाधन करवामां प्रमाद रहित था. अर्थात् * पांच प्रका-रना प्रमादना वशथी विराम पामीने जलदीथी धर्मसाधन कस्य. ॥५४॥

११ ३० ३ ३ ४ ५
धीधीधी संसारं । देवो मरिऊण जं तिरी होई ॥

मरिऊण रायराया । परिपच्चइ निरयजालाए ॥५५॥

* १ मद. २ विपय. ३ कषाय. ४ निष्ठा. अने ५ विकथा.

અર્થ-(જ કે૦) જે કારણ માટે (દેવો કે૦) દેવ જે તે (મરિકણ કે૦) મરણ પાર્મીને તિરી કે૦) તિર્યચ (હોઈ કે૦) થાય છે અર્થાત્ દેવતા મરીને તિર્યચમા તથા પૃથ્વીઆદિકમા ઉત્પન્ન થાય છે! અને (રાયરાયા કે૦) રાજાના પણ રાજા જે ચક્રવર્તી, તે (મરિકણ કે૦) મરણ પાર્મીને (નિરય જાલાં કે૦) નરકની જાલાંવડે કરીને (પરિપન્નક કે૦) અતિશે પચાય છે! માટે (સસાર કે૦) તે સસારને (ધી ધી કે૦) ધિક્કાર થાનુ! ધિક્કાર થાનુ!! ધિ ધિક્કાર થાનુ!!" ઇહા અતિશે ધિક્કાર જણાવ્યાને માટે ત્રણ વલત ધિક્કાર કહ્યો છે ॥૫૫॥

નાગર્થ-ફોડુને ફરુગાર ધિક્કાર! ફોડુને બે વાર ધિક્કાર ॥ પણ આ સસારને તો ત્રણ વાર ધિક્કાર કહ્યો તેનું કારણ એ છે કે, દેવતા સરલા મહા ક્ષદિત પણ, મરીને તિર્યચ ગતિને વિષે અથવા પૃથ્વીઆદિકમા જડ પાપાણપણે ઉત્પન્ન થાય છે! આ શુ ડંટુ આશ્ચર્ય છે ॥ તથા ઠ લખના નોકા, તથા ચોસઠ હજાર સ્ત્રીયોના પતિ, તથા ચોરાણી લાલ્ય હાથી, ચોરાણી લાલ્ય ઘોડા, ચોરાણી લાલ્ય રથ, અને ટંટુકોડ પાયડલ, વલી નવ નિધાન, અને ચૌદરલ તથા સોલ હજાર જદ્દ તથા વત્રીસ હજાર મુકુટવધ રાજા ઇત્યાદિક, રાત્રી દિવસ જેની સેવામા રહ્યા છે એવા ચક્રવર્તી રાજા પણ મરીને નરકની જ્વાલામા ઉત્પન્ન થાય છે!!

त्यां ते चक्रवर्तिने परमाधर्मी, महा वेदना उपजावे ठे. अहो ! हो !! आ ते शुं थोडी आ-
श्रयकारक वार्त्ता ठे !!! ॥५५॥

३० ३ २ ७ ८ ए ६
जाइ अणाहो जीवो । उम्मस पुणं व कम्मवायहने ॥

३ ४ ५
धणधन्नाहरणाइं । घरसयणकुंडुब मिद्धेवि ॥५६॥

अर्थ—(अणाहो के०) अनाथ एवो, (जीवो के०) जीव जे ते (धणधन्नाहरणाइं के०) धन, धान्य, अने आजरणोने तथा (घरसयण कुंडुब के०) घर, स्वजन, अने कुटुंब जे तेमने (मिद्धेवि के०) मूकीने पण (कम्म वाय हने के०) कर्मरूप वायुए करीने हणायो सतो (उ-
म्मस के०) वृद्धता (पुणं व के०) पुष्पनी पेठे (जाइ के०) जाय ठे. अर्थात् हेठे पडे ठे. ॥५६॥

भावार्थ—जेम वायुधी पराधीन थएलुं पुष्प, थोडी वारमां नीचे पडी जाय ठे, तेम आ-
जीव पण कर्म प्रेरयो सतो धन, धान्य, कुटुंब परिवार, घर हाट, हवेली अने महोटी म-
होटी ईमारतो, तथा सारां सारां घरेणां इत्यादिक साह्यवी मूकीने, अनाथ एटले रांक

जोगी थडने, नरकादिक दुर्गतिने त्रिपे जाय ठे त्या गया पठी पूर्व कहेली कोइ पण वस्तु ते जीवने स्वप लागती नथी माटे हे जीव ! परिणामे जे वस्तु तहारी साथे नथी प्रायती, तेवी वस्तु ठपरथी मोह ममत्वतो त्याग करीने, जे परचमने विपे साथे आवीने सुख करे ठे, तेवा ज्ञान दर्शन चारित्रादिक धर्मनु आराधन करय ॥५६॥

॥ ^{१०} ^ए ^{११} ^१ ^२ ^३ ^४ ^५ ^६ ^७ ^८ ^९
वसिय गिरीसु वसिय । दरीसु वसिय समुद्रमप्रमि ॥

रुक्कगंगेसु च वसिय । ससारं ससरतेण ॥५७॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (ससारं के०) ससारने विपे (ससरतेण के०) पर्यटन करतो एवो जेतु, तेणो (गिरीसु के०) पर्वताने विपे (वसिय के०) निवास कर्यो ठे तथा (दरीसु के०) पर्वतानी गुफाने विपे पण (वसिय के०) निवास कर्यो ठे तथा (समुद्रमप्रमि के०) समुद्रनी मध्ये (वसिय के०) निवास कर्यो ठे (य के०) वली क्यारेक (रुक्कगंगेसु के०) वृद्धना अग्रने विपे (वसिय के०) निवास कर्यो ठे अर्थात् पूर्वे कहेला सर्व स्थानकोमा तु धनतीवार निवा-

स करा आव्यो हुं. माटे तहारुं निवास स्थान एक ठेकाणे नथी. ॥५७॥

भावार्थ—कोइ शिष्यने पोताना देशनुं, तथा पोताना गामनुं, तथा पोताने रहेवानी ईमारतनुं, तथा पोतानी उत्तम जातिनुं, तथा पोताना प्रसिद्ध कुलनुं, तथा पोताना उत्तम वर्णनुं इत्यादिक अजिमानने धारण करतो जोइने, गुरु उपदेश करे ठे. के, हे शिष्य ! तूं मिथ्या अजिमान शुं करवा करे ठे ? परंतु तूं विचार करय के, आ संसारमां अमण करतां केटलीएक वखत तूं पर्वतने विपे पत्थररूपे थइ आव्यो हुं. तथा केटलीएक वखत पर्वतनी गुफामां पण सिंहादिक पशुरूपे थइ आव्यो हुं. तथा केटलीएक वखत समुद्रने विपे जलजंतु रूपे थइ आव्यो हुं. तथा केटलीएक वखते वृक्षोना अग्रजागसां कागडा प्रमुख पदिरूपे निवास करी आव्यो हुं. इत्यादिक घणीक जग्याए निवास करी आव्यो हुं. माटे तहारुं कीयुं एक निवास स्थल ठे ? अर्थान् एक पण ठेकाणे निवास करवाना स्थाननो तहारो निश्चय नथी. तोपण महारुं महारुं करीने मिथ्या अजिमान शुं करवा करे ठे ? ॥५७॥

देवो नेरइन्न ति य । कीड पयगु ति माणुसो एसो ॥

रूवस्सी य विरूवो । सुहज्जागी छस्सज्जागी य ॥५८॥

अर्थ-हे जीव ! तु केटलीएक वखत (देवो के०) देव थयो तु तथा (नेरइन्न ति के०) केटलीएक वखत नारकी ए प्रकारे थयो तु (य के०) वली (कीड के०) केटलीएक वखत क्रमियादिक कीडो थयो तु तथा (पयगु ति के०) केटलीएक वखत पत्तगियो ए प्रकारे थयो तु वली (माणुसो के०) केटलीएक वखत मनुष्य थयो तु वली (एसो के०) एज तु (रूवस्सी के०) केटलीएक वखत रूपवत थयो तु (य के०) वली एज तु (विरूवो के०) केटलीएक वखत कुरूपवत थयो तु (य के०) वली (सुहज्जागी के०) केटलीएक वखत तु खनो भोगवनारो थयो तु अने वली (छस्सज्जागी के०) केटलीएक वखत छ खनो भोगवनारो पण थयो तु ॥५८॥

भावार्थ-आ जीवे नटवानी पंठे जूदा जूदा रूपे करीने आ ससाररूपो रगज्जमिमा

अनेक प्रकारनां नाटक कस्यां ठे. जेम के, कोइक वखत देवतानो वेश नजव्यो, त्यारे एवुं विचारुं के, जगत्मां महारा जेवो कोइ सुखीयो नथी. तथा कोइक वखत नारकीनो वेश नजव्यो, त्यारे एवुं विचारुं के, जगत्मां महारा जेवो कोइ दुःखीयो नथी. तथा कोइक वखत तिर्यंचनो वेश नजव्यो, त्यारे एवुं विचारुं के, जगत्मां महारा जेवुं कोइने पराधीनपणानुं दुःख नथी. वली कोइक वखत मनुष्यनो वेश नजव्यो, त्यारे एवुं विचारुं के, जगत्मां कोइ महारा जेवो श्रेष्ठ बुद्धिवालो नथी. एमज कोइक वखत पोताना पुजलना रूपनो अहंकार कस्यो, के, महारा जेवो जगत्मां कोइ रूपालो नथी. तथा ज्यारे कुरूपवान थयो, त्यारे एवुं विचारुं के, महारा जेवो जगत्मां कोइ कुरूपवान नथी. एम मांकडानी पेठे कोइ वखत सुखी थइने नाच्यो, झने कोइ वखत दुःखी थइने नाच्यो. माटे हे आत्मन् ! ए सर्वे वेशने असत्य जाणीने, फरीशी तेवा वेश धारण करवा पडे नहीं. तेवो दुयम करय. ॥५॥

राजति य दमगुति य । एस सवागुति एस वेयविज ॥

ए १० ११ १२ १३ १४
सामी दासो पुजो । खलोति अधणो धणवइति ॥५॥

કરી છે જેણે. એટલે દેવાદિક પર્યાય રૂપનો અધ્યાસ (આશ્રય)રૂપ વ્યાપાર તે જેણે
 એવો સતો (નહુવ કે) નટની પેઠે (અનુન્ન કે) અન્ય અન્ય ઠે (રૂવેસો કે) રૂપ અને
 વેશ તે જેનો એવો (જીવો કે) જીવ જે તે (પરિચ્છિન્ન કે) પર્યટન કરે છે. ॥૬૦॥

જ્ઞાવાર્થ—હે આત્મન્ ! તું ચૌદરાજ લોકરૂપ ચૌદામાં, રાજા પ્રજાદિકરૂપે સ્ત્રી પુરુષો-
 ના વેશ લેઈને, નટુડ્યાની પેઠે અનેક પ્રકારે નિષ્ફલ નાચ્યો. પણ તેમાંથી તને કોઈ પ્રકા-
 રનો અવિનાશી સરપાવ મલ્યો નહીં. ઝલટો ચ્યાર ગતિમાં ઝમણ કરવા રૂપ સરપાવ મલ્યો.
 તોપણ તે ઝમણ કરવાના અભ્યાસ થકી, નિવૃત્તિ પામતો નથી. જેમ કોઈ અફિણ પ્રમુ-
 સ્વનો વ્યસની હોય, તે વ્યસની તે અફિણને એમ જાણે છે કે, આ અફિણ સ્વાવાથી ઘણા
 માણસોનાં જીવનાં જોશ્વમ થાય છે, તથા તે સ્વાતાં પણ કહવું જેર જેવું લાગે છે. તથા દે-
 સ્વાતું પણ કાલા વીકરા જેવું સ્વરાશ દેસાય છે. અને તેની સુગંધ પણ અત્તર ચંદન જેવી
 ઝત્તમ નથી. તથા તેના (અફિણના) સ્વાવાથી લોકમાં પણ આત્મરુ ઝત્તનો ઘટાડો દેસાય
 છે. તથા તે સ્વાવાથી કાંઈ ઝત્તમ રસાયણ જેવો ગુણ નથી થતો, એટલુંજ નહીં, પરંતુ શરીર
 પણ સ્વરાશ થતું દેસાય છે. વલી તે અફિણ ન મલવાથી કોઈ વસ્ત ટાંટિયા ઘશીને મરવા

વલત પણ આત્રે છે. ઇત્યાદિક અફિણના અનેક પ્રકારના અગુણ જાણે છે, દેલે છે, અને અનુનવે છે, તો પણ તેને મૂકી શકતો નથી તેનું કારણ કાઠ અભ્યાસ અને કુસંગવિના વીજુ જણાતુ નથી તેમ આ જીવને પણ અનાદિકાલના અભ્યાસથી તથા વિષયી જીવોની સોતથી, આ પચ પ્રકારના વિષય સુખમા હલ છે એમ જાણે છે, દેલે છે, તથા અનુનવે છે, તોપણ અફિણના વ્યસનની પેઠે સારુ માની લેશે તેથી અને અનેક પ્રકારના નીચા બચા રૂપ કરી આ સસારને વિદે નાટક કરવું પડે છે વલો શાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે,—

॥ અનુદુષ્ ટત્તમ્ ॥

અવમાનાત્પરિશ્વશાસ્ત્રધર્મધનક્રુપાત્ ॥

માત્રા રંગાથ શોભાથ જાત્યન્તરસતત્ત્વપિ ॥૧॥

અર્થ—અપમાનથી, તથા ઝચી પદવીથી પડવાથી, તથા વધ વધ અને ધનનો દ્વેષ તે થકી શૈકલો જાતિમા રંગ ને શોક, આ જીવે જોગવ્યા છે ॥ ૧ ॥ આ અધિકાર સવથી શ્રી આચાર્યગજો સૂત્રમા વિશેષ પ્રકારે કહ્યું છે, ત્યાથી જોડ લેવું ॥૫૯॥૬૦॥

नरएसु वेअणानु । अणोवमानु असायबहुलानु ॥
रेजीव तए पत्ता । अणंतखुत्तो बहुविहानु ॥६२॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव ! (तए के०) तें (नरएसु के०) रत्नप्रज्ञादिक सात न-
रकने विषे (अणोवमानु के०) उपमा रहित एवीयो (असायबहुलानु के०) डुःखे करीने
नरेली एवीयो, एटले अशाता वेदनीय कर्मथी उत्पन्न थएली एवीयो, अने (बहुविहानु के०)
बहु प्रकारनी (वेअणानु के०) वेदनानु जे ते (अणंतखुत्तो के०) अनंतीवार (पत्ता के०)
पामी ठे. अर्थात् तु भोगवी चूम्हो हुं. ॥६२॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! तें बीजी गतियोमां तो अनेक प्रकारनां डुःख भोगव्यां, परंतु
रत्नप्रज्ञादिक नरकोनां डुःखतो कही शकाय तेवां ठेज नहीं ! केम के, तेने विषे अनंती शीत
वेदना, ॥१॥ तेमज अनंती उण्ण वेदना. एटले आपणे अहिंना आकरा धखधखता खेरना
अंगारा होय, तेना उपर ते उण्णवेदनीवाला नारकीना जीवने सुवाडे, तो तेने घणीज निज्जा

आरी जाय ॥२॥ तथा एवीज रीतनी अनती क्षुधा वेदना, एटले जगत्मा रहेला सर्व घृ-
 तादिक पुज्जो ते नारकीना जीवने खराबीए, तोपण तेनी क्षुधा पूरी न थाय ॥३॥ तेमज
 अनती तृपा वेदना एटले जगत्मा रहेला सर्व समुझोना पाणी ते नारकीना जीवने पाइए,
 तो पण ते नारकीना जीवनी तृपा ठीपे नहीं ॥४॥ तेमज अनती खरज वेदना, एटले अ-
 नेक प्रकारना तरवार प्रमुख शस्त्रवडे करीने, ते नारकीना जीवने धर्पण करे, तोपण ते ना-
 रकीना जीवनी खरज मटे नहीं ॥५॥ तेवी रीते अनती परवडापणानी वेदना, एटली बधी
 ठे के, आखा जगत्ना परवडापणानी वेदना एकरी करीए, तोपण तेना बरोबर न थाय ॥६॥
 तेवी रीते, ज्वर ॥७॥ दाह ॥८॥ नय ॥९॥ अने शोक ॥१०॥ ए चारनी वेदना आखा ज-
 गत्नी एरुठी करीए, ते धकी पण एकेक वेदना अनतगुणी जाणवी आवी अनतगुणी दे-
 दनाई, सात व्यसनना सेवनार प्रमुखने जोगववी पडे ठे जेम के, कोइए परस्त्री सग करयो
 होय, तेने त्या (नरकमा) तेज स्त्रीना आकार जेवी लोढानी पुतली वनावीने, अने तेने
 अग्निवडे सारी पेठे लाटाचोल धखधखती करीने, ते स्त्रीनी साथे ते परमाधर्मियो अनेकवार
 ते पुरुषने बलात्कारे आलिगन करावे ठे इत्यादिक नरकने विषे अनतगुणी वेदना शास्त्र-

मां कही ठे. तेने विचारीने हे मंदमते ! कांडूक तो पाप करतां पाळो नुसस्य ! ॥६१॥

आ नरकनां दुःखता अधिकारने विशेषे जाणवानी मरजी होय तो, श्री सुयगडांग सूत्रना प्रथम श्रुतस्कंधना पांचमा नरक विजिक्ति अध्ययनने विषे जोड लेज्यो.

१ २ ३ ४ ५ ६
देवते मणुअत्ते । परान्निनुगत्तणं उवगएणं ॥

७ ८ ९ १० ११ १२
भीसणडुहं बहुविहं । अणंतखुत्तो समणुभूअं ॥६२॥

अर्थ—हे जीव ! (देवते के०) देव जवने विषे, तथा (मणुअत्ते के०) मनुष्य जवने विषे (परान्निनुगत्तणं के०) परतंत्रपणाने (उवगएणं के०) पाम्यो एवो तुं जे तेणे (बहुविहं के०) बहु प्रकारनुं (भीसणडुहं के०) जयानक दुःख जे ते (अणंतखुत्तो के०) अनन्तीवार (समणुभूअं के०) अनुभव करथुं ठे. ॥६२॥

जावार्थ—हे आत्मन् ! विशेष ज्ञानवंत एवा देव जवने विषे, तथा मनुष्य जवने विषे पण, स्वतंत्रपण मूर्खीने परतंत्रपणा बडे, एटले परवशपणे रहीने, अर्थात् इंद्रियोने वश

थइने, महामहा कष्ट अनतीवार भोगव्या ठे एटले इडियोए जेम जेम तने नचाव्यो, तेम तेम तु नाव्यो नें तेयी महा जयानक डु खने पाम्यो, परतु ते इडियोने तें वश न करी मांटे ज्यारे त्यारे पण, ते इडियोने वश करीने आत्मसाधनमा वर्तिका, त्यारेज तहारु कल्याण थये ॥६२॥

तिरियगइं^३ अणुपत्तो^२ । नीममहावेअणा^४ अणेगविहा^५ ॥

जम्मणमरणरहे^४ । अणतखुत्तो^५ परिप्पमिड ॥६३॥

अर्थ-हे आत्मन् ! तु (तिरियगइ के०) तिर्यच गतिने (अणुपत्तो के०) प म्यो तु त्या (अणेगविहा के०) अनेक प्रकारनी (नीममहावेअणा के०) जयकर एवी महोटी वेदनानुने सहन करतो सतो (जम्मण मरण रहे के०) जन्म मरणरूप रहंटेने विपे (अणतखुत्तो के०) अनतीवार (परिप्पमिड के०) परिभ्रमण करी आव्यो तु ॥६३॥

भावार्थ-हे जीव ! तु तिर्यच गतिने विपे गयो, त्या आगल गेडाविपणें अवतरीने कु-

नारादिकना हाथनां घणां नफणां खाइ आव्यो हुं. वली घोडा प्रमुखना अवतार धारण करीने घणा कोरडादिकना प्रहार सहन करी आव्यो हुं. अने हाथी प्रमुख थइने अंकुशना प्रहार सहन करी आव्यो हुं. वली बलद प्रमुखना न्रवमां घणी परुणीनी आरोना प्रहार खाइ आव्यो हुं. वनी मांकडां प्रमुखना न्रवमां घेरघेर शलामो करी नाचीने रोटलाना टुकडा परांणे पामवानुं कष्ट सहन करी आव्यो हुं. वली बोकडा प्रमुखना न्रवमां मरणां तकष्ट सहन करी आव्यो हुं. वली पोपट प्रमुखना न्रवमां पांजरादिकने विषे बंधनकष्टने सहन करी आव्यो हुं. अर्थात् एवुं कोइ दुःख नथी के, जे दुःखने तें सहन नथी करुं!! ए प्रकारे अनंतीवार घोर महा नयानक दुःख तें सहन करयां हे. मोटे हवे एवुं धर्मसाधन करय के, जेथी तेवां दुःख नोगववां पडे नही. ॥६३॥

६ ७ ८ ३ ५ ३
जावति केवि दुखा । सारीरा माणसा व संसारे ॥

३३ ३० ३ ए
पत्तो अणंतखुत्तो । जीवो संसारकंतारे ॥६४॥

अर्थ—(जोयो के०) जीव जे ते (ससारे के०) ससारने विषे (सारीरा के०) शरीर स
 वधी (व के०) चली (माणसा के०) मन सवधी (जावति के०) जेटला (कवि के०) कोड
 पण (डरफा के०) छ ल ठे, तेने (ससारकर्तारे के०) ससाररूपी अटवीने विषे (अणतखुतो
 के०) अनतीवार (पत्तो के०) पाम्यो ठे एटले ससाररूप अटवीमा परिभ्रमण करता आ
 जीव सर्वे छ ल सहन करी आव्यो ठे ॥६४॥

जावार्थ—आ ससारने विषे छ ल वे प्रकारना ठे एक शरीर सवधी रोगादिके करीने
 छ ल ठे अने बीजु मन सवधी इष्ट वस्तुना वियोगादिक थकी छ ल ठे ते सर्वे छ ल आ
 ससाररूप अटवीने विषे भ्रमण करता, आ जीवे अनतीवार जोगव्या ठे ॥६४॥

२ ४ १ ५ ३ ६
 तएहा अणतखुत्तो । ससारे तारिसी तुम आसी ॥

७ ८ ९ १० ११ १२
 ज पसमेज सवो । दहीणमु इदय न, तीरिजा ॥६५॥

अर्थ—हे जीव ! (तुम के०) तने (तएहा के०) तृणा अर्थात् तृपा (तारिसी के०) ते

प्रकारनी (अणंतखुन्नो के०) अनंतीवार (संसारे के०) नरकरूप संसारने विषे (आसी के०) उत्पन्न थइ हती. (जं के०) जे तूपाने (पसमेउं के०) शमाववाने अर्थे (सबोदहीणं के०) सर्व समुझोनं पण (उदयं के०) जल जे ते (न तीरिझा के०) न समर्थ थाय !!! ॥६५॥

आ प्रकारनो अर्थ प्रथम नरकनी वेदनामां कही गया ठीए. माटे पुनरुक्ति दोपनु निवारण करवा माटे आ प्रकारनो जावार्थ जाणवो. के, हे जीव ! तने अनंती तृष्णा उत्पन्न थइ ठे, के, ते तृष्णा शमाववाने माटे, सर्व समुझोना पाणीना बिंडु जेटला धनादिक बडे पण तहारी तृष्णा पूरी थाय तेम नथी. ते कह्युं ठे के,

यत्पृथिव्यां ग्रीहियन् । हिरण्यं पद्मवः स्त्रियः ॥
नालंपेकस्य तत्सर्वं । यित्ति पद्मयन् मुखाति ॥१॥

अर्थ—सघली पृथ्वीमां उत्पन्न थएली अनेक प्रकारनी मांगेर तथा अनेक प्रकारना अं अने जब बिगेरे सघलुं धान्य, जो एक जणने प्राप्त थाय, तोपण तेने धान्य संबंधिनी बणा पूरी न थाय. तेमज सघला जगत्मां रहेलुं हीरा, माणिक, मोती, सोनुं रूपु बिगेरे धन, एक पुरुषने प्राप्त थाय, तोपण ते पुरुषनी धन संबंधिनी तृष्णा पूरी न थाय. तेमज जगत्-

ને વિષે જેટલા હાથી, ઘોડા, ઉટ, બલદ, ગાયો, બેશો વિગેરે ચતુષ્પદ જીવો છે, તે જો એક
 જળને પ્રાપ્ત થાય, તો પણ તે પુરુષની ચતુષ્પદ સ્વધિની તૃણા પૂરી ન થાય તેમજ જગત્ને
 વિષે રૂપાલામા રૂપાલી દેવાગનાનું તથા મહોદા મહોદા રાજાની રાણીયો તથા મહોદા મ-
 હોદા ધનાઢ્યની સ્ત્રીયો જેવી કે, અત્યત લાવણ્યવાલી, અત્યત રૂપવાલી, અત્યત ગુણવાલી
 અને સુદર સુગંધવાલી એવી જવાન સ્ત્રીયો જો એક પુરુષને, પ્રાપ્ત થાય તોપણ, તે પુરુષની
 સ્ત્રી સગથી તૃણા પૂરી ન થાય એ પ્રકારનો વિચાર કરીને જે માણ્યો પુરુષ વૈરાગ્યને પામે
 છે, તેજ પુરુષ સસારને વિષે મોહ પામતો નથી ॥૧॥

માટે હે આત્મન્ ! ઉપર કહ્યા પ્રમાણે તુ અનતીયાર વિષયો જોગવી ચૂમ્યો તુ પરતુ
 જે સુખનો તે એક રસત પણ અનુભવ નથી કર્યો, એવા આત્મ સુખની પ્રાપ્તિને વિષે તુ
 યમ કરવ ! ॥૬૫॥

૬ ૫ ૧ ૨ ૩
 આસી અણતલુતો । સસારે તે વુહાવિ તારિસિયા ॥

૭ ૬ ૫ ૪ ૩ ૨ ૧
 જ પસમેન સઘો । પુગલકાનિ ન તરિજ્ઞા ॥૬૬॥

अर्थ—रे जीव ! (संसार के०) नरक नवरूप संसारने विपे (ते के०) तने (तारिसिया के०) तेवा प्रकारनी (बुहावि के०) क्षुधा पण (अणंतखुनो के०) अनंतीवार (आसी के०) उत्पन्न थइ हती के, (जं के०) जे क्षुधाने (पसमेजं के०) शमाववाने (सबो के०) सर्व एवा (पुगलकानुवि के०) घृतादिरूप पुजलना समूह जे ते पण (न तरिजा के०) न समर्थ थाय !॥६६॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! नरक जवने विपे तने एवी क्षुधा उत्पन्न थइ हती के, आ जगत्मां रहेला जे घृतादिक सयला सारा सारा पुजलोवडे पण, ते क्षुधानी शान्ति थाय तेम नहोतुं. एवी क्षुधावेदनी तें परवशपणामां अनंतीवार सहन करी ठे. माटे तने उपदेश करवानो एतलो जे के, आज स्वाधीनपणामां एकासणु करवुं, अथवा एक उपवास करवो, तेमां पण तने महोदो विचार थइ पडे ठे. अने बली तुं एवुं बोले ठे के, महाराथी संवत्सरीनो उपवास पण बनी शकवो कवण ठे. कारण के, महाराथी तो एक घडिवार पण नूख्युं रहेवानुं नथी. एम कहींने अनेक प्रकारनां सारां सारां जोजन करीने जमे ठे, परंतु हे मूढ जीव ! आखो जन्मार्थ थइने तें केटला मण घृतादिक मिष्ट पदार्थो खाथा हजे ? तेनुं सुख लेश मात्र पण आज तने रह्युं नही. केम के, जो तुं तहारा हाथे तहारी जीन उपर हाथ

ફેરવી જો કે, તે ધૃત્તાદિક પદાર્થોની કાઠ પણ ચિન્નાશ જણાય છે? અર્થાત્ નથી જણાતી તેમજ હવેથી પણ તુ અનેક પ્રકારના પાપ પ્રપચાદિક કરીને સારા સારા બ્રોજન કરીશ, તોય પણ પૂર્વની પેઠે તે જિહ્વા ઇદિ તૃપ્ત થવાની નથી અને જિહ્વા ઇદિનુ પોપણ છે, તેજ સર્વે ઇદિયોના પોપણનુ મૂલ છે. એટલે જેમ વૃક્ષના મૂલમા પાણી નાસ્વીએ, તો વધા વૃક્ષમા તે પાણી પ્રસારે તેમ એક જિહ્વા ઇદિને તૂટી મૂકવાથી વીજી ઇદિયો પ્રયાસે કરીને જીતી હોય, તે પણ કુમાંગે ચાલે છે. માટે નીતિશાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે, “જિત સર્વે જિતે રસે” એટલે જેણે રસના ઇદિ જીતી, તેણે સયલી ઇદિયો જીતી જાણવી કેમ કે, રસનેદિયને મોકલી મૂકવાથી મધ માસાદિકને વિષે પણ પ્રવૃત્તિ થાય છે. અને તેથી વિષયની વૃદ્ધિ થાય છે તેણે કરીને નરકાદિકને વિષે જુબ પડે છે ત્યા પૂર્વે કહેલી શુધા વેદની સહન કરવી પડે છે. એટલાજ માટે ગ્રથકારે શુધાવેદનીના સ્વરૂપને વિશેષે જણાવવાને માટે ફરીથી વર્ણન કર્યું છે. માટે તેથી પુનરુક્તિ લોપ સમજયો નહીં ॥૬૬॥

काज्जणम ऽणैगाइं । जम्मणमरणपरियट्ठणसयाइं ॥

डुक्केण माणुसत्तं । जइ लहइ जहिहियं जीवो ॥६७॥

अर्थ—(जइ के०) ज्यारे (जीवो के०) जीव जे ते (अणैगाइं के०) अनेक एवां (जम्म-
ण मरण के०) जन्म मरण तेनां (परियट्ठण के०) परावर्त्तन तेनां (सयाइं के०) शेंकडो.
एटले जन्म मरणनां शेंकडो परावर्त्तनने (काज्जणं के०) करीने (डुक्केण के०) डुःखे क-
रीने (माणुसत्तं के०) मनुष्यपणाने पामे ठे, त्यारे (जहिहियं के०) यथा इत्था प्रमाणे. एटले
पोतानी इत्था प्रमाणे कुशलपणाने (लहइ के०) पामे ठे. ॥६७॥

भावार्थ—रे आत्मन् ! अनंत एवां जन्म मरणनां शेंकडो एटले क्यारेक जन्म, क्यारेक
मरण, ए प्रकारनां डुःख सहन करीने, ज्यारे आ जीव मनुष्यपणाने पामे ठे, एटले अकाम
निर्झरा अने नवस्थितिनुं परिपक्वणु इत्यादिक कारण वडे करीने मनुष्यपणाने पामे ठे,
त्यारे तेने जोइती चीज मली शकें ठे. एटले देवताना सुखने आपनारी, तथा मोक्षना सु-

खने आपनारो, आ मनुष्य जग ठे परंतु मनुष्यजर बिना कौड नववडे मुखनी प्राप्ति थइ
 शकती नथी एटलाज माटे ज्ञानी पुरुषोए सर्व जग करता आ मनुष्यजनवने उत्तममा उत्तम
 गएयो ठे अने वश दसाते करी छलैन पण एटलाज माटे कह्यो ठे आ वश दसातनु स-
 रूप प्रसिद्ध ठे माटे तथा ग्रथ विस्तार थवाना नयथी लख्यु नथी माटे आवा मोधामा
 मोधा मनुष्यजनवने पामने एले गमावी अगसर चूक्यो नही ॥६७॥

५ त तहड्डल्लहलन । विज्जुलयाचचल च मणुयत्त ॥

धम्ममि जो विसीयइ । सो काउरिसो न सप्परिसो ॥६८॥

अर्थ—(जो के०) जे पुरुष (तह डल्लहलन के०) तथा प्रकारे एटले चुल्लकादि दश द-
 षाते करी ड खे पामवा योग्य एउ (च के०) बली (विज्जुलया चचल के०) विजलीरूप ज
 तानी पेरे चचल एवु (तं के०) ते, एटले ते योग्य एउ (मणुयत्त के०) मनुष्यपणु, तेने पा-
 मने (धम्ममि के०) धर्मने विषे (विसीयड के०) खेद पामे ठे (सो के०) ते (काउरिसो के०)

कुरित्त (निंदित) पुरुष जाणवो. पण(मण्परिसो के०) सत्पुरुष (न के०) न जाणवो. ॥६८॥

जावार्थ—जेतज्ञासनमां प्रसिद्ध एवां दश दृष्टांते दुर्लभ एवो, अने विजलीना ज्वका-
रानी पेंवे कृष्णजंगुर एवो, ने जेमां कोट्ट प्रकारनी पण खामो नथी एवो. एटले आ मनुष्यनो
जव अढी द्वीपमां थयो, तेमां वली कर्म चूमिमां थयो. तेमां वली आर्य देशमां थयो. तेमां
वली उन्नम कुलने विपे थयो, तेमां वली अविक्क पंचेन्द्रियं पूर्ण थयो. तेमां वली निरोगी
काया पाम्यो, अने तेमां वली सदगुरुनो अने सत् शास्त्र सांज्जवानो जोग वन्यो; तेम ततां
पण, जे पुरुषो धर्मसाधन करवामां प्रमाद करे वे, ते पुरुषो निंदा करवा योग्य थाय वे, पण ते
सत्पुरुषोनी पंक्तिमां गणवा जायक थता नथी. माटे हे जीव ! पूर्वे अनुभव करेला पशुपणा-
ना स्वभावने मूकी देखेने, मनुष्यनवने लेखे लगाडवामां उद्यम करव. ॥६८॥

॥ उपनिषद्सूत्रम्. ॥

३ ४ ५ ६ ७ ८ ९

माणस्सजम्मे तडि लवयंमि । जिणिदधम्मो न कउ य जेणं ॥

१३ १४ १५ १६ १७ १८ १९

तुट्ठे गुणे जह धाणक्खएणं । हड्ढा मल्लवा य अवस्स तेणं ॥६९॥

अर्थ—(जेण के०) जेणे (तडि के०) ससारूप समुच्चता कागारूप (माणुस्सजम्मे के०)
 मनुष्य जन्म (न द्वयमि के०) पामे सत्ते (जिणियम्मो के०) जिनेछनो धर्म जे ते (न कत्त
 के०) नथी कस्यो (तेण के०) तेणे अर्थात् तेने (य के०) पण (जह के०) जेम (धाणुक्कएण
 के०) धनुर्धारि पुरूप जे तेणे अर्थात् तेने (गुणे के०) पणठ (तुट्टे के०) तूटे सत्ते (अयस्स
 के०) निश्चे (हट्ठा के०) हाथ (मलेढा य के०) घसवा पडेज ठे तेम आ जीवने पण हाथ घ-
 सवा पडे ठे एटले पवी घणो पश्चात्ताप करयो पडे ठे ॥६॥

भावार्थ—अनन्ता जवरूप समुच्चमा जटकता जटकता मनुष्य जन्मरूप कागो प्राप्तथए
 सत्ते पण, जेणे अहिसारूप जिनधर्म न आचरण कस्यो, तेने, जेम रणसग्राममा युद्ध करया
 गएजा एरु धनुर्गरी पुरूपना धनुष्यनी पणठ तूटी गइ, तेथी तेने जेम हाथ घसवा पड्या, तेम
 तहारे पण हाथ घसवा पडशे माटे, हे जीव! जो तु पण ठती सामग्री सत्ते जिनधर्मरूप नातु
 नहि ग्रहण करे, तो तहारे पण मरणान्वस्याये पश्चात्ताप करवोज पडशे ते आ प्रकारे के, अरेरे ॥
 में ठती सामग्री ॥ पण आ शु करु ॥११॥ के, परलोके जता धर्मरूप नातु काड पण लीध
 नही! माटे ठवे द्रु शु करीश! एवी रीते तहारे हाथ घसवा पडशे चली जेम आ जवमा थोडो

काल रहेया माटे कोइ पुरुष ज्यारे परदेश जवानो होय, त्यारे ते पुरुष प्रथमथी ज्ञाता विगेरेनो एटलो, विथो बंदोवस्त करी राखे ठे के, अमुक जग्याये उत्तरीशुं, ने त्यां अमुक प्रोजन करीशुं, एवी रीतनो तराव करीने पढी पोतानी साथे ज्ञातादिक घणो सामग्री लेइने जाय ठे. पण ज्ञातु जिधा शिवाय जतो नथी. तेम तहारे तो अहिंथी मरीने क्यां जवुं पडशे? ने त्यां केट-ला दिवस रेहेवुं पडशे? अने कोने त्यां जइने उत्तारो करवो पडशे? अने मार्गमां ज्ञातु लि-धा विना शुं खाइशुं? इत्यादिक परलोक संबंधी तने कांइ पण विचार थतो नथी! माटे हे मूढ जीव! सर्व डःख मात्रने निवारण करनार अने मनोवांछित सुखने आपनार एवुं ध-र्मरूप ज्ञातुं संगाथे राख्य. ॥६॥

॥ पञ्चरीहृत्तम्. ॥

३ रेजीव निसुणि चंचलसहाव । मिट्हेविणु सयलवि वप्रज्ञाव ॥

६ नवभेयपरिगह विविहजाल । संसारि अडि सहु इंदयाल ॥७॥

अर्थ—(३ रे जीव के०) हे जीव! तू (निसुणि के०) सांचल्य के, जे (चंचलसहाव के०)

चञ्चल स्वप्नागाला (सयलवि के०) सर्व एवाय पण (वञ्जान के०) शरीरादिक बाह्यनावने तथा (नयनेयपरिग्रह के०) नव जेदवाला परिग्रहानो (विविहजान के०) अनेक प्रकारनो समूह, तेने (मिह्वेप्रिणु के०) मूर्काने परलोक जईश, एहेतु माट (ससारि के०) ससारने विपे (अवि के०) जे शरीरादिक देखायठे, (सहु के०) ते सयल (इदयाल के०) इदनाल समान ठे ॥७०॥

ज्ञावार्थ-हे आरमन् ! तहारु हितकारी एवु आ एक गक्य सजल्य आ देखातो शरीरादिक सयलो बाह्यजाग ठे, ते इदजाल समान ठे एटले नव प्रकारनो परिग्रह ते सयलो चञ्चल स्वप्नागालो ठे एटले कणमा देखाय अने कणमा नाश पार्मा जाय एवो ठे एटलुज नहि पण ससारमा जे जे वस्तु देखाय ठे, ते सर्वेने तु इदजाल समान जाणीने तेने विपे मोह ममत्व न करय कारण के, ते सयला बाह्यनावने मूर्काने तु एकलोज परलोक-मा जईश, पण पूर्वे कही तेमानी कोइ वस्तु पण तहारी साथे आवयानी नथी केमक, ते सर्वे, वस्तुताए असन् ठे माटे तेने विपे तु सत्यपणानी प्राप्ति न करीश ॥७०॥

२५ १ धन २ धाय ३ दान ४ धर. ५ मुक्कण ६ रूप ७ प्रागुपितल ८ छीपन् ए चतुष्पन्

पियपत्तमित्तघरघरणिजाय । इहलोदञ्च सव नियसुहसहाय ॥

न विञ्चि कोद तुह सरणि मुक । इक्ष्णु सहसि तिरिनिर्यडुक ॥७२॥

अर्थ—(मुस्क के०) हे मूर्ख ! (इहलोइअ के०) आ लोक संबंधी (सब के०) सर्व एवो (पिय के०) पिता (पुत्त के०) पुत्र (मिन्न के०) मित्र (घर के०) गृह (घराणि के०) स्त्री, तेमनो (जाय के०) समूह जे ते (निय सुह सहाय के०) पोताने सुख करवानो ठे स्वभाव ते जेमनो एवो ठे. एटले सौ पोत पोताना सुखना अर्थी ठे. पण (तिरि निरय दुस्क के०) तिरि-धैच तथा नरक ते संबंधी दुःख, तेने (इक्कल्लु के०) तुं एकलोज (सहासि के०) सहन करे ठे. पण ते वखत तेमानुं (तुह के०) तहारे (सरणि के०) शरण करवा योग्य (कोइ वि के०) कोइ पण (न अन्ति के०) थतुं नथी. ॥७१॥

ज्ञावार्थ—आ जगतमां परलोकने विषे कांइ पण सहाय्यता करवाने न समर्थ एयां माता पिता स्त्री पुत्रादिक सौ पोत पोतानां स्वार्थी ठे, पण कोई कोईनु नथी. जेस के, उपर ल-

खेला ધરના માણસોને એવો નિશ્ચય થાય છે કે, હવે આ પથારીમાં સૂચરેલો માણસ જી
 વડો નહીં એટલે તે સૂતેલા માણસને મહા જરૂર વેદનામા તરફડતો નજરે જોઈને
 પણ કહે છે કે, તમે મને કાઢ કહો છો? એટલે તમે ઠાની રીતે સચય કરેલું, આપેલું, મૂ-
 કેલું, ઘાંટેલું કાઢ દેવાડો છો? એવી રીતે પોતાનો સ્વાર્થ સાધવાની વાતો કરે છે તથા તેના
 મરી ગયા પછી પણ કેવલ પોતાનો સ્વાર્થ સનારો સનારીને રૂંદે, કે, ઘાટલું કામ ઝ-
 ધુરુ મૂકીને ગયા! પણ તેંડ એમ નથી વિચારતા કે, ય્યાથી સમજણો થયો સ્વાથી માઢીને
 ચોકે સૂતા સૂની પણ એણે આપણુ, વૈતરુ કૂલ્યા કરચુ છે પરતુ તે વાપડો નરકાદિક ગ-
 તિને વિચે એકલો ગયો છે, ત્યા તેને કેવા હાલ પડતા હશે? તથા તે વિચારો ઘણુ હવ્ય
 મૂકીને ગયો છે! પણ તેના ઝીજા હાલ મા જાગ ન લેતાં ફક્ત તેનુજ હવ્ય તેની પઠવાઈ ગુજ
 કલ્પમા વાપરુ, એવો વિચાર પણ નથી થતો અને વલી ઝાચો વિચાર પણ તેમને નથી
 થતો કે, ઝરેરે! રાત્રી દિવસ પોતાના શરીરનુ સુલ પણ ન વિચારતા કૂડ કપટ ઇલજેદ
 અન્યાયાદિક કરીને એણે આપણુ જરૂર પોપણ કરચુ છે પણ પોતાના પરલોકનુ સાધન
 કરવાનો ઇચ્છાકાશ જરા પણ એણે લીધો નથી એવી રીતે કોઈ રુદન કરતુ નથી માટે

हे जीव ! हे महा मूर्ख !! कांडकतो विचार्य !! के, हुं, अश्रवजावमांथी निवृत्ति पामीने
कांडकतो संवर नावमां वहुं ॥७१॥

॥ मागधिकावृत्तम् ॥

कुसुगगे जह नुसबिंडए । थोवं चिछइ लंबमाणए ॥

एवं मणुआण जीवियं । समयं गोयम मा पमायए ॥७२॥

अर्थ—(जह के०) जेम (कुसुगे के०) मानना अग्रजागने विपे (नुसबिंडए के०) जा-
कलनो बिंड जे ते (लंबमाणए के०) लांबो थतो सतो एटले वायुवडे पडवानी तैयारीमां
आवेलो (थोवं के०) थोडो काल (चिछइ के०) रहे ठे. (एवं के०) ए प्रकारे (मणुआण के०)
मनुष्य जे तेमनुं (जीविय के०) जीवित जे ते चंचल जाणवुं. माटे श्री महावीर स्वामी गौ-
तम स्वामी प्रत्ये* कहे ठे के, (गोयम के०) हे गौतम ! (समयं के०) एक समय मात्र पण
(मा पमायए के०) प्रमाद न करीश. ॥७३॥

मा अग्रजावमां ठे. त्यांथी विस्तारना अर्थ पुरुषोए जोइ लेवुं

नावार्थ-श्री महावीर स्वामी गीतम प्रत्ये कहे ठे के, हे गीतम ! एक समय मात्र पण प्र-
 माद न करीश केम के, आ मनुष्यपणानु जीवतु मानना अग्रजागमा रहेला जलप्रिडनी
 पवे, पोडोज काल रहे तेंतु ठे एटले जोता जोता अल्प गायु वडे पण शीघ्रपणे नाश पामे ठे प-
 तेतु ठे अर्थात् मानना अग्रने विपे रहेला जलप्रिड तो, फक्त वायुगंडेज नाश पामे ठे मूजरो
 रतु आ मनुष्य तो, अनेक प्रकारना कारणोशी मरे ठे जेम के, ताव आचवाथी, मूजरो
 शवाथी, कोन्नेरा (कोगलियु) आचवाथी, घर पडवाथी, अग्निबंडे बलवाथी, शस्त्र प्रमुख या
 गवाथी, सर्प करडवाथी इत्यादिक अनेक प्रकारना कारणो मटावाथी डुंचितो नाश पामे
 ठे एम जाणीने हे जीव ! धर्मरुत्यने विपे समय मात्रनो प्रमाद न करच ॥७३॥

आ ७३ तथा ७४ मी ए व गाथाउ श्री सृगदाग स्रमना प्रथम तुत्कथना बैतालीय अभ्ययननी व-

१ - २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०
 सत्रुप्रह किन वुप्रह । संवोही खलु पिच्च छल्लहा ॥

१२ १७ ११- १६ १५ १४ १३
 नो हू वृणमति राइजे । नो सुजह पुणरवि जीविय ॥७३॥

अर्थ-श्री ऋषभदेव स्वामीना पुत्र श्री नरेश्वर, तेमणे तिरस्कार कस्या एवा, अने राज्यना अर्थि एवा, पोताना अछाणु पुत्रो प्रत्ये श्री अग्रदीश्वर नगवान् उपदेश करे ते, अथवा श्री महावीरस्वामी पर्यदा प्रत्ये कहे ते के, (संबुद्ध के०) अहो नव्यो ! तमे बुजो. (बोध पामो.) (किं न बुद्ध के०) केम तमे बोध नथी पामता ? जे हेतु माटे जेमणे धर्म नथी कस्यो ते पुरुषोने (पिच्च के०) मरण पाम्या पत्नी परचवने विषे (संबोही के०) बोधि बीज जे ते (खलु के०) निश्चे (इल्लहा के०) छलन ते. शायी के, (राइजे के०) रात्री दिवस जे ते (हु के०) निश्चे (उवणमंति नो के०) गयेलां पाबां आवतां नथी. तेम (जीवियं के०) जीवित जे ते (पुणरवि के०) फरीने पण एटले फरी फरी (सुलहं नो के०) सुलज्ज नथी. एटले संयमरूप जीवित घणुं छलन ते. अथवा (जीवियं के०) जीवित जे ते अर्थात् तूटेलुं आउखुं जे ते (पुणरवि के०) फरीने पण सांधवुं (सुलहं नो के०) सुलज्ज नथी. एटले तूटेलुं आउखुं सांधवाने कोइ पण समर्थ नथी. ॥७३॥

भावार्थ-हे नव्य जीवो ! तमे ज्ञान दर्शन चारित्ररूप धर्मने जाणो. कारण के, आवां अवसर फरी फरीने मलवो छलन ते. माटे घणी सामग्रीसते पण, केम बोध पामता नथी ?

अर्थात् जोगने तुष्ट जणी, तेनो त्याग करीने सधर्मेने विषे बोध पामो ते कह्यु ठेके,

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥

निर्वाणादिसुखमदे नरत्नवे जेने ध्यर्षाम्निविते ।

लब्धे स्वरूपचारु कामजसुख नो सेविषु युज्यते ॥

वैभूत्यादिमहोपलोपनिचिते माप्तेऽपि रत्नाकरे ।

लातु स्वरूपमदीप्ति काचशकल किं चोऽचित मांभतम् ॥१॥

अर्थ-मोक्षार्थक सुखनो आपनार एवो, मनुष्यनो नव मले सत्ते, तेमा वली जिनराज-
नो धर्म मले सत्ते, तहारे लगार मात्र पण काम सुख सेवबु घटतुं नयी केम के, ते अल्प ठे,
अने ते सुखनो परिणाम सारो थावतो नयी ते उपर दृष्टात कहे ठे के, जेम वैभूत्यादि र-
त्ननो समूह जेमा रह्यो ठे, एवा रत्नाकरने पामीने एटले रत्ननी खाण पामीने कातिरहित
एवो, अने वली अल्प मूल्यवालो एवो काचनो ककडो देवो शु तहारे घटे ठे? अर्थात् पूर्वे
कह्यो एवा रत्नाकरनो त्याग करीने, तेने बदले काचनो ककडो लेवो, ते घटेज नही तेम
अतिशे अल्प अने तुष्ट एवा विषय सुखने अर्थ रत्नाकर समान जिनधर्मनो त्याग करवो,
ते पणित पुरुषने घटे नही वली जेणे धर्मरुप नयी करणु, तेने परत्नवमा सजमरूप जी-

वित मलतुंज नथी. वली गयेला एवा, ने धर्मसाधन करवाने योग्य एवा, रात्री दिवस जेते, तथा यौवनादिक काल इत्यादिक पात्रां आवतां नथी. केम के, इच्छादिकनुं पण चुटेनुं आ-
युष्य पाबुं संघातु नथी. माटे एवुं जाणीने रात्री दिवस धर्मनुं आराधन करवुं. ॥७३॥
हवे सर्व संसारी जीवने आयुष्यनुं अनित्यपणु देखाडे ठे.

१ ३ २ ७ ५ ५
महरा बुढा य पासह । गप्पडावि चयंति माणवा ॥

ए ८ १० ११ १२ १४
सेणे जह वटयं हरे । एवमा ऽऽनुस्खयंमि तुट्टइ ॥७४॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (महरा के०) वाल एवा (य के०) वली (बुढा के०) वट्ट एवा, वली (गप्पडावि के०) गप्पने विषे रहेला एवाय पण (माणवा के०) मनुष्य जे ते (चयंति के०) नाश पामे ठे. (पासह के०) तेने तुं जो. वली (जह के०) जेम (सेणे के०) शिंचाणो पक्षी जे ते (वटयं के०) तेतर पक्षीने (हरे के०) हरण करे ठे. अर्थात् शीघ्रपणे मारे ठे. (एवं के०) ए प्रकारे (आनुस्खयंमि के०) आउखानो क्य थये सते (तुट्टई के०) चुटे ठे. एटले द्वाणे

कृणो आयुष्य नाश पामे ठे अयवा मृत्यु जे ते जीवितने हरे ठे ॥३४॥

नावार्थ-हे जीव ! तु विचारीने लोके, केटलाएक मनुष्य गर्जमा रह्याथकाल मरण पामे ठे अने केटलाएक महाकटे करीने, जन्म थया पढी बालपणामाज मरण पामे ठे अने केटलाएक जवान अस्थामाज पोताना स्त्रीआदिक बहाला पदार्थेने, अणइडाये मूर्कने मरण पामे ठे अने केटलाएक तो वृक्षस्थाना छ ल जोगवता जोगवता, पराणे पराणे पग घसीने मरण पामे ठे बली आ जग्याए मानव शब्द ग्रहण कस्थो ठे, तेनु ए कारण ठे के, उपदेश करवा योग्य होय, तेनेज मनुष्य कहीए परतु जे उपदेश देवा योग्य न होय, तेने तो मनुष्यनी पक्तिमा न गणवा एम ग्रथकारनो अनिप्राय ठे बली मनुष्यनु आयुष्य अनेक प्रकारना कारणो मलवाधी धणुन चबल ठे एम जणाववाने अर्थे सर्वे अवस्थामा मरण देवाड्यु ठे बली श्री सूर्यगढाग सूत्रना प्रथम श्रुतस्त्वना बीजा वैतानीय अध्ययनी बीजा गाथानी वीपिकामा तथा टीकामा कहु ठे के,

त्रिपल्योपमायुष्कस्यापि पर्याप्त्यनंतरमर्त्युत्तरेव कस्याश्चिदुत्पत्तिश्चेतीति

अर्थ-त्राण पल्योपमना आयुष्यवालाने पण, पर्याप्ति पाम्या पढी अतर्मुहूर्त्त करीने

કોઈક પુરુષને મૃત્યુ જે તે પ્રાપ્ત થાય છે.

વલી શ્રી ગણેશગી સૂત્રના સાતમા ગાણમાં કહ્યું છે કે,

સત્ત વિદે આઠ પ્રેદે. પશ્ચત્તે તંત્રહા.

॥ આર્યાવૃત્તમ્. ॥

અશ્વત્થમાણ નિમિત્તે । આહારે વેયણા પરાચાણ ॥

પામે યાણપાણૂ । સત્તવિદે નિઘ્રણ આઠ ॥૧॥

અર્થ—આયુર્બ્યનો પ્રેદ એટલે ઉપક્રમ જે તે, સાત પ્રકારનો કહ્યો છે. કેમકે, નિમિત્ત-
નું પામવાપણું છે એ હેતુ માટે. હવે તે સાત પ્રેદ દેખાડે છે. સરાગ સ્નેહના પ્રયથકી એટલે
કોઈના ઉપર અત્યંત સ્નેહ હોય, તેવામાં તેનો નાશ સાંત્વણવાથી ઉત્પન્ન થયો જે જ્વ, તેથી
આઠણુ ઝુટે છે. એમ આગળ પણ સંબંધ જોડવો. ॥૧॥ વલી દંમ શસ્ત્રાદિકના ઊર્ચિતા ધા-
તથી. ॥૨॥ તથા અત્યંત આહાર કરવાથી. ॥૩॥ તથા નેત્ર અને ગૂલાદિકની વેદનાથી.
॥૪॥ તથા પરાધાતથી એટલે ગર્ભપાતાદિકથી. ॥૫॥ તથા તરેહવારના સર્પાદિકના સ્પર્શથી.
॥૬॥ અને શ્વાસોહ્વાસને સંધવાથી. ॥૭॥ એમ સાત પ્રકારે આઠણુ પ્રેદાય છે. અથવા ઇ-

પ્રક્રમ છે કારણ તે જેનું, એવું આગલું તેજ પૂર્વે કહેલા નિમિત્તથી ઝુટે છે. આ પૂર્વે જે કહ્યું તે સોપક્રમ આગલાવાલાનેજ આશ્રીને જાણવું પણ નિરુપક્રમ આગલાવાલાને આશ્રીને ન જાણવું કેમ કે, આગલું એ પ્રકારે વધાય છે. એક સોપક્રમ કર્મથી અને વીજું નિરુપક્રમ કર્મથી વધાય છે. તેમા જે સોપક્રમ (શિયિલ) વાલું આયુષ્ય છે, તે નિમિત્ત પામવાથી ઝુટે છે. અને નિરુપક્રમ (નિકાચિત) વાલું આયુષ્ય છે, તે કવિપણ ઝુટતું નથી.

વળી જેમ શિષ્યાણો પક્ષી તેતર પક્ષિને ઝંચિતો ઝાલી લે છે. અર્થાત્ નાશ કરે છે તેમ આગલું ક્યં થયે સતે જીવિત પણ નાશ પામે છે. માટે એવું જાણીને એટલે કુળમાત્ર જીવવાનો વિશ્વાસ ન રાखીને ધર્મસાધન કરવામા સાવધાન થા ॥૭૪॥

॥ આર્યાદૃષ્ટમ્ ॥

૩ ૨ ૪ ૭ ૧ ૬ ૫
તિહુયજ્જણ મરત । દઢૂણ નયતિ જે ન અપ્પાણ ॥

૧૦ ૯ ૧૩ ૧૨ ૧૧
વિરમતિ ન પાવાન । ધીધી ધીઘ્તણ તાણ ॥૭૫॥

अर्थ—(लो के०) जे पुरुष (मरतं के०) मरतो एवो (तिहुयणजणं के०) त्रण जवनना जनने (दठण के०) देखीने (अप्पाणं के०) आत्माने (न नयंति के०) धर्मने विपे नथी जोडता, अने (पावानु के०) पापथकी (न विरमंति के०) नथी विराम पामता (ताणं के०) तेमना (धीछत्तणं के०) धिठइपणाने एटअने निर्लज्जपणाने (धीधी के०) धिक्कार थानु! ३ ॥७५॥

नावार्थ—स्वर्ग मृत्यु ने पाताल ए प्रकारे त्रण ओकना रहेनारने. अर्थान् सर्व संसारो जीवनने, मरता देखीने अने जार्णने पण पाताना आत्माने धर्मने विपे नथी जोडता, तथा हिंसादिक थकी निवृत्ति नथी पामता, अर्थात् जे कृत्यथी पाप बंधाय ठे, तेवा कृत्यथी पाठा नथी डसरता, तेवा निर्लज्ज जीवोना धिठइपणाने धिक्कार थानु! धिक्कार थानु!! एम अतिशे धिक्कारपणु जणाववाने मांटे बेवार धिक्कार अन्द कह्यो ठे. ॥७५॥

मामा जंपह बहुयं । जे ववा चिकणेहि कम्मोहि ॥

मेवसि तेसि जायइ । हियोवएसो महादोसो ॥७६॥

अर्थ-अयोग्य शिष्योंने ठपार्थी गुरुने उपदेश करता जोड़, योग्य शिष्यों गुरु प्रत्ये कहें ठेके, हे गुरु ! (जे के०) जे पुरुषो (चिकलेहि के०) चिकणा एवा (रुम्मेहि के०) रुम्मे करीने (नष्टा के०) नयायो ठे, तेमने (बहुय के०) घणो (मामा जपह के०) उपदेश नकरो, न करो ! केम के, (तेसि के०) ते (सबेसि के०) सबे अयोग्य शिष्योंने (हियोवएसो के०) हितोपदेश जे ते (महादोसो के०) महादोष वालो, अथवा महा द्वेषमानो (जायइ के०) थाय ठे ॥ ७६ ॥

प्रार्थ-अयोग्य शिष्यने बारवार बोध करता देखीने, आचार्य महाराज प्रत्ये मुनियो जे ते, विनती करे ठेके, हे जगन् ! आपतो करुणासागर ठो परतु काला निविडपहर जेवा, आ खल शिष्योंने आपगमे तेदनी प्रतिबोध करशो, तोयपण तेनु प्रतिबोध पामवा कठण जणाय ठे केमके, जे प्राणियो ज्ञानावरणीयादिक निविड कर्मे करीने यथा ठे, ते प्राणियो बर्मोपदेश देवाने योग्य नथी जेम काचा घडामा नाखेलु पाणी ते पोते नाश पामे ठे, अने घडाने पण नाश पमाडे ठे तेम अयोग्य जीवोंने बोध करेलु सिद्धत रहस्य जे ते, नाश पामे ठे अने ते अयोग्य शिष्यों पोताना आत्माने पण नाश करे ठे अथवा ते अयोग्य शिष्योंने गुरु छपर द्वेष थाय ठे ते, कह्यु ठे के,

उपदेशो हि मूर्खाणां । प्रकोपाय न शान्तये ॥
पयःपानं भुजङ्गानां केवलं विषवर्द्धनम् ॥१॥

અર્થ—મૂર્ખ જીવોને કરેલો હિતોપદેશ જે તે, પ્રકોપને અર્થે થાય છે. એટલે ઉપદેશ દે-
વાથી ઝડપી ગુરુ ઉપર કોપ કરે છે. જેમ સર્પને જે દૂધ પાવું, તે કેવલ ઊંરનું વધારવું છે.
એટલે તે સર્પ જેમ જેમ દૂધ પીએ છે, તેમ તેમ તેને ઊંર વધતું જાય છે. એ રીતે મૂર્ખને જેમ
જેમ હિતોપદેશ કરે છે, તેમ તેમ તે મૂર્ખ દ્વેષ વધારતો જાય છે. ॥૧॥

માટે તેવા અયોગ્ય જીવોને ઉપદેશ દેવો તે વ્યર્થ છે. અર્થાત્ વિપરીતપણાને પામે છે. ॥૭૬॥

कुणसि ममत्तं धणसय । एविहवपमुहेसु ऽणंतङ्कसेसु ॥

सिढिलेसि आयरं पुण । अणंतसुक्कमि मुक्कमि ॥७७॥

અર્થ—હિ આત્મન્ ! (અણંતઙ્કસેસુ કે) અનંતું છે હઃખ તે જેણે કરીને અથવા જેને
અર્થે જે થકી અથવા જેને વિષે એવાં (ધણ કે) ધન એટલે સુવર્ણાદિક તથા (સયણ કે)

माता पितादिक स्वजन तथा (विहव पमुहेसु के०) हाथी, घोडा प्रमुख विभव, इत्यादिकने विपे (ममत्त के०) ममत्वभावने तु (कुणसि के०) करे ठे (पुण के०) परतु (अणत-सुखमि के०) अनतु ठे सुख ते जेने विपे एवा (सुखमि के०) मोक्षना सुखने विपे (आय-र के०) आदरने तु (सिद्धिलेसि के०) क्षिपिल करे ठे एटले तु मोक्षना सुख पामवानो उ-द्यम नथी करतो ॥४४॥

त्रायार्थ-रे मूढ आत्मन् ! अनत उ खना कारण एवा, स्वजन, विभव, धन इत्यादिकने विपे ममत्व करी महोटा उ खनो जार तु माथे उपाहे ठे पण वर्त्तमान कालना सम-जनादिकने जो तु उपकारी जाणीने ममत्व करतो होय तो, एवी रीतना उपकार करनार तो, अनता नवमा अनता स्वजनादिक थया ठे माटे ते स्वजनादिकने विपे तु केम ममत्व नथी करतो ? अने ते स्वजनादिकना दया हवाल दया हशे ? तेनो पण जगार मात्र विचार नथी करतो ! वली फक्त आज नवना स्वजनदिकने अर्थे राग द्वेषे करीने खेती, व्यापार, अने सेवादिक के, जेमा प्राणीनो उपधात थाय, एवी न करवा योग्य क्रिया, आ जीव करथा करे ठे जेम फरगुरामे अनत वीर्य राजामा आसक्त थएली रेणुकानामे पोतानी मातानु माथु

कापी नाख्युं. तथा तेज फरशुरामे पोताना पिता छपर राग होवाथी एकवींशवार नक्षत्री पृथ्वी करी. वली कोणिक राजाये राज्यना लोने करीने पोताना पिता जे श्रेष्ठिक राजा, तेमने बंधीखानामां नांख्या. तेमज पोतानी मनोवृत्ति प्रमाणे चालवामां अडचण करनार जाणी-ने, चूल्हणी राणीये पोतानो पुत्र जे ब्रह्मदत्त, तेने मारवाने अर्थे लाखना मोहोलमां घाली अग्नि सन्नगाव्यो. वली एक हार हार्थीनी लडाइने माटे, फक्त एक पद्मावतीना वचनधीज एक क्रोडने एशीलाख जीवोनो घात थयो. वली राज्यना लोने करीने नरत अने बाहुबली ए वे जाइ बडे, महोठुं युद्ध थयुं. ने तेमां हजारो जीवोनो संहार थइ गयो. वली विषय राग पूरो न श्वाथी पोतानो पति जे परदेशी राजा, तेने सुरीकंता राणीये छेर देखेने मारयो. एटलुंज नही पण, ठेवटे गले नख पण दीधो ! वली पुत्रीना स्नेहे करीने जरासंधे श्री कृष्ण वासुदेव संगथे महोठुं युद्ध करी, पोताना कुलसहित हजारो जीवोनो नाश कश्यो. वली राज्यना लोने करीने कनककेतु राजाये पोताना पुत्रोनां सर्व अंग ठेदन कस्यां. वली नीति शास्त्रना कर्ता चाणाक्ये राज्यना लोने करीने पोतानो मित्र जे पर्वत नामे राजा, तेने मारी नांख्यो. वली पोताना स्वार्थ माटे सुचूम चक्रवर्त्तिये ब्राह्मणोनो अने क्षत्रियोनो

ક્રુપ રુચો એમી રીતના અનેક દૃષ્ટાંતો છે તે જો લખવા ચસાંએ તો તેનો એક મહોટો અથ
ચતા પણ પાર ન બારે માટે વિચારવાનુ આટલુ છે કે,

પુત્રો મે ખાતા મે । મનનો મે ગૃહસ્થાશ્રમ મે ॥

હતિઠતપમેશ્વર । પશુમિત મૃત્યુજન દરતિ ॥૨॥

અર્થ-તુ રાત્રી દિવસ એનું વિચારે છે કે, આ મહારો પુત્ર, આ મહારો જાડું, આ મહારા
સ્વજન, આ મહારુ ઘર, આ મહારા સ્ત્રીઓદિક વાહેશરી, પરતુ એ પ્રકારે બોલનારને જેમ ઘા
તફી પુરુષ, વેં વં કરતા એમ બોલકડાને હરણ કરે છે, તેમ મૃત્યુ જે તે, મે મે(મહારુ મહારુ)
કરતા પ્રાણીને પકડીને લેઈ જાય છે ॥૨॥

માટે તેના ઉપર મમત કરવાથી બલદુ પાપ વધારે પણ તેમાનુ કોડ મરી જશે, ત્યારે તે
માથી કોડ પણ તે મરનારને રાખ્યા સમર્થ થતુ નથી, એટલુજ નહિ પણ, પોતાના સ્વાર્થમા
સ્વામી આવવાથી, ધોડા દિવસ રુદન કરી “ગયેલાને ચૂલી જલુ” એ રીતે પ્રમાણે તેજ સમર્થીયો
તેને વિતરી જાય છે જેમ પોતાના વીંશ વર્ષના પુત્રના મૃત્યુ સમયે પક્ત મોહના ઇલાલા-
થી ગાઢસ્વરે (જાવા રાગે રુમો પાડી) રુદન કરનાર અને વાતી કુટનાર પિતા, પોતાના ઘીંજા

પુત્રના લગ્ન સમયે, તે મૃત્યુ પામનારને ચૂલી જડ, વર્તમાન સમયના ઉત્સાહમાં પૂર્ણ હર્ષથી
 દાખલ થાય છે. એજ રીતે અત્યંત સ્નેહવાળી સ્ત્રી (નાયી)ના મૃત્યુ પછી, તેજ નર્તાર બીજી
 સ્ત્રી સાથે વિવાહ કરી જાણે આ સંબંધ સદાકાલ રહેવાનોજ હોય ને શું! એવા સ્વોટા મોહમાં
 મુંઝાડ એટલે સુધી થઈ, અગાઉની સ્ત્રીને વિસરી જાય છે. તેમજ પોતાના બંધુના મૃત્યુથી
 હઃસ્વી થયાનું વતાવનાર વ્રાતા (બાડ) થોડા દિવસ પછી તે બંધુના સ્નેહને ચૂલી જડ, તેના
 પુત્રાદિકની સાથે હૃદયાર્થિકના નાગમાં કપટ આદરે છે. એવી રીતે સ્વજન પરિવારનો સંબંધ
 પણ સ્વાર્થ યુક્ત, અલ્પ મુદતનો, સ્થિતિ પૂર્ણ થયે ત્રુટનારો, આપણો રાખ્યો નહિ રહેનારો,
 અને પરિણામે હઃસ્વદાઈ એવો ઇંછજાલ સમાન સ્વોટો છે. તેથી તેને વિષે ભ્રમત્વ ધારણ ક-
 રવો એ પણ કેવલ અજ્ઞાનતાજ છે! એવીજ રીતે હાથી, ઘોડા, રથ, પાયદલ વિગેરે ઠકુરાડ
 પણ અનિત્ય છે. તેને વિષે જે મમત્વ કરવો, તે પણ મોહચેષ્ટા જાણવી. તેમજ ધન, સોનું,
 રૂપું, હીરા, માણેક, મોતી, શંખ, પ્રવાલાં, તેના ઉપર પણ જે મમત્વ કરવો. તે પણ પરિણામે
 હઃસ્વનુંજ મૂલ છે. માટે જે જે કૃત્ય કરવું તેનું પરિણામ પ્રથમથીજ વિચારવું કે, આ કૃત્યનું
 પરિણામ શું નિપજશે? તે ઉપર નીતિશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, આશ્વા દિવસમાં એવું કામ કરવું

के, जेथी रात्रीये सुखे निझा थावे तथा आव मासमा एवु काम करु के, जेणे करीने चोमासाना च्यार महिना निवृत्तिथी सुखे सुखे विशेष धर्मव्यान थाय तथा पूर्ण थरस्या मा एवु काम करवु के, जेणे करी वृन्दावस्थामा सुखी थवाय अने जीवता सुखीमा एवु काम करवु के, जेणे करीने परलोकने विषे सुखी थवाय माटे परलोक सवधी कार्यमा आदर करयो ए उपदेश ॥७७॥

१ २ ३ ४ ५ ६
ससारो डहेहेऊ । डसहडसकरूवो य ॥

१० ११ १२ १३ १४ १५
न चयति तपि जीवा । अइवचा नेहनिअजेहि ॥७८॥

अर्थ-हे जीव ! (ससारो के०) आ ससार जे ते (डहेहेऊ के०) ड सनु कारण ते तथा (डसकरूवो के०) ड ख एज फल ते जेनु एयो ते (य के०) वली (डसहडसकरूवो के०) ड खे करी सहन पाय, एतु जे ड ख ते रूप ते तेमा (नेहनिअजेहि के०) स्नेहरूप मेंडीवडे (अइवचा के०) अतिशे उपायेला एवा (जीवा के०) जीव जे ते (तपि के०) ते ससारने पण

(न चयंति के०) नथी त्याग करता. अर्थात् संसारने छःखदायक जाणे ठे, तोयपण तेना त्याग नथी करता. ॥७८॥

नावार्थ-आ संसारमां सर्व बंधन करतां प्रेम बंधन अतिशे महोदुं ठे. ते कष्टुं ठे के,

॥ वसन्ततिलकावृत्तम्. ॥

रात्रिर्गमिष्यति न्निविष्यति सुप्रजातं । आस्वानुदेष्यति हसिष्यति पङ्कजश्रीः ॥

इदं विचिन्तयति कोशगते धिरेफे । हा हन्त हन्त नलिनीं गज उज्जहार ॥ १ ॥

॥ स्वागतावृत्तम्. ॥

बन्धनानि खलु सन्ति बहूनि । प्रमरज्जुक्रुतबन्धनमन्यत् ॥

दारुजेदनिपुणोपि षडङ्गि । निष्क्रियो ज्ञवति पङ्कजकोशे ॥ २ ॥

अर्थ-जेम कमलनो रस पीवाने बेवेलो एवो जे जमरो, ते मनमां विचारें ठे के, हवे संध्याकाल पडवा आवी, ने कमल मिंचाइ जशे; माटे हुं उडी जउ तो ठीक, एम विचार करतां करतां संध्याकाल थइ. ने कमल मिंचाइ गुं; ते वखते ते जमरो विचार करे ठे के, रात्री जशे ने सारो प्रजातकाल थशे ने सूर्य उगशे, ने कमलनी लक्ष्मी हसशे एटले प्रफुल्लित थशे. त्यारे हुं उडीश. एवो विचार करे ठे. एटलामां पाणी पीवाने माटे आवेला हाथोए

તે કમલને ઉપાર્ડીને હા ઇતિ સ્વેદે॥ મુખમા ઘાલી, પેલા વિચારા જમરાને વાતવહેં ચાવવા
 માડ્યો! ॥૧॥ તે વચ્ચે પેલો જમરો મરતા પશ્ચાન્નાપ કરે છે કે, જગત્મા વચન તો
 ઘણા છે, પણ પ્રેમરૂપ વોરીનું વચન તો એક જુદી જાતનું જ છે? કેમ કે, ગમે તેવું કાષ્ટ હોય
 તો પણ તેને વિચવાને જમરો સમર્થ હોય છે, પરંતુ હુતો સ્નેહે કરીને કમલના વોહાને વિષે
 રહીને ક્રિયા રહિત થયો એટલે તે વોહાને જોરીને નીકળી જવા સમર્થ ન થયો! ॥૨॥—વલી
 નક્ષત્ર રાજા મરણાતિક રોગની વેદનાદિકે કરીને પરાનવ પામ્યો સતો અતિશે, સતાપનો
 અનુનવ કરે છે એટલે વેદના એ કરીને આશ્વમાર્થો આસુ ચાલ્યા જાય છે, તોય પણ મોહના
 ઉદયથી જોગની આકાઢા(હઠા) કરે છે અને પાસે વેઠેલી સ્ત્રીના ઉપર હાથ નાચીને પોતાની
 સ્ત્રીનું નામ વેતો મરણ પામીને સાતમી નરકને વિષે ગયો અને ત્યાં પણ તીવ્ર વેદનાનો
 અનુનવ કરતો સતો, તે સ્ત્રીનું નામ વારંવાર સનારતો સતો વેદના જોગવે છે એવી રીતે
 જોગની આસક્તિ ત્યાગ કરવી ઘણી ટુકર છે અને કેટલાંક મહા સત્વવાળા સનત્કુમાર
 ચક્રવર્તી જેવા પુરુષો તો, રોગની વેદના થયે સતે પણ વેદને તથા આત્માને જુદો સમજીને એવું
 વિચારતા કે, આ મહારુ કરેજી કર્મ મને ઉદય આવ્યું છે માટે મહારેજ જોગવું પડશે

એવો નિશ્ચય કરીને સમતા સહિત કર્મ જોગવે છે. પણ મનમાં પીડા उत्पन्न થવા દેતા નથી. અર્થાત્ આર્તધ્યાન રોહધ્યાન ધ્યાતા નથી. અને વલી એવું વિચારે છે કે,

॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્ત. ॥

उत्तो यः स्वत एव मोहसलिलो जन्मलवालोऽशुनो ।

रागद्वेषकपायसंततिमहानिर्विघ्नबीजस्तथा ॥

रौगैरङ्कुरितो विपद्भुमुभितः कर्मद्रुमः सांप्रतं ।

सोढा नो यदि सम्यगेप फलितो दुःखेर्धोगामिनिः ॥૩॥

અર્થ—આ કર્મરૂપ વૃક્ષ પોતે પોતાને હાથેજ વાઘ્યો છે. ને તેમાં મોહરૂપ પાણી શિચ્યું છે. અને તે વૃક્ષની જન્મન્નૂમિ પણ અશુન કર્મરૂપ ક્યારામાં છે. વલી રાગ દ્વેષ કપાય, તેની જે સંતતિ એટલે શ્રેણિ, તે રૂપ बीज છે. તે મહોટા વિઘ્ન રહિત છે. એટલે એ बीजમાંથી વૃક્ષ उत्पन्न થયા વિના રહેજ નહીં; તેવું છે. અને એ વૃક્ષને રોગરૂપ અંકુરા उत्पन्न થયા છે. અને વિપત્તિરૂપ પુષ્પ આબ્યાં છે. તે વિપત્તિરૂપ પુષ્પને જો તું સમ્યક્ પ્રકારે એટલે સમજાવે નહિ સહન કરે તો, તે પુષ્પમાંથી અધોગતિનાં દુઃખરૂપ ફલ उत्पन्न થશે. ॥૧॥

વલી આમ વિચારે છે કે, જો હું આવી પહેલી આપદાને સમજાવે નહિં જોગવું તો,

एसाथी महारे दुर्गतिना ड खरूप फल उत्पन्न थको माटे हे नव्य जीवो ! आ प्रसारना व
चार करीने ससारने ड खमय जाणनि ससार वटाडवानो उद्यम करो ॥३८॥

नियकम्मपवणचलिउ^३ ! जीवो^४ ससारकाणो^५ घोरे ॥

का का विभवणान^६ ! न पावए^७ डसहडुखान^८ ॥३९॥

अर्थ—(घोरे के०) घोरे (नयानक) एवु (ससारकाणो के०) ससाररूप महानने
चिपे (निय के०) पोतानु (कम्म के०) ज्ञानावरणीयादिक कर्म, ते रूप (पण के०) वायु,
तेणे करीने (चलिउ के०) प्रेरणा करथो एगो, प्रथान् उडाड्यो एगो (जीवो के०) आ जीव
जे ते (डसहडुखान के०) ड खे करीने सहन करवाने अशक्य ठे ड ख ते जेनु एवी
का का के०) केड केड (विभवणान के०) बध बधनादिक गिटगना तेने (न पावए के०)
नथी पामतो ? अर्थात् सवे विटवनाउने पामे ठे ॥३९॥

नावार्य—कोड पुरुष पोतानो लोभेलो नियम (व्रत) कोड अल्प परिपहथा मेघकुमार

राखधी. आ वेकाणे भेवकुमारनुं दृष्टांत जाणवुं. ते दृष्टांत प्रसिद्ध ठे माटे लक्ष्यं नथी. ॥७९॥

सिसिरंमि सीयलानिल । लहरिसहस्सोहि भिन्नघणदेहो ॥

तिरियत्तणंमि ऽरखे । अणंतसो निहणम ऽणुपत्तो ॥८०॥

अर्थ—हे जीव ! (तिरियत्तणंमि के०) तिर्यचना नवमां (अरखे के०) अरएय (अटवी) ने विपे (सिसिरंमि के०) शिशिर क्तु (शियालो) आवे सते (सीयलानिल के०) शील (ताढो) वायु, तेनी (लहरिसहस्सोहि के०) हजारो लहेरोवडे (भिन्नघणदेहो के०) नै-दायो ठे. एटले पीढायो ठे दृढ एवो पण देह ते जेनो, एवो थयो सत्तो, तुं (अणंतसो के०) अनंतीवार (निहणं के०) नाशने (अणुपत्तो के०) पाम्यो ठे. ॥८०॥

नावार्थ—हे आत्मन् ! तुं पूर्वे अनुन्नवेलां दुःखने, लगार विचारी जो के, तिर्यचना नव-मां तहारो देह, खूब मजबूत हतो, तोयपण पोप महा महिनानी अत्यंत ताढथी, (हिम पडवाथी) अनंतीवार मरण पाम्यो. एटले आ जीव अनेक प्रकारना रसायण जेवां के, त्रांबु

हरिताल विंगेरे खाइने शरीरने मजबूत तथा पुष्ट करवु धारे ठे, तोयपण ते शरीर घोडा जेवु, अथवा पाडा जेवु कदिपण थतु नथी तो पण ते शरीरने घोडानी तथा पाडानी उ-
पमा अपाय ठे तेवा घोडा विंगेरे तिर्यचोना शरीर पण, अत्यंत ताढथी नाश पामे ठे ते
नाश यामवादिक ड ख ते अनतीगर सहन करवा तो आ नवमा धर्मसाधन निमित्ते अ-
रुप एगो पण शीत (ताढनो) परिपह तु केम सहन नथी करतो ? ॥८०॥

३ २ ५ ६ ६
गिम्हायवसततो । ५रणे तुहिन्न पिवासिन्न बहुसो ॥

१० १ १ १ १ १
सपत्तो तिरियन्ने । मरणडह बहु विसूरतो ॥८१॥

अर्थ—हे जीव ! तु (तिरियन्ने के०) तिर्यचनां जमने विपे (अरलो के०) अदवीमा
(गिम्हायव के०) ग्रीष्मऋतुना तडकावडे (सततो के०) सारी पेंठे तप्यो एवो, अने (बहुसो
के०) घणी घणी (तुहिन्न के०) क्षुधा वेदनाने सहन करतो एवो, अने (पिवासिन्न के०) घणी
घणी तृपा वेदनाने सहन करतो एगो, ने (बहु के०) घणो घणो (विसूरतो के०) खेद पा

मतो सतो (मरणडहं के०) मरणनां छःखने (संपत्तो के०) पाम्यो हतो. ॥८१॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! जेम तें तिर्यचना नवमां शीत परिपह सहन कर्यो. तेम उण कालमां (ग्रीष्मऋतुमां) एटले वैशाख जेठ महिनाना आकरा तापमां तें उण परिसह सहन कर्यो. तेमां वली अतिशे तृषा वेदनी तथा अतिशे क्षुधा वेदनी तेणे करीने, तुं अत्यंत खेद पामतो सतो अनंतीवार मरण पाम्यो. परंतु ते छःखने विसरी जइने, आ नवमां थोडा तापने पण नुसहन करतो, तुं पंखा प्रमुखे करीने वायुकायना जीवोनो घात करे ठे. पण एम नथी विचारतो के, तिर्यचना नवने विपे तथा नरक नवने विपे में अनंतां तापनां छःख सहन कर्यां ठे. ते छःख (जहरिसह) आ तापनुं छःख, श्या हिसावमां ठे? एवो विचार तने देशमात्र पण आपवतो ठे न ॥८१॥

वासासु ऽरसमप्ते । गिरिनिप्ररणोदगेहि बध्नंतो ॥

सीयानिलमन्त्रविभ । मन्त्रसि तिरियत्तणे बहुसो ॥८२॥

अर्थ-३ जीव ! तु (तिरियन्नो के०) तिर्थचरणाने विषे (वासासु के०) वर्षाऋतुमा एटले चोमासामा (अरणमझे के०) अटवीने विषे रह्यो सतो (गिरिनिधरणोदगेहि के०) पर्यंतना निर्जरण एज पाणीवडे (वझतो के०) वहन धतो एटले तणातो, अर्थात् चारे पासे पाणीमा अथडातो एवो, अने (सीयानिल के०) अतिशे शीतल एवा वायुवडे अर्थात् हि मवडे (मझचिनु के०) दाऊलो सतो (बहुसो के०) घणीवार (मनुसि के०) मरण पाम्योडे ॥८१॥

भावार्थ-हे जीव ! तु तिर्थचना जवने विषे, चोमासानी ऋतुमा वृक्ष प्रमुखने विषे रात्री दिवस निर्गमन करता वरसातनी धाराजुना कष्ट सहन करी आव्यो ठे वली हिम पडयायी वलीने मरण पण पाम्यो ठे ने नदीयोमा तणातो तणातो अनेक प्रकारनी वेदना पामीने अथ-डाइ कुटाइने पराणे प्राण त्याग कर्या ठे ए सयला कष्टने तु आज केम विसरी जाय ठे ॥८२॥

३ " ३
एव तिरियन्नवसु । कीसतो डक्कसयसहस्सेहि ॥

४ ४
वसियो अणतवुत्तो । जीवो जीसणन्नवारणे ॥८३॥

अर्थ—(एवं के०) ए प्रकारे एटले पूर्वे कथ्युं ते प्रकारे (तिर्यग्भवेसु के०) तिर्यचना नवोने विषे (डकसयसहस्सेहिं के०) लाखो गमे डःखे करीने (कीसंतो के०) कुश पामतो एवो (जीवो के०) आ जीव जे ते (नीसणप्रवारणे के०) नयानक एवी संसाररूप अटवीने विषे (अणंतयुत्तो के०) अनंतीवार (वसियों के०) निवास करी आव्यो ठे ॥८३॥
 नावार्थ—हे आत्मन् ! तुं तिर्यचना नवोने विषे पण अनंतां डःख भोगवी आव्यो ठे ॥८३॥

३ ४ ५
 डठठकम्मपलया । निलपेरिउ नीसणंमि नवरसे ॥

५ ६ ७ ८ ९
 हिडंतो नरएसु वि । अणंतसो जीव पत्तोसि ॥८४॥

अर्थ—(जीव के०) हे जीव ! तुं (डठठकम्म के०) डष्ट एवं जे आठ कर्म एटले डष्ट फलने आपनारां ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म ते रूप (पलयानिल के०) प्रलय कालना वायु बडे (पेरिउ के०) प्रेरणा करयो एवो, अने (नीसणंमि के०) नयानक एवी (नवरसे के०) संसाररूप अटवीने विषे (हिडंतो के०) चालतो सतो (नरएसु वि के०) नरकने विषे

पण, पूर्वोक्त हू ख (अणतसो के०) अनंतीवार (पचांसि के०) पाम्यो ठे ॥८४॥

भावार्थ-हे आत्मन् ! ते ज्ञानावरणीयादिक आव कर्म करीने नरकादिक गतिने विपे, अनतीवार हू ख नोगव्यामा स्वामी राखी नथी तोपण वली पाळ तेनातेज हू ख प्राप्त थाय,तेवा उपाय करे जायते माटे हवे तेवा हू खो नोगव्या पाडे नहि,तेवो उपाय कस्य ॥८४॥

सत्तसु नरयमहीसु । वज्जानलदाहसीयवियणासु ॥

वसियो अणतखुत्तो । विलवतो करुणसहेहि ॥८५॥

'अर्थ-हे जीव । तु (वज्जानलवाह के०) वज्जानिनो ठे' वाह ते जेने विपे' एटले अतिशे तीक्ष्ण ठे अग्नि ते जेने त्रिये, अने (सीयवियणासु के०) अतिशे शीतनी ठे वेदना ते जेने विपे, एवी (सत्तसु के०) सात' (नरयमहीसु के०) नरक पृथ्वीने विपे (करुणसहेहि के०) करुण शब्दबडे (विलवतो के०) विलाप करतो सतो (अणतखुत्तो के०) अनतीवार (वसियो के०) वसो ठे ॥८५॥

જાવાર્થ-હે આત્મન્ ! તું સાતે નરક પૃથ્વીમાં નિવાસ કરી આવ્યો છે. અને ત્યાં ત્યાં
 ડુણ વેદના તથા શીત વેદના, આ નીચે લખ્યા પ્રમાણે અનંતીવાર સહન કરી આવ્યો છે.
 જેમ ગ્રીષ્મઋતુના ઢેઢા સમયમાં આકાશની મધ્યે આવેલો, મેઘરહિત, ઘણા આકરા
 કિરણવાલો સૂર્ય, દેદિપ્યમાન સતે, જેના શરીરને વિષે પિત્તનો પ્રકોપ થયો છે, તેવા પુરુષ-
 ને, જ્યારે વાજુ સ્વેરના અંગારાનો અગ્નિ સ્તનગાવીને તેની વચ્ચે રાखीए, ને તેને જેવી ડુણવેદના
 થાય, તે કરતાં પણ અનંતગુણી ડુણવેદના, નરકને વિષે નારકીના જીવો જોગવે છે. તે
 નારકીના જીવોને ત્યાંથી ડપાઢીને જો કદાપિ અહિંના ધગધગતા સ્વેરના અંગારામાં સુવા-
 રીए, તો જેમ શીતલ ચંદનનો લેપ કરયો હોય, ને તેથી જેમ અત્યંત સુખથી નિડા આવે,
 તેવી રીતની નિડા તે નારકીના જીવને આવે છે. એવીજ રીતે પોપ મહિનાની રાત્રીને વિષે
 મેઘરહિત આકાશ અए સતે, હૃદયાદિકમાં કંપારાના રોગવાલા પુરુષને આવરણ રહિત, હિ-
 માચલની પૃથ્વીને વિષે રાख्यો હોય, અને વલી ત્યાં અત્યંત વાયરના ડપાટા ચાલતા હોય,
 તે વચ્ચે તે જીવને જેવી શીતવેદના થાય, તેથી પણ અનંતગુણી શીતવેદના નરકને વિષે
 નારકીના જીવો જોગવે છે. તે નારકીના જીવોને પૂર્વે કહેલા, હિમાચલ પૃથ્વીના સ્થાનમાં

राख्यो होय, तो जेम वायरा विनाना स्थानमा शियालाने विये निझा आवे, तेम ते नारकीना जीवोने निझा आवी जाय ते 'माटे एवा ड ल त्तु अनतीवार सहन करी आव्यो ते माटे तेथी आस पामीने फरीधी त्या न अबु पडे, एवा धर्मकृत्यमा सावगान था' ॥८५॥

३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११
पियमायसयणरहिनु । डरतवाहिहि पीडिनु बहुसो ॥

मणुअजवे निस्सारे । विलाविनु कि न त सरसि ॥८६॥

अर्थ-रे जीव ! (निस्सारे के०) असार एवा (मणुअजवे के०) मनुष्यजवने विये (पियमाय के०) पिता माता अने (सयण के०) स्वजन तेणे करीने (रहिनु के०) रहित एवो, अने (डरतवाहिहि के०) ड खे करीने ते अत ते जेनो, एवा व्याधिये करीने (बहुसो के०) धणीगर (पीडिनु के०) पीडा पाम्यो एवो एज कारण माटे (विलाविनु के०) विलाप करतो एवो, तु जे ते (त के०) ते मनुष्यजवने (कि न सरसि के०) केम नथी सन्नारतो ? ॥८६॥
आवार्थ-हे जीव ! तु मनुष्य जवमा पण माता पिता स्वजनादिक प्रिय वस्तुनो चियोग

થવાથી તથા અનેક પ્રકારના શરીરના વ્યાધિથી વિનાપ કરી કરીને મરણ પામ્યો હતો, તે વાતને તું કેમ વિસરી જાય છે? મનુષ્યનવ આશ્રીને અહં મમત્વ તથા મોહપણા સહિત નિર્જાગ્યપણા વિષે એક સોમિલ બ્રાહ્મણની કથા ટીકામાં લખી છે. તે નીચે પ્રમાણે જાણવી.

કથા. ૭

કૌશાંબી નગરીમાં સોમિલ નામે બ્રાહ્મણ જન્મથી દરિદ્રી એવો રહેતો હતો. ને તેને સ્ત્રી, પુત્ર, પુત્રી, દત્ત્યાદિક ઘણુ કુટુંબ હતું. તે કુટુંબની પ્રેરણાથી એક દિવસ ધન કમાવવાને અર્થે દેશાંતર ગયો. ત્યાં તેણે વ્યાપારાદિકે રહિત એવો, પણ દાનન્નગે સહિત, ઇટલે મહોદા દાનેશ્વરી જેવો, એક યોગી પુરુષ દીઠો. તે યોગિયે દ્રવ્યની ચિંતાથી આકુલ વ્યાકુલ થઈને પૂછ્યું કે, ત્યારે શી ચિંતા છે? ત્યારે તેણે કહ્યું કે, દારિદ્ર્ય એજ મહારે ચિંતા છે. ત્યારે યોગી બોલ્યો કે, જો તું મહારું કહ્યું કરે, તો હું તને મહોદો ધનાઢ્ય કરું. ત્યારે તે વાત તે બ્રાહ્મણે કબૂલ કરી. પછી તે બે જણ પર્વતની તહલાટીમાં (ગુપ્ત સ્થાનકમાં) ગયા ત્યાં યોગી બોલ્યો કે, આ સુવર્ણસિદ્ધિ થવાનો રસ છે. ઇટલે યોગીએ પૂર્વે તાઢ તડકો ખૂલ તૃપાદિક વેઠીને અને ઘણા કાલ સૂધી સૂકાં એવા કંદમૂલ ફલ દત્ત્યાદિકનું ખોજન કરીને, એવી રીતે મહા મેહેનત કરીને અને સમડીના પાંદડાનો પાંડયો કરીને તે વડે રસકુંપિકામાંથી લેઈને ઘણે કાલે ઘણા પ્રયાસથી તે રસ તુંબડીમાં ખરી રાખ્યો હતો. તે પેલા દરિદ્રી બ્રાહ્મણને દેસાડયો. ને કહ્યું કે, આ સહસ્રવેધી રસ છે. ઇટલે ત્રાંબાનાં હજાર પત્રાં અંશિમાં તપાવીને ઉપરાં ઉપરી સઢકીને મૂક્યાં હોય, તેમાં આ રસનું એક ટોંપુ મૂક્યું હોય તો, તે સર્વ પત્રામાં રસ વેંધઈ જાય. ઇટલે

पहोची जाय अद्यात् तेज वस्तत ते सर्व पर्यां मुरणेंमय थड जाय एरी रीते योगिए वारवार कसु त्यारे ते निर्मोगी प्राध्मणने उलटो कोय चड्यो, ने तेयी के हाथे काळीने पेटु रसनु तुवडु, सादड्डकना पानडामां दोलीदीधु त्यारे ते यागिये ते ब्राम्मणने घणोज अयोग्य जाणीने तेनो त्याग करयो अने ते ब्राह्मण पण पृथ्वीमां भ्रमण करतो करतो पटले पैमा पैसा पय पोकार करतो करतो मरण पाव्यो, पण ते मल्या नही आ कयानु तात्पर्य एठे के, 'जेम निर्नाग्य जीवने' घणु धन पासयानो अवसर आवे तोयपण तेने ते धन लेवु सूरु तेम आ जीवने पण मनुष्य नवमा जिनधर्मरूप धन ग्रहण करयानो अवसर आव्यो ठे, तोयपण बहुलकर्मिपणाथी जिनधर्मरूप सुवर्णसिद्धिनो रस टोवानु मन नथी थतु, ए बहु आश्चर्यकारक ठे' ॥८६॥

पवणु व गयणमगे । अलखिन्न नमइ नववणे जीवो ॥

ठाण्ठाणमि समु।प्रिऊण धणसयणसघाए ॥ ८७ ॥

अर्थ-- हे आत्मन् ! (जीवो के०) आ जीव जे ते (भवणे के०) ससाररूप अटवीने विपे (गणछाणमि के०) स्थान स्थानने विपे (धणसयणसघाए के०) धन तथा स्वजन तेना

સમૂહને (સમુપ્રિક્ષણ કે ૦) ત્યાગ કરીને (ગયણમગ્ને કે ૦) આકાશ માર્ગને વિષે (પવણુ વ કે ૦) પવનની પેઠે (અપ્લક્ષિત કે ૦) અદ્વશરૂપે થયો સતો (નમદ કે ૦) નમે છે. ॥૮૭॥

નાવાર્થ-જેમ આકાશ માર્ગમાં વાયુ ફરે છે, તેમ આ જીવ પણ નવાટવીમાં અદ્વ-
યપણાથી એટલે આ પૂર્વે મહારો કોણ સગો હતો? તેવા અપ્રજાણપણાથી અનેક સ્થાનને
વિષે ધ્રમણ કરે છે. તેમાં અનેક ધ્રવને વિષે મલેલાં ધન તથા સ્વજન દૃત્યાદિકનો ત્યાગ
કરીને એટલે તેમની શી ગતિ હશે? એવી ચિંતા મૂકીને વર્તમાનકાલનાં સ્વજનાદિકને સુખી
કરવાને તથા ધન મેલવવાને અર્થે દેશોદેશ નમે છે. અર્થાત્ વાયુવડે પાંનડું જેમ પરાધીન
થઈને હડે છે. તેમ કેટલાએક પુરુષો ધનને અર્થે શરીરનું હઃસ્વ પણ ન ગણતાં, કોઈ વિલા-
યત જાય છે. કોઈ ચીન જાય છે. કોઈ લંકામાં જાય છે. કોઈ બ્રહ્મદેશમાં જાય છે. દૃત્યાદિક
અનેક દેશમાં જાય છે. તેવામાં ત્યાં અનેક પ્રકારનાં નિમિત્ત મલવાથી મરણ પામે છે. એવી
રીતે આ જીવ નજરે દેખે છે, તો પણ કર્મ ઉપર વિશ્વાસ રાખીને સંતોષ રાખી ધર્મસાધન
કરતો નથી. ॥૮૭॥

विचिज्ज्ञाता असयं । जम्मजरामरणतिक्कुतेहि ॥

इहम ऽणुहवति घोर । ससारे ससरत जिआ ॥८८॥

तहवि खणपि क्यावि हु । अन्नाणनुयगन्किया जीवा ॥

ससारचारगान् । नय उविज्जाति मूढमणा ॥८९॥ युग्मम्,

अर्थ—(ससारे के०) ज्यागरतिरूप ससारने विषे (ससरत के०) पर्यटन करता एवा (जिआ के०) जीउ जे ते (जम्मजरामरण के०) जन्म जरा मरणरूप (तिक्कुतेहि के०) तीक्ष्ण जालाये करीने (असय के०) बारवार (विचिज्ज्ञाता के०) विद्याता सत्ता (घोर के०) रौड (आकरा) एवा (इह के०) इ खने (अणुहवति के०) अनुभववे ठे ॥८८॥ (तहवि के०) तोयपण एटले पूवै कह्यु तेवु इ ख भोगने ठे तोयपण (मूढमणा के०) मूढ ठे मन ते जे

मनुं एवा. अर्थात् मूर्ख एवा, अने (अन्नाणानुयंगमंकिया के०) अज्ञानरूप सर्वे मश्या एवा (जीवा के०) जीव जे ते (कयावि के०) कोइ बखत पण (हु के०) निश्चे (संसारचारागने के०) संसाररूप बंधिखानाथी (खणपि के०) क्षणमात्र पण (नय उबिङ्कति के०) उद्वेग नथी पामता. एटले वैराग्य नथी पामता ! आते केटलुं बहुं आश्चर्य ? ॥८६॥

ज्ञावार्थ—जैम कोइ जालो मारे, ने तेनी वेदना थती होय, तेवामां वली बीजो जालो मारे एवी रीते उपरा उपरि वागवाथी जेबुं डुःख भोगेवे, तेवी रीते आ संसारी जीव पण जन्म जरा मरण इत्यादिकनां घणां नयानक डुःख उपरा उपरि भोगेवे ठे. ॥८७॥ तोयपण अज्ञानरूप सर्वे मशोला एवा मूढ जीव, संसाररूप बंधिखानाथी कोइ बखत पण क्षणमात्र उद्वेग पामता नथी. आ केटलुं बहुं आश्चर्य ठे !!! ॥८८॥

३ २ १ ४ ५
कीजसि कियंतवेजं । सरीरवावीइ जन्म पइसमयं ॥

६ ७ ८ ९
कालरहइघडीहि । सोसिऊइ जीवियंभोहं ॥ ८९ ॥

અર્થ-હે જીવ ! તુ (સરીરવાવીડ કે૦) શરીરરૂપ વાળ્યને વિષે (કિયતવેલ કે૦) કેટલા કાલ સૂધી (કીલસિ કે૦) ક્રિયા કરીશ ? (જટ કે૦) જે શરીરરૂપ વાળ્યને પ્રિયે (પડસમય કે૦) સમય સમય પ્રત્યે (કાલરહટંઘડીહિ કે૦) કાલરૂપ રહેટની ઘડાંયો વડે (લીવિયનોહ કે૦) જીવિતરૂપ જલનો પ્રવાહ (સોસિઝ્ઙકે૦) શોપ પામેઠે અર્થાત્સુકાડ જાયઠે ॥૯૦॥

જાવાર્થ-જેમ રહેટ વડે વાળ્યમાથી જેમ જેમ પાણી કાઢીએ, તેમ તેમ તે પાણી ડુંતુ થતુ જાય ઠે તેમ હે જીવ ! તેં પણ જેટલુ આયુષ્ય વાધીને જન્મ લીધો ઠે, ને તેમાથી જે જે સમય જાય ઠે, તેટલુ આઠલુ ડુંતુ થતુ જાય ઠે કહેયત ઠે કે, માવાપ જાણે કે, મહારો દિઠરો મહોટો ધાય ઠે, પણ તે દિવસે વિવસે આઠલુ ઘટવાથી નહાનો થતો જાય ઠે એ પ્રમાણે વિચારતા તો, આઠલાનો અત આવતા વાર નહિ લાગે કેમકે, સમયે સમયે ઘટવાપણુ ઠે માટે જેમકે, કોઈને ગૂલી વેવા લેઈ જાય ઠે અને તે ગૂલી સો મગલા ઢેટી ઠે ત્યારે તે માણસ જેમ ગૂલી સન્મુખ પગલા ચરે ઠે, તેમ તેમ તેને મૃત્યુ નજિક નજિક આવતુ જાય ઠે અને તે વલત તેને સ્નાનપાનાદિક કાઢપણ ગમતુ નથી કેમકે, એને મૃત્યુ નક્કી હુકલુ જાણુ ઠે માટે તેમ હે ચેતન ! તહારા પણ જેમ જેમ વર્ચ જાય ઠે, તેમ તેમ તહારે પણ મૃત્યુ

सन्मुख आवे जाय ठे. एटले जो कदि तहारुं आयुष्य सो वर्षनुं होय, अने तेमांथी जे जे वर्ष गयां, तेतलुं आयुष्य सो वर्षमांथी दुहुं थयुं जाणवुं. अर्थात् आ अल्प आयुष्य ऊपा-
टाबंध पुरु थशे. अने मनना मनसुवा मनमां रही जशे. अने पाठलथी घणोज पश्चात्ताप
थशे ! माटे प्रमाद बोर्डिने परलोकनुं साधन करवामां सावधान था. ॥ए०॥

एज वातने मूल ग्रंथकार एण जणवे ठे के,

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८
रेजीव बुझ मामु। प्र मा पमायं करेसि रेपाव ॥

११ ए १० ११ ८
किं परलोए गुरुडा। खन्नायणं होहिसि अयाण ॥ए१॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव ! तुं (बुझ के०) धर्मने विषे बोध पाम्य. एण (मामुझ के०)
मोह न पाम्य. जे कारण माटे (रेपाव के०) हे पाप जीव ! (पमायं के०) प्रमादने (मा
करेसि के०) न करीश. (अयाण के०) हे अजाण ! एटले हे मूढ ! प्रमाद करीने (परलोए के०)
परलोकने विषे (गुरुडखन्नायणं के०) महोटा डुःखने रहेवाना नाजनरूप (किं के०) केम

(होहिसि के०) थाय ठे ? ॥ ए१ ॥
 ज्ञावार्थ-हे आत्मन् ! तु अट्टट्टतावश्यां छल्लनएवा मनुष्यजने पामीने तेमावली जैनधर्म
 पामीने धर्मनेविणे प्रमाद न कस्य. तेमठता जो प्रमाद करीश, तो महा छ खने पामीश ॥ ए१ ॥

३ १ २ ६ ५
 बुझसु रेजीव तुम । मामुप्रसि जिणमयमि नाऊण ॥

७ ९ १० ११ १२ ८
 जम्हा पुणरवि एसा । सामग्गी छल्लहा जीव ॥ ए२ ॥

अर्थ-(२ जीव के०) हे जीव (तुम के०) तु (बुझसु के०) धर्मने विंये बोध पान्य
 अने (नाऊण के०) धर्मने जाणीने (जिणमयमि के०) जिनशासनने विंये (मामुझसि के०)
 मोह न पान्य एटले सम्यक् प्रकारे जिनधर्म थर्गीकार कस्य (जम्हा के०) जे हेतु माटे
 (जीव के०) हे जीव ! (पुणरवि के०) फरीने पण (एसा के०) आ (सामग्गी के०) धर्म सा-
 मग्गी जे ते (छल्लहा के०) छल्लन ठे एटले फरी फरीने यर्म सामग्गी मलगी महा छल्लन ठे ॥ ए२ ॥
 ज्ञावार्थ-हे आत्मन् ! धर्म साधन कर्त्ताना अगरूप एटले मनुष्यनो नव, शुद्ध श्रद्धा,

સંજમ, અને તેને વિષે વીર્યનું ફોરવું, તે ફરી ફરીને ચક્રવેયની પેઠે, મલવું મહા હર્લન છે. એટલે કાકતાલીય ન્યાયી એક વચ્ચત તને મલ્યું છે; તે ફરીથી મલવું અત્યંત હર્લન છે. ॥૯૧॥

૩ ૨ ૧ ૪ ૫ ૭ ૬
હલહો પુણ જિણધમ્મો । તુમં પમાયાયરો સુહેસી ચ ॥

૧૦ ૮ ૯ ૧૪ ૧૧ ૧૨ ૧૩
હસહં ચ નરયહ્લં । કહ હોહિસિ તં ન યાણામો ॥૯૩॥

અર્થ—હે જીવ ! આ (જિણધમ્મો કે) આ પામેલો જિનધર્મ જે તે, (પુણ કે) વલી ફરીથી પામવો (હલહો કે) મહા હર્લન છે. અને (તુમં કે) તું (પમાયાયરો કે) પ્રમાદની ચાણ હું. અને (ચ કે) વલી (સુહેસી કે) સુલની વાંગ કરે છે. એટલે પ્રમાદ કરીને સુલની વાંગ રાખે છે, તે સુલ તને ક્યાંથી મલશે ? (ચ કે) અને (નરયહ્લં કે) નરકનાં હાઃલ જે તે (હસહં કે) હાઃલે કરીને પણ સહન કરવાં કળણ છે. માટે (તં કે) તે (ન યાણામો કે) હું નથી જાણતો કે, (કહ હોહિસિ કે) તું કિયે પ્રકારે શરૂ ? એટલે ત-હારી શી ગતિ થશે ? તે હું નથી જાણતો. ॥૯૩॥

भावार्थ—श्री आवश्यक नियुक्तिमा कह्यु ठे के, आलसथी साधु पासे जइने धर्म सा-
 नली शकतो नथी तथा मोहयकी घरनी जजालने विपे मूढ थइने रह्यो ठे अर्थात् साधु
 पासे जइ नित्य शु सान्त्वनु ठे? घणीवार साजलेलु ठे एम धारीने धर्म साजलवानी अ
 बझा करे ठे तथा जात्यादिकना अजिमानथी तथा क्रोधथी तथा प्रमादथी एटले मयादिक
 कुव्यसन सेववाथी तथा रूपणपणथी एटले जो उपाश्रे जइशु, तो कोइ धर्ममार्गनी टीपमा
 लोकलाजथी काइ आपवु पडशे तथा नयथी एटले जो उपाश्रे जइशु, तो नरकादिकना
 ड ख सानलवा पडशे तथा शोकथी तथा अज्ञानथी एटले जाइय दोस्तदारना ना कहेवा-
 थी तथा व्यादेपथी एटले जाणी जोइने घणी जजल ऊनी करवाथी तथा कुतूहलथी
 एटले गीत नाटकादिकना बढमा पडवाथी तथा रमणथी एटले जनावरनी साथे झीडा क-
 रवाथी इत्यादिक अनेक कारणेथी पामेलु एउ पण मनुष्यपणु एने गमावे ठे एटले जब
 समुझथी तारनार अने सकल सुखने आपनार एवा जिनधर्मेने करतो नथी अने ससा
 रिक सुखनी याबा करे ठे पण हे जीव! तु सामान्य ड ख पण सहन करो शकतो नथो,
 त्यारे नरकना डसह ड ख तहाराथी केम सहन थशे? अने परलोकमा तहारी शी गति

थशे ? एम गुरु महाराज उपदेश करे ठे. ॥ए३॥

अथिरेण थिरो समलोण निम्मलो परवसेण साहीणो ॥

देहेण जइ विटप्पइ । धम्मो ता किं न पज्जतं ॥ए४॥

अर्थ—रे जीव ! (जइ के०) जो (अथिरेण के०) अस्थिर एवा, तथा (समलोण के०) मलसहित एवा. अने (परवसेण के०) परवश एवा (देहेण के०) देहवडे (थिरो के०) स्थिर एवो. अने (निम्मलो के०) निर्मल एवो. अने (साहीणो के०) पोताने स्वाधीन एवो (धम्मो के०) धर्म जे ते (विटप्पइ के०) उपार्जन शइ शके ठे, तो (ता के०) तहारे (किं न पज्जतं के०) शुं न प्राप्त थयुं ? अर्थात् सर्वे प्राप्त थयुं. ॥ए४॥

भावार्थ—हे जीव ! आ अशाश्वता देहवडे परलोकमां निरंतर सहायकारी एवो धर्म उपार्जन थाय ठे, तो शुं न परिपूर्ण थयुं ? अर्थात् सर्वे परिपूर्ण थयुं. एटले घणो महोटा लान्न मल्यो, एम जाणवुं, तेमज आ मलमूत्र भरेला देहवडे निर्मल एवो जिनधर्म उपार्जन थाय तो,

शु परिपूर्ण जान न मर्यो रहेगाय ? अर्थात् जगत्मा जेटना लान कहेवाय ठे, ते सों लोभ
मज्ञी चूम्यल कहेगाय तेमज रोगादिकने आपीन एवा देहगडे जो रगार्थीन एयो जिनधर्म
मजे, तो शु एने फाड़पण मजगानी स्वामी रही कहेवाय ? अर्थात् नज कहेवाय ते कहु ठे के,

विनास्तनमनर्ध्यं येत्याप्यने कारमाये ॥

रघुना चोद्वरण येतुथाद्विषनोरोडना ॥१॥

५१९॥ यदि माग्गये देहेन सुठाय यदि ॥

कल्लन तन गुद्विधाचच्चातत्त्वगिरार ॥२॥ गुग्गु

अर्थ-तत्त्व अने अतत्त्वनो विचार करनार (बुद्धिमान्) पुरुष जे ते, काचना करुडा
साटे, अमूल्य एग चितामणि रखने कोण न ग्रहण करे ? तथा धूल आपीने सोनु
कोण न ग्रहण करे ? तथा पाणीनो गिड आपीने अमृतना समुझने कोण न ग्रहण करे ?
तथा पोताने रहवानु ऊपडु आपीने चक्रगर्जिनु राज्य कोण न ग्रहण करे ? अर्थात् तरवा
तत्त्वना गिरारनार तो तरतज ग्रहण करे । तेगीज रोते या मलमूत्रादिके करीने जरपूर एग
देह बडे, पुंग रहेला चितामणी रज समान जेनधर्मने कोण न ग्रहण करे ? अर्थात् जे महा
मूर्ख होय तेज न ग्रहण करे ॥१॥२॥

ધર્મરૂપ રત્નને પામી શકે નહીં જે જયદેવ કુમારની યેવે ઘણા પુણ્યરૂપ ગુણો એ કરીને જરેલા હોય, તેજ પ્રાણિયો, આ મનુષ્ય ગતિને વિષે ચિંતામણિ રત્ન સમાન સઠ્ઠમ્ પ્રત્યે પામે છે ॥૯૫॥

કથા ૬

इहा पशुपाल अने जयदेवनु वृत्तात आ नीचे प्रमाणे

હસ્તિનાપુર નગરને વિષે નાગઝર નામા ઘઠની યસુધરા ત્રાર્યની કૂપાં ઉત્પન્ન થાણી જયદેવ નામે પુત્ર હતા તેણે પાર કર્મ મૂખી રત્નની પરીક્ષાના અભ્યાસ કર્યો સ્યાર પઠી તે શાશ્વતા અનુભવે મહા મ જ્ઞાનગણુ વિપામણ રત્ન જાણીને વીજા મણિયોને પથરા મૂલ્ય ગણીને તેજ વિતામણિ રત્નને મેલારા માટે મને નગરને વિષે હાટ રાત્ર અંને પાર મગ પ્રત્યે ખમતો હલો પરતુ ત રત્ન ચ્યાંહિ પણ પામ્યો નહીં સ્યાર લે-
દ પામીન માતા પિતાન રત્નનો હુયો ન, મહારુ મિત્ત । રતામણી રત્નને વિષે લાગ્યું છે માટે હુ તને અર્થે વી-
ઝે ઉંકાણે મદ્દશ મારે માતા પિતાએ કહુ દે પુત્ર ! આતો નિમ કલ્પનાન છે પરતુ પરમાર્થ થકી વિતામ-
ણી નથી તે કારણ માટે તુ પોતાની પુત્રી પ્રમાણ વીજાં રત્નોંથી વ્યાપાર કરણ પુરી રીત યદુ રાષ્ટ્ર, પરતુ
જયદેવ વિતામણી પામવાનાં નિશ્ચય કરીને હસ્તિનાપુરથી નીકલીને ઘણાં વર્ષત, તમર, ગામ, ભાણ, રુરવટ,
પત્તન, સમુદ્ધતીર ઇત્યાં સ્થાનકાને મિત્ત તે વિતામણીને સોલતો સતો ઘણા કાલ નમ્યો પરતુ ચ્યાંહિ તે
રત્ન પામ્યો નહીં પઠી ઝડપાત મનગાલો થઈને પોતાના પતનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો ન, શુ ! આ વિતામણી
રત્ન સાતું છે ? કે, શુદુ છે ? જે માટે ચ્યાંહિ પણ દેસવામાં આપતુ નથી !' અથવા શાશ્વતા કહેતુ તે મણિતુ

ઠતાપણુ ફેરફાર ન હોય. માટે ક્યાંહિ પણ હશે. એવો નિશ્ચય કરીને ફરીને પણ ઘણી મોંઘેની ધાણો જો-
તો સતો તે રત્નની ઘણી યોગ્ય લાગ્યો. ત્યાર પછી એક દહાડો કોઈક દુષ્ટ પુરુષે તેને કહ્યું કે, હે
પ્રજા! હિંદુ એક મણીની ધાણ છે. તેને વિષે જે પુણ્યવત માણી હોય, તે ચિંતામણી પામે. પછી જયદેવ તે-
ના વચનથી ત્યાં જઈને ચિંતામણી યોગ્ય લાગ્યો. તે અવસરે ત્યાં એક મંદબુદ્ધિવાળા પશુપાલના હાથમાં
ગોલ આકારવાળો પથરો દેલીને તે પથરાને શાહમાં કહેલા લક્ષણોંયે કરીને ચિંતામણી બાણીને, તે જય-
દેવે તે પશુપાલની પાસે માગ્યો ત્યારે પશુપાલે કહ્યું તમારે આ પથરાનું શું કામ છે? જયદેવે કહ્યું. હુ મહારે
ઘેર જઈને ટોકરાંડીને રમવા આપીશ. હમાં આવા ઘણા પથરા પડ્યા છે તે તેમ પોતેજ
કેમ લેતા નથી? જયદેવે બોલ્યો. હમાં મહારે ઘેર જવાની યત્તાવલ છે. માટે એજ મને આપ્ય. તું હાથથી
વીજો પામીશ. એવી રીતે કહ્યું, તોપણ તે પશુપાલે પરને ઉપકાર કરવાના સ્વપ્નાંવ રાહિતપણે કરાને તેને ન
આપ્યો પછી જયદેવે ઉપકાર બુદ્ધિયે કરીને તેને કહ્યું. હે પ્રજા! જો તું મને નથી આપતો, તો તું પોતેજ એ
ચિંતામણી રત્નનું આરાધન કરથ. જેથી આ ચિંતામણી તને પણ વાંચિત ફલ આપે. ત્યારે પશુપાલે કહ્યું
જો આ ચિંતામણી સાચું છે, તો મહારું ચિંતન કરેલું બહુ, બોરડોના ફલનું ચૂરણાદિક શીઘ્ર આપો ત્યારે
લગારેક હસાને જયદેવે કહ્યું અહો! એમ ન વિચારીયે. ત્રણ ઉપવાસ કરીને સંધ્યા સમયે એ મોંઘેને શુદ્ધ પા-
ણીથી પલાલીને શુદ્ધ ભૂમિયે ડુંચે સ્નાનકે સ્થાપન કરીને ચંદન, વરાસ, ફૂલાદિક વડે પૂજીને અને વક્ત્રી
નમસ્કાર કરીને પછી એની આગલ જે પોતાને દૃષ્ટ હોય, તે ચિંતન કરીએ. તે સર્વ પણ પ્રાતઃકાલમાં પામી-
યે. એ પ્રકારે સાંપ્રત્તીને તે પશુપાલ પોતાની બોકાંડીયોના સપૂહને લેઈને ગામના સન્મુખ ગયો. ત્યાર પછી જ-

गन्धे निधय करयो के, पुण्य रहित एवा आना साथमा आ पिनामणी रन नहा रह एम पिचारीने ज
 यक्ष पण तातो पुजे गाल्यो हरे पशुपाल मार्गेरिये चाजना गता कहेरा टाग्या के, ह मणो! हमणा आ
 योहादयो रतीने घसस इहमादिक लावीने तहारो पूजा करीर पण मनारो पितित अर्थ पूराने वि
 प उग्रय करयो रनी ह मणो! ऐजी गाम पण उट ठे मोटे मागमा कांजक कया कहे अने जो तु न जा-
 नलो होय जो हु नन नहु तु मांजदय एक नगरने पिये एक हाथनु देहेर अने तमा ह्यार हाथना देर
 उ ए मत्तार यागरार मणिनी न्यागल रुहु, नो पण ते मणि रोखतो नथी नेजामा ते मूल, रोप चगरीन
 ते मणि राहेता हरो धरे! जो तु हुमारा पण आपतो नथी, तो गांजित अर्थ निष्पन्न करवान पिये ता-
 हारी शी आशा!! यद्यथा त्वारा नाम पिनामणी ए साटु ठे खु नथी केम के, तले पाग्यो त्याथी मांढी-
 ने मत्तारा मननी पिता जनी नथी!! चली जे हु राब अन ठाश थिना झुण मात्र पण रही न शक, न हु
 तहारो माट ररा मांढ्या एरा भण उपरासे करीन मरण पासु त घाट हु एम मानु तु के, आ रा
 लिये मन माराने मोटे तद्गह गर्जिन करतु जणाय ठ! त माट तु त्या जा व, ज्या फराने मत्तारे देवरो
 न एने एम रचीने गण ते मणिने ठेने रागी दोषा त आसरे जयदेव शान्त पापीने तरकाल नमस्कार के
 रीने पितामली ग्रहण करीने, सपुल धयो ठे मनारथ ते जेनो एरो मतो पोताना नगरन समुत्त गाल्यो
 मार्गमा मगपुर गारने गिय मोगना मन्नाथी जन पणु छल्प पास थयु ठे एरो त हुमार मुजुंछ भठनी र
 लननी नामे पुत्री तन परलीने बद्ध परियार सहित दस्तिनापुर नगरे आग्या आरीन पाताना माता पिताने
 पण टाग्या त अमसार तेवी ममृद्धि सहित तेन जोइने माता पिता आनदे पाग्या अन तवी प्रशमा कररा

लाग्यां. अने कुटुंबी लोको तेनु सन्मान करा लाग्यां. अने रीजा लोको पण तेनी स्वप्ना करा लाग्या. पोते जावजीव सूधी सुखी थयो. ए प्रकारे धर्मरूप रत्ननी प्राप्तिने बिणे पशुशाल अने जयदेवनों उपनय कर्षो.

१ जह दिवीसंजोगो । न होइ जंघंधयाण जीवाणं ॥

तह जिणमयसंजोगो । न होइ मिठंधजीवाणं ॥ए६॥

अर्थ—(जह के०) जेम (जंघंधयाण के०) जन्माराथीज अंध एवा (जीवाणं के०) जीव जे तेमने (दिवीसंजोगो के०) दृष्टिनो संयोग जे ते. एटले अंधे करीने देखवुं (न होइ के०) न होय. (तह के०) तेम (मिठंधजीवाणं के०) मिथ्यात्वे करीने आंधला एवा जीवोने (जिणमयसंजोगो के०) जिनमतनो संयोग जे ते. एटले जिनमतनी प्राप्ति (न होइ के०) न होय. ॥ए६॥

भावार्थ—जेम जन्माराथी अंध थएला पुरुषोने, स्थूल पदार्थ पण देखवामां आवतो नथी, तेम मिथ्यात्वरूप कुवासनाये करीने विवेकरूप चक्षुये रहित थएला जीवोने पण, जिनशासनरूप सूर्य दीवामां आवतो नथी. एटले जिनशासननी प्राप्ति थती नथी. ॥ए६॥

१ २ ३ ४ ५
पञ्चकुम्भऽणतगुणे । जिणिदधम्मं न दोसलेसोवि ॥

६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
तहवि हु अन्नाणधा । न रमति कयावि तमि जिया ॥ए७॥

अर्थ—(पञ्चकुम्भ के०) प्रत्यक्ष प्रमाणे करीने सिद्ध एवो अने (अणतगुणे के०) अन्तता
हे गुण ते जेने विपे एवो (जिणिदधम्मं के०) जिनेअनो धर्म तेने विपे (दोसलेसोवि के०)
अपयश प्रमुख दोपनो लेश पण (न के०) नथो (तहवि के०) तोयपण (अन्नाणधा के०)
अज्ञाने करीने आधला एवा (जिया के०) जोग जे ते (हु के०) निश्च (तमि के०) ते जि-
नेअनापित धर्मेने विपे (कयावि के०) क्यारे पण एटले कोइ वखत पण (न रमति के०)
नथो रमता एटले नथी जोडाता । ॥ए८॥

भावार्थ—आ लोकने विपे यश, अने परलोकने विपे स्वर्ग तथा मोक्षना सुख आप
वारूप गुणवाला, अने जेने विपे काइपण दोष नथी एवा, श्री जिनेअधर्मेने प्रत्यक्षपणे देखे हे,
तोयपण अज्ञाने करीने आधला एवा जे पुरुषो, ते जेम जे वस्तु हे, तेम ते वस्तुने जणाव-

एटले ते मिथ्यात्पनेज अगीकार करे ठे, परतु जिनधर्मने अगीकार नथी करता, ते घणुज
 खेदकारक ठे !!! ॥ ए८ ॥

३२ ६ ७ ८ ९ १० ११
 धिंदी ताण नराण । विन्नाणे तह गुणेषु कुसलत्त ॥

१ २ ३ ४ ५
 सुहसच्चधम्मरयणे । सुपरिक्क जे न जाणति ॥ ए९ ॥

अर्थ—(सुहसच्चधम्मरयणे के०) सुखकारी अने सत्य एग धर्मरूप रखने विषे (जे के०)
 जे पुरुषो (सुपरिक्क के०) नली रीते परीक्षाने (न जाणति के०) नथी जायता अर्थात्
 नथी जाणी शकता, (ताण के०) ते (नराण के०) पुरुषोना (विन्नाणे के०) विज्ञानने विषे
 (तह के०) तथा (गुणेषु के०) गुणने विषे, (कुसलत्त के०) कुशलपणाने (धिंदी के०) धि
 कार थानु । धिक्कार थानु । ॥ ए९ ॥

भावार्थ—जगतने विषे जे पुरुषोनु शिल्पचातुर्य, कलागोशल्य, औदार्य तथा शौर्य धे-
 र्यादिकने विषे कुशलपणु घणुज वखणाय ठे एटले रत्नादिकनी परीक्षा करवामा घणा माह्या

कहेवाय ठे, ते पुरुषो सुखकारी अने सत्य एवा धर्मरूप रत्ननी परीक्षा, जो न करी शक्या, तो तेमना सधला महापणपणाने अतिशो धिक्कार थानु !! धिक्कार थानु !! ते उपर शास्त्रमां कद्युंठे के, बहुतेर कलामां कुशल एवा पंक्ति पुरुषो होय, तोपण जो तेमणे सर्व कलामां श्रेष्ठ एवी जे धर्मनी कला नथी जाणी, तो ते निश्चे अप्रामितज जाणवा. माटे सर्व परीक्षा करतां धर्मरूप रत्ननी परीक्षा करवी, तेज श्रेष्ठ परीक्षा ठे. ॥एण॥

॥ अनुवृष्टु वृत्तम्. ॥

१ २ ३ ४ ५
जिणधम्मो ऽयं जीवाणं । अप्पुवो कप्पपायवो ॥

६ ७ ८ ९
सग्गापवग्गसुखाणं । फलाणं दायगो इमो ॥२००॥

अर्थ—(अयं के०) आ (जिणधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (जीवाणं के) जीवोने (अप्पुवो के०) अपूर्व एटले अप्रसिद्ध एवो (कप्पपायवो के०) कल्पवृक्ष ठे. केमके, (इमो के०) ए जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष जे ते (सग्गापवग्गसुखाणं के०) स्वर्ग एटले देवलोक अने अपव-

र्ग एटले मोक्ष तेना सुखरूप (फलाण के०) फलने (वाङ्गो के०) आपनारो ठे ॥१००॥
 नावार्थ-आ जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष अपूर्व ठे एटले प्रसिद्ध कल्पवृक्ष तो, फल आ
 लोकने विषे रहेला पुञ्जलिक सुखनेज आपनार ठे परतु आ धर्मरूप कल्पवृक्षतो, स्वर्गो-
 दिक फलने तथा मोक्ष फलने आपनार ठे माटे अपूर्व कल्पवृक्ष कह्यो एवु जाणीने तेनो
 ज आश्रय करवो ॥१००॥

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८
 धम्मो बधु सुमित्तो य । धम्मो य परमो गुरु ॥

१० ए ११
 मुक्कमग्गपयठाण । धम्मो परमसदणो ॥१०१॥

अर्थ-रे जीव ! (धम्मो के०) आ जिनधर्म जे ते (अधु के०) बधु (माई) समान ठे
 (य के०) बली (सुमित्तो के०) सारा मित्र समान ठे (य के०) बली (धम्मो के०) धर्म जे ते
 (परमो गुरु के०) उत्कृष्टा गुरु समान ठे बली ते (धम्मो के०) धर्म जे ते (मुक्कमग्गपयठाण
 के०) मोक्ष मार्गने त्रिषे प्रवर्त्तला पुरुषोने (परमसदणो के०) उत्कृष्टा रथ समान ठे ॥१०१॥

જાવાર્થ—જેમ આપદ્ કાલને વિષે જાઈ સહાયતા કરે છે, તેમ સંસારરૂપ આપદ્કા-
લમાં, આ જિનધર્મ પણ સહાયતા કરે છે, માટે જાઈ સમાન છે. તથા સારો મિત્ર જેમ
હિતકારી અર્થને મેલવી આપવાથી સુખ કરે છે, તેમ આ ધર્મરૂપ મિત્ર પણ મનોવાંચિત
સુખ મેલવી આપવાથી સુમિત્ર સમાન છે. તથા ગુરુ જેમ અસત્માર્ગથી પાઠો વાલે છે, તેમ
આ જિનધર્મ પણ, નરક તિર્થેચાદિક હર્ગતિમાં જવાથી પાઠો વાલે છે. માટે ઝલ્લુષ્ટા ગુરુ
સમાન છે. તથા રથે કરીને જેમ માર્ગમાં સુખે સુખે જવાય છે, તેમ ધર્મરૂપ રથે કરીને મોક્ષ
માર્ગમાં સુખે સુખે જઈ શકાય છે. માટે ધર્મને પરમ રથ સમાન કહ્યો છે. એવું જાણીને આવા
જેનધર્મને વિષે ઉદ્યમ કરવો. ॥૧૦૧॥

॥ આર્યાદૃત્તમ્. ॥

ચત્તગદ્દણંતહ્હાનલ^૩। પલિત્તન્નવકાણે^૩ મહાત્તીમે ॥

સેવસુ^૭ રેજીવ^૩ તુમં^૪ । જિણવયણં^૬ અમિયકુંઘસમં^૫ ॥૧૦૨॥

अर्थ—(महानीमे के०) महा जयकर एवु (चउगइणतडुहानल के०) ब्यार गतिमा रहे-
ला एवा थनता ड खरूप महोटा अग्निमे करनि (पलिचनवकाणणे के०) लागनु एवु जे
ससाररूप वन, तेने विषे (रेजीव के०) हे जीव ! (तुम के०) तु (अभियकुमसम के०) अमृ
तना फुन समान (जिणवयण के०) जिनराजना वचनने (सेवसु के०) सेवन करथ एटले
सिद्धातमा रहेला अनुष्ठानने विधि सहित अगीकार करथ ॥१०१॥

जावार्थ—आ ससाररूप जयकर दावानलथी दाजेलो एवो जेतु, ते जिनचनरूप अमृतना
कुनमा मग्न था अर्थात् रुडा अनुष्ठानने ग्रहण करथ जेथी तने अपूर्व सुखशाति थो ॥१०२॥

२ ५ ३
विसमे जवमरुदेसे । अणतडुहगिम्हतावसतत्ते ॥

३ ५ १ ५
जिणधम्मकप्परुक्क । सरसु तुम जीव सिवसुहद ॥१०३॥

अर्थ—(जीव के०) हे जीव ! (विसमे के०) विषम एटले चानारने ड खकारी एवा,
अने (अणतडुहगिम्हतावसतत्ते के०) थनता ड खरूप ग्रीष्मऋतुना तापवडे सारी पेठे त-

पेला एवा (नवमरुदेसे के०) संसाररूप मारवाड देशने विषे (सिवसुहृदं के०) मोक्ष सुखने आपनार एवा (जिणधम्मकप्पसुक्कं के०) जिनधर्मरूप कल्पवृक्षने (तुमं के०) तुं (सरसु के०) आश्रय करय. (आ जग्याये टीकाकारे कल्पवृक्षनुं स्मरण कस्य. एवो अर्थ कस्यो ठे; ते विचारवा योग्य ठे.) ॥१०३॥

भावार्थ—हे जीव ! संसारनां अनेक दुःखरूप मारवाड देशनी तपेली रेती, तेमां ब्रमण करता प्राणियोने महोटा नाग्ये प्राप्त थयेलो जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष, तेज आश्रय कर्वा योग्य ठे. के, जेथी सकल वांछित सुखनी सिद्धि थाय. ॥१०३॥

१ २ ३ ४ ५ ६ ७
किं बहुणा जिणधम्मै । जइयवं जह भवोदहिं घोरं ॥

ए १० ११ १४ ६ १२ १३
लहु तरियम ऽणंतसुहं । लहइ जिन्न सासयं ठाणं ॥१०४॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (किं बहुणा के०) घणुं कहेवे करीने शुं ! ते प्रकारे (जिणधम्मै के०) जिनधर्मने विषे (जइयवं के०) यत्न करवो. (जह के०) जेम (जिन्न के०) जीव जे ते (घोरं

के०) ग्रथानक एग (जबोवहि के०) ससाररूप समुझने (लहु के०) शोधपणो (तारिय के०) तरीने (अणतसुह के०) अन्तु ठे सुख ते जेने विपे एबु (सासय ठाण के०) शाश्वतु स्थान एटले मोक्ष तेने (लहइ के०) पामे ॥१०४॥

ज्ञावार्थ—हे जव्य जीवो ! आखा ग्रथनो सारमा सार एटलोज कहेवानो ठे के, जि नधर्मने विपे प्रमाव रहितपणो प्रयत्न करो के, जेथी तमने मोक्षनु शाश्वतु सुख प्राप्त थाय ते सुखनु रणन थइ शकें तेम नथी तेम ठता जो तेना स्वरूपने जाणवानी मरजी होय तो, श्री आचारागजी सूत्रना पाचमा लोकसार नामा अध्ययनमा जोइ लेख्यो ॥१०४॥

आ ग्रथना ५८ मा तथा ६० मा पानानी पुविमा जणाव्यु ठे के, सागरोपम-
नु तथा पुजलपरावर्तनु स्वरूप ग्रथने अते जणार्वाशु, ते इहा जणावीए ठीए

अति सूक्ष्मकालने एक समय कहे ठे तेवा असख्यता समये एक आवली थाय तेवी
(१५४४४१५) एककोठ सडसवलाख शिचोतेरहजार वर्गेने सोल आवलीये, एक मुहूर्ने

થાય છે. તેવા ત્રીશ મુહૂર્તે એક અહોરાત્રીરૂપ દિવસ થાય છે. તેવા પંદર અહોરાત્રીયે એક પ-
 ચ્ચવાહિયું થાય છે. તેવા વે પચ્ચવાહિયે એક મહિનો થાય છે. તેવા વાર મહિને એક વર્ષ થાય
 છે. તેવા અસંખ્યાતા કોડાકોડિ વર્ષે એક પલ્યોપમ થાય છે. તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્યોપમે
 એક અધ્ધા સાગરોપમ થાય. ॥ઈતિ સાગરોપમ પ્રમાણમ્.॥

એજ રીતે એટલે પૂર્વે કહ્યા તેવા દશ કોડાકોડિ સાગરોપમે, ઉત્સર્પિણી અને વીજા દશ
 કોડાકોડિ સાગરોપમે, અવસર્પિણી થાય. એ વે મલીને વીજા કોડાકોડિ સાગરોપમે, એક
 કાલચક્ર થાય. એવા અનંતા કાલચક્રે એક પુન્નલપરાવર્તનપ્રમાણમ્. ॥

“હિંતાં પલ્યોપમ ત્રણ પ્રકારના છે. તે કહે છે. ૧. ઉધ્ધાર પલ્યોપમ. ૨. અધ્ધા પલ્યોપમ. ૩. દેવ પલ્યો-
 પમ. તેમાં વલી એકેકના વાદર અને મૂક્ષમ એવા વે વે જોડ છે. તેમાંના અધ્ધા પલ્યોપમનું સ્વરૂપ જણાવીએ
 ટીપ્પણ. કેમ કે, આ વાદર અધ્ધા પલ્યોપમે કરીને જીવોનાં આગ્રહાં, કાયસ્થિતિ, કર્મસ્થિતિ, પુદ્ગલસ્થિતિ
 આદિકનું પ્રમાણ ગણાય છે માટે. તે અધ્ધા પલ્યોપમના પણ મૂક્ષમ અને વાદર એવા વે જોડ છે. તેમાં પ્રથમ
 વાદર અધ્ધા પલ્યોપમનું સ્વરૂપ કહીએ ટીપ્પણ.

દેવકુરુ ઉત્તરકુરુ દેવમાં જન્મેલાં જુગલિયાના વાલ તે એવા કે, જે જુગલને જન્મે એક વે યાવત્ સાત

दिवस पया होय, तेवा जुगलियांना केश (गाल) लोहने तेना एवा ककडा करवा के, ते ककडानो बीजो क
 रुढो थइ शके नही तेग वालाग्रने च्यार गाउनो लांगो, च्यार गाउनो पहालो अने च्यार गाउनो ऊढो
 एग कुयामा ते वालाग्रने एवा वांशीवांशीने जरीये के, तेना उपर धडने चक्रातिनु तेन्च्य चाले, तो पण ते
 वालाग्र हाली शके नही तथा आशिये वली शके नही, तथा पाणीए रुरी ओजाय नही एटले तेनी अदर
 पाणी उतरी शके नही, तथा वायरे करी ते वालाग्र उडी शके नही एवा वांशी वांशीने जराग होय, पवी
 त वानाग्रनो एक्को ककडो सो सो वयें काढीए ते काढता काढता ज्यार ते कूया तमाम खाली थाय, त्यारे
 एक अन्ना वादर पल्यापम थाय तेना सरयाता वाडाकाढि वप थाय आ दणंत कथन मात्र हे वेद रु,
 या प्रमाण गणनीमां आचनु नथी गणनीमां ता मूसम अन्ना पल्यापम थावें जे तेनु सरूप निचे कहीए ठाए

पुव वडा एवा जुगलियांना एकेका वालाग्रना, असरयाता सम कल्पवा ते वालाग्रना खने करी पूर्वे क-
 णा म्माणो, ते मूज वांशी वांशीने जरीये पवी तेमाथी पूर्वनी वेठे एकेको वालनो ककडो सो सा वर्ष काढी-
 ए पवी ज्यारे ते हुवो तमाम साली थाय, त्यारे एक मूसम अन्ना पल्यापम थाय तेना असरयाता कोडा
 कोढि वर्ष थाय तेवा दश कोडाकोढि सागरोपमे एक अन्ना सागरोपम थाय एमी रीतना सागरोपमनु म
 माण था जग्याए जाणु आ वाचनो मिशेप विस्तार थी अनुयोगचार मूत्र तथा पाचवा कर्म ग्रथमां जे
 त्याथी विस्तारना आर्थिय जोह लेजु

आ ग्रंथनो वालावबोध करनार कहे ठे के,—

॥ उपजाति टनम् ॥

प्रबन्धचिन्तामणि, धर्मविन्धु। श्रीहारिजडाटकसंघपट्टाः ॥

नापान्तरेणाचिनुता यतः स्युः । सोयं प्रप्तावो मयि संघदृष्टेः ॥ १ ॥

॥ अनुष्टुप टनम् ॥

मन्मुग्वान्निर्गतो यावान् । अस्यार्थो लिखितो निशि ॥

वियाभ्यासवतां तुष्टौ । कचरा गोपाल भ्रष्टिना ॥ २ ॥

॥ इति श्री जैनीय अध्यापक, शास्त्री रामचंद्र दीनानाथ विरचित
श्री वैराग्यशतकनो दंनान्वय सहित वालावबोध समाप्त. ॥

॥ श्री जैन बोल विचार. ॥

बोल १ लो

१ आरामा ॥ १ समय ॥ (नुबामा नुबो काल) ॥ १ प्रवेश ॥ (जेनो विनाग नथी धतो)
१ परमाणु (जेनाथी बीजी कोइ पण जेणी वस्तु नथी,) १ सिद्धसिला ॥ १ असयम ॥

बोल २ जो

१ राग, ने २ द्वेष ॥ १ सायेद, ने २ निरपेक्ष ॥ १ निश्चे, ने २ व्यवहार ॥ १ सि-
द्धना जीव, ने २ सत्सारी जीव ॥ १ पर्याप्ता, ने २ अपर्याप्ता ॥ १ प्रत्येक, ने २ साधारण ॥
१ गद्य, ने २ पद्य ॥ १ लोक, ने २ अलोक ॥ १ छव्य, ने २ नाच ॥ १ उत्सर्ग ने २ अ-
पवाद ॥ १ जीवराशि, ने २ अजीवराशि ॥ १ श्वेतावर, ने २ दिगवर ॥ १ सूक्ष्म, ने २
वावर ॥ १ त्रस ने २ धावर ॥ १ उत्सर्पिणी, ने २ अवसर्पिणी ॥ १ सङ्गी, ने २ अ

संझी ॥ १ बाह्य तप, ने १ आभ्यंतर तप ॥ १ सामान्य, ने १ विशेष ॥ १ कृष्णपक्षी जीव, ने १ शुक्लपक्षी जीव ॥ १ शाश्वत, ने अशाश्वत ॥ १ अप्रारंभ, ने परिग्रह ॥ १ अर्थदंभ, ने १ अर्थदंभ ॥ १ कालिक सूत्र, ने १ उत्कालिक सूत्र ॥ १ सरागी संयम, ने १ वीतरागी संयम ॥ १ ठगस्थ, ने १ केवली ॥ १ परित संसारी, ने १ अनंत संसारी ॥ १ सुलज्जबोधि जीव, ने १ डलज्जबोधि जीव ॥ १ देश विरति धर्म, ने १ सर्व विरति धर्म ॥

बोल ३ जी.

त्रण गुप्ति. १ मन गुप्ति, १ वचन गुप्ति, ने ३ काय गुप्ति ॥ ३ त्रण दंभ. १ मन दंभ, १ वचन दंभ, ने ३ काय दंभ ॥ त्रण तत्त्व. १ देव तत्त्व, १ गुरु तत्त्व, ने ३ धर्म तत्त्व ॥ त्रण शल्य. १ माया शल्य, १ नियाण शल्य, ने ३ मिथ्यादर्शन शल्य ॥ त्रण लिंग. १ स्त्री लिंग, १ पुरुष लिंग, ने ३ नपुंसक लिंग ॥ त्रण दृष्टि. १ समकित दृष्टि, १ मिथ्या दृष्टि, ने ३ मिश्र दृष्टि ॥ त्रिपदी. १ उत्पाद, १ व्यय, ने ३ ध्रुव ॥ त्रण वस्तु. १ हेय, १ ज्ञेय, ने ३ उपादेय ॥ त्रण दंभ. (शिद्धा.) १ हकार, १ मकार, ने ३ धिक्कार ॥ त्रण अज्ञान. १ मतिअज्ञान, १ श्रुत अज्ञान, ने ३ विभंग ज्ञान ॥ त्रण प्रकारना आहार. १ उज आहार,

१ लोम आहार, ने ३ कवल आहार ॥ त्रण प्रकारना आत्मा १ अतरात्मा, २ बहीरात्मा,
 ने २ परमात्मा ॥ त्रण गारव १ कृद्दिगारव, २ रसगारव, ने २ ज्ञातागारव ॥ त्रण विरा-
 धना १ ज्ञान विराधना, २ दर्शन विराधना, ने ३ चारित्र विराधना ॥ त्रण प्रकारना जीव
 १ नव्य, २ अन्नव्य, ने ३ नोन्नव्य नोअन्नव्य ॥ त्रण वचन १ एकवचन, २ द्विवचन, ने
 २ बहुवचन ॥ त्रण दर्शन १ समकित दर्शन, २ मिथ्या दर्शन, ने ३ मिश्र दर्शन ॥ त्रण
 मनोरथ १ क्यारे हु आरन परिग्रहने ठडीश १ २ क्यारे हु अणगर थडश १ अने ३ क्यारे
 हु आलोवी निदी पमित मरणे मरीश १ ॥ त्रण लोक १ ऊर्ध्व लोक, २ अधो लोक, ने
 ३ तिष्ठो लोक ॥ त्रण प्रकारना जड १ कजुजड, २ वक्रजड, ने ३ कजुप्राज्ञ ॥ त्रण लोक
 १ स्वर्ग, २ मृत्यु, ने ३ पाताल ॥ १ इव्य २ गुण, ने ३ पर्याय ॥ त्रण प्रकारना नव्य
 १ निकटनव्य, २ मध्यन्नव्य, ने ३ दूर्जनव्य ॥ त्रण प्रकारना जीव १ भवान्निनदी, २ पु
 ज्ञाननदी, ने ३ आत्मानदी ॥ त्रण विकर्लेदि १ वेददि, २ तेददि, ने ३ चौरदि ॥ त्रण
 प्रकारना वैराग्य १ उ ख गर्जित, २ मोह गर्जित, ने २ ज्ञान गर्जित ॥ १ जघन्य, २ मध्यम,
 ने ३ उत्कट ॥ समकिती पुरुषना त्रण त्रिग १ सिद्धत साजलवानी अतिशे अजिलापा,

१ चारित्र धर्म (व्रत पञ्चस्त्राण करवा) नी अतिशे अचिन्नापा, ने ३ देव गुरु प्रमुख उत्तम पुरुषोनी वैयावृत्य करवामां सावधान ॥ तिर्येच पंचेहिना त्रण नेद. १ जलचर, थलचर, ने ३ खेचर ॥ मनुष्यना त्रण नेद. १ कर्म भूमिना, १ अकर्म भूमिना, ने ३ अंतरद्वीपना ॥

बोल ४ थो.

ज्यार कपाय. १ क्रोध, १ मान, ३ माया, ने ४ लोचन ॥ ज्यार जाषा. १ सत्य जापा, १ असत्य जापा, ३ मिश्र जापा, ने ४ व्यवहार जापा ॥ ज्यार अनुयोग. १ चरण करणा-
नुयोग, १ ज्ञेयानुयोग, ३ धर्मकथानुयोग, ने ४ गणितानुयोग ॥ ज्यार प्रमाणा. १ प्रत्यक्ष प्रमाण, १ अनुमान प्रमाण, ३ उपमा प्रमाण, ने ४ आगम प्रमाण ॥ ज्यार गति. १ नरक १ तिर्येच, ३ मनुष्य, ने ४ देवता ॥ ज्यार ध्यान. १ आर्त्तध्यान, १ रौद्र ध्यान, ३ धर्म ध्यान, ने ४ शुक्ल ध्यान ॥ ज्यार वेद. १ ऋग्वेद, १ यजुर्वेद, ३ सामवेद, ने ४ अथर्वण वेद ॥ ज्यार प्रकारनी बुद्धि. १ उत्पातकी, १ विनयकी, ३ कार्मणकी, ने ४ परिणामकी ॥ ज्यार प्रकारनी स्त्रीयो. १ पद्मणी, १ हंसणी, ३ चित्रणी, ने ४ शंखणी ॥ ज्यार तीर्थ. १ साधु, १ साध्वी, ३ श्रावक, ने ४ श्राविका ॥ ज्यार प्रकारनी कथा. १ आदिपिणी, ३ विद्वपिणी,

३ निवेदिनी, ने ४ सवेदिनी ॥ च्यार प्रकारनु अदत्त १ तीर्थकर अदत्त, २ गुरु अदत्त,
 ३ स्वामी अदत्त, ने ४ जीव अदत्त ॥ च्यार विकथा १ स्त्री कथा, २ नक्त कथा, ३ देश कथा,
 ने ४ राज कथा ॥ च्यार जातिना देवता १ नवनपति, २ गणव्यतर, ३ जोतिपी, ने ४
 वैमानिक ॥ च्यार प्रकारना आहार १ अशन, २ पान, ३ खादिम, ने ४ स्यादिम ॥
 च्यार निक्षेपा १ नाम, २ स्थापना, ३ छव्य, ने ४ जाव ॥ च्यार असल वर्ण १ ब्राह्मण,
 २ क्षत्रिय, ३ वैश्य, ने ४ गूछ ॥ च्यार प्रकारनी चतुरंगी सेना १ हाथी, २ घोडा, ३ रथ,
 ने ४ पायदल ॥ च्यार जातिना पुरुषो १ उगीने उग्या, ते नरतेश्वर २ उर्गने आथम्या, ते
 नक्षदत्त चक्रवर्ती ३ आथमीने उग्या, ते हरिकेशी अणगार ने ४ आथमीने आथम्या, ते का
 लिकसूर कसाइ ॥ च्यार प्रत्येक बुद १ करकमु, २ डुम्मुह, ३ नमि, ने ४ निगइ ॥ च्यार
 प्रकारनो धर्म १ आचार धर्म, २ दया धर्म, ३ क्रिया धर्म, ने ४ वस्तु धर्म ॥ धर्मना च्यार-
 कारण १ दान, २ शील, ३ तप ने ४ जायना ॥ १ छव्य, २ क्षेत्र, ३ काल, ने ४ जाय
 १ नारकीना जायने महावेदना, ने अल्प निर्झरा जाणवी २ साधुने महावेदना, ने
 महा निर्झरा गजसुकुमारनी पेठे, ३ देवताने अल्प वेदना, ने अल्प निर्झरा, ने ४ सेलेशी करणे

चौदमे गुणवाणे महानिर्झरा, ने अल्प वेदना. ॥ च्यार प्रकारे जीव नरकायु बांधे ॥ १ महा-
 अप्रंजमां वर्त्ततोथको. २ महापरिग्रहमां व० ३ पंचेंद्रियजीवोनो वध करतोथको, ने ४ मां-
 सनो आहार करतो थको ॥ च्यार प्रकारे जीव तिर्यचायु बांधे. १ अल्प माया करवाथी, २
 विशेष माया करवाथी, ३ अलीक बोलवाथी, ने ४ कडां तोल कूडां माप करवाथी. ॥ च्यार
 प्रकारे जीव मनुष्यायु बांधे. १ जडक प्रकृतिये वर्त्ततो, २ विनित प्रकृतिये व० ३ दयासहि-
 तपणे व० ने ४ मत्सर रहितपणे व० ॥ चार प्रकारे जीव देवायु बांधे. १ सराग संयमे करी,
 २ देश संयममां वर्त्तवे करो, ३ बाल तपे करी, ने ४ अकाम निर्झराए करी ॥ च्यार प्रकारना
 शूर पुरुष. १ कृमा शूर अरिहंत, २ तप शूर अणगार, ३ दान शूर वैश्रमण, ने ४ युद्ध शूर
 वासुदेव ॥ मनुष्यनी चार अवस्था. १ गर्भावस्था, २ वाल्यावस्था, ३ यौवनावस्था, ने ४ वृ-
 ष्ठावस्था ॥ ४ अंतिम(बेह्मो)चतुर्विध संघ. १ श्री दुःप्रसह आचार्य, २ फल्गुश्री अप्रार्थी,
 (साध्वी) ३ नागिल आवक, ने ४ सर्वश्री श्राविका ॥ ४ दर्शन. १ चक्षु दर्शन, २ अचक्षु
 दर्शन, ३ अवधि दर्शन, ने ४ केवल दर्शन ॥ च्यार प्रकारनी सदहणा. १ जीवादिक नव
 तत्त्वनो यथार्थरीते अभ्यास तथा विचार करवो, २ आचार्य, उपाध्याय, ने साधु आदिक

नी सेवा करवो, ३ समकितथी पहेला एवा जे पासञ्चादिक, तेमनो सग करवो नही, ने
 ४ अन्यवर्शनी (मिथ्यादृष्टि) नो सग करवो नही ॥ ४ वध तत्त्वना च्यार जेद १ प्रकृति
 वध, २ स्थितिवध, ३ अनुनाग वध, ने ४ प्रवेश वध ॥ मोक्ष तत्त्वना च्यार जेद १ ज्ञान,
 २ दर्शन, ३ चारित्र, ने ४ तप ॥ पुण्य पाप आश्री चौन्नगी १ पुण्यानुवधी पुण्य, २ पा-
 पानुवधी पाप, ३ पुण्यानुवधी पाप, ने ४ पापानुवधी पुण्य ॥ देवताने चालवानी च्यार प्र-
 कारनी गति १ चमा, २ चपला, ३ जयणा, ने ४ वेगा ॥

बोल ५ मो

पाच इडियो १ श्रोत इडि, २ चक्षु इडि, ३ घ्राण इडि, ४ रस इडि, ने ५ स्पर्श
 इडि ॥ पाच जाति १ ऐकेंडि, २ वेइडि, ३ तेइडि, ४ चौरेंडि, ने ५ पचेइडि ॥ पाच समवाय
 १ काज, २ सज्जाय, नियत(जावी,) ४ पूर्वकृत, ने ५ उद्यम ॥ पाच प्रकारना शरीर १ ह्यौ
 दारिक, २ रेतिय, ३ आहारक, ४ तैजस, ने ५ कामण ॥ पाच प्रमाद १ मद, २ विषय, ३ कपाय,
 ४ निद्रा, ने ५ विकथा ॥ पाच महाव्रत १ प्राणातिपात विरमण, २ मृपावाद वि० ३ अदत्तादान
 वि० ४ मेथुन वि० ने ५ परिग्रह वि० ॥ पाच अनुचर विमान १ विजय, २ विजयत, ३ जयत,

४ अपराजित, ने ५ सर्वार्थसिद्ध ॥ पांच चारित्र, १ सामायिक चारित्र, २ वेदोपस्थापनीय
 चा० ३ परिहारविशुद्धि च० ४ सूक्ष्मसंपराय चा० ने ५ यथाख्यात चारित्र ॥ पांच प्रकारना
 देव, १ नविय इन्द्रदेव, २ नरदेव, ३ धर्मदेव, ४ देवाधिदेव, ने ५ नावेदेव ॥ पांच ज्ञान, १ मति
 ज्ञान, २ श्रुत ज्ञान, ३ अवधि ज्ञान, ४ मनःपर्यवज्ञान, ने ५ केवलज्ञान ॥ पंचांगी, १ सूत्र,
 २ नियुक्ति, ३ नाप्य, ४ चूर्णी, ने ५ टीका ॥ पांच समकित, १ उपशम समकित, २ ह-
 योपशम स० ३ ह्यायिक स० ४ सास्वादान स० ने ५ वेदक स० ॥ पांच प्रकारना विषय,
 १ शब्द, २ रूप, ३ रस, ४ गंध, ने ५ स्पर्श ॥ पांच समिति, १ इयां समिति, २ जापा
 समिति, ३ एषणा समिति, ४ आढानमत्त भ्रम निक्षेपना समिति, ने ५ उच्चार पासवण खे-
 लजन्त सिंवाण पारिवायणिया समिति ॥ पांच आचार, १ ज्ञान आचार, २ दर्शन आ-
 चार, ३ चारित्र आचार, ४ तप आचार, ५ ने वीर्य आचार ॥ पांच निर्ग्रथ, १ पुलाक,
 २ वकुश, ३ कुशीन, ४ निर्ग्रथ, ने ५ स्नातक ॥ तीर्थकरनां पांच कल्याणक, १ ज्यवन, २
 जन्म, ३ दीक्षा, ४ केवल, ने ५ निर्वाण ॥ पांच स्थावरनां गोत्र, १ पृथ्वीकाय, २ अप्रकाय,
 ३ तेजकाय, ४ वायुकाय, ने ५ वनस्पतिकाय ॥ हृत्ते तेनां नाम कहे ठे, १ इन्द्रियावर काय, २

वनीथावर काय, ३ सपीयार काय, ४ सुमति थावर काय, ने ५ पयावच्च थावर काय ॥
 पाच जातिना तिर्थेच १ जज्ञचर, २ स्थलचर, ३ खेचर, ४ नुर परिसर्प, ने ५ ज्ञज्ञ परिस
 र्प ६ पांच गर्जन तिर्थेच, अने १ ग पाच समृद्धिम तिर्थेच पंचेष्टिय, एम दश नेद ॥ पाच
 प्रकारना जोतिपी देवो १ चण्ड, २ सूर्य, ३ ग्रह, ४ नक्षत्र, ने ५ तारा ॥ पाच प्रकारना
 दान १ अन्नप, २ सुपात्र, ३ अनुकपा, ४ उचित, ने ५ कीर्त्ति ॥ पाच प्रकारना पास-
 णा १ पासणो, २ हुत्तन्नो, ३ कुशीलियो, ४ ससनो, ने ५ अहवदो ॥ पाच प्रकारना डप
 ण १ गक्रा-गीतरागना यचनमा सण्डे, २ काक्षा-जिनमत विना बीजा मतनी वाठा क
 रवो, ३ त्रिचिकित्सा-धर्मना फज्जेने त्रिणे सदेह करवो, ४ अन्यतिर्थिनी प्रसशा, ने ५ अ-
 न्यतीर्थिनो परिचय ॥ पाच जूरण १ जिनमार्गने विणे कुशल होय, २ जिनशासनने दि
 पाघवु तथा त्रिवि थाय तेम करु, ३ तीर्थनी सेग करी, ४ जिनधर्मने विणे दृढता राखी,
 ने ५ देव गुरु तथा सिद्धातनो विनय देयातु करवो ॥ पाच नक्षण १ उपशम एटले
 न्यार कयायनु टाजु, २ संग एटले मोक्षना सुखनी अजिजापा राखवो, ३ निवेद एटले
 ससारना छ खथो उदास रेहवु, ४ अनुकपा एटले जोधने छ खथो निवारण करवानी ३

हा, ने ५ आस्तिक्य एटले वीतरागना वचन उपर दृढ आस्था राखवी ॥

बोल ६ ठो.

तु आवश्यक. १ सामायिक, २ चञ्जविसन्धो, ३ वंदना, ४ पडिक्कमणुं, ५ काउस्स-
ग, ने ६ पच्चस्काण ॥ त संघयण. १ वज्जक्खन्ननाराच, २ रुक्खन्ननाराच, ३ नाराच,
४ अर्धनाराच, ५ कीलिका, ने ६ तेवहुं ॥ त जेइया. १ कण्ण, २ नील, ३ कापोत,
४ तेजो ५ पद्म, ने ६ शुक्ल ॥ त काय. १ पृथ्वीकाय, २ अप्पकाय, तेजकाय, ४ वायुका-
य, ५ वनस्पतिकाय, ने ६ त्रसकाय ॥ त संस्थान. १ समचतुरस्र, २ न्यग्रोध परिमंमल,
३ सादि, ४ कुब्ज, ५ वामन, ने ६ हुंमक ॥ त पर्याप्ति. १ आहार पर्याप्ति, २ शरीर प०
३ इंद्रिय प० ४ श्वासोच्छ्वास प० ५ नापा प० ने ६ मनःपर्याप्ति ॥ त आरा. १ सुखम सु-
खमा, २ सुखमा, ३ सुखम दुःखमा, ४ दुःखम सुखमा, ५ दुःखमा, ने ६ दुःखम दुःख-
मा ॥ त दुव्व. १ धर्मास्ति काय, २ अधर्मास्ति काय, ३ आकाशास्ति काय, ४ जीवास्ति
काय, ५ पुज्ज्वास्ति काय, ने ६ अद्वा समय काल ॥ ६ नापा. १ मागधी नापा, २ प्रा-
कृत नापा, ३ संस्कृत नापा, ४ शौरशेनी नापा, ५ पैशाची नापा, ने ६ अपचंद्रश नापा ॥

આવકના ઠ આગાર ૧ રાજાને કારણે, ૨ ક્ષાતિ આદિકને કારણે, ૩ બલવત ચોર તથા
 મ્લેચ્છાદિકને કારણે, ૪ દેવતાને કારણે, ૫ અટવીને વિષે આજીવિકાને કારણે, ને ૬ માતા
 પિતાને કારણે ॥ સાધુ ઠ કારણે આહાર કરે ૧ ક્ષુધાની વેદનાયે, ૨ આચાર્યાદિકની વે
 યાવચ્ચ ઋવાને અર્થે, ૩ ડ્યોસમિતિ શોધવા માટે, ૪ સયમ પાલવા માટે, ૫ જીવિતવ્ય ર
 ક્ષા માટે, ને ૬ શુન ધ્યાન કરવા માટે ॥ સાધુ ઠ કારણે આહાર ન કરે ૧ ઝરારાદિક
 રોગ આવે, ૨ માગપને ઉપસર્ગ રૂપ કારણે, ૩ ત્વચર્યે રાલવા માટે, ૪ તપ કરવા માટે,
 ૫ જીવ દયા પાલવા માટે, ને ૬ અત સંલેપણાયે શરીર ઢાઢવા માટે ॥ પટ્કારુ ૧ ક-
 ની, ૨ કાર્ય (કર્મ), ૩ કારણ, ૪ સપ્રદાન, ૫ અપ્રદાન, ને ૬ આધાર ॥ ઠ પ્રકારના દિગ્
 આહાર ૧ અર્ધો વિશિ આહાર, ૨ કુર્ધ વિશિ, ૩ પૂર્વે વિશિ, ૪ પશ્ચિમવિશિ, ૫ હન્ટર
 વિશિ, ને ૬ વક્ષિણ વિશિ ॥ સમકિતની ઠ પ્રકારની જાવના ૧ આ સમકિત, ધર્મરૂપ
 વદનુ મૂજ છે ૨ આ સમકિત, ધર્મરૂપ નગરનુ દ્વાર છે, ૩ આ સમકિત ધર્મરૂપ મદિરનો
 મૂલ પાયો છે ॥ ૪ આ સમકિત, ધર્મને રહેવાનો આધાર છે, ૫ આ સમકિત, ધર્મનુ જ્ઞા
 જન દટલે પાત્ર છે, ને ૬ આ સમકિત, ધર્મનો નિધિ છે ॥ ઠ પ્રકારના સ્થાન ૧ જીવ ઝેજ,

१ ते जीव नित्य ठे, ३ ते जीव कर्मनो कर्त्ता ठे, ४ ते जीव पोताना करेलां कर्म प्रत्ये जोग वे, ५ ते जीवने मोक्ष ठे, ने ६ ते जीवने मोक्षनो उपाय एटले कर्म रहित श्रवानुं रूढुं साधन ठे ॥ ७ प्रकारनी जतना. अन्यतीर्थी, अन्यतीर्थिना देव, अने अन्यतीर्थीए गृहण करेलां अरिहंतनां चैत्य तेमने वे हाथ जोडी वंदन करवुं नही, १ पूर्वे कह्या तेमने नमस्कार करवो नही, ३ तेमनी साथे बोलाव्या विना बोलवुं नही, ४ तेमनी साथे वारंवार बोलवुं नही, ५ तेमने अशनपानादि धर्म बुद्धिए आपवुंनही, ने ६ तेमने गंध पुष्पादि मोकलवां नही।

बोल ७ मो.

सप्त जंगी. १ स्याद् अस्ति, १ स्याद् नास्ति, ३ स्याद् अस्ति नास्ति, ४ स्याद् अवक्तव्य, ५ स्याद् अस्ति अवक्तव्य, ६ स्याद् नास्ति अवक्तव्य, ने ७ स्याद् अस्ति नास्ति युगपत् अवक्तव्य ॥ सात जय. १ आलोक जय, १ परलोक जय, ३ आदान जय, ४ अकस्मात् जय, ५ अजीव जय, ६ मरण जय, ने ७ पूजाश्लाघा जय ॥ सात नरकनां नाम. १ घमा, १ वंशा, ३ सैला. ४ अंजणा, ५ रिठा, ६ मघा, ने ७ माघवती ॥ तेनां सात गोत्र. १ रत्नप्रजा, १ शर्कराप्रजा, ३ वायुकाप्रजा, ४ पंकप्रजा, ५ धूमप्रजा, ६ तमःप्रजा,

ने ७ तमस्तम प्रज्ञा ॥ सात व्यसन १ जुबारु, २ मास, ३ मदिरा, ४ वेदयानो सग, ५
महोटी जीवहिंसा, ६ चोरी, ने ७ परस्त्री सेवन ॥ सात नय १ नैगम, २ सग्रह, ३ व्य
वहार, ४ कुजुसूत्र, ५ गच्छ, ६ समनिरूढ, ने ७ एवचूत ॥ सात समुद्घात ॥ १ वेदना
समुद्घात, २ कपायण, ३ मरणातिकण, ४ वेक्रियण, ५ तेजसण, ६ आहारकण, ने
७ केवली समुद्घात ॥ आयुष्य घटवाना सात प्रकार १ सराग स्नेहना नयथी, २ वम
शस्त्रादिकना घातथी, ३ अत्यत आहार करवाथी, नेत्र अने, गूलादिकनी वेदनाथी,
५ पराधातथी, ६ सर्पादिकना स्पर्शथी, ने ७ खासोच्छ्रास रुधवाथी ॥

बौल ८ मो

आठ सिद्धि १ अणिमा सिद्धि, २ महिमा सिद्धि, ३ लधिमा सिद्धि, ४ गरिमा
सिद्धि, ५ प्राप्ति सिद्धि, ६ प्राकाम्य सिद्धि, ७ ईशितर सिद्धि, ने ८ वशितर सिद्धि ॥
आठ मद १ जाति मद, २ कुन मद, ३ उल मद, ४ रूप मद, ५ तप मद, ६ श्रुत मद,
७ लान मद, ने ८ अर्थ्य मद ॥ आठ कर्म १ ज्ञानावरणी, २ दर्शनावरणी, ३ वेदनी, ४
मोहनी, ५ आयु ६ नाम, ७ गोत्र, ने ८ अतराय कर्म ॥ इत्यादि ॥

॥ अथ श्री मूर्ख प्रतिबोध सन्नाय. ॥

ज्ञान कदि नवि थाय, मूर्खने ज्ञान कदि नवि थाय; कहेतां पोतानुं पण जाय,
॥ मू० १ ॥ ए टेक ॥ थान होय ते गंगा जलमां, सो वेला जो न्हाय; अडसत तीरथ फरि
अवि पण, थानपणुं नवि जाय ॥ मू० के० २ ॥ क्रूर सर्प पय पान करंतां, संतपणु नवि
थाय; कस्तूरिनुं खातर जो कीजे, वास लसण नवि जाय ॥ मू० के० ३ ॥ वृषा समे सुग्री
ते पक्षी, कपि उपदेश कराय; ते कपिने उपदेश न लाग्यो, सुग्री गृह विंखाय ॥ मू० के०
४ ॥ नदि मांहे निशि दिन रहे पण, पापाणपणु नवि जाय; लोह धातु टंकण जो लागे,
अग्नि तुरत ज्जराय ॥ मू० के० ५ ॥ काग कंठमां मुक्ताफलनी, माला ते न धराय; चंदन
चर्चित अंग करीजे, गर्भव गाय न थाय ॥ मू० के० ६ ॥ सिंह चरम कोइ शियाल सुतने,
धारे वेश बनाय; शियाल सुत पिण सिंह न होवे, शियालपणु नवि जाय ॥ मू० के० ७ ॥
ते माटे मूर्खथी अलग, रहे ते सुखीया थाय; ऊखर जूमि बीज न होवे, उलटुं बीज
ते जाय ॥ मू० के० ८ ॥ समकितधारी संग करीजे, नव नय नीति मिटाय; मयाविजय
सद्गुरु सेवाथी, बोधिबीज सुख पाय ॥ मू० के० ९ ॥ इति श्री सन्नाय संपूर्णम् ॥

॥ इति श्री वैराग्यरत्नाकर भाग २ ॥
॥ समाप्त ॥

